

Central and
Eastern
European Online
Library

ISSN 1857-0976
E-ISSN 2953-6898

DEPARTAMENTUL ȘTIINȚĂ
SCIENTIFIC DEPARTMENT

ANALE ȘTIINȚIFICE
ale Academiei „Ștefan cel Mare”
a Ministerului Afacerilor Interne
al Republicii Moldova

ȘTIINȚE JURIDICE

SCIENTIFIC ANNALS
of the Academy “Stefan cel Mare”
of the Ministry of Internal Affairs
of the Republic of Moldova

LEGAL SCIENCES

Nr. 18

Chișinău, 2023

34:378.635.5(478-25)(082)=135.1=111

A 48

Aprobate și recomandate pentru editare de Senatul Academiei „Ștefan cel Mare” a Ministerului Afacerilor Interne al Republicii Moldova

TIPUL B

Colegiul de redacție:

Redactor-șef: dr. **Iurie Larii**, prof. univ., Academia „Ștefan cel Mare” a MAI al Republicii Moldova
Redactor-șef adjunct: dr. **Radion Cojocaru**, prof. univ., Academia „Ștefan cel Mare” a MAI al Republicii Moldova

Membri:

dr. **Costică Voicu**, prof. univ., Universitatea „Spiru Haret” din București, România
dr. **Виктор Н. Бесчастный**, профессор, руководитель Секретариата Конституционного Суда Украины, заслуженный юрист Украины
dr. **Simion Carp**, prof. univ., Academia „Ștefan cel Mare” a MAI al Republicii Moldova
dr. **Nelu Niță**, prof. univ., Universitatea „George Bacovia”, Bacău, România
dr. **George-Marius Țical**, prof. univ., membru titular al Academiei de Științe a Securității Naționale (București, România), membru asociat al Academiei Oamenilor de Știință din România, Universitatea „Andrei Șaguna”, Constanța, România
dr. **Cezar Peța**, prof. univ., Universitatea „Andrei Șaguna”, Constanța, România
dr. hab. **Valeriu Cușnir**, prof. univ., vicedirector al Institutului de Cercetări Juridice, Politice și Sociologice din Republica Moldova
dr. hab. **Pavel Moraru**, conf. univ., Departamentul Relații Internaționale, Științe Politice și Studii de Securitate al Facultății de Științe Socio-Umane a Universității „Lucian Blaga” din Sibiu, România
dr. hab. **Gheorghe Gladchi**, prof. univ., Academia „Ștefan cel Mare” a MAI al Republicii Moldova
dr. **Ștefan Bellecciu**, prof. univ., Academia „Ștefan cel Mare” a MAI al Republicii Moldova
dr. **Mihail David**, International Police Association, Constanța, România
dr. **Bogdan Cătălin Păun**, avocat, Baroul jud. Prahova, Ploiești, România
dr. **Tudor Osoianu**, prof. univ., Academia „Ștefan cel Mare” a MAI al Republicii Moldova
dr. **Dinu Ostavciuc**, conf. univ., Academia „Ștefan cel Mare” a MAI al Republicii Moldova
dr. **Iurie Odagiu**, conf. univ., Academia „Ștefan cel Mare” a MAI al Republicii Moldova
dr. **Igor Trofimov**, conf. univ., Academia „Ștefan cel Mare” a MAI al Republicii Moldova
dr. **Veaceslav Ursu**, prof. univ., Academia „Ștefan cel Mare” a MAI al Republicii Moldova
dr. **Vitalie Ionașcu**, conf. univ., Academia „Ștefan cel Mare” a MAI al Republicii Moldova
dr. **Marian Gherman**, prof. univ., Academia „Ștefan cel Mare” a MAI al Republicii Moldova
dr. **Alexandru Pareniuc**, conf. univ., Academia „Ștefan cel Mare” a MAI al Republicii Moldova
dr. **Boris Glavan**, conf. univ., Academia „Ștefan cel Mare” a MAI al Republicii Moldova
dr. **Liliana Creangă**, conf. univ., Academia „Ștefan cel Mare” a MAI al Republicii Moldova
dr. **Oleg Rusu**, conf. univ., Academia „Ștefan cel Mare” a MAI al Republicii Moldova
dr. **Valentin Chirița**, conf. univ., Academia „Ștefan cel Mare” a MAI al Republicii Moldova
dr. **Constantin Rusnac**, conf. univ., Academia „Ștefan cel Mare” a MAI al Republicii Moldova
dr. **Alexandru Cicala**, conf. univ., Academia „Ștefan cel Mare” a MAI al Republicii Moldova
Ruslan Condrat, master în drept, Academia „Ștefan cel Mare” a MAI al Republicii Moldova

Articolele au fost recenzate.

Responsabilitatea pentru conținutul științific al articolelor revine autorilor

ISBN 978-9975-170-08-6 (PDF)

Approved and recommended for editing by the Senate of the Academy “Ștefan cel Mare”
of the Ministry of Internal Affairs of the Republic of Moldova

TYPE B

Editorial Board:

Editor-in-chief: PhD **Iurie Larii**, university professor, Academy “Ștefan cel Mare” of MIA of the Republic of Moldova

Deputy Editor-in-chief: PhD **Radion Cojocaru**, university professor, Academy “Ștefan cel Mare” of MIA of the Republic of Moldova

Members:

PhD **Costica Voicu**, university professor, Spiru Haret University, Bucharest, Romania

PhD **Victor N. Beschastny**, university professor, head of the Secretariat of the Constitutional Court of Ukraine, honored lawyer of Ukraine

PhD **Simion Carp**, university professor, Academy “Ștefan cel Mare” of MIA of the Republic of Moldova

PhD **Nelu Nita**, university professor, “George Bacovia” University, Bacau, Romania

PhD **George-Marius Tical**, university professor, full member of the Academy of National Security Sciences (București, Romania), associate member of the Romanian Academy of Scientists, University „Andrei Saguna”, Constanta, Romania

PhD **Cezar Peta**, university professor, University “Andrei Saguna”, Constanta, Romania

PhD **Valeriu Cusnir**, university professor, Deputy Director of the Institute for Legal, Political and Sociological Research from the Republic of Moldova

PhD **Pavel Moraru**, associate professor, Department of International Relations, Political Science and Security Studies of the Faculty of Socio-Human Sciences of the University “Lucian Blaga” from Sibiu, Romania

PhD **Gheorghe Gladchi**, university professor, Academy “Ștefan cel Mare” of MIA of the Republic of Moldova

PhD **Stefan Belecciu**, university professor, Academy “Ștefan cel Mare” of MIA of the Republic of Moldova

PhD **Mihail David**, International Police Association, Constanta, Romania

PhD **Bogdan Catalin Paun**, lawyer, Prahova County, Ploiesti, Romania

PhD **Tudor Osoianu**, university professor, Academy “Ștefan cel Mare” of MIA of the Republic of Moldova

PhD **Dinu Ostavciuc**, associate professor, Academy “Ștefan cel Mare” of MIA of the Republic of Moldova

PhD **Iurie Odagiu**, associate professor, Academy “Ștefan cel Mare” of MIA of the Republic of Moldova

PhD **Igor Trofimov**, associate professor, Academy “Ștefan cel Mare” of MIA of the Republic of Moldova

PhD **Veaceslav Ursu**, university professor, Academy “Ștefan cel Mare” of MIA of the Republic of Moldova

PhD **Marian Gherman**, university professor, Academy “Ștefan cel Mare” of MIA of the Republic of Moldova

PhD **Vitalie Ionașcu**, associate professor, Academy “Ștefan cel Mare” of MIA of the Republic of Moldova

PhD **Alexandru Pareniuc**, associate professor, Academy “Ștefan cel Mare” of MIA of the Republic of Moldova

PhD **Boris Glavan**, associate professor, Academy “Ștefan cel Mare” of MIA of the Republic of Moldova

PhD **Liliana Creanga**, associate professor, Academy “Ștefan cel Mare” of MIA of the Republic of Moldova

PhD **Oleg Rusu**, associate professor, Academy “Ștefan cel Mare” of MIA of the Republic of Moldova

PhD **Valentin Chirița**, associate professor, Academy “Ștefan cel Mare” of MIA of the Republic of Moldova

PhD **Constantin Rusnac**, associate professor, Academy “Ștefan cel Mare” of MIA of the Republic of Moldova

PhD **Alexandru Cicala**, associate professor, Academy “Ștefan cel Mare” of MIA of the Republic of Moldova

Ruslan Condrat, master of Law, Academy “Ștefan cel Mare” of MIA of the Republic of Moldova

The articles have been reviewed.

The responsibility for the scientific content of the articles lies with the authors

CUPRINS CONTENTS

Științe juridice/ Legal sciences

Oleg RUSU, Mihail DAVID Factorii care determină circulația obiectelor și substanțelor interzise pe teritoriul instituțiilor penitenciare <i>The factors that determine the circulation of prohibited objects and substances on the territory of penitentiary institutions</i>	8
Boris GLAVAN, Alexandru CICALA Aspecte conceptuale privind sistemele informaționale utilizate în cadrul activității speciale de investigații <i>Conceptual aspects regarding the information systems used in the special</i>	20
Ianuș ERHAN Regionalizarea poliției – necesitate, condiții și proces de realizare <i>Police regionalization - need, conditions and process of implementation</i>	32
Costică VOICU, Dianu GORDILĂ Aspecte istorice privind infracțiunea de dezertare în Basarabia <i>Historical aspects regarding the crime of desertion in Bessarabia</i>	46
Adelina BĂCU Hotărârea suplimentară în procedurile civile contencioase <i>Supplementary judgment in contentious civil proceedings</i>	60
Constantin RUSNAC, Laurențiu SCOBICI Aspecte teoretico-practice privind înregistrarea audio și video a audierii în cadrul procesului penal <i>Theoretical and practical aspects of audio and video recording of hearings in criminal proceedings</i>	75
Mariana-Cristina DRAGOMIR, Efrosinia URUSU Analiza conceptuală a noțiunii de pornografie infantilă <i>Conceptual analysis of the notion of child pornography</i>	96
Adelina BĂCU, Igor BĂCU Tranzacția – trăsături distinctive și aspecte comparative <i>Compromise agreement – distinctive features and comparative aspects</i>	106
Andrian CIUMAC, Valeri CHIOIBAȘ Provocări actuale în domeniul formării profesionale a funcționarilor publici cu statut special și a carabinierilor din cadrul Ministerului Afacerilor Interne <i>Current challenges in the field of vocational training of public officers with special status and of carabineers within the Ministry of Internal Affairs</i>	119

Evghenia GUGULAN, Ana-Maria GHERMAN-GRIMAILO Reglementări juridice privind contractele ce au ca obiect plasarea produselor altuia pe piață <i>Legal regulations on contracts that have as their object</i> <i>the placing of other people products on the market.....</i>	141
Ana-Maria CHEPESTRU Conceptul și clasificarea dezordinilor în masă <i>Concept and classification of mass disorders.....</i>	149
Alina CODREANU Repere privind importanța aplicării principiilor generale care guvernează achizițiile publice <i>Benchmarks regarding the importance of applying the general principles</i> <i>governing public procurement.....</i>	161

ȘTIINȚE
JURIDICE

Legal sciences

FACTORII CARE DETERMINĂ CIRCULAȚIA OBIECTELOR ȘI SUBSTANȚELOR INTERZISE PE TERITORIUL INSTITUȚIILOR PENITENCIARE

Oleg RUSU,
doctor în drept, conferențiar universitar

Mihail DAVID,
doctor în drept

În articol este realizat un studiu cuprinzător al factorilor ce determină circulația obiectelor și substanțelor interzise pe teritoriul instituțiilor penitenciare. Potrivit autorului, prevenirea pătrunderii obiectelor interzise către condamnați presupune nu doar confiscarea efectivă a obiectelor și substanțelor interzise, ci și identificarea cauzelor și condițiilor care contribuie la desfășurarea activității ilegale, precum și eliminarea factorilor care contribuie la aceasta. În acest sens, în baza literaturii de specialitate și a practicii penitenciare ce ține de prevenirea introducerii obiectelor și substanțelor interzise, sunt relevați factorii care afectează starea problemei examinate. Astfel, în vederea depășirii problemelor ce țin de prevenirea pătrunderii obiectelor interzise pe teritoriul instituțiilor penitenciare, sunt propuse o serie de măsuri organizatorice care vizează suprimarea acțiunilor considerate ilegale.

Cuvinte-cheie: penitenciar, obiecte interzise, substanțe interzise, factori care determină circulația obiectelor interzise, prevenirea pătrunderii obiectelor interzise.

INTRODUCERE.

În lumea modernă, problema prezenței obiectelor interzise în instituțiile penitenciare, depistarea și ridicarea acestora rămâne actuală deja o perioadă îndelungată. Pătrunderea obiectelor interzise în instituțiile penitenciare reprezintă un act periculos din punct de vedere social, deoarece încalcă ordinea de drept dăunând intereselor individului, societății și statului sau creând condiții de a provoca un astfel de prejudiciu, prin încălcarea ordinii și relațiilor în acest domeniu. Pătrunderea obiectelor interzise către

THE FACTORS THAT DETERMINE THE CIRCULATION OF PROHIBITED OBJECTS AND SUBSTANCES ON THE TERRITORY OF PENITENTIARY INSTITUTIONS

Oleg RUSU,
PhD, associate professor

Mihail DAVID,
PhD

A comprehensive study of the factors that determine the circulation of prohibited objects and substances on the territory of penitentiary institutions has been carried out in the article. According to the author, preventing the penetration of prohibited objects by convicts involves not only the effective confiscation of prohibited objects and substances, but also the identification of the causes and conditions that contribute to the illegal activity, as well as the elimination of the factors that contribute to it. In this sense, the factors that affect the state of the examined problem are revealed, based on the specialized literature but also on the penitentiary practice related to the prevention of the introduction of prohibited objects and substances. Respectively, in order to overcome the problems related to the prevention of the entry of prohibited objects into the territory of penitentiary institutions, a series of organizational measures aimed at suppressing actions considered illegal are proposed.

Keywords: penitentiary, prohibited objects, prohibited substances, factors that determine the circulation of prohibited objects, preventing the entry of prohibited objects.

INTRODUCTION.

The problem of the presence of prohibited objects in penitentiary institutions, their detection and removal remains current for a long time in the modern world. The penetration of prohibited objects into prison institutions is a dangerous act from a social point of view because it violates the legal order by harming the interests of the individual, society and the state or creating conditions to cause such harm, violating the order and relations in this field. Penetration of prohibited objects to convicts negatively affects the state

condamnați afectează negativ starea situației operative, provoacă prejudicii semnificative raporturilor juridice care apar în procesul executării unei pedepse penale privative de libertate.

METODE ȘI MATERIALE APLICATE.

În limitele de studiu ale acestui articol, au fost aplicate metodele: analiza, sinteza, comparația și conștientizarea logică. Au fost utilizate publicații ale savanților din domeniu și legislația relevantă.

REZULTATE OBTINUTE ȘI DISCUȚII.

Scopul principal al legislației execuțional-penale este corectarea condamnaților și prevenirea comiterii unor noi infracțiuni. Pentru atingerea acestui scop în locurile de detenție, legiuitorul a stabilit un mecanism legal de soluționare a acestor raporturi, care acționează ca o procedură de executare și îspășire a pedepsei, adică regimul penitenciar.

Regimul, fiind unul dintre principalele mijloace de corectare a condamnaților, vizează în primul rând asigurarea securității și izolării acestora. În plus, reglementează îndeplinirea obligațiilor atribuite condamnaților, realizarea drepturilor și intereselor lor legitime. Procesul de asigurare a izolării unei persoane condamnate depinde nemijlocit de ordinea specială de realizare a contactelor sale cu lumea exterioară. În procesul de asigurare a securității personale a personalului, a condamnaților și a altor persoane, una dintre prioritățile administrației penitenciare rămâne munca de implementare a măsurilor care vizează reducerea cauzelor și condițiilor negative care conduc la săvârșirea contravențiilor și infracțiunilor pe teritoriul instituțiilor penitenciare. Aceste cauze și condiții sunt inclusiv faptele de pătrundere a obiectelor și substanțelor interzise pentru utilizare și consum pe teritoriul instituțiilor penitenciare.

Printre cele mai răspândite acțiuni ilegale ce țin de circulația obiectelor interzise pe teritoriul instituțiilor penitenciare ar fi următoarele:

- Circulația ilegală a substanțelor narcotice, psihotrope sau a analoagelor lor pe teri-

of the operative situation, causes significant damage to the legal relationships that arise in the process of executing a criminal sentence of deprivation of liberty.

APPLIED METHODS AND MATERIALS.

Within the study limits of this article, the following methods were applied: analysis, synthesis, comparison and logical awareness. The materials used are the publications of scholars in the field, as well as the relevant legislation.

RESULTS OBTAINED AND DISCUSSIONS.

The main purpose of the execution-penal legislation is to correct the convicted and prevent the commission of new crimes. In order to achieve this goal in places of detention, the legislator established a legal mechanism for resolving these reports, which acts as a procedure for the execution and serving of the sentence, in other words, the penitentiary regime.

The regime, being one of the main means of correcting convicts, aims primarily to ensure their security and isolation. In addition, it regulates the fulfillment of obligations assigned to convicts, the realization of their legitimate rights and interests. The process of ensuring the isolation of a convicted person directly depends on the special order of making his contacts with the outside world. Within the process of ensuring the personal security of staff, convicts and other persons, one of the priorities of the penitentiary administration remains the work of implementing measures aimed at reducing the causes and negative conditions that lead to the commission of contraventions and crimes on the territory of penitentiary institutions. These causes and conditions include the acts of penetration of objects and substances prohibited for use and consumption on the territory of penitentiary institutions.

Among the most widespread illegal actions related to the circulation of prohibited objects on the territory of penitentiary institutions would be the following:

- Illegal circulation of narcotic sub-

toriu instituțiilor penitenciare / transmiterea ilegală a unor obiecte interzise persoanelor deținute în penitenciare (art. 217-217/5, 322 CP) – total 406 cazuri, din care: 152 aflate în gestiunea organelor procuraturii; 254 soldate cu dosare penale/contravenționale;

- Transmiterea sau tentative de a transmite către deținuți obiecte, substanțe, produse interzise (art. 343, 354 Cod Contravențional), procurarea ori păstrarea ilegală de droguri (85 Cod Contravențional) – total 7 cazuri aflate în gestiunea organelor procuraturii [1, p. 12].

Dintre obiectele interzise, trecute ilegal în instituțiile penitenciare, cele mai populare până în prezent rămân a fi alcoolul, drogurile și telefoanele mobile. Alcoolul și drogurile sunt necesare pentru consumul personal, iar telefoanele mobile pentru a organiza livrarea acestora și a câștiga bani în mod fraudulos, precum și pentru a comunica cu exteriorul. Potrivit datelor statistice, printre obiectele și bunurile confiscate, telefoanele mobile și accesoriile pentru acestea ocupă primul loc, iar în fiecare an numărul lor nu face decât să crească.

O analiză a numărului de contravenții și infracțiuni comise de condamnații care execută pedepse în instituțiile penitenciare ne permite să constatăm creșterea acestora. Astfel, conform statisticii departamentale, cu referire la faptele ilicite din sistemul administrației penitenciare, în anul 2022 sunt prezentate în total 436 de cazuri (în anul 2021 - 303 cazuri), din care 176 aflate în gestiunea organelor procuraturii și 260 cazuri soldate cu dosare penale/contravenționale.

Când este vorba despre fenomene complexe cum ar fi criminalitatea, urmează de avut în vedere că ea are la bază o pluralitate de cauze, dintre care principale și secundare, obiective și subiective, constante și temporare etc. [2, p. 109]

Procesul determinării fenomenului criminal reprezintă interacțiunea complexă a diferitelor forme de legături sau relații: nu numai cauzale, ci și funcționale, statistice, legătura stărilor etc. [3, p. 110]

Astfel, *determinantele* sunt cauzele circulației obiectelor și substanțelor interzise și condițiile acesteia. Cauzele și condițiile acționează împreună: o cauză generează un

stances, psychotropic substances or their analogues on the territory of penitentiary institutions / illegal transmission of prohibited objects to persons detained in penitentiaries (art. 217-217/5, 322 of the Criminal Code) – a total of 406 cases, of which: 152 under the leadership of the prosecutor's office; 254 completed with criminal/contravention files;

- Transmitting or attempting to transmit prohibited objects, substances, products to detainees (art. 343, 354 of the Contravention Code), illegal procurement or possession of drugs (85 of the Contravention Code) – a total of 7 cases under the administration of the prosecutor's office [1, p. 12].

Alcohol, drugs and mobile phones remain so far the most popular among the prohibited items smuggled into prisons. Alcohol and drugs are needed for personal consumption, and mobile phones are needed to arrange their delivery and make money fraudulently, as well as to communicate with the outside world. According to statistical data, among confiscated items and goods, mobile phones and their accessories occupy the first place, and every year their number only increases.

An analysis of the number of misdemeanors and crimes committed by convicts serving sentences in penitentiary institutions allows us to note their increase. Thus, according to departmental statistics, with reference to illegal acts in the penitentiary administration system, in 2022 a total of 436 cases are presented (in 2021 - 303 cases), of which 176 are under the administration of the prosecutor's office and 260 cases resulted in criminal/contravention cases.

When it comes to complex phenomena such as crime, it should be taken into account that it is based on a plurality of causes, including primary and secondary, objective and subjective, constant and temporary, etc [2, p.109].

The process of determining the criminal phenomenon represents the complex interaction of different forms of connections or correlations: not only causal, but also functional, statistical, the connection of states, etc [3, p. 110].

Thus, the *determinants* are the causes of the circulation of prohibited objects and sub-

efect numai atunci când sunt prezente anumite condiții.

Cauzele circulației obiectelor interzise sunt acei factori socio-psihologici de care depinde direct săvârșirea infracțiunilor, care reproduc încălcarea legii și infracțiunea ca urmare firească a acestora. Printre cele mai frecvente cauze ale criminalității sunt nihilismul juridic, interesul personal etc.

Totodată, urmează de subliniat că nu este posibil să fie numit vreun motiv „principal”, care ar fi responsabil pentru întreaga varietate de forme și tipuri de circulație a obiectelor și substanțelor interzise. Nu este corect de a reduce sarcina analizării factorilor determinanți ai unor astfel de infracțiuni la alcătuirea unui „catalog de cauze” în combinații diferite, în condiții inițiale diferite (care includ condiții specifice de viață ale oamenilor, modificări ale acestor condiții și starea anterioară a criminalității). Chiar și cei mai răspândiți factori, care au un impact direct asupra circulației obiectelor și substanțelor interzise, influențează în mod diferit indicatorii cantitativi și calitativi ai acestor infracțiuni.

Cauzele circulației obiectelor interzise reprezintă factorul determinant, a cărui esență este de a decide asupra faptei săvârșite, formarea motivului și scopului, alegerea mijloacelor infracționale pentru realizarea acesteia.

Al doilea element al determinantelor sunt *condițiile*. Condițiile sunt niște fenomene sociale care nu provoacă direct comiterea unei infracțiuni, ci sunt un fel de „lubrifianț” pentru mecanismele de formare și acțiune a cauzei, facilitând și sporind funcționarea acestora. O condiție este ceva care în sine nu generează o încălcare sau o infracțiune, dar influențează procesele de generare, participă la determinarea criminalității.

Există diverse modalități de transmitere a obiectelor interzise, cum ar fi trecerea și transportarea prin punctul de trecere și control, colete, pachete, scrisori, coluziune, aruncare peste edificiile de pază.

Alegerea metodei de realizare a ilegalității, adică circulația obiectelor interzise, depinde de condițiile care însoțesc comiterea unei infracțiuni concrete. Condițiile determină cantitatea și volumul circulației

stances and its conditions. Causes and conditions act together: a cause generates an effect only when certain conditions are present.

The *causes* of the circulation of prohibited objects are those socio-psychological factors on which the commission of crimes directly depends, which reproduce the violation of the law and the crime as a natural consequence of them. Among the most common causes of crime are legal nihilism, self-interest, etc.

At the same time, it should be emphasized that it is not possible to name any “main” reason, which would be responsible for the entire variety of forms and types of circulation of prohibited objects and substances. It is not correct to reduce the task of analyzing the determining factors of such crimes to the compilation of a “catalogue of causes” in different combinations, under different initial conditions (which include specific living conditions of people, changes in these conditions and the previous state of criminality). Even the most widespread factors, which have a direct impact on the circulation of prohibited objects and substances, differently influence the quantitative and qualitative indicators of these crimes.

The causes of the circulation of prohibited objects are the determining factor, the essence of which is to decide on the committed act, the formation of the reason and purpose, the choice of the criminal means to achieve it.

The second element of the determinants is the *conditions*. Conditions are social phenomena that do not directly cause the commission of a crime, but are a kind of “lubricant” for the mechanisms of cause formation and action, facilitating and increasing their functioning. A condition is something that in itself does not generate a violation or a crime, but influences the processes of generation, participates in the determination of criminality.

There are various ways of transmitting prohibited objects, such as passing and transporting through the checkpoint and control, parcels, packages, letters, collusion, throwing over guard buildings.

The choice of the method of carrying out the illegality, in other words, the circu-

acestor articole, locul și momentul săvârșirii infracțiunii.

Una din cele mai răspândite modalități este aruncarea obiectelor interzise peste edificiile de pază. Cetățenii care livrează obiecte interzise condamnaților consideră că această metodă este una sigură. Cel mai frecvent, pentru transfer, cetățenii folosesc obiecte cu acțiune de propulsie (pistol pneumatic artizanal, benzi de cauciuc), astfel de cazuri sunt mai frecvent înregistrate în zonele urbane sau în instituțiile penitenciare amplasate în apropierea autostrăzilor, adică acolo unde este posibil să se transfere rapid și să se ascundă cu mijlocul de transport sau printre alți cetățeni. Transferurile obiectelor interzise, de regulă, sunt efectuate de rudele condamnaților, precum și de către anumiți funcționari din cadrul instituțiilor penitenciare.

De regulă, condamnații care ispășesc pedeapsa într-un penitenciar din apropierea domiciliului, au un număr mai mare de relații. Acest fapt îngreunează monitorizarea perimetrului instituției precum și identificarea persoanelor care intenționează să arunce obiecte interzise peste edificiile de pază. Amplasarea instituției penitenciare, de asemenea, joacă un rol important. Persoanele care intenționează să arunce obiecte interzise, rămân în zona în care se află instituția, respectând normele de conspirație și cercetând terenul din preajma penitenciarului. În cele mai dese cazuri, ei au transport personal. Existența diferitelor anexe, situate lângă gardul principal, facilitează efectuarea aruncărilor.

Condițiile criminalității pot fi atât circumstanțe legate de starea mediului extern (activitatea angajaților instituțiilor, latența unor tipuri de infracțiuni, atitudini diferite ale societății față de lista obiectelor, produselor alimentare și lucrurilor interzise în penitenciar, asigurarea tehnico-materială a instituțiilor), precum și caracterizarea condamnatului (profesionalism criminal, dependență de alcool sau droguri etc.).

În funcție de situația concretă, aceeași împrejurare poate acționa atât ca o cauză a circulației obiectelor interzise, cât și ca condiție a acesteia. De exemplu, o organizare proastă a pazei instituțiilor, și anume pe o anumită porțiune a perimetrului, insuficient

lation of prohibited objects, depends on the conditions accompanying the commission of a specific crime. The conditions determine the quantity and volume of circulation of these articles, the place and time of the commission of the crime.

One of the most common methods is throwing prohibited objects over the guard buildings. Citizens who deliver prohibited items to convicts consider this method a safe one. Most often, for transfer, citizens use objects with propulsion action (handmade pneumatic gun, rubber bands); such cases are more often recorded in urban areas or in prisons located near highways; strictly speaking, where it is possible to quickly transfer and hide by means of transport or among other citizens. Transfers of prohibited items are usually carried out by the relatives of the convicted as well as by certain officials from the penitentiary institutions.

As a rule, convicts serving their sentence in a penitentiary near their home have a greater number of relationships. This fact makes it difficult to monitor the perimeter of the institution as well as to identify people who intend to throw prohibited objects over the security buildings. The location of the penitentiary also plays an important role. People, who intend to throw prohibited objects, stay in the area where the institution is located, respecting the rules of conspiracy, researching the land around the penitentiary. In most cases, they have their own transport. The existence of different annexes, located next to the main fence, facilitates throwing.

The conditions of crime can be both, circumstances related to the state of the external environment (the activity of the institutions' employees, the latency of some types of crimes, different attitudes of society towards the list of objects, food products and things prohibited in the penitentiary, the technical and material provision of the institutions), as well as the characterization of the convict (criminal professionalism, alcohol or drug addiction, etc.).

Depending on the concrete situation, the same circumstance can act both as a cause of the circulation of prohibited objects and as a condition for it. For example, a bad or-

dotată cu mijloace tehnice de pază, poate fi atât o condiție care determină alegerea acestei porțiuni ca obiect de încălcare cât și ca motiv care a condiționat formarea motivației corespunzătoare în rândul funcționarilor instituției. Adică, angajații cred că ulterior nu se vor face aruncări pe această porțiune a perimetrului obiectului protejat.

O analiză a factorilor interni privind realizarea acțiunilor ce țin de introducerea obiectelor interzise pe teritoriul penitenciarului, indică asupra faptului că în rândul condamnaților predispuși spre obținerea de substanțe și obiecte interzise, ca niște condiții interne, cel mai frecvent, figurează „alcoolismul, dependența de droguri, tulburările mentale și nervoase [4, p. 79].

Pe de altă parte, pentru funcționarii instituțiilor penitenciare și personalul civil, din condițiile interne pentru săvârșirea acestor acțiuni, sunt caracteristice profesionalismul scăzut, aviditatea, avariția, sau, dimpotrivă, generozitatea, simplitatea, credulitatea [5, p. 84-85].

Drept elemente ale structurii cauzale al comportamentului infracțional examinat urmează a fi recunoscute condițiile externe, cum ar fi: deficiențe ale micromediului social care afectează atât procesele motivaționale, cât și situaționale, precum și acele lacune în reglementarea juridică, în virtutea cărora sunt admise încălcări ale legii. La motivele acestei rânduirii ar trebui incluse finanțarea insuficientă a sistemului penitenciar, care admite formarea unor motive egoiste în rândul angajaților, care se realizează prin trecerea și transmiterea unor obiecte interzise către condamnați.

Un grup mare de condiții este format din *deficiențe de ordin organizatoric și managerial*. Este vorba, în primul rând, de o supraveghere insuficientă a condamnaților care beneficiază de dreptul de a se deplasa fără escortă și însoțire, atunci când trec prin punctele de control, precum și a angajaților civili, vehiculelor care trec pe teritoriul penitenciarului, controlul insuficient al coletelor și pachetelor. Aici ar trebui incluse, de asemenea, deficiențele politicii de personal a sistemului, în special ce ține de selectarea și distribuirea personalului precum și a ridicării calificării

organizării de securitate a instituțiilor, respectiv, pe o anumită parte a perimetrului, insuficient echipat cu mijloace tehnice de securitate, aceasta poate fi atât o condiție care determină alegerea acestei porțiuni ca obiect de încălcare cât și ca motiv care a condiționat formarea motivației corespunzătoare în rândul funcționarilor instituției. Adică, angajații cred că ulterior nu se vor face aruncări pe această porțiune a perimetrului obiectului protejat.

O analiză a factorilor interni privind realizarea acțiunilor ce țin de introducerea obiectelor interzise pe teritoriul penitenciarului, indică asupra faptului că în rândul condamnaților predispuși spre obținerea de substanțe și obiecte interzise, ca niște condiții interne, cel mai frecvent, figurează „alcoolismul, dependența de droguri, tulburările mentale și nervoase [4, p. 79].

Pe de altă parte, pentru funcționarii instituțiilor penitenciare și personalul civil, din condițiile interne pentru săvârșirea acestor acțiuni, sunt caracteristice profesionalismul scăzut, aviditatea, avariția, sau, dimpotrivă, generozitatea, simplitatea, credulitatea [5, p. 84-85].

Drept elemente ale structurii cauzale al comportamentului infracțional examinat urmează a fi recunoscute condițiile externe, cum ar fi: deficiențe ale micromediului social care afectează atât procesele motivaționale, cât și situaționale, precum și acele lacune în reglementarea juridică, în virtutea cărora sunt admise încălcări ale legii. La motivele acestei rânduirii ar trebui incluse finanțarea insuficientă a sistemului penitenciar, care admite formarea unor motive egoiste în rândul angajaților, care se realizează prin trecerea și transmiterea unor obiecte interzise către condamnați.

Un grup mare de condiții este format din *deficiențe de ordin organizatoric și managerial*. Este vorba, în primul rând, de o supraveghere insuficientă a condamnaților care beneficiază de dreptul de a se deplasa fără escortă și însoțire, atunci când trec prin punctele de control, precum și a angajaților civili, vehiculelor care trec pe teritoriul penitenciarului, controlul insuficient al coletelor și pachetelor. Aici ar trebui incluse, de asemenea, deficiențele politicii de personal a sistemului, în special ce ține de selectarea și distribuirea personalului precum și a ridicării calificării

acestora.

În plus, supraaglomerarea penitenciarelor face dificilă efectuarea unei supravegheri adecvate a condamnaților [6, p. 64]. Deficiențele în activitatea educativă și cultura juridică scăzută contribuie la formarea unei orientări motivaționale privind achiziția unor substanțe interzise. Latența ridicată a transferurilor ilegale, încălcarea legalității în cazurile tragerii la răspundere disciplinară și administrativă, atât a persoanelor care transferă substanțe interzise, cât și a condamnaților ce le procură, contribuie la perpetuarea situațiilor criminogene care, în cele din urmă, generează infracțiuni grave comise în condițiile aflării în penitenciar.

De exemplu, motivele de bază care contribuie la circulația ilegală a telefoanelor mobile în instituțiile penitenciare, în opinia noastră, sunt:

1. Îndeplinirea funcției de organizare a criminalității în procesul de realizare a intereselor acestora (coordonarea forțelor, implicarea, pregătirea, redistribuirea fondurilor) folosind telefoanele mobile în instituțiile penitenciare;

2. Dependența de droguri și alcoolizarea persoanelor deținute în instituțiile penitenciare, în timp ce acestea sunt răspândite inclusiv prin intermediul telefoanelor mobile;

3. Tendințele nefavorabile în dezvoltarea orientărilor spirituale și morale ale cetățenilor sporesc implicarea acestora în grupuri criminale prin intermediul rețelei internet, utilizând telefoanele mobile.

Cunoașterea mecanismului cauzal al pătrunderii obiectelor, substanțelor și băuturilor interzise în instituțiile penitenciare, focusarea pe eliminarea, neutralizarea sau compensarea consecventă a cauzelor și condițiilor interne și externe, va contribui la o reducere semnificativă a cazurilor de introducere a acestora pe teritoriul penitenciarului. Astfel, știind despre subiecții prin ale căror acțiuni obiectele interzise intră pe teritoriul penitenciarului, pot fi propuse unele măsuri preventive, cum ar fi inspecția și percheziția atunci când aceștia intră pe teritoriul instituției. Pentru a crește eficiența acestor măsuri, este rezonabil de utilizat instrumente speciale de căutare - de exemplu, detectoare de metale.

the selection and distribution of personnel as well as raising their qualifications.

In addition, prison overcrowding makes it difficult to provide adequate supervision of convicts [6, p. 64]. Deficiencies in educational activity and low legal culture contribute to the formation of a motivational orientation regarding the acquisition of prohibited substances. The high latency of illegal transfers, the violation of legality in cases of disciplinary and administrative prosecution, both of the persons who transfer prohibited substances and of the convicts who procure them, contribute to the perpetuation of criminogenic situations which, finally, generate serious crimes committed in prison.

For example, the main reasons contributing to the illegal circulation of mobile phones in prisons, according to our opinion, are the following:

1. Fulfilling the function of organizing crime in the process of achieving their interests (coordination of forces, involvement, training, redistribution of funds) using mobile phones in prison institutions;

2. Drug addiction and alcoholism of people detained in penitentiary institutions, while they are also spread through mobile phones;

3. Unfavorable trends in the development of spiritual and moral orientations of citizens increase their involvement in criminal groups through the Internet using mobile phones.

Knowing the causal mechanism of the penetration of prohibited objects, substances and drinks into penitentiary institutions, focusing on the elimination, neutralization or consistent compensation of internal and external causes and conditions, will contribute to a significant reduction in the cases of their introduction into the penitentiary territory. Thus, knowing about the subjects through whose actions the prohibited objects enter the territory of the penitentiary, some preventive measures can be proposed, such as inspection and search when they enter the territory of the institution. To increase the efficiency of these measures, it is reasonable to use special search tools - for example, metal detectors. In addition, searches should

În plus, perchezițiile ar trebui să fie atât planificate, cât și inopinate și să vizeze nu doar condamnații, ci și angajații sistemului penitenciar, avocații care se întâlnesc în instituție cu clienții lor, precum și rudele care se află pe teritoriul penitenciarului. De asemenea, coletele, pachetele cu provizii și banderolele urmează a fi verificate minuțios. O atenție deosebită urmează a fi acordată prevenirii introducerii obiectelor interzise în penitenciare de către liderii și participanții activi în grupurilor cu orientare negativă. Se cere în mod constant intensificarea activităților funcționarilor în vederea identificării și suprimării căilor de intrare a obiectelor interzise în penitenciar [7, p. 41].

Pentru prevenirea aruncării obiectelor interzise peste edificiile de pază, se cere desfășurarea unei activități organizatorice legate de dotarea tehnică a perimetrului de bază al instituțiilor penitenciare, precum și a teritoriilor supuse cerințelor de regim. Organizarea corectă și desfășurarea în timp util a măsurilor de regim va contribui la diminuarea pătrunderii obiectelor interzise, precum și la scăderea numărului infracțiunilor, comise de către condamnați cu utilizarea acestora [8, p. 119].

Prevenirea intrării obiectelor interzise către condamnați presupune nu doar confiscarea efectivă a obiectelor și substanțelor interzise, ci și identificarea cauzelor și condițiilor care contribuie la desfășurarea activității ilegale, precum și eliminarea factorilor care contribuie la aceasta.

În baza literaturii de specialitate și a practicii penitenciare ce ține de prevenirea introducerii obiectelor și substanțelor interzise, pot fi relevați factorii care afectează starea problemei examinate. La ei se referă:

- factori condiționați de un sistem subdezvoltat de activități de management pentru prevenirea introducerii în penitenciar a obiectelor interzise; factori legați de organizarea inefficientă a principalelor direcții de activitate ale instituției penitenciare; factori externi.

Să examinăm mai detaliat factorii identificați.

În opinia noastră, primul grup de factori este cauzat de un sistem insuficient dezvoltat

be both planned and unannounced and target not only convicts, but also employees of the prison system, lawyers who meet in the institution with their clients, as well as relatives who are on the territory of the prison. In addition, parcels, supply packages and bands are to be thoroughly checked. Special attention should be paid to the prevention of the introduction of prohibited objects into prisons by leaders and active participants in groups with a negative orientation. It is constantly requested to intensify the activities of the officials in order to identify and suppress the ways of entry of prohibited objects into the penitentiary [7, p. 41].

In order to prevent the throwing of prohibited objects over the guard buildings, an organizational activity related to the technical equipment of the basic perimeter of the penitentiary institutions as well as the territories subject to the regime requirements is requested. The correct organization and timely implementation of regime measures will contribute to reducing the penetration of prohibited objects, as well as reducing the number of crimes committed by convicts using them [8, p. 119].

Preventing the entry of prohibited objects to convicts involves not only the effective confiscation of prohibited objects and substances, but also the identification of the causes and conditions that contribute to the illegal activity, as well as the elimination of the factors that contribute to it.

Based on the specialized literature but also on the penitentiary practice related to the prevention of the introduction of prohibited objects and substances, the factors that affect the state of the examined problem can be revealed. They could be the following:

- factors conditioned by an underdeveloped system of management activities to prevent the introduction of prohibited objects into the penitentiary; factors related to the inefficient organization of the main activities of the penitentiary institution; external factors.

Let us examine in more detail the identified factors.

According to us, the first group of factors is caused by an insufficiently developed

pentru elaborarea și adoptarea unor decizii pe probleme legate de prevenirea intrării obiectelor interzise în instituțiile penitenciare.

Acești factori sunt caracterizați de următoarele circumstanțe:

- atenție insuficientă din partea funcționarilor instituției penitenciare la problemele activităților de prevenție ale serviciilor care vizează depistarea, prevenirea și suprimarea surselor, căilor, cauzelor și condițiilor de trecere a obiectelor interzise către condamnați;

- pregătirea profesională insuficientă, lipsa de cunoștințe și experiență practică în rândul directorilor de instituții și unități structurale ale penitenciarului, în problemele de prevenire a intrării obiectelor interzise în penitenciar;

- control insuficient asupra situației criminogene din penitenciar, asociat cu primirea și circulația obiectelor interzise în rândul condamnaților;

- utilizarea ineficientă a forțelor și mijloacelor unităților structurale ale penitenciarului pentru identificarea, prevenirea, suprimarea cauzelor și condițiilor care contribuie la intrarea obiectelor interzise în penitenciar.

Al doilea grup de factori, care contribuie la intrarea obiectelor interzise în penitenciare, include deficiențe în implementarea activităților de bază ale unităților structurale ale penitenciarelor.

Deficiențe în activitățile serviciului siguranță și regim:

- încălcarea cerințelor regimului de acces, care implică inspecția superficială a vehiculelor și cetățenilor ce intră sau părăsesc teritoriul instituției penitenciare, intrarea (ieșirea) unor încărcături;

- eficiența redusă a acțiunilor de ridicare a obiectelor și substanțelor interzise de la condamnații care se întorc de la muncă, atât de la locurile de producere, cât și de la obiectele din afara teritoriului penitenciarului. O problemă aparte o reprezintă controlul condamnaților care beneficiază de dreptul de a se deplasa fără escortă și însoțire;

- lipsa unei supravegheri adecvate asupra comportamentului condamnaților și al altor persoane pe teritoriul instituției penitenciare și teritoriul adiacent unde sunt stabilite

system for the elaboration and adoption of decisions on issues related to the prevention of the entry of prohibited objects into penitentiary institutions.

These factors are characterized by the following circumstances:

- insufficient attention on the part of the officials of the penitentiary institution to the problems of the prevention activities of the services aimed at detecting, preventing and suppressing the sources, ways, causes and conditions of the transfer of prohibited objects to convicts;

- insufficient professional training, lack of knowledge and practical experience among the directors of institutions and structural units of the penitentiary, in the problems of preventing the entry of prohibited objects into the penitentiary;

- insufficient control over the criminogenic situation in the penitentiary, associated with the receipt and circulation of prohibited objects among the convicts;

- ineffective use of the forces and means of the structural units of the penitentiary to identify, prevent, suppress the causes and conditions that contribute to the entry of prohibited objects into the penitentiary;

The second group of factors, which contribute to the entry of prohibited objects into penitentiaries, include deficiencies in the implementation of the basic activities of the structural units of the penitentiaries.

Deficiencies in the activities of the security and regime service:

- violation of the requirements of the access regime, which involves the superficial inspection of vehicles and citizens entering or leaving the territory of the penitentiary institution, the entry (exit) of some loads;

- the reduced efficiency of actions to pick up prohibited objects and substances from convicts returning from work, both from production sites and from objects outside the prison territory. A particular problem is the control of convicts who benefit from the right to move without escort or convoy;

- lack of adequate supervision over the behavior of convicts and other persons on the territory of the penitentiary institution and the adjacent territory where regime require-

cerințe de regim;

- asigurarea insuficientă a instituțiilor penitenciare cu mijloace speciale pentru depistarea și ridicarea obiectelor interzise, în special stupefiante și substanțe psihotrope;

- lipsa monitorizării adecvate și continue a locurilor periculoase din punct de vedere al evadării și vulnerabile din punct de vedere al aruncării obiectelor interzise, acoperire tehnică și inginerescă insuficientă;

- control insuficient asupra zonelor de producere amplasate în afara penitenciarului.

Lacune în organizarea activităților serviciilor operative ale instituției:

- nivel insuficient de organizare și realizare a activităților investigative ce țin de competența serviciilor operative ale instituției penitenciare;

- lipsa unui instructaj calificat a persoanelor noi-angajate care să includă: avertizarea privind abținerea de la acțiuni ilegale, inclusiv intrarea în relații neregulate cu condamnații; informarea despre modalitățile și metodele de stabilire a relațiilor neregulate de către condamnați; avertizare cu privire la răspunderea pentru acțiuni ilegale;

- studierea insuficientă a caracteristicilor criminogene ale mediului condamnaților și a gradului de influență a acestuia asupra situației operative din penitenciar.

Factorii externi de intrare în instituția penitenciară a obiectelor interzise sunt caracterizați prin:

- lacune ale legislației execuțional-penale;

- factori socio-juridici ai existenței și pericolului infracționalității;

- factori socio-economici ai asigurării materiale a infrastructurii penitenciare, a procesului execuțional-penal, salarizarea angajaților etc.

Pe lângă factorii enumerați, mai există anumite condiții pentru intrarea obiectelor interzise în penitenciar. Acestea ar fi [9, p. 33]:

- concentrarea activității infracționale în instituțiile penitenciare și pe teritoriul adiacent acestora;

- latența ridicată a contravențiilor și infracțiunilor din mediul penitenciar asociate cu utilizarea dispozitivelor mobile de către condamnați;

ments are established;

- insufficient provision of penitentiary institutions with special means for detecting and picking up prohibited objects, especially narcotics and psychotropic substances;

- lack of adequate and continuous monitoring of places dangerous from the point of view of escape and vulnerable from the point of view of disposal of prohibited objects, insufficient technical and engineering coverage;

- insufficient control over production areas located outside the penitentiary.

Inconsistencies in the organization of the activities of the operative services of the institution:

- insufficient level of organization and realization of the investigative activities that belong to the competence of the operative services of the penitentiary institution;

- lack of qualified training of new employees to include: the warning to refrain from illegal actions, including entering into irregular relations with convicts; informing about the ways and methods of establishing irregular relationships by convicts; warning about liability for illegal actions;

- the insufficient study of the criminogenic characteristics of the convicts' environment and the degree of its influence on the operative situation in the penitentiary;

The external factors of entry into the penitentiary institution of prohibited objects are characterized by:

- divergences in the enforcement-penal legislation;

- socio-legal factors of the existence and danger of criminality;

- socio-economic factors of the material provision of the penitentiary infrastructure, of the execution-penal process, employee wages, etc.

In addition to the listed factors, it is necessary to reveal certain conditions for the entry of prohibited objects into the penitentiary. These would be [9, p. 33]:

- the concentration of criminal activity in penitentiary institutions and the territory adjacent to them;

- the high latency of misdemeanors and crimes in the penitentiary environment associated with the use of mobile devices by convicts;

- poziția insuficient de activă a administrației penitenciare în implementarea măsurilor de prevenire a circulației ilegale a telefoanelor mobile și a accesoriilor acestora;

- impunitatea pentru săvârșirea contravențiilor și infracțiunilor, adică posibilitatea sustragerii de la răspundere pentru o faptă periculoasă din punct de vedere social;

- coruptibilitatea unor funcționari ai instituțiilor penitenciare care subminează autoritatea sistemului penitenciar în ochii societății;

- asigurarea materială și tehnică insuficientă a instituțiilor penitenciare, fapt care îngreunează contracararea și prevenirea eficientă a faptelor de circulație ilegală a obiectelor și substanțelor interzise în penitenciare.

CONCLUZII.

Astfel, reieșind din cele relatate mai sus, putem afirma că factorii indicați determină, în mare parte, circulația ilegală a obiectelor și substanțelor interzise în instituțiile penitenciare, iar în viitor, pare evident că problemele instituțiilor penitenciare sunt direct legate de problemele generale ale organelor de drept ale statului în contracararea activităților ilegale, utilizând activ realizările științei și tehnologiei.

Totodată, organizarea corectă și implementarea în timp util a măsurilor de securitate și a acțiunilor procedural-administrative, vor contribui la o diminuare a fluxului de obiecte și substanțe interzise care intră în instituțiile de detenție și, ca urmare, la o scădere a numărului de contravenții și infracțiuni comise de condamnați. În aceste condiții, funcționarea eficientă a instituțiilor penitenciare va contribui la atingerea obiectivelor legislației execuțional-penale și, ca urmare, la eliminarea diferitelor fenomene negative din cadrul sistemului penitenciar.

- the insufficiently active position of the penitentiary administration in the implementation of measures to prevent the illegal circulation of mobile phones and their accessories;

- impunity for committing misdemeanors and crimes, strictly speaking, the possibility of evading responsibility for a socially dangerous act;

- the corruption of some prison officials who undermine the authority of the prison system in the eyes of society;

- the insufficient material and technical security of penitentiary institutions, a fact that makes it difficult to counter and effectively prevent acts of illegal circulation of prohibited objects and substances in penitentiaries.

CONCLUSIONS.

Thus, based on the above, we can say that the indicated factors determine, for the most part, the illegal circulation of prohibited objects and substances in prison institutions, and in the future, it seems obvious that the problems of prison institutions are directly related to the general problems of the state law organs in countering illegal activities, actively using the achievements of science and technology.

At the same time, the correct organization and timely implementation of security measures and procedural-administrative actions will contribute to a decrease in the flow of prohibited objects and substances entering detention institutions and, as a result, to a decrease in the number of contraventions and crimes committed by convicts.

Under these conditions, the efficient functioning of the penitentiary institutions will contribute to the achievement of the objectives of the execution-penal legislation and, as a result, to the elimination of various negative phenomena within the penitentiary system.

Referințe bibliografice

Bibliographical references

1. Raport privind activitatea sistemului administrației penitenciare pentru anul 2022, ANP, Chișinău, 2023, disponibil pe <http://anp.gov.md/rapoarte-de-bilant-semestriale-anuale>, accesat la 16 mai 2022.
2. Криминология. Учебник для юридиче-

ских вузов. Издание 2-е, переработанное. Под ред. В.Н. Бурлакова, В.П. Сальникова и С.В. Степашина. Санкт-Петербург. Изд-во «Лань», 1999. p. 8, citat de Larii Iu. în: Criminologie, Chișinău: Cartea militară, 2020, 290 p.

3. Криминология. Под ред. А.И. Долговой. Москва, 1997, p. 182, citat de Larii Iu. în: Criminologie, Chișinău: Cartea militară, 2020, 290 p.
4. Леонов А.В. Контроль гражданского общества за деятельностью правоохранительных органов. În: Бюллетень Министерства юстиции Российской Федерации. 2008. №12. p. 78-88.
5. Тараканов С.М. Соблюдение прав лиц, лишенных свободы, в условиях реформирования уголовно-исполнительной системы Минюста России. În: Бюллетень Министерства юстиции Российской Федерации. 2009. №1. p. 82-88.
6. Южанин В.Е. Наказание в виде лишения свободы и процесс обеспечения его реализации (некарательное воздействие). În: Человек: преступление и наказание: Вестник РИПЭ МВД России. 1998. p. 64-70.
7. Костарев Д.Ф. Предупреждение поступления запрещенных предметов в исправительные учреждения уголовно-исполнительной системы Российской Федерации. În: Вестник Пермского института № 2 (33). 2019, p. 38-45.
8. Костарев Д.Ф. Запрещенные предметы в исправительных учреждениях УИС как негативное явление. În: Материалы Всероссийской научно-практической конференции, в 2 частях. Самарский юридический институт ФСИН России. 2019. p. 119-125.
9. Перминов А.В. Факторы, способствующие поступлению в исправительные учреждения запрещенных предметов, их негативное влияние на состояние правопорядка. În: Уголовно-исполнительная система: право, экономика, управление, 2015, № 3. p. 30-36.

Despre autor:

Oleg RUSU,

*doctor în drept, conferențiar universitar,
șef al Departamentului știință a
Academiei „Ștefan cel Mare” a MAI,
e-mail: articol1@mail.ru,
ORCID ID: 0000-0002-0879-4154*

Mihail DAVID,

*doctor în drept,
IPA, Constanța, România,
e-mail: david_mihail@yahoo.com,
ORCID ID: 0000-0001-6779-2485*

About author:

Oleg RUSU,

*PhD, associate professor,
Head of the Science Department of the
Academy “Ștefan cel Mare” of the MIA,
e-mail: articol1@mail.ru
ORCID ID: 0000-0002-0879-4154*

Mihail DAVID,

*PhD,
IPA, Constanta, Romania,
e-mail: david_mihail@yahoo.com,
ORCID ID: 0000-0001-6779-2485*

ASPECTE CONCEPTUALE PRIVIND SISTEMELE INFORMAȚIONALE UTILIZATE ÎN CADRUL ACTIVITĂȚII SPECIALE DE INVESTIGAȚII

Boris GLAVAN,

doctor în drept, conferențiar universitar

Alexandru CICALA,

doctor în drept, conferențiar universitar

CONCEPTUAL ASPECTS REGARDING THE INFORMATION SYSTEMS USED IN THE SPECIAL INVESTIGATIVE ACTIVITY

Boris GLAVAN,

PhD, associate professor

Alexandru CICALA,

PhD, associate professor

Digitalizarea și Internetul ne-au transformat radical viața. Am devenim parte a unei lumi virtuale aflate într-un proces continuu de extindere globală. Datele cu caracter personal astăzi nu mai sunt fixate ca odinioară în registre de hârtie. Ele se înscriu în registre electronice centralizate, la care pot apela diferite instituții ale statului, inclusiv organele de ocrotire a normelor de drept.

Astfel, tehnologiile informaționale au devenit parte din viața noastră cotidiană și practic este de neconceput ca aceasta să ocolească un domeniu atât de important și strategic pentru țara noastră cum este activitatea specială de investigații. Dacă până nu demult problema principală a investigațiilor speciale era deficitul de informații și elaborarea instrumentelor adecvate de obținere a informațiilor, astăzi lucrurile s-au schimbat, problema de bază acum este alta – surplusul de informații și căutarea metodelor corespunzătoare de stocare, sistematizare și analiză a acestora.

Cuvinte-cheie: sistem informațional, activitate specială de investigație, informație, registru electronic, bază de date, acces, tehnologii informaționale.

Digitization and the Internet have radically transformed our lives. We would become part of a virtual world in a continuous process of global expansion. Today, personal data are no longer recorded in paper registers as they used to be. They are registered in centralized electronic registers that can be accessed by various state institutions, including law enforcement bodies.

Thus, information technologies have become part of our daily life, it is practically inconceivable that it bypasses such an important and strategic field for our country as the special investigation activity. If until recently the main problem of special investigations was the lack of information and the development of appropriate tools for obtaining information, today things have changed, the basic problem now is different – the surplus of information and the search for appropriate methods of storage, systematization, and analysis of them.

Keywords: information system, special investigative activity, information, electronic register, database, access, information technologies.

INTRODUCERE.

Prevenirea și combaterea criminalității, asigurarea securității statului, ordinii publice, apărarea drepturilor și intereselor legitime ale persoanelor, descoperirea și cercetarea infracțiunilor sunt obiectivele asumate de către stat în vederea realizării cărora este gândit întreg sistemul reglementărilor juridice privind desfășurarea unui gen de activitate mai puțin cunoscut pentru publicul larg, numit în limbajul juridic național – activitate specială de investigații (art.1 Legea nr.59/2012).

Necesitatea acestui gen de activitate este dictată de dificultățile pe care le întâm-

INTRODUCTION.

Preventing and combating crime, ensuring state security, and public order, defending the rights and legitimate interests of individuals, and discovering and investigating crimes are the objectives assumed by the state to achieve which the entire system of legal regulations regarding the development of a less known type of activity for the general public, called in the national legal language - special investigative activity (art.1 Law no. 59/2012).

The need for this type of activity is dictated by the difficulties faced by the system of

pină sistemul organelor de ocrotire a normelor de drept și cel al organelor de apărare a securității naționale mai ales astăzi, în condițiile în care tehnologiile secolului 21, pe lângă multiplele beneficii oferite întregii omeniri, au favorizat dezvoltarea metodelor de operare a tuturor celor rău-intenționați împotriva societăților democratice. În acest context, însăși Curtea Europeană a Drepturilor Omului recunoaște că societățile democratice sunt amenințate de forme extrem de sofisticate de criminalitate și spionaj, astfel încât statul, pentru a putea contracara aceste amenințări, trebuie să poată efectua supravegherea secretă a elementelor subversive care operează în jurisdicția sa [6].

În plan doctrinar s-a menționat pe bună dreptate că activitatea specială de investigații este singurul instrument real și eficient pentru depistarea și prevenirea în timp util a infracțiunilor, identificarea subiecților acestora, documentarea activității infracționale, depistarea și investigarea infracțiunilor [13, p.88].

Eficacitatea rezolvării sarcinilor activității speciale de investigații (relevarea atentatelor criminale, prevenirea, curmarea infracțiunilor și identificarea persoanelor care le organizează și/ sau le comit; descoperirea și cercetarea infracțiunilor; căutarea persoanelor dispărute fără urmă ori a celor care se ascund de organele de urmărire penală sau de instanța de judecată ori se eschivează de la executarea pedepsei; depistarea bunurilor provenite din activități ilegale și colectarea probelor privind aceste bunuri; colectarea de informații despre posibile evenimente și/sau acțiuni ce ar putea pune în pericol securitatea statului) este determinată în mare măsură de obținerea în timp util a informațiilor despre anumite evenimente criminale, despre persoane implicate în acestea, despre cetățeni care cunosc sunt familiarizați cu asemenea intenții criminale etc.

Informațiile operative obținute în cursul activității speciale de investigații pot fi împărțite în informații care ulterior pot deveni probe în sensul Codului de procedură penală, adică cele verificate din punct de vedere al admisibilității, pertinentei și concludenței, și informații care din anumite considerente nu pot deveni probe, dar care pot fi folosite ca

law enforcement bodies and that of national security defense bodies, especially today, given that the technologies of the 21st century, in addition to the multiple benefits offered to all of humanity, they have favored the development of the methods of operation of all those malicious against democratic societies. In this context, the European Court of Human Rights itself recognizes that democratic societies are threatened by extremely sophisticated forms of crime and espionage, so the state, to counter these threats, must be able to carry out secret surveillance of subversive elements operating in its jurisdiction [6].

In terms of doctrine, it was rightly mentioned that special investigative activity is the only real and effective tool for the timely detection and prevention of crimes, identification of their subjects, documentation of criminal activity, and detection and investigation of crimes [13, p.88].

The effectiveness of solving the tasks of the special investigative activity (revealing criminal attacks, preventing, solving crimes, and identifying the people who organize and/ or commit them; the discovery and investigation of crimes; the search for persons who have disappeared without a trace or those who are hiding from the criminal investigation bodies or by the court or evades the execution of the sentence; the detection of assets originating from illegal activities and the collection of evidence regarding these assets; the collection of information about possible events and/or actions that could endanger the security of the state) is largely determined by timely obtaining information about certain criminal events, about people involved in them, about citizens who know about it, etc.

The operational information obtained during the special investigative activity can be divided into information that can later become evidence within the meaning of the Code of Criminal Procedure, that is, information verified from the point of view of admissibility, relevance, and conclusiveness, and information that for certain reasons cannot become evidence, but which can be used as indicative information in the detection and investigation of crimes, for example, for the preparation and performance of a search or

informații orientative în relevarea și investigarea infracțiunilor, de exemplu, pentru pregătirea și efectuarea unei percheziții sau a altei acțiuni de urmărire penală ori măsuri speciale de investigații (art.24 Legea nr.59/2012).

Fiabilitatea, acuratețea, completitudinea, suficiența și multe alte calități ale informațiilor operative au făcut întotdeauna obiectul cercetării științifice, inclusiv a celei de nivel monografic. Din această perspectivă, ar fi nedrept să nu apreciem importanța activităților de obținere a informațiilor în procesul activității speciale de investigații. Totodată, trebuie să spunem faptul că obținerea de informații în activitatea specială de investigații nu constituie un scop în sine [14, p.221-222].

Nu mai puțin importante sunt aspectele de înregistrare și utilizare a informațiilor pentru realizarea activităților de căutare, verificare și identificare a persoanelor și obiectelor ce prezintă interes operativ.

Astfel, activitatea specială de investigații nu trebuie privită doar ca o formă sau un gen de activitate îndreptat doar spre obținerea de informații, ci și spre fixarea, sistematizarea, stocarea și analiza acestora pentru folosirea lor ulterioară mult mai eficient. Anume în acest context legiuitorul național a atribuit autorităților care practică activitatea specială de investigații competența de creare și utilizare a sistemelor informaționale (art.7 și 12 Legea nr.59/2012).

La modul concret, sistemele informaționale sunt gândite pentru concentrarea și înregistrarea informațiilor cu privire la persoane, fapte, obiecte, evenimente de interes investigativ-operativ. Aceste informații sunt sistematizate în anumite registre, bănci de date, fișiere, dosare. Scopul principal al acestor colecții de informații constă în oportunitatea apelării repetate la aceleași informații de către diverși subiecți ai activității speciale de investigații.

Actualitatea utilizării sistemelor informaționale ca parte componentă a activității speciale de investigații constă în faptul că organele de ocrotire a normelor de drept, în general, și subdiviziunile axate pe domeniul investigațiilor speciale, în mod special, cheltuiesc bani și eforturi considerabile pentru obținerea informațiilor operative, iar mo-

other criminal investigation action or special investigative measures (art. 24 Law no. 59/2012).

Reliability, accuracy, completeness, sufficiency, and many other qualities of operational information have always been the object of scientific research, including monographic-level research. From this perspective, it would be unfair not to appreciate the importance of intelligence-gathering activities in the process of special investigative work. At the same time, we must also say that obtaining information in the special investigative activity is not a goal in itself [14, p.221-222].

No less important are the aspects of registration and use of information for carrying out search, verification, and identification of persons and objects of operational interest.

Thus, the special activity of investigations should not be seen only as a form or a type of activity aimed only at obtaining information, but also at fixing, systematizing, storing, and analyzing them for their later use much more effectively. Precisely in this context, the national legislator assigned to the authorities that practice special investigative activity has the competence to create and use information systems (art. 7 and 12 Law no. 59/2012).

In concrete terms, information systems are designed for the concentration and recording of information regarding persons, facts, objects, and events of investigative-operative interest. This information is systematized in certain registers, data banks, files, and folders. The primary purpose of these collections of information is to facilitate repeated calls for the same information by various subjects of special investigative work.

The actuality of the use of information systems as a part of the special investigation activity consists in the fact that law enforcement bodies, in general, and subdivisions specialized in the field of special investigations, in particular, spend considerable money and efforts to obtain operative information, and the inherited models of information processing and analysis are morally outdated and no longer correspond to the requirements of the time. Their use often leads to calculation er-

delele moștenite de prelucrare și analiză a informațiilor sunt moral învechite și nu mai corespund cerințelor timpului. Utilizarea acestora de multe ori conduce la erori de calcul și întâzieri în raportarea situațiilor operative și luarea deciziilor corespunzătoare.

Aplicarea noilor tehnologii informaționale bazate pe întreținerea automată a înregistrărilor informaționale face oportună extinderea semnificativă a gamei posibilelor verificări, inclusiv capacitatea efectuării verificărilor operative a persoanelor reținute, suspectate de comiterea infracțiunilor, a imigranților și emigranților ilegali, precum și alte categorii de persoane de interes operativ.

CONȚINUT DE BAZĂ.

Pornind de la semnificația literară a termenilor „sistem” [9] și „informațional” [8] se poate spune că prin sistem informațional [7] se înțelege ansamblul de elemente (bănci de date structurate după un anumit concept, date, hardware și software, precum și resursele umane și suportul organizațional) interconectate și interdependente ce formează un întreg organizat, conceput pentru a stoca, căuta și procesa informații, precum și resursele organizaționale corespunzătoare (umane, tehnice, financiare etc.) care furnizează și difuzează informații.

Din perspectiva legislației naționale [11], noțiunea de sistem informațional semnifică o totalitate de resurse și tehnologii informaționale interdependente, de metode și de personal, destinată păstrării, prelucrării și furnizării de informații. Resursele informaționale sunt reprezentate sub formă de bănci de date, iar o bancă de date este un sistem tehnico-informațional ce include una sau mai multe baze de date și un sistem de dirijare a acestor baze. La rândul său, o bază de date constă dintr-o totalitate de date organizate conform unei structuri conceptuale ce descriu caracteristicile principale și raporturile dintre esențe, destinată unui domeniu sau mai multor domenii de aplicare.

Conform enciclopediei Wikipedia [15], sursă de informații online foarte populară, noțiunea de sistem informațional este interpretată în moduri diferite, în funcție de context. Totodată, aceeași sursă deosebește

erori and delays in reporting operational situations and making appropriate decisions.

The application of new information technologies based on the automatic maintenance of information records makes it opportune to significantly expand the range of possible checks, including the ability to carry out operational checks of detained persons suspected of committing crimes, illegal immigrants, and emigrants, as well as other categories of persons of operational interest.

BASIC CONTENT.

Starting from the literary meaning of the terms „system” [9] and „informational” [8] it can be said that the informational system [7] is understood as a set of elements (data banks structured according to a certain concept, data, hardware, and software, as well as personnel and organizational support) interconnected and interdependent that form an organized whole, designed to store, search and process information, as well as the corresponding organizational resources (human, technical, financial, etc.) that provide and disseminate information.

From the perspective of national legislation [11], the notion of an information system means a totality of interdependent information resources and technologies, methods, and personnel, intended for keeping, processing, and providing information. Informational resources are represented in the form of data banks, and a data bank is a technical-informational system that includes one or more databases and a management system for these databases. In turn, a database consists of a totality of data, organized according to a conceptual structure, describing the main characteristics and relationships between essences, intended for one field or several fields of application.

According to Wikipedia [15], a very popular online information source, the notion of an information system is interpreted in different ways depending on the context. At the same time, the same source distinguishes the notion of information systems in the broad sense and the narrow sense.

Broadly speaking, an information system means a set of technical, software, and

noțiunea de sistem informațional în sens larg și în sens restrâns.

În sens larg, prin sistem informațional se înțelege un set de suport tehnic, software și organizațional, precum și de personal, conceput pentru a oferi anumitor persoane informațiile potrivite în timp util. Prin urmare, termenul sistem informațional nu se referă doar la aspectele legate de tehnologia informației și comunicațiilor pe care o instituție le folosește, ci și la modul în care oamenii interacționează cu tehnologia în scopul oferirii suportului pentru procesele întreprinse.

Sensul restrâns al sistemului informațional presupune doar setul de componente al sistemului informațional în sens larg, alcătuit din baze de date, programe și aplicații specializate. Altfel spus, sistemul informațional în sens restrâns este considerat un sistem software și hardware conceput pentru a automatiza activitățile intenționate ale utilizatorilor finali, oferind, în conformitate cu logica de prelucrare încorporată în acesta, posibilitatea de a obține, modifica și stoca informații.

Sub aspect doctrinar noțiunea de sistem informațional nu a atins un sens unanim, fapt confirmat de profesorul A. Stepan [12], în opinia căruia cea mai reușită definiție ar fi că prin sistem informațional ar trebui să se înțeleagă un „ansamblu organizatoric format din totalitatea metodelor, procedurilor, mijloacelor și specialiștilor care asigură culegerea, prelucrarea, transmiterea și acumularea informațiilor cu privire la fluxurile de bunuri materiale și informaționale ce au loc în cadrul sistemului instituției publice”. În același context se mai afirmă și faptul că „este necesar să se facă distincție între sistemul informațional și sistemul informatic. Sistemul informatic este inclus în sistemul informațional, acesta din urmă fiind o componentă esențială a unui organism economic, social, cultural, etc. Sistemele informatice acoperă cele mai diverse domenii. Sistemul informatic este acea parte a sistemului informațional în care prelucrarea este automată, dar numai dacă respectiva parte formează un sistem. Dacă pentru întregul sistem informațional prelucrarea este automată se obține sistemul informatic integrat, ca limită spre care tinde evoluția actualelor sisteme informatice”.

organizational support, as well as personnel, designed to provide certain people with the right information at the right time. Therefore, the term information system does not only refer to the aspects related to information and communication technology that an institution uses but also to how people interact with technology to provide support for the processes undertaken.

The narrow meaning of the information system implies only the set of components of the information system in the broad sense, consisting of databases, programs, and specialized applications. In other words, the information system in the narrow sense is considered a software and hardware system designed to automate the intended activities of end users, providing, following the processing logic embedded in it, the possibility to obtain, modify, and store information.

From a doctrinal point of view, the notion of an informational system has not reached a unanimous meaning, a fact confirmed by Professor A. Stepan [12], in whose opinion the most successful definition would be that an informational system should be understood as „an organizational set made up of all the methods, procedures, means and specialists that ensure the collection, processing, transmission, and accumulation of information regarding the flows of material and informational goods that take place within the system of the public institution”. In the same context, it is also stated that „it is necessary to distinguish between the information system and the IT system. The computer system is included in the information system, the latter being an essential component of an organism, economic, social, cultural, etc. Computer systems cover the most diverse fields. The computer system is that part of the information system in which the processing is automatic, but only if that part forms a system. If the processing is automatic for the entire information system, the integrated computer system is obtained, as the limit towards which the evolution of current computer systems tends”.

From another perspective, information systems refer to stocks of information collected and systematized in various automated databases and automated information

Dintr-o altă perspectivă, prin sisteme informaționale se au în vedere stocuri de informații colectate și sistematizate în diferite baze de date automatizate și sisteme automatizate de căutare a informațiilor, fișiere de date, fișiere foto, colecții și fișiere de urme, la baza cărora se află informații exacte despre obiectele care intră în sfera investigațiilor speciale. La baza formării și întreținerii sistemelor informaționale, băncilor de date și dulapurilor de fișiere se află evidența informațiilor despre diverse obiecte care intră în sfera activității speciale de investigații [16].

Acestea fiind spuse, putem rezuma că sarcina principală a sistemului informațional este să răspundă nevoilor specifice de informații într-un domeniu specific. Sistemele informaționale moderne sunt, de facto, de neconceput fără utilizarea bazelor de date și a sistemelor de dirijare a acestor baze de date. Prin urmare, termenul „sistem informațional” în activitatea practică se îmbină cu sensul termenului „sistem de baze de date”. În mod ideal, în cadrul unei autorități cum este Ministerul Afacerilor Interne ar trebui să funcționeze un singur sistem de informații, satisfăcând toate nevoile de informare existente ale tuturor angajaților inspectoratelor, serviciilor și departamentelor. Cu toate acestea, în practică, crearea unui astfel de sistem informațional cuprinzător este un lucru prea dificil sau chiar imposibil. Drept urmare, în cadrul respectivei autorități operează mai multe sisteme informaționale care rezolvă diferite grupe de sarcini: prevenirea și descoperirea infracțiunilor, căutarea persoanelor care se sustrag de la urmărirea penală, judecată sau de la executarea pedepsei, identificarea persoanelor și a cadavrelor, căutarea bunurilor sustrase, precum și soluționarea altor sarcini legate de combaterea criminalității [17].

În vederea **prevenirii infracțiunilor**, sistemele informaționale permit:

- stabilirea controlului permanent asupra comportamentului și modului de trai pe teritoriul deservit al anumitor categorii de persoane care au manifestat comportament criminogen și care ar putea să urmeze calea săvârșirii infracțiunilor;

- refuzul eliberării armelor de foc sau retragerea în timp util a acestora de la persoanele care săvârșesc contravenții și care pot

retrieval systems, data files, photo files, collections, and trace files, based on which accurate information about objects falls under the scope of special investigations. The basis of the formation and maintenance of information systems, data banks, and file cabinets is the record of information about various objects that fall within the scope of special investigative activity [16].

Having said that, we can summarize that the main task of the information system is to respond to specific information needs in a specific field. Modern information systems are de facto inconceivable without the use of databases and systems for directing these databases. Therefore, the term „information system” in practical activity merges with the meaning of the term „database system”. Ideally, within an authority such as the Ministry of Internal Affairs, a single information system should operate, satisfying all existing information needs of all employees of inspectorates, services, and departments. However, in practice, creating such a comprehensive information system is too difficult or even impossible. As a result, within that authority, several information systems are operating that solve different groups of tasks: preventing and discovering crimes, searching for people who evade criminal prosecution, trial or execution of punishment, identifying people and corpses, searching for stolen goods, as well as solving other tasks related to fighting crime [17].

To **prevent crimes**, information systems allow:

- the establishment of permanent control over the behavior and way of life in the served territory of certain categories of persons who have shown criminogenic behavior and who could follow the path of committing crimes;

- refusing to issue firearms or withdrawing them promptly from persons who commit contraventions and which may lead to dangerous consequences;

- establishing control over objects whose circulation is limited or prohibited (drugs, weapons, explosives, etc.);

- blocking access to positions with material responsibility and to other posi-

duce la consecințe periculoase;

- stabilirea controlului asupra obiectelor a căror circulație este limitată sau interzisă (droguri, arme, explozibili etc.);

- blocarea accederii la funcții cu răspundere materială și la alte funcții la care se cere o responsabilitate sporită a persoanelor care anterior au demonstrat lipsă de răspundere în legătură cu activitatea criminală;

- alegerea măsurii de siguranță în privința persoanei atrase la răspundere penală nu doar în legătură cu gravitatea faptei comise, ci și al personalității acesteia.

În vederea **descoperirii infracțiunilor**, sistemele informaționale contribuie la:

- identificarea infractorilor după semnalmente înregistrate (după modalitatea de săvârșire a infracțiunilor, după porecle, semne și urme lăsate la fața locului);

- identificarea autovehiculelor furate la înmatricularea acestora sau în timpul investigării accidentelor rutiere;

- găsierea bunurilor furate în locurile în care acestea sunt vândute;

- stabilirea identității obiectelor căutate și verificate.

În vederea realizării **activităților de căutare**, sistemele informaționale cel mai des sunt solicitate pentru stabilirea identității persoanelor suspectate cu cele aflate în căutare, precum și pentru stabilirea identității cadavrelor neidentificate cu persoanele dispărute fără urmă.

Conform prevederilor Legii nr.59/2012, autoritățile ale căror subdiviziuni specializate efectuează activitate specială de investigații au competența să creeze sisteme informaționale pentru asigurarea realizării sarcinilor ce îi revin (art.7). Totodată, aceeași lege investește ofițerii de investigații cu dreptul să utilizeze sistemele informaționale ce asigură realizarea sarcinilor activității speciale de investigații (art.12).

Codul de procedură penală, de asemenea, prevede faptul că în procesul efectuării măsurilor speciale de investigații, în condițiile codului, se face uz de sisteme informaționale, aparate de înregistrare video și audio, de aparate de fotografiat și de filmat, de alte mijloace tehnice, inclusiv de mijloace tehnice speciale pentru obținerea în secret a informației (art.132²).

tions that require increased responsibility of persons who have previously demonstrated a lack of responsibility in connection with criminal activity;

- the choice of the safety measure regarding the person held criminally liable not only for the seriousness of the act committed but also for his personality.

To **discover crimes**, information systems contribute to:

- identification of criminals according to the recorded reports (according to the manner of committing the crimes, according to nicknames, signs, and traces left at the scene);

- identification of stolen vehicles when registering them or during the investigation of road accidents;

- finding stolen goods in the places where they are sold;

- establishing the identity of the searched and verified objects;

To carry out **search activities**, information systems are most often required to establish the identity of suspected persons with those being sought, as well as to establish the identity of unidentified corpses with missing persons without a trace.

According to the provisions of Law no. 59/2012, the authorities whose specialized subdivisions carry out special investigative activity have the competence to create informational systems to ensure the fulfillment of their tasks (art. 7). At the same time, the same law invests investigative officers with the right to use the information systems that ensure the accomplishment of the tasks of the special investigative activity (art. 12).

The Criminal Procedure Code also provides that in the process of carrying out special investigative measures, under the terms of the code, use is made of information systems, video, and audio recording devices, cameras, and video cameras, other technical means, including special technical means for secretly obtaining information (art. 132²).

Taking into account the fact that the national legislation in the field of special investigations does not restrict the competence of investigative officers in the use of information systems only in the possession of the authority of which they are a part, it can be said

Ținând cont de faptul că legislația națională în domeniul investigațiilor speciale nu restricționează competența ofițerilor de investigații în folosirea sistemelor informaționale doar din posesia autorității din care fac parte, se poate spune că, în vederea și în limitele realizării sarcinilor activității speciale de investigații, aceștia ar putea folosi și sistemele informaționale ale altor autorități atât din sfera investigațiilor speciale, cât și din alte domenii de activitate.

Autoritățile ale căror subdiviziuni specializate efectuează activitatea specială de investigații, la necesitate, își creează sisteme informaționale specifice investigațiilor speciale. Totodată, aceași autoritate, reieșind din atribuțiile care-i revin, creează alte sisteme informaționale ce ar putea fi utilizate la necesitate de ofițerii de investigații.

Ministerul Afacerilor Interne, spre exemplu, reieșind din atribuțiile care îi revin, administrează așa sisteme informaționale ca: Sistemul informațional integrat automatizat de evidență a infracțiunilor, a cauzelor penale și a persoanelor care au săvârșit infracțiuni; Sistemul informațional automatizat „Registrul informației criminalistice și criminologice”; Sistemul informațional automatizat de evidență a contravențiilor, a cauzelor contravenționale și a persoanelor care au săvârșit contravenții; Sistemul automatizat de supraveghere a circulației rutiere „Controlul traficului” (deținut de Serviciul tehnologii informaționale); Sistemul informațional automatizat „Registrul de stat al armelor” (deținut de Inspectoratul General al Poliției). Administrația Națională a Penitenciarelor a Ministerului Justiției gestionează Sistemul informațional automatizat „Registrul persoanelor reținute, arestate și condamnate”. Agenția de Recuperare a Bunurilor Infracționale din cadrul Centrului Național Anticorupție este posesorul și deținătorul Sistemului informațional automatizat „Registrul bunurilor infracționale indisponibilizate”. Ministerul Tehnologiei Informației și Comunicațiilor deține așa sisteme ca Sistemul informațional automatizat „Registrul de stat al populației” și Sistemul informațional automatizat „Registrul de stat al unităților de drept”.

De obicei, schimbul de informații între autorități are la bază anumite acorduri bila-

that, too and within the limits of carrying out the tasks of the special investigative activity, they could use and the information systems of other authorities both in the sphere of special investigations and in other fields of activity.

The authorities whose specialized subdivisions carry out the special investigation activity, if necessary, create their information systems specific to special investigations. At the same time, the same authority, based on its attributions, creates other informational systems that could be used by investigative officers if necessary.

The Ministry of Internal Affairs, for example, based on its attributions, administers such information systems as an Automated integrated information system for records of crimes, criminal cases, and persons who have committed crimes; The automated information system „Forensic and criminological information register”; The automated informational system for recording contraventions, contravention causes and persons who have committed contraventions; The automated road traffic surveillance system „Traffic Control” (owned by the Information Technology Service); Automated information system „State Register of Weapons” (owned by the General Police Inspectorate). The National Penitentiary Administration of the Ministry of Justice administers such a system as the Automated Information System „Register of Detained, Arrested and Convicted Persons”. The Agency for the Recovery of Criminal Assets within the National Anticorruption Center is the owner and holder of the automated information system „Register of seized criminal assets”. The Ministry of Information Technology and Communications owns such systems as the Automated Information System „State Register of the Population”; The automated information system „State Register of Legal Entities”.

Usually, the exchange of information between authorities is based on certain bilateral agreements [1, 2, 3, 4, 5] which stipulate the volume and type of information to which access is to be granted. Investigative officers obtain access, proportional to their duties, to different information systems based on a reasoned request regarding the need to access

terale [1, 2, 3, 4, 5], unde se stipulează volumul și tipul informațiilor la care urmează să se acorde accesul. Ofițerii de investigații obțin accesul, proporțional atribuțiilor de serviciu, la diferite sisteme informaționale în baza unei solicitări argumentate privind necesitatea accesării informațiilor ce se conțin în resursele respective.

Unele din aceste sisteme informaționale care sunt utilizate de către ofițerii de investigații în procesul realizării activităților de prevenire, curmare, cercetare sau descoperire infracțiunilor sunt:

- Sistemului informațional de căutare „ACCES-Web”;
- Sistemului informațional de căutare e-Cadastru;
- Sistemului informațional de căutare PolData; Rossoft;
- Modulul eData;
- Sistemul informațional de căutare „Asigurarea Obligatorie de Asistență Medicală”;
- Sistemul informațional de căutare a informațiilor din „Registrul informației criminalistice și criminologice” (BCD/F-246);
- Sistemul informațional de căutare Casa Națională de Asigurări Sociale;
- Sistemului informațional de căutare Serviciului Fiscal de Stat;
- Sistemului automatizat de supraveghere a circulației rutiere „Controlul traficului”;
- Sistemului informațional de căutare WebClientPF;
- Sistemul informațional de căutare al Serviciului Vamal;
- Sistemului informațional de căutare „CASPER”.

În contextul celor relatate, este de menționat faptul că nici Legea nr.59/2012 și nici Codul de procedură penală nu prevăd o listă a informațiilor ce ar putea să fie înregistrate în sistemele informaționale create de autoritățile ale căror subdiviziuni specializate efectuează activitatea specială de investigații. În același timp, o astfel de listă se regăsește în Legea nr.320/2012 (art.16) cu privire la activitatea Poliției și statutul polițistului [10]. Astfel, pentru exercitarea atribuțiilor care îi revin, Poliția are dreptul să constituie și să administreze, în modul prevăzut de legislație, registre instituționale, sisteme informaționale și baze de date care conțin informații cu privire la:

the information contained in the respective resources.

Some of these information systems that are used by investigative officers in the process of carrying out the activities of preventing, solving, investigating, or discovering crimes are:

- Information search system „ACCES-Web”;
- e-Cadastre search information system;
- PolData search information system ; Rossoft;
- data module;
- „Compulsory Medical Assistance Insurance” search information system;
- Information search system for information from the „Forensic and criminological information register” (BCD/F-246);
- The information search system of the National Social Insurance House;
- The search information system of the State Fiscal Service;
- The automated road traffic surveillance system „Traffic Control”;
- WebClientPF search information system;
- Search information system of the Customs Service;
- „CASPER” search information system.

In the context of the above, it should be noted that neither Law No. 59/2012 nor the Code of Criminal Procedure provides for a list of information that could be recorded in the information systems created by the authorities whose specialized subdivisions carry out a special activity of investigations. At the same time, such a list can be found in Law no. 320/2012 (art. 16) regarding the activity of the Police and the status of the policeman [10]. Thus, to exercise the powers assigned to it, the Police have the right to establish and administer, in the manner provided by the legislation, institutional registers, information systems, and databases that contain information regarding:

- a) persons convicted on the territory of the Republic of Moldova and the territories of other states;
- b) the accused persons;
- c) persons released from criminal liability: as a result of an act of amnesty or pardon,

a) persoanele condamnate pe teritoriul Republicii Moldova și pe teritoriile altor state;

b) persoanele puse sub învinuire;

c) persoanele eliberate de răspundere penală: ca urmare a unui act de amnistie sau de grațiere, dacă prin acesta a fost anulată aplicarea pedepsei pentru infracțiunea săvârșită; în legătură cu expirarea termenului de prescripție; în caz de deces; în legătură cu schimbarea situației;

d) persoanele care au săvârșit infracțiuni aflându-se în stare de iresponsabilitate;

e) persoanele anunțate în căutare de către organele de urmărire penală ale Republicii Moldova sau ale altor state;

f) persoanele reținute și arestate pe teritoriul Republicii Moldova în scop de extrădare;

g) persoanele reținute și arestate ca fiind bănuite sau învinuite de săvârșirea unei infracțiuni;

h) minorii cărora li s-au aplicat măsuri de constrângere cu caracter educativ;

i) părinții sau alți reprezentanți legali ai minorilor, care nu își îndeplinesc obligațiile de educare, instruire și/sau de întreținere a acestora;

j) persoanele dispărute fără urmă;

k) persoanele neidentificate, aflate în incapacitate fizică sau psihică de a comunica date despre sine;

l) deținătorii de unități de transport;

m) titularii permiselor de conducere a unităților de transport;

n) gardienii și detectivii particulari;

o) deținătorii de arme;

p) persoanele care au fost supuse înregistrării dactiloscopice de stat;

q) străinii în privința cărora s-a aplicat expulzarea;

r) persoanele care consumă substanțe narcotice sau psihotrope, persoanele predispușe la violență în familie;

s) victimele infracțiunii;

t) măsurile speciale de investigații.

Prelucrarea datelor cu caracter personal se realizează cu respectarea prevederilor Legii nr. 133 din 8 iulie 2011 privind protecția datelor cu caracter personal, Hotărârii Guvernului nr.1123 din 14 decembrie 2010 „Privind aprobarea Cerințelor față de asigurarea securității datelor cu caracter personal

if by this the application of the penalty for the crime committed was canceled; in connection with the expiration of the prescription period; in case of death; in connection with the change of situation;

d) persons who have committed crimes while being irresponsible;

e) persons announced as wanted by the criminal prosecution bodies of the Republic of Moldova or other states;

f) persons detained and arrested on the territory of the Republic of Moldova for extradition;

g) persons detained and arrested as being suspected or accused of committing a crime;

h) minors to whom coercive measures of an educational nature were applied;

i) parents or other legal representatives of minors, who do not fulfill their obligations to educate, train, and/or maintain them;

j) persons missing without a trace;

k) unidentified persons, physically or mentally incapable of communicating data about themselves;

l) owners of transport units;

m) holders of driving licenses of transport units;

n) guards and private detectives;

o) weapon owners;

p) persons who have been subject to state dactyloscopy registration;

q) the foreigners in respect of whom the expulsion was applied;

r) people who consume narcotic or psychotropic substances, people prone to family violence;

s) victims of the crime;

t) special investigative measures.

The processing of personal data is carried out in compliance with the provisions of Law no. 133 of July 8, 2011, regarding the protection of personal data, Government Decision no. 1123 of December 14, 2010 „Regarding the approval of the Requirements for ensuring the security of personal data when processing them within the personal data information systems”, Government Decision no. 296 of May 15, 2012 „Regarding the approval of the Regulation of the Registry of Personal Data Operators”.

la prelucrarea acestora în cadrul sistemelor informaționale de date cu caracter personal”, Hotărârii Guvernului nr. 296 din 15 mai 2012 „Privind aprobarea Regulamentului Registrului de evidență a operatorilor de date cu caracter personal”.

Conform prevederilor art. 23 alin. 4 din Legea nr. 133/2011, la accesarea datelor cu caracter personal deținute în resursele informaționale, ofițerul de investigații este obligat să depună o declarație de informare care să conțină următoarele informații:

- 1) denumirea și sediul operatorului sau, după caz, al persoanei împuternicite de către acesta;
- 2) scopul și temeiul legal al prelucrării;
- 3) categoriile de date cu caracter personal supuse prelucrării.

CONCLUZII.

Registrele electronice, numite și sisteme informaționale, sunt foarte multe, iar numărul lor este în continuă creștere. Diferite instituții ale statului, ministere, departamente, servicii, agenții etc., își creează propriile sisteme informaționale sau apelează, în bază de acorduri, la sistemele informaționale ale altor instituții. Astfel, ofițerii de investigație din cadrul subdiviziunilor MAI, prin intermediul Serviciului tehnologiei informaționale, fac uz de aceste sisteme informaționale.

Putem afirma cu convingere că rolul sistemelor informaționale în cadrul activității subdiviziunilor specializate este unul primordial, ușurând esențial activitatea de acumulare a informațiilor, stocare și realizare a unor analize a acestora în timp scurt și cu o mare precizie.

According to the provisions of art. 23 para. 4 of Law no. 133/2011 when accessing personal data held in information resources, the investigating officer is obliged to submit an information statement containing the following information:

- 1) the name and headquarters of the operator or, as the case may be, of the person authorized by him;
- 2) the purpose and legal basis of the processing;
- 3) the categories of personal data subject to processing.

CONCLUSION.

There are many electronic registers, also called information systems, and their number is constantly growing. Different state institutions, ministries, departments, services, agencies, etc., create their information systems or use, based on agreements, the information systems of other institutions. Thus, investigative officers from MAI subdivisions, through the Information Technology Service, make use of these information systems.

We can affirm with conviction that the role of information systems in the activity of specialized subdivisions is a primary one, essentially facilitating the activity of accumulating information, storing data, and performing their analyzes in a short time and with great precision.

Referințe bibliografice

Bibliographical references

1. Acordul 01/24-09 din 12.03.2016 privind accesul la Sistemul Informațional Automatizat „Asigurarea Obligatorie de Asistență Medicală”, încheiat între Compania Națională de Asigurări în Medicină și Serviciul Tehnologiei Informaționale al MAI.
2. Acordul între Serviciul Vamal și Ministerul Afacerilor Interne cu privire la accesul la Sistemul Informațional Integrat Vamal din 24.06.2013.
3. Acordul nr. 545 BCD de prestare a serviciilor de acces la informație din 20.08.2015, încheiat între întreprinderea de Stat „Cadastru” și Serviciul Tehnologiei Informaționale al MAI.
4. Acordul nr.16 din 06.03.2013 privind accesul la Sistemul Informațional al Serviciului Fiscal de Stat, încheiat între In-

- spectoratul Fiscal Principal de Stat și Ministerul Afacerilor Interne.
5. Acordul nr.8/003 din 20.04.2016 privind schimbul de informații și colaborare interinstituțională între Departamentul poliției de frontieră și Serviciul Tehnologiei Informaționale.
  6. Cauza Klass și alții împotriva Germaniei (6.09.1978), paragraful 48.
  7. Componentele integrale ale unui sistem informațional sunt: datele, hardware-ul și software-ul, precum și personalul și suportul organizațional.
  8. DEX – informațional - care conține sau dă informații, de informație.
  9. DEX - sistem - ansamblu de elemente (principii, reguli, forțe etc.) dependente între ele și formând un întreg organizat, care pune ordine într-un domeniu de gândire teoretică, reglementează clasificarea materialului într-un domeniu de științe ale naturii sau face ca o activitate practică să funcționeze potrivit scopului urmărit.
  10. Legea Nr. 320 din 27-12-2012 cu privire la activitatea Poliției și statutul polițistului.
  11. Legea Nr. 467 din 21.11.2003 cu privire la informatizare și la resursele informaționale de stat (art.3).
  12. Stepan Aurel. Sisteme informatice și inteligența artificială în economie (Suport de curs). p.8 // http://file.ucdc.ro/cursuri/T_2_n25_Sisteme_informatice%20.pdf.pdf (vizitat 05.03.2022).
  13. Вагин О. А. Международно-правовые нормы о борьбе с преступностью и проблемы совершенствования законодательного обеспечения оперативно-розыскной деятельности // Полицейское право. 2006. № 4. С. 88.
  14. Гусев В. А., Луговик В. Ф. Теория оперативно-розыскных процедур: монография. — Москва: Проспект, 2019. P.221-222.
  15. Информационная система — Википедия (wikipedia.org) (vizitat 01.03.2022).
  16. Оперативно-розыскная деятельность органов внутренних дел. Общая часть: электрон. учебник / под ред. д-ра юрид. наук, доцента В. А. Гусева. — 2-е изд., перераб. и доп. — Омск: Омская академия МВД России, 2021. // <https://ordrf.ru/uchebnik2/page131.html> (vizitat 15.03.2022).
  17. Понятие и виды учетов в оперативно-розыскной деятельности // <https://alldetectives.ru/ord/sredstva-ispolzuyemye-v-operativno-rozysknoj-deyatelnosti/uchet-kak-sredstvo-informatsionnogo-obespecheniya-operativno-rozysknoj-deyatelnosti/ponyatie-i-vidy-uchetov-v-operativno-rozysknoj-deyatelnosti.html> (vizitat 15.03.2022).

Despre autori:**Boris GLAVAN,**

*doctor în drept, conferențiar universitar,
Catedra „Activitatea specială
de investigații și anticorupție”,
Academia „Ștefan cel Mare” a MAI,
e-mail: gba74@rambler.ru,
ORCID ID: 0000-0002-3838-4308*

Alexandru CICALA,

*doctor în drept, conferențiar universitar,
șef al Catedrei „Activitatea specială
de investigații și anticorupție”,
Academia „Ștefan cel Mare” a MAI,
e-mail: cicalaalexandru@gmail.com,
ORCID ID: 0000-0001-5900-0679*

About authors:**Boris GLAVAN,**

*PhD, associate professor,
Chair “Special Investigation
and Anti-Corruption Activity”,
Academy “Ștefan cel Mare” of the MIA,
e-mail: gba74@rambler.ru,
ORCID ID: 0000-0002-3838-4308*

Alexandru CICALA,

*PhD, associate professor,
Head of the Chair “Special Investigation
and Anti-Corruption Activity”,
of the Academy “Ștefan cel Mare” of the MIA,
e-mail: cicalaalexandru@gmail.com,
ORCID ID: 0000-0001-5900-0679*

REGIONALIZAREA POLIȚIEI – NECESITATE, CONDIȚII ȘI PROCES DE REALIZARE*

Ianuș ERHAN,
doctor în drept, conferențiar universitar

Astăzi, organizarea Poliției este una fragmentară, făcând dificilă realizarea eficientă a anumitor atribuții de către aceasta. În contextul reformei administrativ-teritoriale, inevitabil va fi revizuită și organizarea Poliției, lucru care se încercă de mai mulți ani a fi realizat.

Regionalizarea Poliției care va însoți această reformă, constituie ansamblul acțiunilor prin care se optimizează organizarea și funcționarea teritorială a subdiviziunilor Poliției.

Ce ține de regionalizarea activității Poliției depinde de particularitățile locale geografice, demografice, social-economice, situația curentă a Poliției din punct de vedere organizatoric, funcțional, al resurselor umane și logistic și de starea infracțională.

Din cauza lipsei locale de capacitate, inspectoratele teritoriale de Poliție nu pot îndeplini eficace atribuții importante, cum sunt: managementul operațional; activitatea analitică de diferite tipuri; menținerea și restabilirea (chiar și asigurarea) ordinii și securității publice; securitatea rutieră; comunicarea publică.

În contextul regionalizării activității Poliției categoriile de activități menționate trebuie dezvoltate la nivelul optim de eficacitate și eficiență. Totodată, repartizarea teritorială a resurselor umane și logistice, trebuie să fie proporțională pentru a permite implementarea conceptului performanță egală polițienească, în caz, contrar, vulnerabilitățile și fenomenele negative, vor migra spre teritorii, comunități care sunt acoperite mai slab în acest sens

Cuvinte-cheie: reforma administrativ-teritorială, regionalizare, Poliție, ordine și securitate publică, Police equal performance, direcții de Poliție

POLICE REGIONALIZATION – NEED, CONDITIONS AND PROCESS OF IMPLEMENTATION*

Ianuș ERHAN,
PhD, associate professor

Today, the organization of the Police is fragmentary, making it difficult for it to effectively carry out certain duties. In the context of the administrative-territorial reform, the organization of the Police will inevitably be revised, something that has been trying to be done for several years.

The regionalization of the Police that will accompany this reform constitutes the set of actions that optimize the organization and territorial functioning of the Police subdivisions.

What is related to the regionalization of the Police's activity depends on the local geographical, demographic, socio-economic particularities, the current situation of the Police from an organizational, functional, human, and logistical point of view and the criminal status.

Due to the local lack of capacity, the territorial police inspectorates cannot effectively perform important duties, such as: operational management; different types analytical activity; maintaining and restoring (even ensuring) public order and security; road safety; public communication.

In the context of regionalization of the Police activity, the mentioned categories of activities must be developed to the optimal level of effectiveness and efficiency. At the same time, the territorial distribution of human and logistical resources must be proportional to allow the implementation of the concept of equal police performance, otherwise, vulnerabilities and negative phenomena will migrate to territories and communities that are less covered in this sense.

Keywords: administrative-territorial reform, regionalization, Police, public order and security, Police equal performance, Police departments.

* Articolul este elaborat în cadrul proiectului „Arhitectura juridică a mecanismelor naționale de ordine și securitate publică” - cifrul 22.00208.0807.11/PD I, din cadrul programului „Programe de Postdoctorat”, autorul fiind coordonatorul proiectului menționat.

The article is developed within the project “Legal architecture of national public order and security mechanisms” - number 22.00208.0807.11/PD I, within the program “Postdoctoral Programs”, the author being the coordinator of the mentioned project.

INTRODUCERE.

Tot mai des în spațiul public apar discuții referitoare la reforma administrativ-teritorială a țării, ce model va fi ales, dar și care sunt condițiile de realizare și mecanismul aplicabil în cadrul acestei reforme, care este una dintre cele stringente și necesare sunt întrebări care persistă de mai mulți ani. Este cert faptul că aceasta reformă va implica nu doar autoritățile publice locale, dar și autoritățile publice centrale ce au subdiviziuni desconcentrate în teritoriu.

Mai devreme sau mai târziu lucrul dat o să se întâmple, fiind prezente toate condițiile necesare, iar în contextul în care Poliția națională repetă întocmai organizarea administrativ-teritorială a țării, apare întrebarea firească va fi sau nu pregătită pentru realizarea acestui deziderat, ce model va alege și care vor fi particularitățile de organizare și activitatea după lansarea acestui proces.

Organizarea administrativ-teritorială este o reflectare spațială a relației între cetățenii organizați în comunitățile locale și statul. Printre factorii care o influențează se numără și echilibrul între dorința cetățenilor de a se deplasa (cât de frecvent, unde și la ce distanțe) pentru ca să utilizeze serviciile prestate de administrația publică locală și dorința autorităților centrale de a controla viața cetățeanului [1, p. 91].

Provocările majore pentru autoritățile administrației publice centrale și locale sunt determinate de “necesitatea de a ameliora calitatea serviciilor publice prestate”, la rândul său, “derularea corectă și continuă a politicilor de modernizare a administrației publice ar conduce la creșterea calității și eficienței sectorului public, iar autoritățile administrației publice ar putea răspunde mai bine exigențelor crescânde ale cetățenilor” [2, p. 24].

Astfel, scopul oricărei reforme administrativ-teritoriale ar consta în crearea unităților administrativ-teritoriale, ale căror autorități să fie capabile să presteze servicii de calitate înaltă locuitorilor săi [3, p. 2].

Un concept legat de organizarea administrativ-teritorială îl constituie “regionalizarea” care “este una dintre caracteristicile principale ale lumii contemporane, ce nu are doar

INTRODUCTION.

Discussions regarding the administrative-territorial reform of the country appear more and more often in the public space, which model will be chosen, but also what are the conditions for its implementation and the applicable mechanism within this reform, which is one of the urgent and necessary, are questions that persist for many years. It is certain that this reform will involve not only the local public authorities, but also the central public authorities that have deconcentrated subdivisions in the territory.

Sooner or later the given thing will happen, all the necessary preconditions being present, and in the context in which the National Police repeats exactly the administrative-territorial organization of the country, the natural question arises whether it will be prepared for the realization of this desideratum, which model will be chosen and what will be the organizational and operational particularities after the launch of this process.

The administrative-territorial organization is a spatial reflection of the relationship between citizens organized in local communities and the state. Among the factors that influence it, is the balance between the desire of citizens to move (how often, where and at what distances) in order to use the services provided by the local public administration and the desire of the central authorities to control the life of the citizen [1, p. 91].

The major challenges for central and local public administration authorities are determined by the need to improve the quality of public services provided, in turn, the current and continuous development of public administration modernization policies would lead to an increase in the quality and efficiency of the public sector, and public administration authorities could respond better to the growing demands of citizens [2, p. 24].

Thus, the goal of any administrative-territorial reform would consist in the creation of administrative-territorial units, whose authorities can provide high-quality services to its inhabitants [3, p. 2].

A concept related to the administrative-territorial organization is “regionalization” which is one of the main characteristics of the contemporary world, which does not

o dimensiune geografică, așa cum ar părea la nivelul cunoașterii comune, ci și alte dimensiuni – economică, politică și de securitate – ce sunt interconectate” [4, p. 7].

PRINCIPALELE IDEI ALE CERCEȚĂRII.

Strategia de reformă a administrației publice din Republica Moldova pentru anii 2023-2030 [5], în cel de-al cincilea obiectiv determină expres demararea și realizarea etapizată a unei reforme a administrației publice locale care să includă și componenta teritorială.

Cea mai bună variantă tehnică de optimizare a nivelului al doilea care vizează împărțirea pe raioane și municipii, o reprezintă reorganizarea pe baza actualelor regiuni de dezvoltare, așa cum sunt definite în Legea privind dezvoltarea regională în Republica Moldova [6]: Nord, Centru, Sud, Unitatea teritorială autonomă Găgăuzia, Municipiul Chișinău (și Transnistria) [7], după cum urmează:

1) **Regiunea de dezvoltare Nord:** municipiul Bălți, raioanele Briceni, Dondușeni, Drochia, Edineț, Fălești, Florești, Glodeni, Ocnîța, Rîșcani, Sîngerei, Soroca;

2) **Regiunea de dezvoltare Centru:** raioanele Anenii Noi, Călărași, Criuleni, Dubăsari, Hîncești, Ialoveni, Nisporeni, Orhei, Rezina, Strășeni, Șoldănești, Telenești, Ungheni;

3) **Regiunea de dezvoltare Sud:** raioanele Basarabeasca, Cahul, Cantemir, Căușeni, Cimișlia, Leova, Ștefan Vodă, Taraclia;

4) Regiunea de dezvoltare Unitatea teritorială autonomă Găgăuzia;

5) Regiunea de dezvoltare Municipiul Chișinău.

Regionalizarea Poliției apare, atât în discursul politic, cât și angajamentele incluse în documentele de politici. Totodată, găsirea celui mai bun model de organizare teritorială a Poliției este o necesitate și condiție în vederea dezvoltării acesteia, cât și implementării cu succes a conceptului de performanță polițienească egală.

Astăzi, Poliția este organizată în mai multe nivele. Nivelul central este reprezentat de Inspectoratul General al Poliției, după care urmează subdiviziunile specializate, de exem-

only have a geographical dimension, as it would seem at the level of common knowledge, but also other dimensions - economic, political and of security - which are interconnected [4, p. 7].

THE MAIN IDEAS OF THE RESEARCH.

The Strategy of reformation of the public administration of the Republic of Moldova for 2023-2030 [5], in the fifth objective, expressly determines the start and staged implementation of a reform of the local public administration that also includes the territorial component. The best technical option for the optimization of the second level, aimed at the division into districts and municipalities, is the reorganization based on the current development regions, as defined in the Law on Regional Development in the Republic of Moldova: [6] North, Center, South, Gagauzia Autonomous Territorial Unit, Chisinau Municipality (and Transnistria) [7], as follows:

1) **North Development Region:** Balti municipality, Briceni, Donduseni, Drochia, Edinet, Falesti, Floresti, Glodeni, Ocnita, Riscani, Singerei, Soroca districts;

2) **Center Development Region:** the districts of Anenii Noi, Calarasi, Criuleni, Dubasari, Hincesti, Ialoveni, Nisporeni, Orhei, Rezina, Straseni, Soldanesti, Telenesti, Ungheni;

3) **South Development Region:** Basarabeasca, Cahul, Cantemir, Causeni, Cimislia, Leova, Stefan Voda, Taraclia districts;

4) **Development region Gagauzia Autonomous Territorial Unit;**

5) **Chisinau Municipality development region.**

The regionalization of the Police appears both in the political discourse and the commitments included in the policy documents. At the same time, finding the best model of territorial organization of the Police is a necessity and condition for its development, as well as the successful implementation of the concept of equal police performance.

Currently, the Police is organized in several levels. The central level is represented by the General Police Inspectorate, followed by specialized subdivisions, for example, the National Public Security Inspectorate or the

plu, Inspectoratul Național de Securitate Publică sau Inspectoratul Național de Investigații care au competență pe întreg teritoriul țării.

La fel, Poliția se organizează în subdiviziuni teritoriale, corespunzător împărțirii administrativ-teritoriale, cu sau fără personalitate juridică, aflate în subordinea Inspectoratului, care sunt amplasate și își desfășoară activitatea pe teritoriul unității administrativ-teritoriale [8, p. 72].

Prin această organizare se asigură respectarea principiului teritorialității, atât în cadrul procedurii penale, cât și procedurii contravenționale. Astfel, Codul contravențional făcând referință la autoritățile competente să soluționeze cauzele contravenționale stabilește că acestea „se soluționează de către autoritatea competentă în a cărei rază teritorială a fost săvârșită contravenția. În cazul contravenției continue sau prelungite, cauza se soluționează de către autoritatea în a cărei rază teritorială s-a consumat ori a fost curmată contravenția” [9].

Astfel, Inspectoratul General al Poliției (IGP) are în subordinea sa 2 direcții teritoriale de poliție (Chișinău și UTAG), 42 inspectorate de Poliție și 173 sectoare de Poliție, fiind un model organizatoric excesiv de divizat.

Fiind completată această structură și cu subdiviziunile specializate ale Poliției, în număr de zece, cu competență teritorială generală, avem cea mai extinsă prezență teritorială a unei autorități administrative din Republica Moldova.

Recent Ministerul Afacerilor Interne a elaborat și remis Parlamentului spre examinare proiectul de lege cu privire la activitatea în afacerile interne și statutul funcționarului public cu statut special din cadrul MAI.

Prin acest proiect se urmărește comasarea mai multor prevederi existente la moment și stabilite în diferite acte normative, cum ar fi: Legea nr. 288/2016 privind funcționarul public cu statut special din cadrul Ministerului Afacerilor Interne [10]; Legea nr. 320/2011 cu privire la activitatea Poliției și statutul polițistului [11]; Legea nr. 283/2011 cu privire la Poliția de Frontieră [12]; Legea nr. 93/2007 Inspectoratului General pentru Situații de Urgență [13]; Legea nr. 219/2018

National Investigation Inspectorate, which have jurisdiction over the entire territory of the country.

Similarly, the Police is organized in territorial subdivisions, corresponding to the administrative-territorial division, with legal personality or without legal personality, subordinated to the Inspectorate, which are located and carry out their activity on the territory of the administrative-territorial unit [8, p. 72].

Through this organization, compliance with the principle of territoriality is ensured, both within the criminal procedure and the contravention procedure. Thus, the Conventional Code of the Republic of Moldova referring to the competent authorities to solve contraventional cases establishes that they are solved by the competent authority in whose territorial range the contravention was committed. In the case of continuous or prolonged contravention, the case is resolved by the authority in whose territorial radius the contravention was consumed or settled [9].

Thus, the General Police Inspectorate (GPI) has under its authority 2 territorial police directorates (Chiinau and Gagauzia Autonomous Territorial Unit), 42 police inspectorates and 173 police sectors, being an excessively divided organizational model.

Having completed this structure with the specialized subdivisions of the Police, in number of ten, with general territorial competence, we have the most extensive territorial presence of an administrative authority in the Republic of Moldova.

Recently, the Ministry of Internal Affairs of the Republic of Moldova developed and submitted to the Parliament for examination the draft law regarding the activity in internal affairs and the status of the civil servant with special status within the the Ministry.

This project seeks to merge several existing provisions at the moment and established in various normative acts, such as: Law no. 288/2016 regarding the civil servant with special status within the Ministry of Internal Affairs [10]; Law no. 320/2011 regarding the activity of the Police and the status of the policeman [11]; Law no. 283/2011 regarding the Border Police [12]; Law no. 93/2007 of the General Inspectorate for Emergency Situations [13]; Law no. 219/2018 regarding the

cu privire la Inspectoratul General de Carabinieri [14].

Chiar din primele rânduri este determinat că această „lege stabilește cadrul juridic de activitate al Ministerului Afacerilor Interne, a autorităților administrative și instituțiilor din subordinea acestuia, precum și reglementarea juridică a raportului de serviciu al funcționarului public cu statut special din cadrul Ministerului Afacerilor Interne și a autorităților administrative și instituțiilor din subordinea acestuia”.

Articolul 85 din proiectul legii cu denumirea „subdiviziunile teritoriale ale Poliției”, determină că Poliția se va organiza în „Direcții Generale Regionale de Poliție și Direcții teritoriale de Poliție – unități ale Poliției cu sau fără personalitate juridică subordonate Inspectoratului General al Poliției cu competență teritorială pe o anumită regiune sau un anumit teritoriu, care sunt amplasate și își desfășoară activitatea în baza regulamentelor de organizare și funcționare aprobate de șeful Inspectoratului General al Poliției.”

Direcțiile Generale Regionale de Poliție vor putea avea în subordine una sau mai multe Direcții teritoriale de Poliție. În municipiul Chișinău și în UTA Găgăuzia se va organiza și funcționa Direcția de poliție teritorială. Acestea vor dispune de personalitate juridică și conturi trezoreriale.

Direcțiile Generale Regionale de Poliție vor putea fi amplasate astfel încât să nu corespundă organizării administrativ-teritoriale a Republicii Moldova.

Noutatea prevederilor date îl constituie faptul organizării Poliției în direcții regionale și direcții teritoriale care vor schimba atât organizatoric, cât și funcțional activitatea Poliției.

Revenind la ideea regionalizării Poliției aceasta este stabilită prin diferite documente de politici. Noul Program de ordine și securitate publică pentru anii 2022 – 2025 [15] determină că implementarea conceptului de regionalizare este una dintre cele mai pregnante probleme care au rămas nesoluționate din anterioarele documente de politici publice.

Raportul privind analiza funcțională a MAI realizat în anul 2015, indică că din punct

General Carabinieri Inspectorate [14].

Right from the first lines, it is determined that the mentioned law establishes the legal framework for the activity of the Ministry of Internal Affairs, the administrative authorities and the subordinated institutions, as well as the legal regulation of the service relationship of the civil servant with special status within the Ministry of Internal Affairs and administrative authorities and subordinated institutions.

Article 85 of the draft law with the title "territorial subdivisions of the Police", determines that the Police will be organized in General Regional Police Directorates and territorial Police Directorates - Police units with legal personality or without legal personality, subordinated to the General Police Inspectorate, with territorial competence on a certain region or a certain territory, which are located and carry out their activity based on the organization and operation regulations approved by the head of the General Police Inspectorate.

The Regional General Directorates of Police will be able to have subordinate one or more territorial Police Directorates. In the municipality of Chisinau and in Gagauzia Administrative-Territorial Unit, Territorial Police Departments will be organized and will operate. They will have legal personality and treasury accounts.

The General Regional Police Directorates may be located in such a way that they do not correspond to the administrative-territorial organization of the Republic of Moldova.

The novelty of the given provisions is the fact of the organization of the Police in regional directions and territorial directions that will change both organizationally and functionally the activity of the Police.

Returning to the idea of regionalization of the Police, this is established through various policy documents. The new Public Order and Security Program for the 2022–2025 years [15] determines that the implementation of the regionalization concept is one of the most significant problems that remained unresolved from previous public policy documents.

The report on the functional analysis of the Ministry of Internal Affairs of the Republic of Moldova carried out in 2015 indicates that from a conceptual point of view main-

de vedere conceptual „menținerea ordinii publice este misiunea principală a Poliției realizată prin activități specifice executate de subdiviziunile responsabile, iar restabilirea ordinii publice este misiunea principală a Inspectoratului General de Carabinieri. Ce ține de asigurarea ordinii publice (în cadrul evenimentelor publice) este misiunea secundară atât pentru Poliție, cât și pentru Carabinieri și poate fi realizată independent sau prin sprijin reciproc. Totodată, pentru îndeplinirea misiunilor sunt necesare:

a) delimitarea precisă a competențelor Poliției și Carabinierilor prin Strategia de ordine și securitate publică iar, ulterior, în legislația subsecventă;

b) regionalizarea structurilor Poliției și corelativ ale Carabinierilor pentru optimizarea prezenței în teritoriu a componentelor de ordine și securitate publică de toate categoriile” [16, p. 66-69].

Un element ce determină eficiența activității Poliției este implementarea conceptului de performanță egală (*Police equal performance*).

Se consideră pe bună dreptate că structurile de ordine și securitate publică sunt neuniforme și neproporționale din punct de vedere organizatoric, al efectivelor și dotărilor. Ca urmare, condițiile de îndeplinire ale atribuțiilor sunt diferite, iar nivelul de calitate al serviciului polițienesc prestat pentru comunitate este neunitar, făcând dificilă implementarea conceptului dat [16, p. 66].

Astfel, repartizarea teritorială a resurselor umane și logistice, trebuie să fie proporțională pentru a permite implementarea acestui concept, în caz, contrar, vulnerabilitățile și fenomenele negative, vor migra spre teritorii, comunități care sunt acoperite mai slab în acest sens.

Autorii analizei funcționale considerau că modelul actual de organizare teritorială a Poliției este depășit. Având în vedere zonele în general mici de responsabilitate, efectivele reduse ale majorității Inspectoratelor de Poliție (în continuare – IP) și proporția relativ mare a funcțiilor de suport în totalul efectivelor, se consideră că există o mare fragmentare structurală și, mai cu seamă, numeroase

taining public order is the main mission of the Police carried out through specific activities realized by the responsible subdivisions, and the restoration of public order is the main mission of the General Carabinieri Inspectorate. As for ensuring public order (within public events) is the secondary mission for both the Police and the Carabinieri and can be carried out independently or through mutual support. At the same time, to fulfill the missions, the following are necessary:

a) the precise delimitation of the powers of the Police and the Carabinieri through the Public Order and Security Strategy and, afterwards, in the subsequent legislation;

b) the regionalization of the structures of the Police and correlatively of the Carabinieri to optimize the presence in the territory of all the categories of components of public order and security [16, p. 66-69].

An element that determines the efficiency of Police activity is the implementation of the concept of equal performance (*Police equal performance*).

It is rightly considered that the public order and security structures are uneven and disproportionate from an organizational point of view, in terms of personnel and resources. As a result, the conditions for fulfilling the duties are different, and the quality level of the police service provided for the community is non-uniform, making it difficult to implement the given concept [16, p. 66].

Thus, the territorial distribution of human and logistical resources must be proportional to allow the implementation of this concept, otherwise, vulnerabilities and negative phenomena will migrate to territories, communities that are less covered in this sense.

The authors of the functional analysis considered that the current model of territorial organization of the Police is outdated. Taking into account the generally small areas of responsibility, the small numbers of the majority of Police Inspectorates (hereinafter – PI) and the relatively high proportion of support functions in the total number of forces, it is considered that there is a great structural fragmentation and, above all, numerous administrative duties.

The solution to solve the issues would be the regionalization of the Police struc-

atribuții administrative.

Soluția pentru rezolvarea acestora ar fi anume regionalizarea structurilor de Poliție, iar ca și model îl constituie Direcția de Poliție (în continuare – DP) a municipiului Chișinău și DP a UTA Găgăuzia care și-au dovedit viabilitatea.

Localitățile de reședință ale viitoarelor Direcții Regionale de Poliție (în continuare – DRP) urmau a fi alese astfel încât să fie situate central față de IP arondate. La acestea vor fi concentrate structurile de resurse umane, logistică, financiar, parte din atribuțiile de management operațional, informatică și comunicații, precum și competențe operative ce pot fi centralizate. La IP vor rămâne sarcini exclusiv operaționale, ceea ce va simplifica managementul local și va permite concentrarea pe problematica polițienească [16, p. 95].

Ulterior analizei funcționale, Planul de acțiuni privind implementarea Strategiei de dezvoltare a Poliției pentru anii 2016-2020 [17] conținea **acțiunea 1.6.** care determina – creșterea eficienței activității prin aplicarea conceptului de performanță egală a Poliției, având ca și **subacțiune 1.6.5.** – regionalizarea unor structuri ale Poliției în vederea asigurării suportului operativ și administrativ al inspectoratelor de poliție.

Având la bază argumentele indicate, cât și angajamentul asumat prin documentele de politici menționate, au fost câteva încercări în vederea realizării regionalizării Poliției.

Astfel, în anul 2017 la nivelul IGP a fost elaborată o viziune de concept privind regionalizarea Poliției. Din analiza realizată era determinată ideea că regionalizarea activității Poliției constituie ansamblul acțiunilor prin care se optimizează organizarea și funcționarea teritorială a subdiviziunilor Poliției, iar arie/zonă de competență/responsabilitate fiind teritoriul pe care subdiviziunile regionale ale Poliției își îndeplinesc atribuțiile și misiunile.

La fiecare inspectorat teritorial de raion există structuri/personal cu atribuții de resurse umane, logistice, financiare etc. Numărul este diferit în raport de efectivele totale ale subdiviziunii. Însă cu toate acestea calitatea activității nu se situează la nivelul necesar din cauza capacității limitate la nivel local, a lip-

tures, and as a model, it is the Police Directorate (hereinafter - PD) of the municipality of Chisinau and the PD of Gagauzia Autonomous Territorial Unit, which have proven their viability.

The places of residence of the future Regional Police Directorates (hereinafter - RPD) were to be chosen in such a way that they would be centrally located in relation to the district PIs. To them will be concentrated the human resources, logistics, financial structures, part of the operational management capacities, IT and communication, as well as operative competencies that can be centralized. Only operational tasks will remain at the PI, which will simplify local management and will allow concentration on police issues [16, p. 95].

After the functional analysis, the Action Plan regarding the implementation of the Police Development Strategy for the 2016-2020 years [17] contained **action 1.6.**, which determines - increasing the efficiency of the activity by applying the concept of equal performance of the Police, having as **sub-action 1.6.5.** - the regionalization of some Police structures in order to ensure the operational and administrative support of the police inspectorates.

Based on the mentioned arguments, as well as the commitment assumed by the mentioned policy documents, several attempts to achieve the regionalization of the Police have been made.

Thus, in 2017, at the General Police Inspectorate level, a concept vision regarding the regionalization of the Police was developed. From the analysis carried out, the idea was determined that the regionalization of the Police activity constitutes the set of actions that optimize the organization and territorial functioning of the Police subdivisions, and the area/zone of competence/responsibility being the territory on which the regional subdivisions of the Police carry out their duties and missions.

At each district territorial inspectorate, there are structures/staff with human, logistical, financial, etc. resources attributions. The number is different in relation to the total livestock of the subdivision. However, the quality of the activity is not at the required level due to the limited capacity at the local level, the lack of real specialists and the limit-

sei de specialiști reali și a posibilităților locale reduse.

Din cauza lipsei locale de capacitate, inspectoratele teritoriale de Poliție nu pot îndeplini eficace atribuții importante, cum sunt: managementul operațional; activitatea analitică de diferite tipuri; menținerea și restabilirea (chiar și asigurarea) ordinii și securității publice; securitatea rutieră; comunicarea publică. Rezultă, așadar, că în contextul regionalizării activității Poliției categoriile de activități menționate trebuie dezvoltate la nivelul optim de eficacitate și eficiență.

Suplimentar erau aduse argumente că modelul de activitate regionalizat la nivelul Poliției se aplică mai multor subdiviziuni specializate, cum ar fi: Inspectoratul Național de Investigații (cu cele trei direcții de investigații Nord, Centru și Sud), Inspectoratul Național de Securitate Publică (Direcția patrulare Nord, Direcția patrulare Centru, Direcția patrulare Sud), Centrul tehnico-criminalistic și expertize judiciare, etc.

Mai mult ca atât, în cadrul MAI funcționează în sistem regionalizat următoarele entități: Poliția de Frontieră, cu cele 5 direcții regionale: Nord, Sud, Est, Vest, Centru, care dețin personalitate juridică și au în subordine un număr variabil de sectoare ale Poliției de Frontieră.

Inspectoratul General pentru Migrație, care are serviciile regionale Nord, Centru, Sud de combatere a șederii ilegale a străinilor cât și Serviciile regionale Nord și Sud de documentare a străinilor.

Inspectoratul General pentru Situații de Urgență, având următoarele subdiviziuni desconcentrate: Direcția regională de coordonare și dirijare a intervenției; Direcția regională căutare-salvare nr.1; Direcția regională căutare-salvare nr.2; cât și zece Direcții situații excepționale (în mun. Chișinău, mun. Bălți, mun. Cahul, mun. Edineț, mun. Hîncești, mun. Orhei, mun. Soroca, mun. Ungheni, or. Căușeni, UTA Găgăuzia).

În sistem regionalizat activează mai multe autorități de aplicare a legii, inclusiv sistemul judecătoresc, având 15 instanțe teritoriale (de fond), care acoperă întreg teritoriul țării. La fel, Centrul Național Anticorupție,

ed local possibilities.

Due to the local lack of capacity, the territorial police inspectorates cannot effectively perform important duties, such as: operational management; analytical activity of different types; maintaining and restoring (even ensuring) public order and security; road safety; public communication. It follows, therefore, that in the context of the regionalization of Police activity, the mentioned categories of activities must be developed to the optimal level of effectiveness and efficiency.

In addition, arguments were made that the regionalized activity model at the Police level applies to several specialized subdivisions, such as: the National Investigation Inspectorate (with the three investigation directions North, Center and South), the National Public Security Inspectorate (The North Patrol Directorate, the Central Patrol Directorate, the South Patrol Directorate), the Technical-Criminal Center and Judicial Expertise, etc.

Moreover, within the Ministry of Internal Affairs, the following entities operate in a regionalized system: the Border Police, with the 5 regional directions: North, South, East, West, Center, which have legal personality and subordinate a variable number of Border Police sectors.

The General Inspectorate for Migration has the North, Center and South regional services for combating the illegal stay of foreigners, as well as the North and South regional services for documenting foreigners.

The General Inspectorate for Emergency Situations has the following deconcentrated subdivisions: the regional direction for coordinating and directing the intervention; Regional Search and Rescue Directorate No. 1; Regional Search and Rescue Directorate No. 2; as well as ten Directorates of exceptional situations (in the municipality of Chișinău, municipality of Balti, municipality of Cahul, municipality of Edinet, municipality of Hincesti, municipality of Orhei, municipality of Soroca, municipality of Ungheni, municipality of Causeni, Gagauzia Territorial-Administrative Unit).

Several law enforcement authorities operate in the regionalized system, including the judicial system, with 15 territorial (substantive) courts, which cover the entire ter-

cu cele trei direcții teritoriale: Direcția teritorială „Centru”, Direcția generală teritorială „Nord”, Direcția generală teritorială „Sud”.

Serviciul Vamal și Serviciul Fiscal de Stat autorități publice care dacă dețin competențe pe întreg teritoriul țării, de asemenea, activează în variantă regionalizată.

Este evident că, regionalizarea activității Poliției depinde de particularitățile locale geografice, demografice, social-economice, situația curentă a Poliției din punct de vedere organizatoric, funcțional, al resurselor umane și logistic și de starea infracțională.

Totodată, în calitate de avantaje pentru acest realizarea acestui proces erau indicate:

- optimizarea structurilor administrative pentru eficientizarea celor operaționale;
- perfecționarea sistemului de utilizare a resurselor umane, de timp și financiar-logistice;
- creșterea profesionalismului și asigurarea aplicării unice a procedurilor;
- facilitarea implementării activității polițienești comunitare;
- îmbunătățirea calității de prestare a serviciilor polițienești;
- dezvoltarea activității polițienești bazată pe analiza informației;
- redistribuirea competențelor după nivelul de importanță și complexitate.
- După modificarea cadrului normativ urmau a fi realizați anumiți pași pentru optimizarea organizatorică și funcțională IGP:
  - înființarea DRP, ca structuri cu personalitate juridică;
  - concentrarea la DRP a atribuțiilor administrative și a unor competențe operaționale;
  - soluționarea aspectelor de resurse umane, financiare și logistice aferente regionalizării.

Luând în calcul aspectele menționate se propunea constituirea a 5 Direcții cu arondarea raioanelor, respectiv a inspectoratelor de Poliție prevăzute în dreptul fiecăreia, și anume:

1. Direcția regională de poliție „Chișinău” cu sediul în municipiul Chișinău, va deservi inspectoratele de sector Centru, Botanica, Ciocana, Rîșcani, Buiucani (fapt realizat);

2. Direcția regională de poliție „UTA

ritory of the country. Similarly, the National Anticorruption Center, with the three territorial directorates: "Center" territorial directorate, "North" territorial general directorate, "South" territorial general directorate.

The Customs Service and the State Fiscal Service are public authorities that also operate in a regionalized version, if they have powers throughout the country.

It is obvious that the regionalization of the Police's activity depends on the local geographical, demographic, socio-economic particularities, the current situation of the Police from an organizational, functional, human and logistical point of view, and the crime situation.

At the same time, as advantages for this realization of this process, the following have been mentioned:

- optimization of administrative structures to make operational ones more efficient;
  - improving the system of using human, time and financial-logistic resources;
  - increasing professionalism and ensuring the unique application of procedures;
  - facilitating the implementation of community police activity;
  - improving the quality of police services;
  - development of police activity based on information analysis;
  - redistribution of competences according to the level of importance and complexity.
- After the modification of the normative framework, certain steps were to be taken for the organizational and functional optimization of the General Police Inspectorate:
- the establishment of Regional Police Directorates, as structures with legal personality;
  - the concentration of administrative duties and some operational powers at the Regional Police Directorates;
  - solving the human, financial and logistical aspects of the regionalization.

Considering the mentioned aspects, it was proposed to establish 5 Directorates with the boroughs of the districts, respectively of the Police Inspectorates provided for each one, namely:

1. The "Chisinau" regional police department, based in the municipality of Chisinau, will serve the Center, Botanica, Ciocana,

Găgăuzia” cu sediul în municipiul Comrat va deservi raioanele Comrat, Ceadâr-Lunga, Vulcănești (fapt realizat);

3. Direcția regională de poliție „Centru”, cu sediul în mun. Chișinău, va deservi raioanele Strășeni, Ialoveni, Anenii Noi, Dubăsari, Căușeni, Ștefan-Vodă, Hîncești, Nisporeni, Călărași, Orhei, Criuleni și Bender;

4. Direcția regională de poliție „Nord”, cu sediul în mun. Bălți, va deservi raioanele Briceni, Ocnîța, Edineț, Dondușeni, Soroca, Drochia, Rîșcani, Glodeni, Florești, Fălești, Sîngerei, Telenești, Ungheni, Șoldănești, Rezina și municipiul Bălți;

5. Direcția regională de poliție „Sud”, cu sediul în mun. Cahul, va deservi raioanele Taraclia, Cahul, Cantemir, Basarabeasca, Leova și Cimișlia.

Principalele competențe/atribuții ale DRP, urmau a fi:

- suportul administrativ și operațional al inspectoratelor din subordine;
- coordonarea activității serviciilor, secțiilor și subdiviziunilor din subordine (inspectoratelor) în scopul asigurării executării atribuțiilor stabilite prin lege;
- coordonarea procesului de menținere a ordinii și securității publice în regiune;
- investigarea crimelor grave comise pe raza de competență teritorială;
- coordonarea activității de reacționare operativă la apelurile de urgență adresate poliției;
- asigurarea planificării și desfășurării măsurilor de prevenire a infracțiunilor și contravențiilor din competența Poliției, pe raza de responsabilitate teritorială;
- asigurarea suportului analitic atât pentru structura regională cât și pentru inspectoratele din raza de competență teritorială;
- managementul resurselor umane, financiare și logistice și pregătirea continuă a efectivelor de poliție din zona de responsabilitate;
- coordonarea activității izolatoarelor de detenție provizorie din zona de responsabilitate, precum și activitatea de escortă și pază a persoanelor reținute.

Pentru realizarea aspectelor menționate a fost elaborat un proiect de lege ce viza mo-

Riscani, Buiucani sector inspectorates (accomplished);

2. The regional police department "Gagauzia Administrative-Territorial Unit" based in the Comrat municipality will serve the districts of Comrat, Ceadir-Lunga, Vulcanesti (accomplished);

3. The "Center" regional police department, based in the municipality of Chisinau, will serve the districts of Straseni, Ialoveni, Anenii Noi, Dubasari, Causeni, Stefan-Voda, Hincesti, Nisporeni, Calarasi, Orhei, Criuleni and Bender;

4. The "North" regional police department, based in Balti municipality, will serve the districts of Briceni, Ocnita, Edinet, Donduseni, Soroca, Drochia, Riscani, Glodeni, Floresti, Falesti, Singerei, Telenesti, Ungheni, Soldanesti, Rezina and Balti municipality;

5. The "South" regional police department, based in Cahul municipality, will serve Taraclia, Cahul, Cantemir, Basarabeasca, Leova and Cimislia districts.

The main competences/attribution of the Regional Police Directorates were to be:

- administrative and operational support of subordinate inspectorates;
- coordinating the activity of subordinate services, sections and subdivisions (inspectors) in order to ensure the execution of the duties established by law;
- coordinating the process of maintaining public order and security in the region;
- investigating serious crimes committed within the territorial jurisdiction;
- coordinating the activity of operative reaction to emergency calls addressed to the police;
- ensuring the planning and implementation of measures to prevent crimes and contraventions of Police competence, within the territorial responsibility;
- ensuring analytical support both for the regional structure and for the inspectorates within the territorial jurisdiction;
- the management of human, financial and logistical resources and the continuous training of police forces in the area of responsibility;
- coordination of the activity of temporary detention centers in the area of responsibility, as well as the activity of escorting and

dificarea Legii nr. 320 din 27.12.2012 [11], și anume, a art. 15, care ar fi servit în calitate de temei legal pentru ulterioara operare a schimbărilor în structura Poliției.

Astfel, se propunea expunerea articolului dat într-o nouă redacție: „(1) Poliția se organizează în subdiviziuni teritoriale – unități ale Poliției cu personalitate juridică, de competență teritorială corespunzător împărțirii administrativ-teritoriale a țării sau grupate regional în direcții, subordonate Inspectoratului General al Poliției, care sunt amplasate și își desfășoară activitatea în teritoriul uneia sau mai multe unități administrativ-teritoriale în baza regulamentelor de organizare și funcționare aprobate de șeful Inspectoratului General al Poliției”, iar după alineatul 2, articolul se completa cu alineatul 2¹, cu următorul conținut: „(2)¹ În cadrul subdiviziunilor teritoriale grupate regional în direcții se organizează și funcționează inspectorate de poliție, secții și servicii, în funcție de întinderea teritoriului, de numărul populației, de numărul și de importanța obiectivelor economice și sociale”.

Din nota informativă ce însoțea acest proiect era stabilit că, pe lângă realizarea angajamentelor stabilite prin documentele de politici, acesta a fost elaborat în vederea excluderii anumitor carențe legale.

Se evidențiază, totodată, că Legea cu privire la activitatea Poliției și statutul polițistului nu reglementează cu exactitate modul de organizare a subdiviziunilor teritoriale ale Poliției, ceea ce contravine prevederilor art. 31 alin. (3) din Legea privind administrația publică centrală de specialitate [18], care stipulează că serviciile publice desconcentrate se amplasează pe teritoriul unităților administrativ-teritoriale și pot fi grupate zonal.

Poziția autorității implementatoare a fost susținută și de Asociația „Promo-LEX” venind cu o opinie vizavi de proiectul de lege nr. 142 din 27.03.2020 pentru modificarea Legii cu privire la activitatea Poliției și statutul polițistului [19].

Era, îs special, invocată necesitatea de regionalizare a Poliției, făcându-se referință la documentele de politici care susțineau acest proces cât și argumentele preluate din

guarding detained persons.

In order to achieve the mentioned objectives, a draft law was elaborated, aimed at amending Law no. 320 of 27.12.2012 [11], namely, of art. 15, which would have served as a legal basis for the subsequent operation of the changes in the Police structure.

Thus, it was proposed to present the given article in a new wording: „ (1) The Police is organized in territorial subdivisions - units of the Police with legal personality, with territorial competence corresponding to the administrative-territorial division of the country or grouped regionally in directions, subordinated to the Police General Inspectorate General, which are located and carry out their activity in the territory of one or more administrative-territorial units based on the organization and operation regulations approved by the head of the General Police Inspectorate”, and after paragraph 2, the article is supplemented with paragraph 2¹, with the following content: „(2)¹ Within the territorial subdivisions grouped regionally in directions, police inspectorates, sections and services are organized and operate, depending on the extent of the territory, the number of the population, the number and importance of the economic and social objectives”.

It was established, from the information note that accompanied this project, that, in addition to fulfilling the commitments established by the policy documents, it was developed in order to exclude certain legal deficiencies.

At the same time, that the Law on Police activity and the status of the policeman does not precisely regulate the organization of the territorial subdivisions of the Police, which contravenes the provisions of art. 31 para. (3) from the Law on specialized central public administration [18], which stipulates that deconcentrated public services are located on the territory of administrative-territorial units and can be grouped zonally.

The position of the implementing authority was also supported by the "Promo-LEX" Association, coming with an opinion on the draft Law no. 142 of 27.03.2020 for the amendment of the Law on Police activity and the status of the policeman [19].

In particular, the need for regionalization of the Police was invoked, referring

analiza funcțională din 2015, dar și propriile constatări, de exemplu cea care „considera **că aprobarea întregului cadru legal și normativ necesar și asigurarea desfășurării regionalizării este absolut necesară, chiar dacă se constată tardivitatea acțiunilor legate de regionalizare.**”

Astfel, proiectul de lege nr. 142 din 27.03.2020 pentru modificarea Legii cu privire la activitatea Poliției și statutul polițistului a fost supus votului în ședința plenară a Parlamentului din 16.07.2023, fiind aprobat în prima lectură. După, în ședința plenară din 04.02.2021, cu regret, nu a întrunit numărul necesar de voturi, fiind retras din procedura de votare [20].

În **concluzie** putem menționa că astăzi organizarea Poliției este una fragmentară, făcând dificilă realizarea eficientă a anumitor atribuții de către acestea. În contextul reformei administrativ-teritoriale, inevitabil va fi revizuită și organizarea Poliției, lucru care se încercă de mai mulți ani a fi realizat.

Astfel, prezența în teritoriu a forțelor polițienești, astăzi este una dintre problemele cele mai stringente. În acest sens, ar fi recomandabilă o redistribuire a forțelor și resurselor existente în vederea sporirii numărului de angajați ce activează pe componenta de ordine și securitate publică. Respectiv, se impune majorarea numărului de angajați din cadrul sectoarelor de poliție, cât și celor implicați în realizarea misiunilor de patrulare și reacționare operativă la incidente și apelurile de urgență, în caz contrar, realizarea unei activități polițienești comunitare, cât și sporirea mobilității și diminuarea timpului de reacționare la apeluri și sesizările cetățenilor vor rămâne doar niște angajamente declarative.

Pe de altă parte, pentru a implementa cu succes conceptul de performanță egală a Poliției repartizarea teritorială a resurselor umane și logistice trebuie să fie proporțională, în caz, contrar, vulnerabilitățile și fenomenele negative, vor migra spre teritorii, comunități care sunt acoperite mai slab în acest sens.

În ordinea dată de idei, crearea și organizarea subdiviziunilor regionale ale Poliției, sub forma de Direcții, presupune anume preluarea și concentrarea proceselor admi-

to the policy documents that supported this process as well as the arguments taken from the functional analysis of 2015, but also their own findings, for example the one that considered that the approval of the entire necessary legal and normative framework and ensuring the development of regionalization is absolutely needed, even if the lateness of actions related to regionalization is noted."

Thus, the draft Law no. 142 of 27.03.2020 for the amendment of the Law on Police activity and the status of the policeman was submitted to the vote in the plenary session of the Parliament of the Republic of Moldova on 16.07.2023, being approved in the first reading. Later, in the plenary session of 02/04/2021, with regret, it did not meet the required number of votes, being withdrawn from the voting procedure [20].

In **conclusion**, we can mention that today the organization of the Police is fragmentary, making it difficult for it to carry out certain duties effectively. In the context of the administrative-territorial reform, the organization of the Police will inevitably be revised, something that has been trying to be done for several years.

Thus, the presence of police forces in the territory is one of the most urgent problems today. In this sense, it would be advisable to redistribute the existing forces and resources in order to increase the number of employees within in the public order and security component. Accordingly, it is necessary to increase the number of employees within the police sectors, as well as those involved in carrying out patrol missions and operative reaction to incidents and emergency calls, otherwise, the realization of a community police activity, as well as increasing mobility and reducing time of reacting to calls and complaints from citizens, will remain just declarative commitments.

On the other hand, in order to successfully implement the concept of equal performance of the Police, the territorial distribution of human and logistical resources must be proportional, otherwise, vulnerabilities and negative phenomena will migrate to territories, communities that are less covered in this sense.

In the given order of ideas, the creation and organization of the regional subdivisions

nistrative în cadrul acestora. Disponând de resurse modeste, optimizarea anumitor proceduri administrative, cât și personal implicat în realizarea acestora, ar crește capacitatea operațională, prin direcționarea către inspectoratele teritoriale a acestora. În rezultat eficiența de realizarea a competențelor privind prevenirea și combaterea fenomenelor negative, cât și de menținere și asigurare a ordinii publice va fi în creștere.

of the Police, in the form of Directorates, presupposes taking over and concentrating the administrative processes within them. Having modest resources, the optimization of certain administrative procedures, as well as personnel involved in their implementation, would increase the operational capacity, by directing them to the territorial inspectorates. As a result, the efficiency of achieving the competences regarding the prevention and combating of negative phenomena, as well as the maintenance and assurance of public order will be increasing.

Referințe bibliografice

Bibliographical references

1. Săgeată D. Deciziile politico-administrative și organizarea teritoriului: studiu geografic cu aplicare la teritoriul României. București: Top Form, 2006.
2. Cujbă V. Administrația publică este cartea de vizită a unui stat. În: materialele Conferinței internaționale "Descentralizarea: calea spre modernizare a Republicii Moldova", 17-18.12.2015.
3. Osoian I., Sîrodoev I., Veveriță E., Prohnițchi V. Studiul analitic privind structura administrativ-teritorială optimală pentru Republica Moldova. Centrul analitic-independent "Expert Grup". Chișinău, 2010
4. Băhnăreanu C. Procesul de regionalizare al României și securitatea națională. București: Editura Universității Naționale de Apărare „Carol I”, 2012
5. Hotărârea Guvernului nr. 126 din 15.03.2023 cu privire la aprobarea Strategiei de reformă a administrației publice din Republica Moldova pentru anii 2023-2030. În: Monitorul Oficial nr. 130-133 din 18.04.2023, art. 285
6. Legea nr. 438/2006 privind dezvoltarea regională în Republica Moldova, În: Monitorul Oficial nr. 21-24 din 16.02.2007, art. 68
7. Studiu privind scenariile de reformă administrativ-teritorială, Raport GIZ, Chișinău, decembrie 2018
8. Erhan I. Sistemul organizațional al domeniului de ordine și securitate publică. În: Legea și Viața. 2022, nr. 7-8 (367-368)
9. Codul contravențional al Republicii Moldova din 24.10.2008. În Monitorul Oficial al Republicii Moldova nr. 3-6, din 10.01.2009
10. Legea Republicii Moldova nr. 288 din 16.12.2016 privind funcționarul public cu statut special din cadrul Ministerului Afacerilor Interne. În: Monitorul Oficial nr. 40-49 din 10.02.2017, art. 85
11. Legea Republicii Moldova nr. 320 din 27.12.2012 cu privire la activitatea Poliției și statutul polițistului. În: Monitorul Oficial nr. 42-47 din 01.03.2013, art. 145
12. Legea nr. 283 din 28.12.2011 cu privire la Poliția de Frontieră. În: Monitorul Oficial nr. 76-80 din 20.04.2012, art. 245
13. Legea nr. 93 din 05.04.2007 Inspectoratului General pentru Situații de Urgență. În: Monitorul Oficial nr. 78-81 din 08.06.2007, art. 358
14. Legea Republicii Moldova nr. 219 din 08.11.2018 cu privire la Inspectoratul General de Carabinieri. În: Monitorul Oficial nr. 462-466 din 12.12.2018, art. 770
15. Hotărârea Guvernului nr. 913 din 21.12.2022 cu privire la aprobarea Programului de ordine și securitate publică pentru anii 2022 - 2025. În: Monitorul Oficial nr. 75-78 din 07.03.2022, art. 147
16. Raport privind analiza funcțională a Ministerului Afacerilor Interne al Republicii Moldova, Chișinău, 2015
17. Hotărârea Guvernului Republicii Moldova nr. 587 din 12.05.2016 pentru aprobarea Strategiei de dezvoltare a Poliției pentru anii 2016-2020 și a Planului de acțiuni pri-

- vind implementarea acesteia. În: Monitorul Oficial nr. 134-139 din 20.05.2016, art. 645
18. Legea nr. 98 din 04.05.2012 privind administrația publică centrală de specialitate. În: Monitorul Oficial nr. 160-164 din 03.08.2012, art. 537
19. <https://promolex.md/17826-opinia-promo-lex-vizavi-de-proiectul-de-lege-nr-142-din-27-03-2020-pentru-modificarea-legii-cu-privire-la-activitatea-politiei-si-statutul-politistului-nr-3202012-art-15/?print=print&lang=en>
20. <https://www.parlament.md/LinkClick.aspx?fileticket=NmLkWNdBVeY%3d&tabid=128&mid=506&language=ro-RO> (11.12.2023)

Despre autori:

Ianuș ERHAN,
*doctor în drept, conferențiar universitar,
cercetător științific superior,
Academia „Ștefan cel Mare” a MAI,
Facultatea de Drept
a Universității de Stat din Moldova,
e-mail: ianus.erhan@mai.gov.md,
ORCID ID: 0000-0003-4110-8133*

About authors:

Ianuș ERHAN,
*PhD, associate professor,
superior scientific researcher,
Academy „Ștefan cel Mare”
of the Ministry of Internal Affairs,
Law Faculty of the Moldova State University,
e-mail: ianus.erhan@mai.gov.md,
ORCID ID: 0000-0003-4110-8133*

ASPECTE ISTORICE PRIVIND INFRAȚIUNEA DE DEZERTARE ÎN BASARABIA

Costică VOICU,
doctor în drept, profesor universitar

Dianu GORDILĂ,
doctorand

HISTORICAL ASPECTS REGARDING THE CRIME OF DESERTION IN BESSARABIA

Costică VOICU,
PhD., university professor

Dianu GORDILĂ,
PhD student

Viața politică și socială a Republicii Moldova a luat amploare semnificativă în ultimii 20 de ani, fapt pentru care legislația țării necesită anumite schimbări. Drept urmare, aceste schimbări s-au reflectat atât pe plan intern cât și extern, asupra cărui fapt mă voi exprima într-un subiect istoric, din punct de vedere cronologic. Trecut, prezent și viitor – aceștia sunt cei trei piloni ai axei cronologice la care voi raporta istoricul infrațiuunii de dezertare specifică pentru Republica Moldova. Este cert că nu putem atribui acestei infrațiuunii existența acelor valori spirituale de care ar trebui să țină cont un militar, care în primul rând are obligația să fie un patriot al țării.

Cuvinte-cheie: infrațiuune de dezertare, militar, forțe armate, mobilizare, serviciu militar.

The political and social life of the Republic of Moldova has grown significantly in the last 20 years, for which the country's legislation requires certain changes. As a result, these changes were reflected both internally and externally, which fact I will express myself on a historical subject, from a chronological point of view. Past, present, and future - these are the three pillars of the chronological axis to which I will relate the history of the crime of desertion specific to the Republic of Moldova. Certainly, we cannot attribute to this crime the existence of those spiritual values that should be taken into account by a military man, who first of all must be a patriot of the country.

Keywords: crime of desertion, military, armed forces, mobilization, military service.

INTRODUCERE.

Odată cu depunerea Jurământului de credință Patriei, militarul are datoria sacră de a-l respecta, de a fi mereu la datorie, în special când este pusă în pericol integritatea și independența Republicii Moldova. Întru asigurarea respectării acestei datorii, legislația penală a Republicii Moldova incriminează la art. 371 C.P. infrațiuunea de dezertare. Anume dezertarea este o infrațiuune care descrie acțiunea de abandonare cu intenția de a părăsi definitiv forțele armate. De asemenea, se aplică cuiva care dezertează în încercarea de a se sustrage de la un serviciu critic sau de a evita o datorie cu risc ridicat. Intenția acuzatului nu este doar un detaliu; este temeiul crimei. Indiferent dacă persoana dezertează sau nu, poate fi găsită vinovată dacă există dovezi ale intenției de a dezerta.

Dezertarea poziției cuiva în armată poate avea consecințe semnificative, mai ales în timp

INTRODUCTION.

With the submission of the Oath of Faith to the Fatherland, the military has the sacred duty to respect it, and to always be on duty, especially when the integrity and independence of the Republic of Moldova is endangered. To ensure compliance with this duty, the criminal legislation of the Republic of Moldova incriminates art. 371 PC the crime of desertion. Namely, desertion is a crime that describes the act of desertion intending to permanently leave the armed forces. It also applies to someone who deserts in an attempt to evade critical duty or avoid a high-risk duty. The accused's intention is not just a detail; is the basis of the crime. Whether the person deserts or not, they can be found guilty if there is evidence of intent to desert.

Deserting one's position in the military can have significant consequences, especially in wartime. The crime begins and ends as

de război. Infracțiunea începe și se termină de îndată ce făptuitorul a părăsit la voința sa unitatea militară sau locul de exercitare a serviciului militar sau din momentul când militarul nu s-a prezentat la termenul fixat, fără motive întemeiate, în scopul eschivării de la serviciul militar. Obiectul nemijlocit al dezertării îl constituie ordinea de exercitare a serviciului militar, care obligă militarii să exercite serviciul militar în decursul unui termen anumit, stabilit de lege, să fie totdeauna gata să apere statul, să-și îndeplinească datoria lor constituțională și militară de apărare a Patriei.

METODE DE CERCETARE.

La elaborarea acestui studiu au fost utilizate următoarele metode de cercetare: metoda descriptivă, metoda comparativă, metoda analizei juridice, metoda argumentării logice.

CONȚINUTUL DE BAZĂ.

Legislația Republicii Moldova ne oferă o definiție a infracțiunii de dezertare, în care se pune accent pe împrejurările în care a fost comisă infracțiunea, precum și răspunderea penală atribuită acestui tip de infracțiune (Articolul 371). „(1) Dezertarea, adică părăsirea unității militare, centrului de instrucție sau locului de serviciu în scopul eschivării de la serviciul militar, de la concentrare sau mobilizare, precum și neprezentarea din același motiv la serviciu ori la concentrare sau mobilizare în cazurile permisiei din unitatea militară sau din centrul de instrucție, repartizării, transferării, întoarcerii din misiune, din concediu sau din instituția curativă, săvârșită de către un militar sau rezervist [...]” [3].

În Republicii Moldova, Statistica celor condamnați (01.01.2022) publică următoarea informație: INFRAȚIUNI MILITARE (Art. art.364-393 CPRM) (art.238-270 al CP an.1961): sunt în total 14 condamnați [4], iar deja spre anul 2023 este vizibilă o creștere a numărului de militari condamnați pentru această infracțiune, cifra finală fiind 24 de militari [5].

Infracțiunea prevăzută în articolul 371 Codul Penal al Republicii Moldova (actual 2023) prinde „rădăcini” încă din perioada istorică de mai mult de 30 de ani în urmă,

soon as the perpetrator voluntarily leaves the military unit or the place of military service, or from the moment when the military man did not show up at the set deadline, without good reason, to avoid military service. The immediate object of desertion is the military service order, which obliges the military to perform military service within a certain term, established by law, to always be ready to defend the state and to fulfill their constitutional and military duty to defend the Fatherland.

RESEARCH METHODS.

The following research methods were used to develop this study: descriptive method, comparative method, legal analysis method, and logical argumentation method.

BASIC CONTENT.

The legislation of the Republic of Moldova provides us with a definition of the crime of desertion, in which the emphasis is placed on the circumstances in which the crime was committed, as well as the criminal liability attributed to this type of crime (Article 371). “(1) Desertion, i.e. leaving the military unit, training center, or place of duty to evade military service, concentration, or mobilization, as well as failure to appear for the same reason at service or concentration or mobilization in cases of permission from the unit military or from the center of instruction, assignment, transfer, return from the mission, from leave or from the curative institution, committed by a military or reservist [...]” [3].

In the Republic of Moldova, the Statistics of those convicted (01.01.2022) publishes the following information: MILITARY CRIMES (Art. art.364-393 The Criminal Code of the Republic of Moldova) (art.238-270 of the Criminal Code of 1961): there are a total of 14 convicts [4], and already towards the year 2023 an increase in the number of soldiers convicted for this crime is visible, the final figure being 24 soldiers [5].

The offense provided for in Article 371 of the Criminal Code of the Republic of Moldova (currently 2023) takes “roots” from the historical period of more than 30 years ago when this land was a constituent part of the Soviet Union. This is where the dissatisfaction

pe când acest meleg a fost parte constituență a Uniunii Sovietice. De aici provine și nemulțumirea nu doar a societății care nu își dorea această soartă, dar și nemulțumirea cu atât mai intransigentă a militarilor, pentru care Patria însemna și independența, și nicidecum „slavia”, iar setea de a se răzbuna a românilor basarabeni față de ocupații sovietici a inițiat eschivarea de la armata sovietică într-o acțiune de mari proporții.

Statistica demonstrează creșterea unor astfel de infracțiuni, însă în subiectul dat mi-am propus drept scop stabilirea cronologică, pe cât e de posibil, a evenimentelor istorice care au contribuit negativ sau pozitiv la săvârșirea de către subiecții speciali, în cazul dat, militarii, a infracțiunii de dezertare.

Odată cu înființarea Sfatului Țării la 21 noiembrie 1917, acesta avea drept scop ca toate instituțiile și organizațiile din provincie să se supună autorității sale, cerință înaintată tuturor instituțiilor și organizațiilor din regiune. Dar sovieticii au revendicat, de asemenea, puterea.

Recunoașterea de către Sovietul de la Chișinău și, ulterior, de către alte Soviete a guvernului basarabean însemna disponibilitatea lor de a se supune guvernului bolșevic de la Petrograd, fapt de care nu se bucura și Sfatul Țării.

Fiindcă avea loc bolșevizarea trupelor staționate în Basarabia, șansele sovieticilor de a prelua puterea în provincie erau în creștere. Se pregătea o luptă acerbă pentru putere între cele două structuri, fapt confirmat și de un lider naționalist, D. Bogos, care a ajuns la următoarea concluzie: „Lupta dintre aceste două tabere, două tipuri de mentalitate, două lumi – naționaliștii români din blocul moldovenesc, pe de o parte, și internaționaliștii și străinii de diferite orientări politice, pe de altă parte – s-a înăsprit” [2].

Anton Denikin consideră că aceasta este cauza principală a decăderii morale a trupelor. El notează în memoriile sale slaba organizare a comandamentului general și incapacitatea guvernului de a rezolva problema dezertărilor și a evaziunii în primele luni de război. El critică în special calitatea și acțiunile personalului de comandă al armatei imperiale. El

tion of not only the society that did not want this fate comes from, but also the even more uncompromising dissatisfaction of the military, for whom the Fatherland also meant independence, and by no means “slavery”, and the thirst for revenge of the Bessarabian Romanians against the Soviet occupiers initiated the evasion of the Soviet army in an action of great proportions.

The statistics demonstrate the increase of such crimes, but in the given subject I proposed as my goal the chronological establishment, as far as possible, of the historical events that contributed negatively or positively to the commission by special subjects, in the given case, the military, of the crime of desertion.

The establishment of the Country Council on 21 November 1917, aimed for all institutions and organizations in the province to submit to its authority, a requirement placed on all institutions and organizations in the region. But the Soviets also claimed power.

The recognition by the Chisinau Soviet and later by other Soviets of the Bessarabian government meant their willingness to submit to the Bolshevik government in Petrograd, a fact that the Country Council did not enjoy either.

As the troops stationed in Bessarabia were being Bolshevized, the Soviets’ chances of taking power in the province were increasing. A fierce struggle for power between the two structures was being prepared, a fact also confirmed by a nationalist leader, D. Bogos, who reached the following conclusion: “The struggle between these two camps, two types of mentality, two worlds - the Romanian nationalists from the bloc Moldovan, on one hand, and the internationalists and foreigners of different political orientations, on the other - it got tougher”.

Anton Denikin believes that this is the main cause of the moral decay of the troops. He notes in his memoirs the poor organization of the general command and the inability of the government to solve the problem of desertion and evasion in the first months of the war. He particularly criticizes the quality and actions of the command staff of the Imperial Army. He notes the “smearing” of the

remarcă „împânzeala” listelor de comandă cu „elemente nocive” încă din ajunul războiului, mulțimea de oameni „lipsiți de talent”, a căror incompetență era uneori „cunoscută de întreaga armată”, reproșează comandamentului rus lipsa de atenție pentru menținerea coeziunii interne a unităților, motiv pentru care, la sfârșitul războiului, absorbția tradițiilor militare de către personalul nou sosit și coeziunea acestora practic au încetat.

Unitățile armatei însele, potrivit lui Denikin, se transformaseră până atunci „în niște stadio prin care fluxul uman curgea neîntrerupt”. În ceea ce privește combaterea fenomenelor negative, el menționează povara pedepselor corporale în garnizoană și în unele unități de front, precum și alte măsuri represive împotriva dezertării și evaziunii, constatând inutilitatea lor totală și chiar nocivitatea lor. „Doi factori au fost, fără îndoială, importanți în crearea unei stări de spirit nefavorabile în rândul trupelor: pedeapsa disciplinară introdusă oficial din 1915 – pedeapsa disciplinară cu bastonul și pedeapsa cu moartea – pentru soldații arătați cu degetul”, scria Denikin.

Unul din indicii de bază al dezertării, considerat acea trăsătură care doar înăsprește spiritul dezertării în rândul militarilor, este influența de grup, atunci când are loc acest fenomen nu doar la inițiativa unei singure persoane, ci în cadrul unui grup care are același scop, aceleași valori și interese.

Cert este că a existat un control aspru asupra militarilor, prin Regulamentul Intern pentru subdiviziunile Armatei, prevederile căruia erau strict obligatorii de a fi respectate, iar prin acțiunea de dezertare au fost încălcate o mulțime de reguli și legea penală. Trupele staționate în Basarabia au fost, de asemenea, afectate de fracționare. Aceasta a afectat și Regimentul I Infanterie Moldovenească, creat pentru a sprijini Sfatul Țării. Încă din primele zile ale existenței sale, acest regiment a ezitat să acorde prioritate „socialului”, nu și „naționalului”. În acest sens, Dimitrie Bogos a evaluat cu onestitate situația unităților militare moldovenești: „O turmă dementă, infectată de frazeologia morbidă a vremii... Iată la ce au ajuns soldații moldoveni... Prezența mea

command lists with “harmful elements” since the eve of the war, the crowd of “talentless” people, whose incompetence was sometimes “known to the whole army”, reproaches the Russian command for the lack of attention to maintaining the internal cohesion of units, which is why, at the end of the war, the absorption of military traditions by newly arrived personnel and their cohesion practically ceased.

The army units themselves, according to Denikin, had by then turned into “stadiums through which the human flow circulated uninterruptedly.” In terms of combating negative phenomena, he mentions the burden of corporal punishment in the garrison and some front-line units, as well as other repressive measures against desertion and evasion, noting their total uselessness and even their harmfulness. “Two factors were undoubtedly important in creating an unfavorable mood among the troops: the disciplinary punishment officially introduced in 1915 - caning and the death penalty - for pointed soldiers,” wrote Denikin.

One of the basic indicators of desertion considered a trait that only strengthens the spirit of desertion among the military, is group influence when this phenomenon occurs not only at the initiative of a single person but within a group that has the same goal, values and interests.

There was certainly strict control over the military, through the Internal Regulation for the Army subdivisions, the provisions of which were strictly mandatory to be respected, and through the desertion action, a lot of rules and the criminal law were violated. The troops stationed in Bessarabia were also affected by factionalism. This also affected the 1st Moldavian Infantry Regiment, created to support the Council of the Country. From the very first days of its existence, this regiment hesitated to give priority to the “social” rather than the “national”. In this sense, Dimitrie Bogos honestly evaluated the situation of the Moldovan military units: “A demented herd, infected by the morbid phraseology of the time... This is what the Moldovan soldiers have come to... My presence was useless, even more dangerous. Saddened, I left the room” [2, p.108].

era inutilă, ba mai mult, periculoasă. Întristat, am părăsit încăperea” [2, p.108].

Această perioadă, în care Basarabia a avut de suferit considerabil, a fost în timpul Primului Război Mondial. Prezența frontului în apropierea hotarelor Basarabiei a distrus economia ținutului, populația fiind impusă să muncească pentru necesitățile războiului.

Basarabienii erau mobilizați în armata rusă, fiind nevoiți să lupte [1]. Întreg teritoriul Basarabiei era utilizat în scopul de a reface și completa cu ostași și muniții unitățile ce au suportat pierderi majore. Spitalele militare din Chișinău suportau consecințe nefaste, ducând lipsă de medicamente și medici. Această situație crea dificultăți pentru activitatea funcționarilor și era una catastrofală pentru populație. Disciplina militară și capacitatea de luptă a trupelor aveau de suferit din cauza că în ele fuseseră mobilizați reprezentanți ai popoarelor subjugate de Imperiul Rus.

Din armată, inevitabil, dezertau mulți ostași. Unitățile dislocate în Basarabia nu erau asigurate cu produse alimentare suficiente pentru toți militarii. Conducerea Districtului Odessa nu reușea să asigure unitățile cu muniții, iar subofițerii furau, împreună cu soldații, produse alimentare din depozitele armatei, pentru a le comercializa. Comandanților le venea tot mai greu să oprească soldații de la jafuri [1]. Mobilizarea avea un efect negativ, presiunea era resimțită în rândurile tuturor categoriilor de vârstă, iar viziunea oamenilor asupra evenimentelor care se desfășurau relativ repede și-a pus amprenta asupra sentimentelor acestora și le-a influențat deciziile, ei fiind cuprinși de spaimă, incertitudine și limite.

Tortura și tratamentul inuman au devenit pe larg cunoscute nu doar în interiorul țării, dar și în exterior, gravitatea cu care se acționa împotriva celor care dezertau și nu își doreau să fie înrolați în armată fiind de o cruzime ce nu avea precedente.

Neputând îndura condițiile deplorabile și lipsa de hrană, oamenii părăseau locurile de muncă. Dar de îndată ce erau prinși urmau să fie torturați de poliție (s-au înregistrat o mulțime de cazuri de deces din cauza relelor tratamente), apoi erau readuși pe

This period, in which Bessarabia suffered considerably, was during the First World War. The presence of the front near the borders of Bessarabia destroyed the economy of the land, and the population was forced to work for the needs of the war.

The Bessarabians were mobilized in the Russian army, being forced to fight [1]. The entire territory of Bessarabia was used to restore and complete with soldiers and ammunition the units that suffered major losses. The military hospitals in Chisinau suffered dire consequences, leading to a lack of medicines and doctors. This situation created difficulties for the work of officials and was catastrophic for the population. The military discipline and fighting capacity of the troops suffered because representatives of the people subjugated by the Russian Empire had been mobilized in them.

Inevitably, many soldiers deserted from the army. The units deployed in Bessarabia were not provided with sufficient food products for all the soldiers. The leadership of the Odessa District failed to provide the units with ammunition, and the non-commissioned officers, together with the soldiers, stole food products from the army warehouses to sell them. The commanders found it increasingly difficult to stop the soldiers from looting [1]. The mobilization had a negative effect, the pressure was felt among all age groups, and people's view of the events unfolding relatively quickly left their mark on their feelings and influenced their decisions, they were gripped by fear, uncertainty, and limits.

Torture and inhumane treatment became widely known not only inside the country but also outside, and the severity with which they acted against those who deserted and did not want to be enlisted in the army was of unprecedented cruelty.

Unable to endure the deplorable conditions and lack of food, people left their jobs. But as soon as they were caught, they would be tortured by the police (there were many cases of death due to ill-treatment), then they would be brought back to the construction sites and forced to continue working. The civilian population was summoned to partic-

șantiere și forțați în continuare să muncească. Populația civilă era somată să participe la construcția fortificațiilor militare, controlate și ele de poliție.

După aceste tulburări, în rândul Sovietelor s-au creat divergențe, fapt care nu a fost dat uitării, influențând exercitarea puterii acestora asupra populației și militarilor. Dezertarea, în sursele istorice ale țării noastre, a apărut sub forma unei revolte, unui dezacord cu situația actuală și puterea statală. Situația era instabilă, luând amploare odată cu începutul celui de-al Doilea Război Mondial. Starea de lucruri în societate devenea tot mai tensionată, iar acțiunile nu se limitau la opoziții pașnice. De altfel, numărul de militari care dezertau creștea continuu, indiferent de tipul de pedeapsă ce îi amenința.

Al Doilea Război Mondial a introdus două elemente noi în viața spirituală a războinicilor: pe de o parte, asprimea și împietrirea morală, pe de altă parte, un sentiment de credință oarecum aprofundat, inspirat de pericolul constant al morții. Acești doi antipozi se înțelegeau cumva unul cu celălalt, pentru că amândoi proveneau din premise pur materiale.

Astfel, Denikin constată o profundă scindare spirituală, care a dat naștere și la contradicții sociale: o îndepărtare de vechile autorități, o schimbare a valorilor și o asprimă a moravurilor. În aceste condiții, crede el, conștiința foarte vagă a soldaților despre cauza pentru care luptau nu a putut decât să genereze tot felul de tendințe negative în trupe. „Oricum ar fi, printre elementele morale care susțineau spiritul trupelor rusești, credința nu a constituit dezideratul care i-ar reține să exploateze sau să dezvolte ulterior instinctele bestiale”.

Generalul Aleksei Brusilov a evidențiat, de asemenea, pe primul loc între neajunsurile esențiale care au cauzat multe probleme în armată, pregătirea slabă a ofițerilor, deși pregătirea de luptă a trupelor însele la începutul războiului era evaluată ca fiind destul de ridicată. Potrivit acestuia, „... am ieșit cu o armată antrenată în mod satisfăcător. Corpul ofițerilor suferea de multe defecte...”.

Citează printre aceștia un anumit pro-

ipate în the construction of military fortifications, also controlled by the police.

After these disturbances, differences were created among the Soviets, a fact that was not forgotten, influencing the exercise of their power over the population and the military. Desertion, in the historical sources of our country, appeared in the form of a revolt, a disagreement with the current situation and state power. The situation was unstable, gaining momentum with the beginning of the Second World War. The situation in society was becoming more and more tense, and the actions were not limited to peaceful opposition. Moreover, the number of deserting soldiers was continuously increasing, regardless of the type of punishment that threatened them.

The Second World War introduced two new elements into the spiritual life of warriors: on the one hand, harshness and moral hardening, on the other hand, a somewhat deepened sense of faith, inspired by the constant danger of death. These two opposites somehow got along with each other, because they both came from purely material premises.

Thus, Denikin notes a deep spiritual split, which also gave rise to social contradictions: a departure from the old authorities, a change in values, and a harshness of morals. Under these conditions, he believes, the very vague consciousness of the soldiers about the cause they were fighting for could only generate all kinds of negative tendencies in the troops. “Be that as it may, among the moral elements that supported the spirit of the Russian troops, faith did not constitute the desideratum that would restrain them from exploiting or later developing the bestial instincts.”

General Aleksei Brusilov also highlighted in the first place among the essential shortcomings that caused many problems in the army, the poor training of the officers, although the combat training of the troops themselves at the beginning of the war was assessed as quite high. According to him, “... we came out with a satisfactorily trained army. The officer corps suffered from many defects...”.

cent de ofițeri care „provoacă rea-voință în trupe”, „suferind de carierism”. Restul gradelor, inclusiv cei din statul major, în opinia sa, „...în acest război au lucrat bine, cu priecere și sârguință pentru a-și face datoria”. Cu toate acestea, el observă că un lucru care a împiedicat serios legătura dintre înaltul comandament și soldații de rând, precum și folosirea deplină a talentelor ofițerilor, este „... mișcarea constantă și rapidă a ofițerilor de la un post la altul, de dragul unui avans mai rapid...”. Brusilov constată, de asemenea, o slabă înțelegere, nu numai în rândul populației, ci și în rândul ofițerilor, a cauzelor și semnificației războiului, arătând, alături de Denikin, slaba pregătire politică a cadrelor.

În ceea ce privește soldații, el citează o întâmplare destul de curioasă: „De câte ori am întrebat în tranșee de ce luptăm, am primit întotdeauna răspunsul inevitabil că un oarecare Herz-erz-Perz și soția lui au fost uciși, motiv pentru care austriecii au vrut să-i jignească pe sârbi. Dar aproape nimeni nu știa cine erau sârbii, ce erau slavii era de asemenea neclar, iar motivul pentru care rușii se gândeau să intre în război pentru Serbia era complet necunoscut. S-a dovedit că oamenii au fost măcelăriți dintr-un motiv necunoscut, adică după bunul plac al țarului”.

Potrivit contemporanilor, aceștia vedeau cauzele profunde ale dezertărilor în masă din acei ani în diverși factori care afectau armata rusă: de la probleme pur tehnice până la criza morală profundă a oamenilor. Armata rusă suferea din cauza lipsei de echipament și muniție, personalul și comandanții uneori nu se înțelegeau între ei, ceea ce nu făcea decât să sporească sentimentele negative în rândul soldaților, aspirațiile și valorile spirituale ale soldaților fiind expuse la proba războiului, la care, în cele din urmă, nu toată lumea putea rezista. Din judecățile lor de valoare privind dezertarea, contemporanii războiului erau parțial conștienți de acest lucru, astfel încât erau în mod clar mai înclinați să critice acțiunile guvernului și ale comandamentului superior.

În cel de-al Doilea Război Mondial, începând cu anul 1944, se schimbă radical situația de pe Frontul de Est în favoarea URSS.

He cites among them a certain percentage of officers who “cause ill-will in the troops”, and “suffering from careerism”. The rest of the ranks, including those in the general staff, in his opinion, “...in this war they worked well, skillfully and diligently to do their duty.” However, he notes that one thing that has seriously hindered the liaison between the high command and the rank and file, as well as the full use of officers’ talents, is “...the constant and rapid movement of officers from one post to another, for the sake of a faster advance...”. Brusilov also finds a poor understanding, not only among the population but also among the officers, of the causes and meaning of the war, showing, along with Denikin, the poor political training of the cadres.

Regarding the soldiers, he cites a rather curious incident: “Whenever I asked in the trenches why we were fighting, I always got the inevitable answer that a certain Herz-erz-Perz and his wife had been killed, which is why the Austrians they wanted to offend the Serbs. But hardly anyone knew who the Serbs were, what the Slavs were was also unclear, and why the Russians were thinking of going to war for Serbia was completely unknown. It turned out that the people were slaughtered for an unknown reason, that is, according to the tsar’s pleasure.”

According to contemporaries, they saw the deep causes of the mass desertions of those years in various factors affecting the Russian army: from purely technical problems to the deep moral crisis of the people. The Russian army suffered from a lack of equipment and ammunition, the staff and commanders sometimes did not get along with each other, which only increased the negative feelings among the soldiers, and the aspirations and spiritual values of the soldiers were exposed to the test of war, in which, in the end, not everyone could resist. In their value judgments of desertion, contemporaries of the war were partly aware of this, so they were more inclined to criticize the actions of the government and the high command.

In the Second World War, starting in 1944, the situation on the Eastern Front changed radically in favor of the USSR. The

Rolul hotărâtor în această schimbare l-au avut victoriile din anii precedenți de la Stalingrad și Kursk. Operațiile militare au început să se desfășoare pe teritoriul Basarabiei. O mulțime de cadavre ale ostașilor din armata adversă, căzuți pe câmpul de luptă, urmau să fie adunate de sovietici ca mai apoi să fie arse sau aruncate într-o groapă comună. Ofițerii și soldații capturați prizonieri erau batjocoriți și maltratați, fiind forțați la muncă în Siberia, iar pentru încălcările comise de către aceștia riscau să fie împușcați. Această parte „terifiantă a istoriei” o cunoaște majoritatea celor interesați, iar după epuizarea acestor ani încă ne mai sperie detaliile despre soarta basarabenilor a căror viață era curmată cu cruzime și indiferență.

Agencia Națională a Arhivelor a digitalizat de curând șapte volume ale lucrării „Cartea memoriei”, publicate de Ministerul Apărării al Republicii Moldova între anii 2002-2005, ce conțin listele a circa 56.000 de persoane născute pe teritoriul actual al Republicii Moldova și recrutați în Armata Roșie, care au căzut pe câmpul de luptă în perioada anilor 1944-1945 [6]. În total, împotriva Germaniei naziste și a aliaților ei au luptat cca. 260 mii de moldoveni/români, ruși, ucraineni, evrei, găgăuzi, bulgari ș.a. originari din Republica Moldova, fiind decorați cu cca. 250 mii de ordine și medalii pentru curajul manifestat pe câmpul de luptă în cadrul Armatei Roșii (Istoria Republicii Moldova, Chișinău, Tipografia Academiei de Științe). Prin urmare, după aceste date, fiecare a cincea persoană originară din Republica Moldova, care a luptat în Armata Roșie, a căzut pe câmpul de luptă.

Ocupanții au reușit „să prindă cu arcana la oaste” o bună parte din contingentul celor care erau sortiți să se „evacueze” cu sila. „Din rapoartele primite despre situația cum a răspuns populația Basarabiei la chemarea de a apăra țara, – nu fără ironie raporta la 1 iunie O. Stavrat, – reiese: s-au prezentat la punctul de mobilizare de bună voie de la 2 până la 10%; au fost prinși de jandarmi și trimiși în unități 36-38%; din premilitari s-au prezentat și au fost trimiși peste Prut de la 20 până la 30%; au fost prinși și trimiși de jandarmi de

decisive role in this change was played by the victories of the previous years at Stalingrad and Kursk. Military operations began to take place on the territory of Bessarabia. A lot of corpses of soldiers from the opposing army, fallen on the battlefield, were to be collected by the Soviets to be burned or thrown into a mass grave. Officers and soldiers captured prisoners were mocked and mistreated, being forced to work in Siberia, and for the violations committed by them, they risked being shot. This “terrifying part of history” is known to most of those interested, and after the exhaustion of these years, we are still frightened by the details of the fate of the Bessarabians whose lives were ended with cruelty and indifference.

The National Archives Agency has recently digitized seven volumes of the work “Book of Memory”, published by the Ministry of Defense of the Republic of Moldova between 2002-2005, which contain the lists of approximately 56,000 people born on the current territory of the Republic of Moldova and recruited into the Red Army, who fell on the battlefield during the years 1944-1945 [6]. In total, they fought against Nazi Germany and its allies approx. 260 thousand Moldovans/Romanians, Russians, Ukrainians, Jews, Gagauzians, Bulgarians, etc. originating from the Republic of Moldova, being decorated with approx. 250 thousand orders and medals for the courage shown on the battlefield in the Red Army (History of the Republic of Moldova, Chisinau, Typography of the Academy of Sciences). Therefore, according to these data, every fifth person originating from the Republic of Moldova, who fought in the Red Army, fell on the battlefield.

The occupiers managed to “catch with the arcana to the troops” a good part of the contingent of those who were destined to “evacuate” by force. “From the reports received on the situation of how the population of Bessarabia responded to the call to defend the country, – not without irony O. Stavrat reported on June 1, – it appears: they showed up at the mobilization point willingly from 2 to 10 %; were caught by the gendarmes and sent to institutions 36-38%; from the pre-military presented themselves and were

la 40 până la 50%; la rechiziție s-au prezentat 40-45%; au fost rechiziționați cu forța de jandarmi 30-35% [7, p.192-193].

Istoria problematicii de dezertare, abordată în lucrarea prezentă, constituie o legătură incontestabilă cu istoria armatei roșii. De altfel, cunoaștem în ce măsură aceasta a influențat cetățenii basarabeni. Desfășurarea dezertării de asemenea se află în spatele cortinei, iar pentru a descoperi raportul dintre istoria Basarabiei și influența țaristă, este necesar de a soluționa una din întrebările de bază: Care era situația în armata URSS?

Dacă e să abordăm tema actuală, din punct de vedere teritorial Federația Rusă este cea mai mare țară din lume, cu vaste rezerve naturale, aspirația după care, în mod direct, poate provoca agresiunea din partea altor state.

De aceea, de-a lungul istoriei sale, Rusia se îngrijea de numărul armatei sale. Astăzi, forțele armate ale Federației Ruse ocupă un loc important în funcționarea statului în ansamblu.

O analiză a ponderii actuale a infracțiunii de dezertare sugerează că deși tinde să scadă, este încă răspândită. Ca urmare a declinului militar violent, numărul militarilor a scăzut cu mai mult de 1/3. Tinerii conșcripționați trec prin procese profunde de reevaluare a valorilor morale ale serviciului militar: serviciul militar încetează să mai fie un simbol al curajului, vitejiei și gloriei, o necesitate recunoscută pentru fiecare cetățean. În fiecare an crește numărul cetățenilor care se sustrag recrutării în armată. Fiecare al treilea recrutat, recunoscând nevoia unei armate pentru stat, ar dori să evite recrutarea. Opinia publică devine din ce în ce mai tolerantă cu faptele de sustragere de la această obligație constituțională.

Potrivit statisticilor, cel mai mare număr de abateri este efectuat de militarii din prima perioadă de serviciu, cât durează adaptarea la noul regim, mai aspru decât cel obișnuit. În multe privințe, aceste procese se datorează faptului că în cursul demilitarizării societății au fost eliminate multe elemente valoroase ale sistemului de pregătire a tinerilor pentru serviciul militar. Departamentele militare au fost închise în multe universități, pregătirea

sent across the Prut from 20 to 30%; 40 to 50% were caught and sent by the gendarmes; 40-45% showed up at the requisition; 30-35% were forcibly requisitioned by gendarmes [7, p.192-193].

The history of the issue of desertion, addressed in the present work, constitutes an undeniable link with the history of the Red Army. Moreover, we know to what extent this influenced the Bessarabian citizens. The unfolding of the desertion is also behind the curtain, and to discover the relationship between the history of Bessarabia and the tsarist influence, it is necessary to solve one of the basic questions: What was the situation in the USSR army?

If we are to address the current topic, from a territorial point of view the Russian Federation is the largest country in the world, with vast natural reserves, the aspiration for which, directly, can provoke aggression from other states.

That is why, throughout its history, Russia took care of the size of its army. Today, the armed forces of the Russian Federation occupy an important place in the functioning of the state as a whole.

An analysis of the current share of the crime of desertion suggests that although it is on the decline, it is still widespread. As a result of the violent military decline, the number of soldiers decreased by more than 1/3. The young conscripts go through deep processes of re-evaluation of the moral values of military service: military service ceases to be a symbol of courage, bravery, and glory, a recognized necessity for every citizen. Every year the number of citizens who evade military conscription increases. Every third conscript, recognizing the need for an army for the state, would likely avoid conscription. Public opinion is becoming increasingly tolerant of acts of evasion from this constitutional obligation.

According to the statistics, the largest number of violations is committed by soldiers in their first period of service, while it takes to adapt to the new regime, which is tougher than the usual one. In many ways, these processes are since in the course of the demilitarization of society, many valuable elements of

militară inițială a fost exclusă din programele școlare, iar sistemul de educație eroic-patriotică a tinerilor a fost în mod esențial distrus. Multe organizații publice (consilii și cluburi de veterani, societăți de apărare-sport etc.) astăzi sunt implicate în principal în lupta pentru propria supraviețuire. Drept urmare, tot mai mulți tineri au început să vină în armată având o idee proastă despre serviciul militar, iar în ultimii ani s-a înregistrat o creștere a numărului celor care se sustrag de la serviciul militar și civil alternativ.

Procedura de efectuare a serviciului militar în forțele armate sau în alte trupe și formațiuni militare ale Federației Ruse conține reglementări stricte. Fiecare militar este obligat să servească pe perioada stabilită de lege și să se afle în permanență la locația unității, garnizoanei sau altui loc de serviciu. Această procedură se bazează pe Legea privind recrutarea universală a cetățenilor Federației Ruse, pe Regulamentul militar general al forțelor armate ale Federației Ruse, precum și pe ordinele Ministerului Apărării al Federației Ruse. Dezertarea este obiectul direct al infracțiunilor de sustragere de la serviciul militar. Este imposibil să vorbim cu exactitate despre ponderea infracțiunilor comise, deoarece numărul cazurilor neînregistrate (latente) de evaziune militară este foarte mare. Cei mai fiabili indicatori în acest sens sunt rezultatele cauzelor penale luate în considerare în instanțele militare, ceea ce face posibilă determinarea destul de exactă a numărului de evaziuni înregistrate.

Făcând parte din totalul evaziunii la serviciul militar, cei neînregistrați reprezintă totalitatea acestui tip de infracțiuni militare, care nu sunt reflectate în statisticile oficiale. În sensul cel mai general, ele sunt o colecție de „evaziuni” nedescoperite sau ascunse. Cel mai frecvent tip de evaziune comis este abandonarea neautorizată a unității (care include neprezentarea la timp fără un motiv întemeiat pentru serviciu) - 79%, dezertarea - 20%, automutilarea - 1%. Luați în considerare componența acestor infracțiuni ca bază legală pentru răspunderea penală.

Unitatea militară, care este părăsită ilegal de un soldat, poate fi amplasată pe un

the system of training young people for military service have been eliminated. Military departments were closed in many universities, initial military training was excluded from school curricula, and the system of heroic-patriotic youth education was essentially destroyed. Many public organizations (councils and clubs of veterans, defense-sports societies, etc.) today are mainly involved in the struggle for their survival. As a result, more and more young people began to join the army with a bad idea about military service, and in recent years there has been an increase in the number of those who evade military and alternative civilian service.

The procedure for performing military service in the armed forces or other troops and military formations of the Russian Federation contains strict regulations. Each serviceman is obliged to serve for the period established by law and to be permanently at the location of the unit, garrison, or other place of duty. This procedure is based on the Law on Universal Recruitment of Citizens of the Russian Federation, on the General Military Regulations of the Armed Forces of the Russian Federation, as well as on the orders of the Ministry of Defense of the Russian Federation. Desertion is the direct object of the crimes of evasion from military service. It is impossible to speak accurately about the share of crimes committed because the number of unregistered (latent) cases of military evasion is very high. The most reliable indicators in this regard are the results of criminal cases considered in military courts, which makes it possible to determine quite accurately the number of recorded escapes.

Being part of the total evasion of military service, the unregistered represent the totality of this type of military crime, which is not reflected in official statistics. In the most general sense, they are a collection of undiscovered or hidden “breakouts”. The most common type of evasion committed is unauthorized abandonment of the unit (which includes failure to report on time without a valid reason for duty) - 79%, desertion - 20%, and self-mutilation - 1%. Consider the composition of these offenses as a legal basis for criminal liability.

anumit teritoriu în cazărmi sau alte incinte, să fie în tabere sau campanii. Locul de serviciu este determinat de locația în care militarul îndeplinește efectiv atribuțiile de serviciu militar.

Neprezentarea la timp la serviciu apare în cazurile în care un militar, la concedierea dintr-o unitate, la repartizare, transfer, întoarcere dintr-o călătorie de afaceri, vacanță sau instituție medicală, nu se prezintă la timp la unitate fără un motiv întemeiat. Motivele întemeiate pentru neprezentare sunt de obicei boala unui militar sau a rudelor sale apropiate, un dezastru natural sau un eveniment de extremă necesitate, împiedicând prezența la timp la o unitate sau la locul de serviciu. Compoziția acestei infracțiuni este formală. Infracțiunea se consideră finalizată dacă făptuitorul s-a aflat ilegal în afara unității sau a locului de serviciu și, de asemenea, nu s-a prezentat la unitate într-un termen mai mare de două zile, dar nu mai mult de zece zile. Latura subiectivă a părăsirii unei unități sau a unui loc de serviciu este caracterizată de intenția directă.

Neprezentarea la timp la serviciu poate fi comisă atât în mod intenționat, cât și din imprudență. Având în vedere starea de sustragere de la serviciul militar, trebuie remarcat faptul că acest tip de infracțiune militară este tipic în principal pentru militarii care abia încep serviciul. De obicei, persoana vinovată este conștientă că se sustrage apelului și dorește să facă acest lucru. Prin urmare, este recomandabil să se ia în considerare motivele pentru eludarea îndatoririi serviciului militar.

Pentru eschivarea de la serviciu, acesta își pierde proprietatea. Sub amenințarea aceleiași pedepse, era imposibil să te eschivezi și era necesar să trimiți echipament și alte persoane „până la dizolvarea completă a trupelor”. Dacă o acțiune similară a fost comisă nu de un om care deține pământ, ci de o altă persoană, „acela își pierdea onoarea, de parcă ar fi fugit de pe câmpul de luptă”.

Moartea era pedeapsa supremă pentru încălcările săvârșite de către inamic, dacă în cele din urmă inamicul a câștigat. Astfel de încălcări au fost eșecul de a apărea pe câmpul de luptă, lăsând „garda” înainte de tură, absența

The military unit, which is illegally deserted by a soldier, can be located on a certain territory in barracks or other premises, be it in camps or campaigns. The place of duty is determined by the location where the serviceman performs his military service duties.

Failure to report to work on time occurs in cases where a serviceman, upon dismissal from a unit, assignment, transfer, or return from a business trip, vacation, or medical institution, does not report to the unit on time without a valid reason. Valid reasons for non-attendance are usually the illness of a military member or his close relatives, a natural disaster, or an event of extreme necessity, preventing on-time attendance at a unit or duty station. The composition of this offense is formal. The offense is considered completed if the perpetrator was illegally outside the unit or place of duty and also did not report to the unit for a period of more than two days, but not more than ten days. The subjective side of leaving a unit or a place of work is characterized by direct intention.

Failure to show up for work on time can be committed both intentionally and recklessly. Considering the state of evasion from military service, it should be noted that this type of military crime is typical mainly for servicemen who are just starting their service. Usually, the guilty person is aware that he is evading the call and wants to do so. Therefore, it is advisable to consider the reasons for avoiding military service.

For shirking the job, he loses his property. Under the threat of the same punishment, it was impossible to dodge, and it was necessary to send equipment and other people “until the complete dissolution of the troops.” If a similar action was committed not by a man who owned land, but by another person, “he lost his honor, as if he had fled from the field of battle.”

Death was the ultimate punishment for transgressions committed by the enemy if the enemy ultimately won. Such violations were the failure to appear on the battlefield, leaving the “guard” before the turn, the absence of vigilance, etc. Violent actions of military personnel against each other were strictly prohibited. In wartime, the perpetrator was

vigilenței etc. Acțiuni violente ale personalului militar unul împotriva altuia erau strict interzise. În timp de război, făptuitorul era pedepsit cu moartea. Întărirea rolului statului în viața publică, nevoia de implementare a protecției continue a țării a influențat creația trupelor regulate care au fost antrenate, disciplinate și permanent în alertă.

Există o formare de legislație care îmbină normele de drept penal și militar, care a căpătat ulterior denumirea criminal militar. „Carta militară” din 1621 poate fi considerată prima astfel de lege. Infracțiunile prevăzute de Cartă sunt împărțite în două părți: obișnuită, dar strâns legată de îndeplinirea atribuțiilor de serviciu militar (maltratarea bătrânilor și oamenilor săraci; jaf; ruina morilor; cazarea în biserici și jefuirea acestora) și încălcări ale îndatoririlor speciale ale serviciului militar (părăsirea neautorizată a serviciului; absența neautorizată; admiterea la tun a persoanelor neautorizate; vânzarea, pierderea și depozitarea neglijentă a prafului de pușcă, a miezurilor și altor provizii de luptă; producerea de alarme inutile și de zgomot, bătăi interne lângă poziția inamicului; beție până în punctul de a nu-și putea îndeplini datoria etc.). Pedepsele au fost excepțional de severe. A fost aplicată pedeapsa cu moartea pentru crimele care slăbesc direct pregătirea de luptă.

În continuare, legislația privind infracțiunile militare s-a dezvoltat în legătură cu adoptarea în 1649 a Codului țarului Alexei Mihailovici. În secțiunea despre crimele militarilor există o amplă prezentare de acte, manifestate în ajutorarea inamicului, eschivarea de la serviciul militar, infracțiuni comune împotriva colegilor și populației civile. Au fost stabilite și pedepse mai detaliate. Următoarele tipuri de pedepse au fost folosite simultan cu pedeapsa cu moartea: închisoarea; pedepsele corporale, inclusiv utilizarea mutilării (tăierea mâinii, urechii, nasului, picioarelor etc.); amenda; confiscarea bunurilor.

Dezertarea din Armata Națională a Moldovei ocupă locul al doilea în rândul infracțiunilor cele mai des săvârșite de conscriși. La finele anului 2013 au fost înregistrate oficial 42 de astfel de fapte. În fiecare an, statistica și datele acumulate cu privire la nu-

punished with death. The strengthening of the role of the state in public life, and the need to implement the continuous protection of the country influenced the creation of regular troops that were trained, disciplined, and constantly on the alert.

There is a formation of legislation that combines the norms of criminal and military law, which later received the name military criminal. The “Military Charter” of 1621 can be considered the first such law. The crimes provided by the Charter are divided into two parts: ordinary, but closely related to the performance of military service duties (mistreatment of the elderly and poor people; robbery; ruining mills; lodging in churches and looting them) and violations of the special duties of military service (leaving unauthorized on duty; unauthorized absence; admission to cannon of unauthorized persons; sale, loss, and negligent storage of gunpowder, cores, and other war supplies; making unnecessary alarms and noise, internal beatings near the enemy’s position; drunkenness up to the point of not being able to fulfill one’s duty, etc.). The punishments were exceptionally severe. The death penalty was imposed for crimes that directly undermine combat readiness.

Next, the legislation on military crimes developed in connection with the adoption in 1649 of the Code of Tsar Alexei Mihailovici. In the section on the crimes of the military, there is a wide presentation of acts, manifested in helping the enemy, evading military service, and common crimes against colleagues and the civilian population. More detailed punishments were also established. The following types of punishments were used concurrently with the death penalty: imprisonment; corporal punishment, including the use of mutilation (cutting off the hand, ear, nose, feet, etc.); fine _ confiscation of goods.

Desertion from the National Army of Moldova ranks second among the crimes most often committed by conscripts. At the end of 2013, 42 such acts were officially registered. Every year, the statistics and accumulated data regarding the number of deserters are stable, without large deviations, but their existence forces us to make some conclusions

mărul dezertorilor este una stabilă, fără mari abateri, însă existența acestora ne obligă să facem unele concluzii cu privire la motivele acesteia doar după o analiză minuțioasă cu privire la toate elementele ei și la importanța pedepsei penale pentru aceasta, precum și la elementele volitive și intelective ale infractorului.

Desigur, nu insistăm asupra existenței neapărate a influenței URSS în perioada istorică la care este raportat studiul dat, însă este inevitabil să recunoaștem că toate circumstanțele în care au fost prezenți basarabienii au sporit cazurile de dezertare. Deoarece nu suntem în prezența acelor evenimente macabre, nu îi putem judeca obiectiv, însă reglementările legale dintotdeauna s-au soldat cu efecte mai mult sau mai puțin preferabile, deoarece pedepsele pentru infracțiunea de dezertare diferă de la caz la caz, iar în prezent ne bucurăm de o reglementare care respectă drepturile și libertățile fundamentale ale omului, precum și principiile fundamentale, cum ar fi proporționalitatea pedepsei, principii nerespectate de către „puterea” sovietică.

CONCLUZII.

În urma studiilor efectuate cu referire la infracțiunea de dezertare, rezultă că creșterea numărului condamnaților militari nu este una arbitrară; ea poate fi explicată dacă vom cuprinde întregul proces istoric de dezvoltare a sistemului militar și a modului de funcționare a acestuia, pentru a înțelege pe baza cărui model acesta funcționează. Anume destrucțiunea statalității începe, de regulă, cu descompunerea forțelor armate. De aceea ordinea și disciplina militară trebuie privite nu doar ca factor de asigurare a apărării împotriva inamicului extern, ci și ca indiciu al stabilității interne a statului. Infracționalitatea militară este produsul condițiilor sociale negative care contribuie la demoralizarea tinerilor, la inocularea experienței criminale în mediul militar, la refuzul de satisfacere a serviciului militar, reprezentând o încălcare flagrantă a datoriei ostășești și o tulburare a activității unității sau a serviciului militar.

regarding their reasons only after a thorough analysis regarding all its elements and the importance of the punishment penal for this, as well as to the volitional and intellectual elements of the offender.

Of course, we do not insist on the necessary existence of the influence of the USSR in the historical period to which the given study is related, but it is inevitable to recognize that all the circumstances in which the Bessarabians were present increased the cases of desertion. As we are not in the presence of those macabre events, we cannot judge them objectively, but the legal regulations have always resulted in more or less preferable effects, as the punishments for the crime of desertion differ from case to case, and at present, we enjoy of a regulation that respects fundamental human rights and freedoms, as well as fundamental principles such as proportionality of punishment, principles not respected by the Soviet “power”.

CONCLUSIONS.

Following the studies carried out regarding the crime of desertion, it follows that the increase in the number of military convicts is not arbitrary; it can be explained if we include the entire historical process of the development of the military system and its functioning, to understand based on which model it works. Namely, the destruction of statehood begins, as a rule, with the disintegration of the armed forces. That is why military order and discipline must be seen not only as a factor of ensuring defense against the external enemy but also as an indication of the internal stability of the state. Military criminality is the product of negative social conditions that contribute to the demoralization of young people, to the inoculation of criminal experience in the military environment, to the refusal to satisfy military service, representing a flagrant violation of military duty and a disturbance of the unit's activity or military service.

Referințe bibliografice***Bibliographical references***

1. Basarabia în perioada Primului Război Mondial. Centrul de cultură și istorie militară. Disponibil: <https://istoriamilitara.md/wp-content/uploads/2022/08/Basarabia-in-perioada-Primului-Razboi-Mondial.pdf> (accesat: 05.10.2023).
2. Bogos D. La răspântie. Moldova de la Nistru în anii 1917-1918. Chișinău: Știința, 1998, 222 p.
3. Codul Penal al Republicii Moldova, nr. 985 din 18-04-2002, art. 371 alin.(1), modificat 02.02.2023.
4. Date statistice privind persoanele condamnate care execută pedeapsa cu închisoare în penitenciare la 01.01.2022. Disponibil: <https://date.gov.md/ro/system/files/resources/202201/Statistica%20condamnati%2001.01.2022.pdf> (accesat: 05.10.2023).
5. Date statistice privind persoanele condamnate care execută pedeapsa cu închisoare în penitenciare la 01.01.2023. Disponibil: <https://drive.google.com/file/d/1vhk5DVN86OffMSi5Ivk1BPgk7ryevR>
6. Lista nominală a basarabenilor căzuți pe câmpul de luptă al celui de-al Doilea Război Mondial. Disponibil: <http://arhiva.gov.md/lista-basarabenilor-cazuti-in-al-doilea-razboi-mondial-56-000-persoane/> (accesat: 05.10.2023).
7. Молдавская ССР в Великой Отечественной Войне Советского Союза 1941-1945. Сборник документов и материалов в двух томах. — Кишинёв: Штиинца, 1975-76. Т. 2, 676 с.
8. <https://portal-slovo.ru/history/41690.php> Великий полководец земли Русской
9. Содержание «военная литература» мемуары перед войной <http://militera.lib.ru/memo/russian/brusilov/05.html>
10. История государства российского «Нас раздавили бы в первый месяц войны». Деникин о состоянии русской армии накануне Первой Мировой (12 сентября 2022)

Despre autor:**Costică VOICU,**

*doctor în drept, profesor universitar,
Universitatea „Spiru Haret” din București,
România,
e-mail: c.voicu@iparomania.ro*

Dianu GORDILĂ,

*doctorand,
Școala Doctorală „Științe penale
și drept public”,
Academia „Ștefan cel Mare” a MAI,
e-mail: dianu.gordila@mai.gov.md,
ORCID ID: 0009-0003-6565-5198*

About author:**Costică VOICU,**

*PhD. university professor,
Spiru Haret University, Bucharest, Romania,
e-mail: c.voicu@iparomania.ro*

Dianu GORDILĂ,

*PhD student,
Doctoral School „Penal Sciences
and Public Law”,
Academy „Ștefan cel Mare” of the MAI,
e-mail: dianu.gordila@mai.gov.md,
ORCID ID: 0009-0003-6565-5198*

HOTĂRÂREA SUPLIMENTARĂ ÎN PROCEDURILE CIVILE CONTENCIOASE

Adelina BĂCU,
doctor în drept, conferențiar universitar

Hotărârea judecătorească, deși constituie instrumentul fundamental aflat la dispoziția justițiabilului, menit să-i garanteze acestuia drepturile încălcate și interesele lezate, totuși nu întotdeauna oferă acestuia un răspuns corect și integral la capetele de cerere înaintate. Erorile comise de instanță însă pot fi înlăturate pe diverse căi, unele din ele având un caracter mai grav – în ordinea căilor de atac, altele însă, care nu vizează fondul cauzei, pot fi înlăturate chiar de către instanța care a pronunțat hotărârea lacunară. Anume cea din urmă situație constituie subiectul de dezbatere a acestui articol, fiind abordată chestiunea nerespectării uneia din cerințele fundamentale ale hotărârii judecătorești, și anume deplinătatea hotărârii. Or, soluția în acest caz este, după cum prevede legiuitorul în art.250 al Codului de procedură civilă, solicitarea unei hotărâri suplimentare.

În rezultatul analizei acestei instituții am identificat care sunt cerințele înaintate față de o hotărâre judecătorească, efectele emiterii unei hotărâri ce nu întrunește condiția deplinătății, particularitățile procedurii emiterii hotărârii suplimentare și lacunele constatate în practica judiciară, temeiurile care constituie fundamentul acestei hotărâri, precum și unele posibile soluții pentru carențele depistate.

Cuvinte-cheie: exigențele hotărârii judecătorești, deplinătatea hotărârii judecătorești, hotărâre suplimentară, condițiile emiterii hotărârii suplimentare, temeiurile pronunțării hotărârii suplimentare.

INTRODUCERE.

Momentul culminant în tranșarea unui litigiu civil este statuarea sau rostirea dreptului, acțiune care se materializează prin actul de dispoziție al instanței de judecată. Având în vedere faptul că actele de dispoziție pot fi emise atât de către instanțele de fond, cât și de cele de control judiciar, legiuitorul dispune în art.14 al.1 din Codul de procedură civilă al R. M. (în continuare CPC) că „la judecarea cauzelor civile în primă instanță, actele judici-

SUPPLEMENTARY JUDGMENT IN CONTENTIOUS CIVIL PROCEEDINGS

Adelina BĂCU,
PhD, associate professor

The court decision, although it is the fundamental instrument at the disposal of the litigant, designed to guarantee him the rights violated and the interests harmed, does not always provide him with a correct and full answer at the ends of the claim submitted. However, the errors committed by the court can be removed in various ways, some of them being more serious – in order of appeals, others, which do not concern the merits of the case, can be removed by the court itself that issued the lacunar decision. The latter is the subject of debate on this article, the question of non-compliance with one of the fundamental requirements of the judgment, namely the completeness of the judgment, or the solution in this case being, as the legislator provides in Article 250 of the Code of Civil Procedure, the request for a supplementary decision.

As a result of the analysis of this institution, we identified the requirements submitted to a court decision, the effects of issuing a decision that does not meet the condition of completeness, the peculiarities of the procedure for issuing the supplementary decision and the gaps found in the judicial practice, the grounds that form the basis of this decision, as well as some possible solutions for the deficiencies detected.

Keywords: The requirements of the judgment, the full court decision, the supplementary decision, the conditions for issuing the supplementary decision, the grounds for issuing the supplementary decision

INTRODUCTION.

The culminating moment in the settlement of a civil dispute is the adjudication or pronouncement of the right, an action which materializes in the act of disposition by the court. Given that the acts of disposition may be issued by both the courts of first instance and the courts of judicial review, the legislator provides in Article 14(1) of the Code of Civil Procedure of the Republic of Moldova (hereinafter CPC) that “in the trial of civil cases in the

are se emit în formă de hotărâre, încheiere și ordonanță”, specificându-se totodată în alin.2 al aceluiași articol că „în formă de hotărâre se emite dispoziția primei instanțe prin care se soluționează fondul cauzei” [3].

Pe această linie de gândire, finalitatea urmărită de părți, din momentul declanșării unui proces civil, se transpune într-o hotărâre judecătorească care fie restabilește dreptul încălcat sau interesul lezată, fie constată lipsa temeiului de admitere a acțiunii.

În doctrina juridică din R. Moldova s-a menționat că „prin hotărâre judecătorească se subînțelege actul final de dispoziție a instanței de judecată și cel mai important act al justiției prin care instanța de judecată pune capăt litigiului dintre părți. În vederea acestui act se desfășoară întreaga activitate procesuală a părților, a altor participanți la proces precum și a instanței de judecată” [11, p.434].

Totodată, unii autori din România, definesc hotărârea judecătorească și într-un sens mai restrâns, menționând că în noțiunea de hotărâre judecătorească vor intra doar actele de dispoziție din materie contencioasă, „indiferent dacă prin ele se soluționează însuși fondul litigiului sau numai un incident ivit în cursul procesului, incident accesoriu și premergător principalului” [7, p.5]. Nu putem fi de acord cu această abordare, or hotărârea judecătorească reprezintă actul final nu doar în procedura contencioasă, dar și în cea necontencioasă. Astfel, chiar dacă lipsește litigiul de drept, instanța urmează a constata existența sau inexistența unui fapt care produce efecte juridice, ori a determina statutul juridic al unei persoane, anume printr-o hotărâre judecătorească. Mai mult decât atât, legiuitorul în mod expres reglementează în Codul de procedură civilă pentru fiecare tip de cauză ce se examinează în procedură specială, câte un articol consacrat hotărârii judecătorești. De exemplu, în art.285 al.1 CPC, care se încadrează la capitolul dedicat constatării faptelor ce au valoare juridică și poartă denumirea de „Hotărârea judecătorească”, se menționează expres: „În hotărârea judecătorească se indică faptul constatat de instanță, scopul constatării, probele de constatare a faptului și organul care urmează să execute hotărârea emisă”.

De asemenea, contravine legislației naționale mențiunea că se atribuie hotărâ-

first instance, judicial acts shall be issued in the form of a judgment, a decision and an order”, while specifying in paragraph 2 of the same article that “in the form of a judgment, an order shall be issued by the first instance court, which resolves the merits of the case” [3].

In this line of thought, the aim pursued by the parties, from the moment a civil action is brought, is translated into a judgment which either restores the right infringed or the interest harmed, or finds that there is no basis for admitting the action.

In Moldovian legal doctrine, it has been mentioned that “a judgment is understood as the final act of disposition of the court and the most important act of justice by which the court puts an end to the dispute between the parties. In view of this act the entire procedural activity of the parties, other participants in the process as well as the court is carried out” [11, p.434].

At the same time, some authors in Romania define a judgment in a narrower sense, mentioning that the notion of a judgment will only include acts of disposition in contentious matters, “regardless of whether they resolve the substance of the dispute itself or only an incident arising in the course of the process, an accessory incident and prior to the main one”. [7, p.5] We cannot agree with this approach, but the judgment is the final act not only in contentious but also in non-contentious proceedings. Thus, even in the absence of a legal dispute, the court is to establish the existence or non-existence of a fact which produces legal effects, or to determine the legal status of a person, namely through a judgment. Moreover, the legislator expressly regulates in the Code of Civil Procedure for each type of case to be examined in the special procedure an article devoted to the judgment. For example, Article 285(1) of the CPC, which comes under the chapter on the establishment of facts having legal value and is entitled ‘Judgment’, expressly states: „The judgment shall state the fact established by the court, the purpose of the finding, the evidence for establishing the fact and the body which is to execute the judgment issued”.

It is also contrary to the national legislation to attribute to the judgment also the

rii judecătorești și actul de dispoziție care nu soluționează fondul, ci un incident procedural, or Codul de procedură civilă al RM în art.14 al.3 stabilește că dispoziția primei instanțe prin care nu se soluționează fondul cauzei poartă denumirea de încheiere.

Este incontestabil faptul că hotărârea judecătorească are un impact major nu doar asupra părților în litigiu, dar și asupra societății în ansamblu, or încrederea în justiție, care reprezintă o unitate de măsură pentru o societate democratică, este determinată în mare parte de o hotărâre bine și suficient motivată, convingătoare și accesibilă, susținută cu argumente coerente care relevă legătura dintre faptele constatate și normele aplicate.

În Avizul nr.11 (2008) al Consiliului Consultativ al Judecătorilor Europeni (CCJE) din 18 decembrie 2008 se menționează că „hotărârile judecătorești au drept scop primordial nu numai soluționarea unui anumit litigiu asigurându-le părților securitatea juridică, ci și, deseori, stabilitatea jurisprudenței pentru a evita apariția altor litigii și a asigura pacea socială” [1].

În acest context, o relevanță deosebită o dobândesc condițiile sau cerințele pe care trebuie să le întrunească o hotărâre judecătorească. Specialistul român în drept procesual, Ion Deleanu, înscrie aceste condiții în trei operațiuni fundamentale: a) aprecierea faptelor, b) identificarea și interpretarea regulilor de drept aplicabile, c) deducerea consecințelor primelor operațiuni și exprimarea lor prin pronunțarea unei hotărâri [5, p.25].

În literatura juridică națională [10], aceste condiții au fost identificate ca exigențe sau cerințe înaintate față de hotărârea judecătorească. Totodată, doctrinara Elena Belei delimitează „exigențele procesuale referitoare la adoptarea și pronunțarea hotărârii” și „exigențele înaintate față de conținutul hotărârii” [2, p.91-92].

Dacă cele dintâi se referă la instanța care urmează să pronunțe hotărârea, procesul de deliberare secretă și pronunțarea publică a hotărârii, atunci cerințele referitoare la conținut poartă un caracter mult mai complex și sunt reglementate expres și de către legiuitor. Astfel, potrivit art.239 CPC, „hotărârea judecătorească trebuie să fie legală și întemeiată” [3]. Legalitatea hotărârii depin-

act of disposition which does not resolve the merits, but a procedural incident, or the Civil Procedure Code of the Republic of Moldova in Article 14 (3) establishes that the disposition of the first court which does not resolve the merits of the case is called a conclusion.

It is undeniable that the court decision has a major impact not only on the parties in dispute, but also on society as a whole, and confidence in justice, which is a measure of a democratic society, is largely determined by a well and sufficiently reasoned, convincing and accessible decision, supported by coherent arguments revealing the link between the facts established and the rules applied.

Opinion No 11 (2008) of the Consultative Council of European Judges (CCJE) of 18 December 2008 states that „the primary purpose of judicial decisions is not only to settle a particular dispute by providing legal certainty for the parties, but often also to ensure the stability of case-law in order to avoid further litigation and to ensure social peace” [1].

In this context, the conditions or requirements that a judgment must meet are particularly relevant. The Romanian scientist Ion Deleanu describes these conditions in terms of three fundamental operations: a) assessment of the facts, b) identification and interpretation of the applicable rules of law, and c) deduction of the consequences of the first operations and their expression in a judgment. [5, p.25]

In the national legal literature, [10] these conditions have been identified as requirements or demands advanced against the judgment. At the same time, the doctrinaire Belei El. distinguishes between „procedural requirements relating to the adoption and delivery of the judgment” and „the requirements made on the content of the judgment”. [2, p.91-92] If the former refer to the court that is to pronounce the judgment, the process of secret deliberation and the public pronouncement of the judgment, then the requirements relating to the content are of a much more complex nature and are also expressly regulated by the legislator. Thus, according to Article 239 CPC, „the judgment must be legal and well-founded” [3]. The legality of the judgment depends on the way in

de de modul în care au fost aplicate de către instanță normele de drept material și cele de drept procesual. Cât privește temeinicia hotărârii, aceasta este determinată atât de faptul, dacă circumstanțe relevante din punct de vedere legal ale cauzei au fost stabilite integral, prin probe admisibile, pertinente și veridice, cât și dacă concluziile la care a ajuns judecătorul corespund împrejurărilor reale, care au dus la declanșarea procesului.

Pe lângă aceste două cerințe fundamentale, doctrina juridică identifică alte exigențe importante referitoare la conținutul hotărârii: *necondiționalitatea, certitudinea și deplinătatea*. În privința necondiționalității, executarea dispozițiilor unei hotărâri judecătorești nu poate depinde de survenirea unor evenimente sau îndeplinirea unor cerințe, iar certitudinea hotărârii ține de claritatea formulării, așa încât limbajul juridic să fie ușor de înțeles. Propozițiile exagerat de lungi, cu formulări întortocheate fac ca decizia instanței să fie confuză, neinteligibilă, iar uneori dificil de executat, deoarece însuși executorul nu deslușește sensul dispozițiilor formulate de către instanță.

Cea din urmă condiție înaintată față de hotărârea judecătorească – *deplinătatea hotărârii* – presupune că instanța urmează a se pronunța asupra tuturor capetelor de cerere, atât principale, cât și accesorii, respectiv hotărârea nu va fi deplină dacă nu s-a răspuns la toate pretențiile formulate în cererea de chemare în judecată, în cererea reconvențională sau în cererea intervenientului principal. Mai mult decât atât, deplinătatea este afectată și dacă nu au fost determinați subiecții cărora le incumbă plata cheltuielilor de judecată sau nu au fost identificate bunurile ce urmează a fi transmise sau suma de bani ce necesită a fi achitată. Defininind această cerință, în literatura juridică s-a subliniat [15, p. 43–48.] că lipsa deplinătății semnifică existența în conținutul acesteia a unei lacune privitoare la informații a căror includere în cuprinsul hotărârii este obligatorie potrivit prevederilor legale.

Desigur, asemenea omisiuni ale instanței nu puteau fi trecute cu vederea de către legiuitor, care a optat pentru soluția adoptării unei *hotărâri suplimentare*.

METODOLOGIA CERCETĂRII.

Cercetarea prezentată este întemeia-

which the court has applied the rules of substantive and procedural law. As to the merits of the judgment, this is determined both by whether the legally relevant circumstances of the case have been fully established by admissible, relevant and truthful evidence and by whether the conclusions reached by the judge correspond to the actual circumstances that led to the trial.

In addition to these two fundamental requirements, legal doctrine also identifies other important requirements relating to the content of the judgment: *unconditionality, certainty and completeness*. With regard to unconditionality, the enforcement of the provisions of a judgment cannot depend on the occurrence of certain events or the fulfilment of certain requirements, and the certainty of the judgment is related to the clarity of the wording so that the legal language is easy to understand. Excessively long sentences with convoluted wording make the court's decision confusing, unintelligible and sometimes difficult to enforce because the enforcer himself does not understand the meaning of the court's wording.

The last condition for the judgment - the completeness of the judgment - means that the court must rule on all the claims, both main and ancillary, i.e. the judgment will not be complete if not all the claims made in the application, counterclaim or principal intervenor's application have been answered. Moreover, completeness is also affected if the parties to whom the costs are to be paid have not been determined or the property to be transferred or the amount of money to be paid has not been identified. Defining this requirement, it has been pointed out in the legal literature [15, p. 43-48.] that the lack of completeness means that there is a gap in the content of the judgment concerning information whose inclusion in the judgment is mandatory according to the legal provisions.

Of course, such omissions by the court could not be overlooked by the legislator, who opted for the solution of adopting a *supplementary judgment*.

RESEARCH METHODOLOGY.

The presented research is mainly based

tă, în principal, pe abordarea logico-juridică și sistemică a reglementărilor consfințite în legislația procesual civilă din Republica Moldova, consacrate „hotărârii suplimentare”. Sub acest aspect, demersul nostru (științific) a vizat atât interpretarea normelor juridice destinate acestei instituții, cât și identificarea inadvertențelor legislative, precum și fundamentarea unor pertinente propuneri de *lege ferenda* pentru eliminarea acestora. Totodată, am recurs și la metoda descriptivă, utilizând studii de caz, care relevă modul de aplicabilitate a normelor legale referitoare la hotărârea suplimentară.

REZULTATE ȘI DISCUȚII.

În doctrina dreptului procesual civil, completarea hotărârii care nu întrunește cerința deplinătății, prin intermediul unei hotărâri suplimentare, de regulă este inclusă în categoria imputernicirilor de autocontrol a primei instanțe [12, p. 30]. Respectiv, nu ține de competența instanțelor de control judiciar să se pronunțe în acele cazuri pe care legiuitorul le identifică ca temeuri de eliberare a unei hotărâri suplimentare. În același timp, însă, printr-o hotărâre suplimentară nu poate fi corectată o eroare judiciară de fond și nici nu pot fi soluționate chestiuni care nu au fost examinate în cadrul etapei dezbaterilor în fond, urmând a se dispune în raport cu ceea ce efectiv s-a cerut. Evident că pentru a identifica pretențiile efectiv înaintate se va analiza încă o dată cererea de chemare în judecată sau cererea reconvențională și se va compara cu concluziile în fond stipulate în dispozitivul hotărârii.

După cum s-a subliniat, adoptarea hotărârii suplimentare este necesară pentru înlăturarea lacunelor sau suplینirea lipsurilor care creează impedimente la executarea atât a hotărârii voluntare, cât și, mai ales, a celei forțate, deoarece „în partea pretențiilor nereflectate, hotărârea nu poate dispune de caracterul său executoriu, ceea ce semnifică că dispozițiile neincluse expres în hotărâre nu dau naștere la obligații pentru debitorul care trebuie să execute hotărârea” [13, p.57].

Potrivit art.250, al.1, partea întâi CPC, „instanța care a pronunțat hotărârea emite, din oficiu sau la cererea participanților la proces, o hotărâre suplimentară” [3]. Din această

on the logical-legal and systemic approach of the regulations enshrined in the civil procedural legislation of the Republic of Moldova, devoted to the “additional judgment”. In this respect, our (scientific) approach aimed both at interpreting the legal norms intended for this institution, and at identifying the legislative inadequacies, as well as substantiating relevant proposals for their elimination. At the same time, we also used the descriptive method, using case studies, which reveal how the legal rules on the supplementary judgment are applied.

RESULTS AND DISCUSSION.

In the doctrine of civil procedural law, supplementing a judgment that does not meet the requirement of completeness by means of a supplementary judgment is usually included in the category of self-controlling powers of the first instance. [12, p. 30] Respectively, it is not within the competence of the courts of judicial review to rule in those cases that the legislator identifies as grounds for issuing a supplementary judgment. At the same time, however, a supplementary judgment cannot correct a substantive miscarriage of justice, nor can it resolve matters which were not discussed at the stage of the proceedings on the merits, but must be disposed of in relation to what was actually requested. Obviously, in order to identify the claims actually made, the claim or counterclaim must be analyzed once again and compared with the conclusions on the merits set out in the operative part of the judgment.

As has been pointed out, the adoption of the additional judgment is necessary in order to closing the gaps or fill in the gaps that create impediments to the enforcement of both the voluntary and, in particular, the forced judgment, because “in the part of the claims that are not reflected, the judgment cannot dispose of its enforceability, which means that the provisions not expressly included in the judgment do not give rise to obligations for the debtor who must enforce the judgment” [13, p.57].

According to Article 250(1), Part 1 of the CPC, „the court which delivered the judgment shall, of its own motion or at the request of the parties to the proceedings, issue

dispoziție rezultă că doar instanța care a emis hotărârea are dreptul să examineze cererea de eliberare a unei hotărâri suplimentare. Mai mult decât atât, instanța se va întruni în același complet de judecată, în vederea respectării principiului nemijlocirii în procesul civil. Spre regret, această condiționare creează multiple probleme în practica judiciară, atunci când judecătorul s-a concediat, a fost detașat sau a fost promovată într-o instanță ierarhic superioară. O soluție optimă pentru asemenea situații nu a fost identificată până în prezent, și după cum menționează cercetătorii în domeniu în unele studii [15, P.45], părțile vor fi nevoite să recurgă la o cale de atac, motivul fiind neaplicarea corectă a normelor de drept procesual.

O asemenea conjunctură este defavorabilă părților procesului, care din nou riscă să se confrunte cu o amânare a momentului când hotărârea va putea fi executată. Trebuie să mai evidențiem că legiuitorul în art.250 CPC, reglementând instituția hotărârii suplimentare, se rezumă la termenul de instanță, când se referă la împuternicirea de a elabora acest act procedural, fără a specifica faptul ca instanța să fie în aceeași componență. Din acest motiv ne raliem opiniei altor autori care susțin [14, p.98] că în acest caz, dacă completul de judecată, din motive obiective, nu poate fi format din aceiași judecători care au examinat inițial cauza, atunci urmează a fi aleasă o altă componență a completului. În opinia noastră, nu putem vorbi despre o încălcare a principiului nemijlocirii în procesul civil în asemenea circumstanțe, or examinarea cauzei a fost finalizată și hotărârea pronunțată, urmând să fie operate doar unele completări, fără a fi afectat fondul cauzei.

Cât privește subiectele îndreptățite să solicite emiterea unei hotărâri suplimentare, acestea se rezumă la participanții la proces (părți, intervenienți sau procuror, dacă acesta din urmă a înaintat cererea de declanșare a procesului), agentul guvernamental al RM la CtEDO (în cazurile în care înaintează, de exemplu, cerere de revizuire la CSJ), precum și instanța de judecată din oficiu (art.250 al.1 CPC). Respectiv, alți subiecți nu sunt în drept să solicite o hotărâre suplimentară (de exemplu, terții care nu au fost introduși în proces). La acest subiect s-a expus și Curtea Euro-

an additional judgment". [3] It follows from this provision that only the court that issued the judgment has the right to examine the application for the issuance of a supplementary judgment, moreover, the court shall sit in the same full court in order to respect the principle of immediacy in civil proceedings. Regrettably, this condition creates many problems in judicial practice when the judge has been dismissed, seconded or promoted to a higher court. An optimal solution for such situations has not been identified so far, and as researchers in the field mention in some studies [15, p.45] the parties will have to resort to an appeal, the reason being the non-application of procedural law rules correctly.

Such a conjuncture is unfavorable to the parties to the proceedings, who once again risk facing a delay in the moment when the judgment can be enforced. It should also be pointed out that the legislator, in Article 250 CPC, in regulating the institution of the supplementary judgment, refers only to the term of the court, when referring to the power to draw up this procedural act, without specifying that the court be in the same composition. For this reason we agree with other authors who argue [14, p.98] that in this case, if the panel, for objective reasons, cannot be composed of the same judges who initially examined the case, then another composition of the panel should be chosen. In our opinion, we cannot speak of a violation of the principle of immediacy in civil proceedings in such circumstances, as the examination of the case has been completed and the judgment delivered, and only some additions have to be made, without affecting the merits of the case.

As regards the subjects entitled to request the issuance of a supplementary judgment, they are limited to the participants in the proceedings (parties, interveners or the prosecutor, if the latter has filed the application to initiate the proceedings), the government agent of the RM at the ECtHR (in cases where it files, for example, an application for review at the SCJ), as well as the court of its own motion (Art.250 (1)). The European Court of Human Rights also dealt with this issue in the *Asito v. Moldova* case no.2 [6]. In this case, the Court unanimously found a violation of Article 6 § 1 of the Convention

peană a Drepturilor Omului în speța Asito c. Moldovei nr.2 [6]. Pe acest caz Curtea a constatat în unanimitate violarea articolului 6 § 1 din Convenție, în ceea ce privește cererea companiei C. și hotărârea suplimentară din 30 martie 2006 pronunțată inclusiv la cererea acestei companii, care nu era parte pe dosar.

„Curtea a notat că prin hotărârea respectivă Curtea Supremă a acordat companiei C. suma de 91,000 MDL, în pofida faptului că această companie nu a fost parte a procedurilor judiciare respective și astfel nu putea să suporte careva cheltuieli de asistență juridică în procedurile respective. Curtea nu a fost convinsă că încasarea acestei sume ar putea fi justificată printr-un contract de reprezentare dintre bancă și o firmă juridică, și contractul dintre bancă și compania C. Curtea, de asemenea, a notat că chestiunea acestor cheltuieli niciodată nu a fost abordată în procedurile principale.

În opinia Curții, hotărârea suplimentară din 30 martie 2006, în ceea ce privește cererea companiei C., de fapt a fost o examinare a unor cerințe noi, care nu au fost înaintate anterior. Astfel, modificarea respectivă a depășit limitele unei corectări ordinare a erorilor judiciare și a avut un efect incompatibil principiului securității raporturilor juridice, frustrând încrederea companiei reclamante într-o hotărâre judecătorească executorie.” [6].

În cazul în care cererea, totuși, a fost înaintată de un subiect neîndreptățit, instanța va dispune scoaterea cererii de pe rol, aplicându-se prin analogie, după cum s-a evidențiat [14, p.98], art.267 lit.d) CPC. Cererea de eliberare a hotărârii suplimentare, depusă de către subiectul îndreptățit, va întruni cerințele specificate în art.166 CPC, fiind indicată hotărârea inițială și lacunele care le cuprinde aceasta, precum și temeiurile de fapt și de drept pe care se fundamentează solicitarea emiterii acestei hotărâri.

S-ar putea însă constata și situația, când motivele de a solicita o hotărâre suplimentară sunt evocate nu prin cerere de eliberare a acesteia, ci printr-o cerere de apel, care alături de alte temeiuri de nelegalitate și netemeinicie include pretenții ce ar putea fi soluționate printr-o hotărâre suplimentară. Într-o asemenea situație, până la trimiterea dosarului în instanța de apel, judecătorul din prima

in relation to the application of the company C. and the additional judgment of 30 March 2006, which was delivered also at the request of this company, which was not a party to the case.

„The Court noted that the Supreme Court in that judgment awarded C. the sum of 91,000 MDL, despite the fact that this company was not a party to the respective court proceedings and thus could not have incurred any legal aid expenses in those proceedings. The Court was not convinced that the receipt of this amount could be justified by a representation contract between the bank and a legal firm, and the contract between the bank and company C. The Court also noted that the issue of these expenses was never addressed in the main proceedings.

In the Court's view, the supplementary judgment of 30 March 2006 in relation to Company C's claim was in fact an examination of new requirements which had not previously been put forward. That amendment thus went beyond the limits of an ordinary correction of judicial errors and had an effect incompatible with the principle of the certainty of legal relationships, frustrating the applicant company's reliance on an enforceable judgment.” [6]

If, however, the application has been filed by a subject who is not entitled, the court shall order the application to be dismissed, applying by analogy, as pointed out [14, p.98], Article 267(d) CPC. The application for the issuance of a supplementary judgment, filed by the subject entitled, shall meet the requirements specified in Article 166 CPC, indicating the original judgment and the deficiencies contained therein, as well as the factual and legal grounds on which the request for the issuance of this judgment is based.

However, it could also be the case that the grounds for requesting an additional judgment are not raised in an application for its issuance, but in an appeal, which, in addition to other grounds of illegality and unreasonableness, also includes claims that could be resolved by an additional judgment. In such a situation, until the case is referred to the appeal court, the judge at first instance, if he finds that there are legal grounds, will resort to initiating the procedure for issuing

instanță, dacă constată existența unor temeieri legale, va recurge la declanșarea procedurii emiterii unei hotărâri suplimentare. Odată ce dosarul a fost expediat instanței de apel, aceasta din urmă urmează să se pronunțe și asupra temeiurilor care ar fi putut fi utilizate pentru obținerea unei hotărâri suplimentare.

În cazul în care inițiativa de a fi emisă o hotărâre suplimentară vine din partea instanței, atunci acesteia îi revine sarcina de a informa subiecții interesați, legiuitorul stipulând expres în art.250 al.2 CPC că „participanților la proces li se comunică locul, data și ora ședinței. Neprezentarea lor însă nu împiedică examinarea problemei.” [3]. În acest context, evidențiem că instanța nu se va expune odată cu înștiințarea participanților despre faptul dacă va adopta sau nu o hotărâre suplimentară sau ce soluții urmează a fi înscrise în această hotărâre, persistând obligațiunea judecătorului de a nu se pronunța până la emiterea hotărârii suplimentare.

În cadrul ședinței de judecată vor avea loc dezbateri, fiecare participant putând să-și prezinte argumentele pro sau contra emiterii unei hotărâri suplimentare. Prezentarea unor probe noi este inadmisibilă, or legiuitorul nu prevede expres, cum o face în cazul desfășurării deliberării pentru pronunțarea hotărârii pe fond (art.240 al.2 CPC) că instanța judecătorească ar putea emite o încheiere de reluare a dezbaterilor judiciare. Dezbaterile pentru situația prevăzută la art.250 CPC se vor limita doar la constatarea existenței sau inexistenței vreunui temei de pronunțare a hotărârii suplimentare.

În acest sens, trebuie să subliniem că, deși legiuitorul este destul de clar și explicit referitor la aceste temeieri, totuși, în practica judiciară se înaintează cereri de eliberare a unei hotărâri suplimentare din motive care nu au nimic în comun cu cele stipulate de legiuitor. Astfel, prin încheierea Colegiului civil, comercial și de contencios administrativ al CSJ din 28 octombrie 2020 [8] s-a constatat că, în motivarea cererii de eliberare a hotărârii suplimentare, coreclamanții au indicat că prin încheierea din data de 9 septembrie 2020 Curtea Supreme de Justiție a respins cererea de strămutare a cauzei în altă instanță egală în grad cu restituirea cauzei la Curtea de Apel Chișinău, fără a indica dacă s-a restituit

a supplementary judgment. Once the case has been sent to the appeal court, the latter will also decide on the grounds that could have been used to obtain an additional judgment.

If the initiative to issue an additional judgment comes from the court, it is incumbent on the court to inform the interested parties, the legislator expressly stipulating in Article 250 (2) CPC that „the participants in the proceedings shall be notified of the place, date and time of the hearing. However, their non-appearance does not prevent the examination of the matter”. [3] In this context, we emphasize that the court will not expose itself once the participants are notified whether or not it will adopt a supplementary judgment or what solutions are to be entered in this judgment, the judge’s obligation not to expose himself until the supplementary judgment is rendered persists.

Debates will take place at the hearing, with each participant having the opportunity to present his or her arguments for or against a supplementary judgment. The presentation of new evidence is inadmissible, but the legislator does not expressly provide, as it does in the case of deliberations for the judgment on the merits (Article 240 (2) CPC), that the court may issue an order for resumption of the court proceedings. The hearings for the situation provided for in Article 250 CPC will be limited only to the determination of the existence or non-existence of any grounds for a supplementary judgment.

In this regard, we must point out that, although the legislator is quite clear and explicit about these grounds, nevertheless, in judicial practice, applications for the issuance of an additional judgment are submitted for reasons that have nothing in common with those stipulated by the legislator. Thus, by the conclusion of the Civil, Commercial and Administrative College of the SCJ of 28 October 2020 [8] it was found that, in the grounds of the request for issuance of the additional judgment, the co-plaintiffs indicated that by the conclusion of 9 September 2020 the Supreme Court of Justice rejected the request for transfer of the case to another court equal in degree with the return of the case to the Chisinau Court of Appeal, without indicating whether it was returned to the same or

în același complet sau alt complet de judecată.

Respectiv, subiectele interesate au solicitat emiterea unei hotărâri suplimentare în care să fie indicat expres în ce complet al Curții de Apel Chișinău să fie examinată cererea de apel: în același complet sau în alt complet, în complet specializat de examinare a cauzelor de contencios administrativ sau în materie civilă de drept comun.

Colegiul specializat al CSJ a respins această cerere motivând că „Din conținutul cererii privind emiterea unei hotărâri suplimentare rezultă că solicitanții pretind să fie indicat care complet al Curții de Apel Chișinău urmează să examineze cererea de apel: completul specializat de examinare a cauzelor de contencios administrativ sau completul de examinare a cauzelor în materie civilă de drept comun.

Colegiul menționează că instanța de judecată nu poate prin hotărâre suplimentară să rezolve alte chestiuni, care nu au fost cercetate în ședința de judecată. Or, sarcina instanței de judecată este rezolvarea tuturor pretențiilor deduse judecătii. La caz, prin încheierea din data de 09 septembrie 2020 Curtea Supremă de Justiție a soluționat cererea de strămutare a cauzei la o altă Curte de Apel și nu [a identificat un] conflict de competență între colegiile Curții de Apel Chișinău” [8].

Analizând această încheiere se creează impresia că o asemenea cerere de eliberare a hotărârii suplimentare ar putea fi categorisită ca una abuzivă, făcută cu scopul de a tergiversa examinarea cauzei, deci se constată un abuz de drept procedural, fapt confirmat și prin acțiunea de solicitare a explicării încheierii instanței, pe care părțile de pe acest dosar au revendicat-o anterior depunerii cererii de eliberare a hotărârii suplimentare. Înaintarea vădit nefondată a unei asemenea cereri constituie temei pentru solicitarea despăgubirilor de către participanții vătămați prin asemenea acțiune (art.60 al.2 CPC).

Din analiza prevederilor legale (art.250 al.4 CPC), dar și a încheierii examinate mai sus, constatăm că soluționarea cererii de eliberare a unei hotărâri suplimentare poate fi realizată fie prin pronunțarea hotărârii suplimentare, fie prin emiterea unei încheieri de respingere a cererii de emitere a unei hotărâri suplimentare care poate fi supusă recursului.

another court.

Respectively, the interested parties requested the issuance of a supplementary judgment expressly indicating in which panel of the Chisinau Court of Appeal the appeal should be examined, in the same panel or in another panel, in a specialized panel for the examination of administrative cases or in civil matters under ordinary law.

The specialized panel of the SCJ rejected this request on the grounds that: „It appears from the content of the request for the issuance of an additional judgment that the applicants claim to be indicated which panel of the Chisinau Court of Appeal is to examine the appeal request: the specialized panel for the examination of administrative cases or the panel for the examination of cases in common law civil matters.

The College notes that the court may not, by means of a supplementary judgment, resolve other issues which were not examined in the court hearing. However, the task of the court is to resolve all the claims before it. In this case, the Supreme Court of Justice, by its decision of September 9, 2020, resolved the request for transfer of the case to another Court of Appeal and not a conflict of jurisdiction between the colleges of the Chisinau Court of Appeal”. [8]

An analysis of this judgment gives the impression that such a request for the issuance of the additional judgment could be categorized as abusive, made with the aim of delaying the examination of the case, and thus an abuse of procedural law is established, which is also confirmed by the action requesting an explanation of the court’s judgment, which the parties to this case requested prior to the filing of the request for the issuance of the additional judgment. The manifestly unfounded filing of such a request constitutes grounds for the claim for damages by the injured participants in such an action (Article 60 (2) CPC).

From the analysis of the legal provisions (art.250 para.4 CPC), but also of the above-mentioned decision, we note that the resolution of the request for the issuance of an additional judgment can be achieved either by pronouncing the additional judgment or by issuing a decision rejecting the request

Deși nu sunt excluse nici situațiile când ambele aceste acte de dispoziție ale instanței vor fi emise: pentru unul din temeiurile cererii se emite hotărâre suplimentară, iar pentru altul – încheiere de respingere. În doctrina juridică [14, p.101] se indică chiar și asupra posibilității emiterii a două sau mai multe hotărâri suplimentare în același dosar, dacă prin prima hotărâre nu s-a răspuns la toate pretențiile evocate, cum ar fi dacă judecătorul s-a pronunțat referitor la sarcina plății taxei de stat, dar a omis să se pronunțe referitor la faptul care anume bunuri se adjudecă reclamantului. Desigur, nu putem exclude o asemenea situație, dar, totuși, e puțin probabil să se întâlnească frecvent asemenea cazuri în practica judiciară.

Temeiurile solicitării unei hotărâri suplimentare

Potrivit art.250 al.1 CPC, instanța care a pronunțat hotărârea emite ... o hotărâre suplimentară dacă:

a) nu s-a pronunțat asupra unei pretenții formulate de către părți sau de către intervenientul principal;

b) rezolvând problema dreptului în litigiu, nu a indicat suma adjudecată, bunurile ce urmează a fi remise sau acțiunile pe care pârâțul trebuie să le îndeplinească;

c) nu a rezolvat problema repartizării între părți a cheltuielilor de judecată ori a omis să se pronunțe asupra cererilor martorilor, experților, specialiștilor, interpreților sau reprezentanților cu privire la cheltuielile de judecată a căror compensare li se cuvine.

Vom supune unei analize succinte fiecare din aceste temeiuri.

În prima situație, hotărârea care soluționează fondul cauzei nu respectă cerința deplinătății. Or, deși participanții la proces au prezentat dovezi, care au fost admise și cercetate în cadrul dezbaterilor judiciare, au venit cu explicații, argumente și concluzii în raport cu o pretenție concretă, totuși instanța a omis să se expună în raport cu aceasta.

Situații de acest gen apar în cauze complexe, când sunt înaintate mai multe capete de cerere sau a fost înaintată și o cerere reconvențională cu mai multe pretenții, ori există o cerere și din partea intervenientului principal, judecătorul din neglijență sau neatenție nereușind să vină cu un răspuns la

for the issuance of an additional judgment which can be appealed. Although it is also not excluded when both of these acts of the court will be issued: for one of the grounds of the application a supplementary judgment is issued, and for the other - a dismissal order. The legal doctrine [14, p.101] even points to the possibility of issuing two or more supplementary judgments in the same case, if the first judgment did not answer all the claims raised, such as if the judge ruled on the burden of payment of the state tax, but failed to rule on the fact which specific property is awarded to the claimant. Of course, such a situation cannot be ruled out, but it is nevertheless unlikely that such cases are frequently encountered in judicial practice.

Grounds for requesting an additional decision

According to Article 250 (1) CPC, the court which rendered the judgment shall issue ... an additional judgment if:

a) it has not ruled on a claim made by the parties or the principal intervener;

b) in resolving the issue of the right in dispute, did not indicate the amount awarded, the property to be handed over or the actions to be performed by the defendant;

(c) it did not resolve the question of the apportionment of costs between the parties or failed to rule on the claims of witnesses, experts, specialists, interpreters or representatives as to the costs to be awarded against them.

We will briefly analyze each of these grounds.

In the first situation, the judgment which resolves the merits of the case does not comply with the requirement of completeness, because although the participants in the proceedings presented evidence, which was admitted and examined during the court proceedings, they came up with explanations, arguments and conclusions in relation to a concrete claim, the court nevertheless failed to state its position in relation to it.

Situations of this kind arise in complex cases, where several heads of claim are submitted, or a counterclaim with several claims has also been submitted, or there is also a claim from the principal intervener, and the judge negligently or inadvertently fails to re-

toate pretențiile.

Prezintă interes însă cazul, când deși partea pe dosar afirmă că instanța nu a răspuns la toate capetele de cerere, instanța vine cu argumente contrare, afirmând că de fapt dreptul care se pretinde a fi încălcat, nu a fost violat. Ce formă va îmbrăca soluția instanței în acest caz? De hotărâre suplimentară prin care se respinge ca nefondată pretenția înaintată sau de încheiere de respingere? Despre o asemenea încheiere menționează art.250 al.4 CPC, unde se stipulează că „Încheierea judecătorească de respingere a cererii de emitere a unei hotărâri suplimentare se supune recursului.” [3].

Astfel, este necesar să distingem între două situații: 1) atunci când prin cererea de eliberare a hotărârii suplimentare se solicită constatarea violării unui drept, asupra căruia instanța nu s-a expus în dispozitivul hotărârii principale, iar instanța consideră că acest drept nu a fost încălcat – se va emite o hotărâre suplimentară, dispozitivul căreia se va pronunța asupra respingerii pretenției de constatare a încălcării dreptului; 2) atunci când în cererea de eliberare a hotărârii suplimentare sunt indicate alte temeuri decât cele stabilite în art.250 CPC sau aceasta este depusă de către o persoană care nu a luat parte la proces – instanța va emite încheiere de respingere.

Cel de-al doilea temei legal pentru emiterea unei hotărâri suplimentare, și anume când, rezolvând problema dreptului în litigiu, instanța nu a indicat suma adjudecată, bunurile ce urmează a fi remise sau acțiunile pe care pârâtul trebuie să le îndeplinească, își are sorgintea în unele dispoziții exprese ale Codului de procedură civilă, care se referă la conținutul dispozitivului hotărârii în anumite tipuri de cauze civile. De exemplu, art.246 CPC prevede: „Când bunul se adjudecă în natură, instanța judecătorească indică în hotărâre contravaloarea lui”. La rândul său, art.243 CPC dispune: „Instanța judecătorească, pronunțând hotărârea de încasare a unei sume de bani, consemnează în dispozitiv, cu cifre și litere, suma și moneda în care se percepe” [3].

După cum se menționează în literatura de specialitate [14, p.103], hotărârea suplimentară pe acest temei va fi emisă doar dacă

spond to all the claims.

It is interesting, however, when, although the party on the case file claims that the court did not respond to all the claims, the court comes up with arguments to the contrary, stating that in fact the right claimed to be infringed was not violated. What form will the court's decision in this case take? A supplementary judgment dismissing the claim as unfounded or a dismissal? Such a decision is mentioned in Article 250 (4) of the CPC, which stipulates that: „The decision of the court rejecting the application for the issuance of a supplementary decision is subject to appeal.” [3]

Thus, it is necessary to distinguish between two situations: 1) when the application for the issuance of the supplementary judgment requests a finding of violation of a right, on which the court has not explained in the operative part of the main judgment, and the court considers that this right has not been violated - a supplementary judgment will be issued, the operative part of which will rule on the rejection of the claim for the finding of violation of the right; 2) when the application for the issuance of the supplementary judgment indicates grounds other than those established in Art.250 CPC or the application is filed by a person who did not take part in the proceedings, - the court shall issue the order of rejection.

The second legal basis for issuing a supplementary judgment, i.e. when, in resolving the issue of the right in dispute, the court has not indicated the amount awarded, the assets to be handed over or the actions to be performed by the defendant, is based on some express provisions of the Code of Civil Procedure, which refer to the content of the operative part of the judgment in certain types of civil cases. For example, Article 246 CPC provides: „When the property is awarded in kind, the court shall indicate in the judgment the value of the property”. In turn, Article 243 of the CPC provides: „The court, in pronouncing a judgment for the collection of a sum of money, shall record in the operative part, in figures and letters, the amount and the currency in which it is collected”. [3]

As mentioned in the literature, [14, p.103] the additional judgment on this basis will be issued only if the court has resolved the issue of the right in dispute, i.e. has recog-

instanța a soluționat problema dreptului în litigiu, respectiv a recunoscut dreptul de proprietate asupra unor bunuri, fără a le specifica în concret care anume bunuri sau a dispus reintegrarea în serviciu și plata salariului pentru absența forțată de la locul de muncă, fără a indica care este suma acelei plăți, etc.

Cât privește cel de-al treilea temei de emiteră a unei hotărâri suplimentare – nedistribuirea cheltuielilor de judecată – acesta, de asemenea, este consecința nerespectării unei norme legale, și anume a art.241 al.6 CPC care prevede că dispozitivul hotărârii va include repartizarea cheltuielilor de judecată.

În cele din urmă, necesită a fi specificate încă câteva trăsături care definesc această procedură a eliberării unei hotărâri suplimentare, și anume:

Hotărârea suplimentară poate fi solicitată nu doar în instanța de fond, ci și în instanța de apel și recurs. Nu este clar însă dacă după examinarea cererii de revizuire poate fi solicitată o hotărâre suplimentară. Or, potrivit art.453 al.1 CPC, instanța după ce examinează cererea de revizuire este în drept să emită o încheiere de admitere a cererii de revizuire și de casare a hotărârii sau deciziei supuse revizuirii. Atunci când legiuitorul reglementează instituția hotărârii suplimentare, el nu face referire la încheierile judecătorești, stipulând că „instanța care a emis hotărârea” poate elabora și o hotărâre suplimentară, iar prin încheiere judecătorească nu este soluționat fondul cauzei. În acest sens s-a pronunțat și CSJ care într-o cauză de revizuire depusă de Agentul guvernamental al RM, urmată și de o cerere de emiteră a unei hotărâri suplimentare, depusă de același Agent guvernamental, a respins această din urmă cerere, subliniind: „Prin încheierea din 31 ianuarie 2018 a Curții Supreme de Justiție, Colegiul nu a examinat fondul cauzei, rezolvând problema dreptului în litigiu, ci, în temeiul prevederilor art. 449 lit. g) din Codul de procedură civilă, a constat violarea drepturilor SRL „Veronica-P” garantate de Articolul 6 §1 și art. 1 din Protocolul nr. 1 din Convenția Europeană a Drepturilor Omului, a admis cererea de revizuire depusă de către Agentul guvernamental și a casat integral încheierea din 29 mai 2013 a Curții Supreme de Justiție, decizia din 24 ianuarie 2013 a Curții de Apel Chișinău ... Din aces-

nized the right of ownership of certain property, without specifying in concrete terms which property, or has ordered reinstatement in service and payment of wages for forced absence from work, without indicating the amount of that payment, etc.

As for the third ground for issuing an additional judgment - failure to award costs - this is also the consequence of non-compliance with a legal rule, namely Article 241(6) CPC, which provides that the operative part of the judgment shall include the award of costs.

Finally, it is necessary to specify some other features that define this procedure of issuing a supplementary judgment, namely:

- Supplementary judgment may be requested not only in the court of first instance, but also in the court of appeal and appeal. However, it is not clear whether a supplementary judgment can be requested after the examination of the application for revision, but according to Article 453 (1) CPC, the court, after examining the application for revision is entitled to issue a decision granting the application for review and setting aside the judgment or decision subject to revision. The legislator, in regulating the institution of the supplementary judgment, does not refer to court judgments, stipulating that „the court that issued the judgment” may also issue a supplementary judgment, since the court judgment does not resolve the merits of the case. The SCJ has also ruled in this sense in a review case filed by the Government Agent of the Republic of Moldova, followed by an application for the issuance of a supplementary judgment, filed by the same Government Agent, and rejected the latter application, pointing out that „by the Supreme Court’s judgment of 31 January 2018, the College did not examine the merits of the case, resolving the issue of the right in dispute, but, pursuant to the provisions of Art. 449 lit. g) of the Code of Civil Procedure, found the violation of the rights of SRL “Veronica-P” guaranteed by Article 6 §1 and Art. 1 of Protocol No. 1 to the European Convention on Human Rights, admitted the request for review filed by the Government Agent and annulled in its entirety the conclusion of 29 May 2013 of the Supreme Court of Justice, the decision of 24 January 2013 of the Chisinau Court

te considerente, Colegiul conchide că cererea depusă de Agentul guvernamental cu privire la emiterea unei hotărâri suplimentare depășește limitele de aplicare a prevederilor art. 250 alin. (1) din Codul de procedură civilă.” [9].

Astfel, instanța supremă nu acceptă emiterea unei hotărâri suplimentare în temeiul unei încheieri prin care s-a soluționat cererea de revizuire. Totuși, situația dată ar putea crea grave probleme justițiabililor. Or, în cazul examinat mai sus de CSJ, Agentul guvernamental a fost nevoit să depună o cerere de emitere a hotărârii suplimentare, deoarece persoana a cărei interese le valorifica nu putea să-și înregistreze dreptul de proprietate. Autoritățile statului i-au refuzat acest drept având în vedere conținutul generalizat și fără obligarea la înregistrarea dreptului al încheierii CSJ pronunțate în cauza de revizuire. În acest caz CtEDO urma să repună cererea pe rol, ceea ce ar fi determinat sancțiuni pecuniare pentru stat. Din aceste considerente considerăm necesară modificarea prevederilor legale la capitolul respectiv, cu includerea la art.250 al.1 CPC a următoarei completări: „Instanța care a pronunțat hotărârea sau alt act de dispoziție care creează deficiențe în executarea sa ulterioară...”.

Pentru emiterea unei hotărâri suplimentare nu se achită taxă de stat (art.250 al.3 CPC, fapt ce este firesc, având în vedere presupusa culpă a agentului statului (judecătorul) care nu a emis o hotărâre deplină.

Cererea pentru emiterea unei hotărâri suplimentare poate fi depusă în termenul executării silite a hotărârii, care potrivit art.16 al.1 din Codul de executare a RM este de 3 ani de la rămânerea definitivă a hotărârii judecătorești.

Hotărârea suplimentară poate fi atacată cu apel și (sau) recurs (art.250 al.2 CPC). Respectiv, în cazul în care părțile identifică cauza de nelegalitate sau netemeinicie a acestei hotărâri o vor putea contesta în ordinea prevăzută de legiuitor pentru tipul respectiv de cauză.

CONCLUZII

În rezultatul analizei realizate putem concludiona că hotărârea suplimentară reprezintă un instrument util și chiar indispensabil

of Appeal, ... For these reasons, the College concludes that the request submitted by the Government Agent for the issuance of an additional judgment exceeds the limits of application of the provisions of Article 250 para. (1) of the Code of Civil Procedure.” [9] Thus, the Supreme Court does not accept the issuance of an additional judgment on the basis of a judgment disposing of the application for review. However, this situation could create serious problems for the litigants, as in the case examined above by the SCJ, the Government Agent had to file an application for the issuance of the supplementary judgment, because the person whose interests he was enforcing could not register his property right, as the State authorities had denied him this right in view of the generalized and non-enforceable content of the SCJ’s judgment in the revision case, and in this case the ECtHR was going to reopen the application, which would have resulted in financial penalties for the State. For these reasons, we consider it necessary to amend the legal provisions in this chapter, with the inclusion of the following addition to Article 250 (1) CPC: „The court that has pronounced the judgment or other act of disposition that creates deficiencies in its subsequent execution...”.

- No state fee is payable for the issuance of a supplementary judgment (Art.250 para.3 CPC, which is natural, given the alleged fault of the state agent (the judge) who did not issue a full judgment.

- The application for the issuance of a supplementary judgment may be filed within the time limit for enforcement of the judgment, which according to Article 16 (1) of the Code of Enforcement of RM [] is 3 years from the final judgment.

- The supplementary judgment may be appealed against by appeal and/or (or) appeal (Art.250 para.2 CPC), i.e. if the parties identify the cause of illegality or unreasonableness of this judgment, they may appeal it in the order provided by the legislator for the respective type of case.

CONCLUSIONS

As a result of the analysis carried out, we can conclude that the supplementary judgment is a useful and even indispensable

pentru înlăturarea neajunsurilor hotărârilor ce nu îndeplinesc cerința deplinătății, constituind un real beneficiu pentru justițiabil, acesta nemaifiind nevoit să întenteze o nouă acțiune, deoarece nu i s-a răspuns la toate pretențiile, sau de a recurge la o cale de atac, care din nou va tergiversa finalul procesual.

Totodată, subliniem faptul că atât doctrina juridică, cât și practica judiciară evidențiază unele lacune în reglementarea existentă a hotărârii suplimentare, fapt care ne-a determinat să propunem:

- reglementarea legală a posibilității emiterii acestei hotărâri de un alt complet de judecată, dacă completul care a examinat cauza în fond, din motive obiective (promovare, concediere, deces) nu poate fi format;

- consacarea de către legiuitor a dreptului participanților de a solicita o hotărâre suplimentară nu doar în cazurile când cauza a fost tranșată printr-o hotărâre finală, dar și atunci când se pronunță alte acte de dispoziție (încheierea de admitere a cererii de revizuire, fără a urma o rejudecare ulterioară a cazului, ordonanța judecătorească), care nu pot fi supuse executării din cauza lacunelor ce le conțin.

tool for removing the shortcomings of judgments that do not meet the requirement of completeness, constituting a real benefit for the litigant, who will no longer have to bring a new action because not all his claims have been answered or to resort to an appeal, which again will delay the end of the proceedings.

At the same time, we would like to point out that both legal doctrine and judicial practice highlight some gaps in the existing regulation of the additional judgment, which led us to propose:

- to provide for the possibility of issuing such a judgment by another panel if the panel which examined the case on the merits cannot be formed for objective reasons (promotion, dismissal, death);

- the legislator's enshrining of the right of the participants to request a supplementary judgment not only in cases where the case has been decided by a final judgment, but also where other dispositive acts are handed down (the decision granting the application for review without a subsequent retrial of the case, the court order), which cannot be enforced because of the gaps they contain.

Referințe bibliografice

Bibliographical references

1. Avizul nr.11 (2008) al Consiliului Consultativ al Judecătorilor Europeni (CCJE) din 18 decembrie 2008 privind calitatea hotărârilor judecătorești. Disponibil: <https://www.csm1909.ro/PageDetails.aspx?PageId=306&FolderId=3920> (vizitat 29.07.2023).
2. Belei E. Exigențe față de hotărârea judecătorească. În: Revista Institutului Național al Justiției, 2008, nr.1-2, p.91-95.
3. Codul de procedură civilă al Republicii Moldova. Nr. 225 din 30-05-2003. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 3.08.2018, nr. 285-294 art. 436.
4. Codul de executare al Republicii Moldova. Nr. 443 din 24-12-2004. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 5.11.2010, nr. 214-220.
5. Deleanu I. Tratat de procedură civilă. Vol. II. București: Universul Juridic, 2013. 754 p.
6. Hotărârea CtEDO în cauza Asito c. Moldovei nr.2, din 12 martie 2012 (cererea nr.39818/06). Disponibil: <https://www.lhr.md/ro/2012/03/hotararea-asito-c-moldovei-nr-2/> (vizitat 29.06.2023).
7. Ivănescu G.-Fl. Hotărârea judecătorească civilă. Analiză comparativă NCPC-CPC 1865. București: Hamangiu, 2014. 450 p.
8. Încheierea Colegiului civil, comercial și de contencios administrativ al CSJ din 28 octombrie 2020. Dosarul nr. 3ds-20/20. Disponibil: http://jurisprudenta.csj.md/search_col_civil.php?id=58630 (vizitat 28.06.2023).
9. Încheierea Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ al Curții Supreme de Justiție din 16 iunie 2021. Dosarul nr. 2ds-11/2021. Disponibil: http://jurisprudenta.csj.md/search_col_civil.php?id=61976 (vizitat 30.06.2023).
10. Prisac Al. Exigențele impuse de legislația procesuală civilă față de hotărârea judecătorească.

- torească. În: Revista Legea și Viața, 2017, nr.11(311), p.5-9.
11. Sârbu S., Miliș T. Pronunțarea unei hotărâri judecătorești contrare legii – faptă generatoare de prejudicii. În: Materialele conferinței științifico-practice internaționale din 26 iunie 2018 „Criminalitatea transfrontalieră și transnațională: Tendințe și forme actuale de manifestare, probleme de prevenire și combatere”. Chișinău: Academia de Poliție „Ștefan cel Mare”, 2018. P.432-439.
12. Александров А. Ю., Косоруков Я. С. Устранение недостатков судебного решения. În: Colloquium-journal. 2019. № 15-10 (39). P. 30.
13. Берхмиллер А. В. Дополнительное решение суда как процессуальный инструмент устранения неполноты судебного решения в гражданском процессе. În: Право: история, теория, практика: сборник материалов IX Международной очно-заочной научно-практической конференции, 20 апреля 2019 г. Москва: Научно-издательский центр «Империя», 2019. P.56-58.
14. Евсеев Е. Ф. Дополнительное решение суда в гражданском процессе. În: Актуальные проблемы российского права. 2021. Т. 16. № 7 (128) июль. P.95- 109.
15. Сицинская О. В. Анализ актуальных пробелов в Гражданском процессуальном кодексе Российской Федерации: дополнительное решение суда. În: Журнал „Арбитражный и гражданский процесс”. 2012. № 5. P. 43-48.

Despre autor:

Adelina BĂCU,

*doctor în drept, conferențiar universitar,
Departamentul Drept,
Academia de Studii Economice din Moldova
e-mail: adelabacu@mail.ru
ORCID: 0009-0001-0788-3390*

About author:

Adelina BACU,

*PhD, associate professor,
Department Law,
Academy of Economic Studies of Moldova,
e-mail: adelabacu@mail.ru
ORCID ID:0009-0001-0788-3390*

ASPECTE TEORETICO-PRACTICE PRIVIND ÎNREGISTRAREA AUDIO ȘI VIDEO A AUDIERII ÎN CADRUL PROCESULUI PENAL

Constantin RUSNAC,
doctor în drept, conferențiar universitar,

Laurențiu SCOBICI,
student

THEORETICAL AND PRACTICAL ASPECTS OF AUDIO AND VIDEO RECORDING OF HEARINGS IN CRIMINAL PROCEEDINGS

Constantin RUSNAC,
PhD, associate professor

Laurențiu SCOBICI,
student

În prezenta lucrare, autorii studiază posibilitățile actuale de ordin tactic, metodic și logistic privind utilizarea și aplicarea mijloacelor de înregistrare audio și video în cadrul efectuării acțiunii de urmărire penală – audierea. Cunoscut este faptul că în legislația procesual penală au fost operate modificări pe acest segment, modificări care încă nu sunt reflectate nici în jurisprudența națională și nici în literatura de specialitate.

Autorii pun pe prim plan discuțiile referitoare la oportunitatea acestor modificări legislative, evidențiind atât elementele care vor oferi plus valoarea procesului de audiere, cât și elementele care vor pune în impas, vor complica activitatea persoanei responsabile de audiere. Totodată, prezenta cercetare vine să trateze etapele și regulile tactico-criminalistice de care trebuie să se ghideze persoanele responsabile de efectuarea audierilor. Pe final, autorii elaborează unele recomandări, care în opinia acestora sunt susceptibile de a îmbunătăți cadrul normativ existent pe acest domeniu, astfel încât greutățile care pot fi întâlnite de către persoanele responsabile de realizarea acțiunilor de urmărire penală să fie minimalizate.

Cuvinte-cheie: Mijloc tehnic, înregistrare, audiere, audio și video, tactică criminalistică, procedeu probatoriu

In this article, the authors study the current tactical, methodical and logistical possibilities for the use and application of audio and video recording means in the carrying out of the criminal prosecution action - hearing, by public officials assigned with such powers. It is well known that changes have been made in the criminal procedure legislation in this field, which are not yet reflected either in national case law or in the literature.

The authors highlight discussions on the opportunity of these legislative novelties, as well as the strengths and weaknesses of the need for audio and video recording of hearings. At the same time, the present research deals with the tactical-criminal steps and rules to be followed by those responsible for conducting hearings. Finally, the authors of the study come up with some recommendations, which in their opinion are likely to improve the existing normative field, so that the difficulties that may be encountered by the persons responsible for carrying out criminal prosecution actions are reduced to a minimum.

Keywords: technical means, recording, hearing, audio and video, forensic tactics.

INTRODUCERE.

Procesul penal, în calitatea sa de fundament al sistemului justiției penale, compus dintr-un cadru normativ complex, este în continuu supus unor modificări de ordin legislativ menite să îmbunătățească funcționarea acestuia. În acest context, dintre modificările recente aduse Codului de Procedură Penală fac parte: majorarea termenului procedurii de verificare a sesizării de către organul de urmărire penală; modificarea procedurii suspendării provizorii din funcție și desigur introducerea

INTRODUCTION.

The criminal process, as the cornerstone of the criminal justice system, composed of a complex regulatory framework, is continually subject to legislative changes designed to improve its functioning. In this context, recent modifications to the Criminal Procedural Code include: an increase in the time limit for the verification of the referral procedure by the prosecution body; modification of the procedure for provisional suspension from duty and, of course, the introduction of the

obligativității înregistrării prin mijloace audio și video a audierilor, un aspect nu mai puțin important în desfășurarea procesului penal. Orientarea către modernizarea procedurilor judiciare a generat o serie de modificări la nivelul legislației procesuale penale, reflectând eforturile autorităților de a se adapta la provocările societății contemporane și dezideratele internaționale care pun în prim plan asigurarea respectării drepturilor omului în procesul penal. Această tranziție legislativă către înregistrarea audio și video aduce cu sine atât beneficii, cât și provocări sau dificultăți proprii, pe care aceasta le poate implica pentru cei responsabili de realizarea acțiunii procesuale respective, ce necesită o analiză detaliată. Având la bază conceptul de transparență și obiectivitate, această evoluție se prezintă ca fiind o măsură menită să asigure o investigație mai precisă și echitabilă. Cu toate acestea, modificările puse în discuție potențial îngreunează activitatea persoanelor care efectuează audierea, punând în fața acestora dileme tactice și logistice. Analiza teoretică și practică a impactului pe care aceste modificări legislative le au impune o abordare critică și o analiză sistemică.

SCOPUL prezentului articol este de a oferi o perspectivă comprehensivă asupra aspectelor teoretice și practice legate de înregistrarea audio și video a audierilor în cadrul procesului penal. Vom analiza detaliat implicațiile modificărilor legislative, subliniind atât aspectele pozitive, cât și pe cele care pot genera dificultăți în desfășurarea actului procesual de audiere. Prin această abordare, ne propunem să contribuim la înțelegerea profundă a noilor reglementări și la constatarea modalităților prin care acestea pot fi implementate într-un mod eficient și echitabil.

METODE ȘI MATERIALE APLICATE.

La elaborarea articolului, ținând cont de specificul și caracterul complex al tematicii abordate, au fost folosite următoarele metode de cercetare științifică: metoda interpretării logice, metoda sistematică și metoda de comparare.

REZULTATE OBTINUTE ȘI DISCUȚII.

Conceptul criminalistic de înregistrare video integrează, în sine, nu numai echipa-

obligation to record hearings by audio and video means, which is no less important in the conduct of the criminal proceedings. The move towards the modernization of judicial procedures has led to a number of changes in criminal procedural legislation, reflecting the authorities' efforts to adapt to the challenges of contemporary society and international concerns that place the emphasis on ensuring respect for human rights in criminal proceedings. This legislative transition to audio and video recording brings with it both benefits and its own challenges or difficulties, which it may imply for those responsible for carrying out the procedural action in question and which require detailed analysis. Based on the concept of transparency and objectivity, this development is presented as a measure to ensure a more accurate and fair investigation. However, the changes under discussion have the potential to make it more difficult for those conducting the hearing to do their job, posing tactical and logistical dilemmas. The theoretical and practical analysis of the impact of these legislative changes requires a critical approach and a systemic analysis.

THE PURPOSE of this article is to provide a comprehensive overview of the theoretical and practical aspects of audio and video recording of hearings in criminal proceedings. We will analyse in detail the implications of the legislative changes, highlighting both the positive aspects and those that may create difficulties in the conduct of the hearing process. Through this approach, we aim to contribute to an insightful understanding of the new legislation and how it can be implemented in an efficient and fair manner.

METHODS AND MATERIALS APPLIED.

In the preparation of the article, taking into account the specific and complex nature of the subject matter, the following scientific research methods were used: logical interpretation method, systematic method and comparison method.

RESULTS OBTAINED AND DISCUSSION.

The forensic concept of video record-

mentul video, ci și metodele, tehnicile de aplicare a acestora, inclusiv și dispozitivele de demonstrare. Mijloacele de înregistrare audio și video sunt utilizate, în primul rând, pentru a capta condițiile, parcursul și rezultatele diferitor acțiuni și activități, în al doilea rând, pentru a fixa procesul de examinare a obiectelor, ce pot avea importanță în soluționarea cauzei penale. Utilizarea înregistrării video și audio facilitează: obținerea de material vizual ilustrativ, probatoriu și orientativ; descoperirea obiectelor, urmelor și faptelor care, fiind dincolo de pragul de sensibilitate a organelor văzului și auzului, nu sunt percepute în mod obișnuit. În plus, aceste mijloace reprezintă, de asemenea, un mijloc fiabil de „memorare”. Ele captează pentru viitor ceea ce nu poate fi păstrat în natură. O înregistrare video utilizată în cursul unei audieri nu transmite doar conținutul informațiilor relatate, ci și particularitățile transmițerii acestora, starea persoanei în acel moment și împrejurările [13].

Analizând conținutul Codului de procedură penală al RM în vigoare, sesizăm că legea nu stabilește o noțiune exhaustivă a audierii, iar legiuitorul nu a considerat oportun de a prevedea o definiție *ad litteram* a audierii. În acest sens, pentru a putea identifica o asemenea noțiune este necesar de a consulta literatura de specialitate pe acest domeniu.

Prin urmare, autorul român Ciopraga Aurel definește audierea ca fiind actul procedural, prin care anumite persoane (învinuți, inculpați, celelalte părți, martori) cu privire la care există o certitudine, fie o presupunere că dețin informații în legătură cu infracțiunea sau fapтуitorul acesteia, sunt chemate să dea relații sau explicații în fața organelor judiciare penale [3, p.150]. Bejenari M. consideră că audierea este actul procedural prin care învinuitul, inculpatul, celelalte părți din proces, precum și martorii sau experții sunt chemați să dea explicații în fața organelor de urmărire penală sau a instanței de judecată [1, p.52]. Totuși, suntem de părere că cea mai reușită și mai cuprinzătoare definiție a audierii este cea oferită de către autorii Osoianu T., Ostavciuc D., Odagiu I. și Rusnac C., care au definit audierea ca fiind un procedeu probatoriu, al cărui scop este dobândirea și fixarea de către organul de urmărire penală (instanța de judecată), în conformitate cu legislația în vi-

ing incorporates, in itself, not only the video equipment, but also the methods, techniques of their application, including the demonstration devices. Audio and video recording means are used, firstly, to capture the conditions, course and results of various actions and activities, secondly, to fix the process of examination of objects, which may be of importance in solving the criminal case. The use of video and audio recording facilitates: obtaining illustrative, evidential and indicative visual material; discovering objects, traces and facts which, being beyond the threshold of sensitivity of the organs of sight and hearing, are not normally perceived. In addition, these means are also a reliable means of ‚memory’. They capture for the future what cannot be preserved in nature. A video recording used in the course of a hearing not only transmits the content of the information being reported, but also the particulars of its transmission, the state of the person at the time and the circumstances [13].

Analyzing the content of the Criminal Procedural Code of the Republic of Moldova in force, we note that the law does not establish an exhaustive notion of hearing, and the legislator did not consider it appropriate to provide an *ad litteram* definition of hearing. In this regard, in order to identify such a concept, it is necessary to consult the literature in this field.

Therefore, the Romanian author Ciopraga Aurel defines the hearing as the procedural act by which certain persons (accused, defendants, other parties, witnesses) about whom there is a certainty or a presumption that they have information about the crime or its perpetrator, are called to give reports or explanations before the criminal judicial bodies [3, p.150]. Bejenari M. considers that the hearing is the procedural act by which the accused, the defendant, the other parties to the trial, as well as witnesses or experts are called to give explanations before the criminal prosecution or the court [1, p.52]. However, we are of the opinion that the most successful and comprehensive definition of the hearing is the one offered by the authors Osoianu T., Ostavciuc D., Odagiu I. and Rusnac C., who defined the hearing as an evidentiary proce-

goare, a declarațiilor audiatului cu privire la informațiile cunoscute de acesta și care face parte din obiectul probațiunii în cauza penală [12, p.153].

În această ordine de idei este relevant faptul că audierea presupune un contact direct cel puțin a două persoane intervievator și intervievat. Acest contact ar urma să asigure posibilitatea reciprocă pentru cei doi subiecți specificați de a se vedea și a se auzi [2, p.8].

Analizând practica judiciară națională disponibilă pe portalul instanțelor de judecată, am constatat că din numărul total de 50 de sentințe, totalitatea absolută a acestora conțin cel puțin o audiere, iar majoritatea dintre acestea rețin și câte 4-5 procedee de acest fel, indiferent de statutul procesual al persoanei audiate. În acest sens, constatăm că audierea este din punct de vedere practic, cel mai des utilizat procedeu probatoriu în cauzele penale, dat fiind faptul că în unele cazuri infracțiunile nu sunt susceptibile de a produce urme materiale, și astfel unicele probe sunt reflectate în psihicul uman, urmând să fie obținute de către organul de urmărire penală pe calea audierii.

Actualmente, Codul de procedură penală al Republicii Moldova în vigoare, prevede că audierile se efectuează obligatoriu cu aplicarea mijloacelor tehnice de înregistrare audio și video. Această condiție derivă din conținutul art. 115 alin.(1) a CPP, care prevede că: „La audierea bănuțului, învinutului, inculpatului, părții vătămăte, a martorilor în alte condiții decât cele prevăzute la art. 110¹, **se aplică** de către organul de urmărire penală ori instanță, înregistrări audio și video. Despre aplicarea înregistrărilor audio și video se comunică persoanei care urmează să fie audiată înainte de începerea audierii.” În redacția anterioară a art. 115 alin.(1) a Codului de procedură penală era prevăzut că: „La audierea bănuțului, învinutului, inculpatului, părții vătămăte, a martorilor în alte condiții decât cele prevăzute la art. 110¹, **pot fi aplicate**, la cererea acestora sau din oficiu, de către organul de urmărire penală ori instanță, înregistrări audio sau video. Despre aplicarea înregistrărilor audio sau video se comunică persoanei care urmează să fie audiată înainte de începerea audierii.” Observăm deci că legiuitorul a recurs la introducerea unei obligativități față

de, the purpose of which is the obtaining and fixing by the criminal prosecution body (the court), in accordance with the legislation in force, of the statements of the person heard on the information known to him and which is part of the object of the evidence in the criminal case [12, p.153].

In this context, it is relevant that the hearing presupposes direct contact of at least two persons interviewer and interviewee. This contact should ensure the mutual possibility for the two specified subjects to see and hear each other [2, p.8].

Analysing the national judicial practice available on the courts' portal, we found that out of the total number of 50 sentences, absolutely all of them contain at least one hearing, and most of them also contain 4-5 such procedures, regardless of the procedural status of the person heard. In this regard, we note that the hearing is, from a practical point of view, the most frequently used evidentiary procedure in criminal cases, given the fact that in some cases the offences are not likely to produce material traces, and thus the only evidence is reflected in the human mind, and must be obtained by the prosecution body through the hearing.

Currently, the Criminal Procedural Code of the Republic of Moldova in force stipulates that hearings must be conducted with the application of technical means of audio and video recording. This condition derives from the content of 115th Article, 1st paragraph of the CPC, which provides that: „When hearing the suspect, accused, defendant, injured party, witnesses under conditions other than those provided for in 110¹ Article, the prosecution body or court **shall apply** audio and video recordings. The person to be heard shall be informed about the application of audio and video recordings before the hearing begins.” In the previous version of 115 Article 1st paragraph of the Code of Criminal Procedure it was stipulated that: „At the hearing of the suspect, the accused, the defendant, the injured party, the witnesses under conditions other than those provided for in 110¹ Article, audio or video recordings **may be applied**, at their request or ex officio, by the prosecution body or the court.

de organul de urmărire penală sau instanță de a înregistra audio și video, prin intermediul mijloacelor tehnice, a declarațiilor persoanei ce urmează a fi audiate.

În motivarea prezentelor ajustări a normelor procesual penale, legiuitorul a reținut că „Un alt aspect pozitiv al modificărilor propuse privind înregistrarea audio și video a audierilor, constă în afirmarea principiului economiei procedurale, reducerea semnificativă, sau eventual deplină, a situațiilor în care persoanele audiate își schimbă din diferite motive declarațiile făcute anterior, pretind că declarațiile nu le aparțin și reprezintă doar consemnarea procesului-verbal, abuzează de drepturi procedurale (exemplu, invocarea faptului necunoașterii limbii în care a avut loc desfășurarea fazei prejudiciare a procesului penal), fie alte pretense încălcări ale drepturilor și garanțiilor oferite persoanei în cadrul procesului penal, circumstanțe care prejudiciază grav probatoriul prezentat de partea acuzării și atingerea scopului procesului penal. Totodată, partea acuzării sau partea apărării va avea posibilitatea să asculte/revadă înregistrările și să sesizeze nuanțe cărora, poate, nu le-a acordat atenție în timpul efectuării procedurii probatorii, în vederea formulării poziției de acuzare sau de apărare în raport cu circumstanțele cauzei ” [11].

Considerăm că poziția legiuitorului în acest context este una îndreptată spre îmbunătățirea cadrului normativ și spre „ușurarea” muncii depusă de către ofițerii de urmărire penală, procurori și judecători. Într-adevăr aceste „noutăți legislative” sunt în stare de a atinge aceste scopuri, care sunt reținute de către legiuitor, însă din punct de vedere al aplicabilității acestea pot crea mai multe impedimente decât înlesniri, iar în cele ce urmează considerăm oportun a releva niște problematici ce pot apărea din punct de vedere tactic, cu afectarea procedurii de administrare a probelor.

În primul rând, dorim să ne expunem asupra divergențelor ce apar pe segmentul ce ține de durata audierilor, prevăzută în diferite norme procesuale. Astfel, analizând conținutul art. 104 alin.(3¹), art. 107 alin.(2) și art.111 alin.(2) constatăm că durata audierii neîntrerupte (a persoanei adulte) nu poate depăși 4 ore, iar durata audierii în aceeași zi

The person to be heard shall be notified of the audio or video recording before the hearing begins.” It can therefore be seen that the legislator has introduced an obligation on the prosecuting authority or court to make audio and video recordings, by technical means, of the statements of the person to be heard.

In the justification of the present adjustments to the rules of criminal procedure, the legislator noted that „Another positive aspect of the proposed amendments concerning the audio and video recording of hearings is the affirmation of the principle of procedural economy, significantly reducing, or possibly completely reducing, the situations in which the persons heard change their statements made previously for various reasons, claim that the statements do not belong to them and are merely a record of the minutes, abuse procedural rights (e.g. claiming not to know the language in which the prejudicial phase of the criminal proceedings took place), or other alleged violations of the rights and guarantees offered to the person in the criminal proceedings, circumstances which seriously undermine the evidence presented by the prosecution and the purpose of the criminal proceedings. At the same time, the prosecution or the defence will have the opportunity to listen to/review the recordings and to point out nuances to which they may not have paid attention during the evidentiary process, in order to formulate the prosecution’s or defence’s position in relation to the circumstances of the case” [11].

We believe that the legislator’s position in this context is one aimed at improving the regulatory framework and „easing” the work of prosecution officers, prosecutors and judges. Indeed, these „legislative novelties” are able to achieve these goals, which are retained by the legislator, but from the point of view of applicability they may create more impediments than advantages, and in the following we consider it appropriate to highlight some problems that may arise from a tactical point of view, affecting the procedure of administration of evidence.

First of all, we would like to explain the divergences that arise in the segment concerning the duration of the hearings, provided

nu poate depăși 8 ore. În același timp potrivit art. 115 alin.(3) „După terminarea audierii, înregistrarea audio și video **poate fi reprodusă în întregime** la solicitarea consemnată în procesul-verbal al acțiunii sau din oficiu. Completările la înregistrarea audio și video a declarațiilor făcute de persoana audiată se înregistrează, pe suportul informațional care conține înregistrarea. Înregistrarea audio și video se încheie cu declarația persoanei audiate care confirmă justetea declarațiilor.” Astfel, observăm că aceste două prevederi s-ar afla din punctul nostru de vedere într-o ușoară antiteză, în sensul în care legea impune condiția conform căreia nici o persoană nu poate fi audiată mai mult de 8 ore în aceeași zi, iar pe de altă parte normele procedurale îi conferă dreptul persoanei ca după scurgerea acestor 8 ore să ia cunoștință cu înregistrările audio și video realizate pe parcursul audierii. Aceste „conflicte” pot genera incidente de procedură or, conform regulilor de procedură o acțiune procesuală se finalizează în momentul în care participanții la aceasta își includ obiecțiile în procesul verbal al acestei acțiuni și își depun semnăturile olografe pe acesta, conform art. 260 CPP. Astfel ar apărea următorul set de întrebări: Cum procedăm când la finalizarea audierii care a durat 8 ore persoana audiată înaintează cerința de a relua înregistrarea audio și video?; Cum consemnăm acțiunea procesuală respectivă, în sensul în care legea ne impune să depășim termenul audierii, dat fiind faptul că acțiunea încă nu se consideră a fi finalizată până la depunerea semnăturii persoanei? ș.a. Respectiv ideile au rolul de a evidenția caracterul imperfect al modificărilor operate, precum și de a aduce la cunoștința practicienilor respectivele posibile incidente.

Din alt punct de vedere, legea procesual penală a fost modificată pentru a proteja într-o măsură mai mare datele cu caracter personal a participanților la proces. În acest sens, art. 260 alin.(6) stabilește că la procesul-verbal se anexează schițele, fotografiile, peliculele, suporturile informaționale care conțin înregistrările audio și/sau video, mulajele și tiparele de urme executate în cursul efectuării acțiunilor de urmărire penală. Subsecvent, alin. (7) prevede că datele cu caracter personal referitoare la vârsta, domiciliul, datele de

for in the various procedural rules. Thus, analysing the content of 104th art. 3¹ paragraph, 107th art. 2nd par. and 111th art. 2nd par., we note that the duration of an uninterrupted hearing (of an adult) cannot exceed 4 hours, and the duration of a hearing on the same day cannot exceed 8 hours. At the same time, according to 115th Article 3rd paragraph: „After the hearing, the audio and video recording **may be reproduced** in its entirety at the request recorded in the minutes of the action or ex officio. Additions to the audio and video recording of statements made by the person being heard shall be recorded on the information support containing the recording. The audio and video recording shall end with the statement of the person interviewed confirming the accuracy of the statements.” Thus, we note that these two provisions would be in a slight antithesis in our view, in the sense that the law imposes the condition that no person can be heard for more than 8 hours on the same day, and on the other hand the procedural rules give the person the right to have access to the audio and video recordings made during the hearing after the 8 hours have elapsed. These „conflicts” may give rise to procedural incidents, because, according to the rules of procedure, a procedural action is completed when the participants to it include their objections in the report of this action and deposit their holographic signatures on it, according to 260th article of the CPC. Thus, the following set of questions would arise: how do we proceed when at the end of the hearing which lasted 8 hours the person being heard submits a request to replay the audio and video recording; how do we record the procedural action in question, in the sense that the law requires us to exceed the time limit of the hearing, given that the action is not yet considered to be completed until the person’s signature is submitted? etc. These ideas are intended to highlight the imperfect nature of the changes made and to bring to the attention of practitioners possible incidents.

From another point of view, the Criminal Procedural Code has been amended in order to better protect the personal data of the participants in the process. In this regard,

contact, cetățenia, studiile, situația militară, situația familială, ocupația sau altă informație necesară pentru identificarea persoanelor se consemnează în anexa la procesul-verbal al acțiunii procesuale respective, care se păstrează în condiții de confidențialitate la materialele dosarului, într-un compartiment separat, la care părțile pot avea acces doar cu autorizarea procurorului, în cazul în care aceste date ar putea contribui la stabilirea adevărului. Din conținutul acestor 2 aliniate rezultă că în scopul asigurării confidențialității datelor cu caracter personal, informațiile care ar fi susceptibile de a duce la identificarea persoanei se includ în anexele procesului-verbal de audiere și totodată se anexează și înregistrările audio și video. Totuși în urma analizei acestor norme, apar următoarele neclarități: Care vor fi acțiunile procurorului la momentul aducerii la cunoștința învinutului a materialelor dosarului penal? Va acorda acestuia posibilitatea să facă cunoștință cu procesul-verbal cu tot cu anexa (ne referim la înregistrările audio și video), ori va refuza ? Dacă da, care mai este oportunitatea de a mai include datele de identificare a persoanei în anexe (deoarece învinutul va putea spre exemplu să recunoască foarte ușor martorul care îl incriminează) ? Dacă nu îi va acorda posibilitatea, nu se încalcă oare dreptul învinutului de a lua cunoștință cu toate materialele cauzei (adică procesul-verbal cu tot cu anexe)?

În al treilea rând, apare întrebarea referitoare la dotarea cu echipament a organelor de urmărire penală și asigurarea cu încăperi speciale pentru audiere. Actualmente, nu fiecare ofițer din cadrul organului de urmărire penală dispune de aparatul tehnic care ar permite înregistrarea audio și video a audierii. În aceste condiții apare necesitatea fie de a aștepta până „se eliberează” mijloacele tehnice, fie de a realiza înregistrările video cu ajutorul tehnicii personale. În ambele cazuri, ofițerul se va confrunta cu probleme, care se vor reflecta incontestabil în succesul final al acțiunii de audiere. Totodată, apar întrebări referitoare la situațiile în care în același cabinet își realizează activitatea 2 sau chiar 3 ofițeri de urmărire penală. Care este raționamentul aplicării mijloacelor de înregistrare audio și video atunci când colegii de birou a persoanei care efectuează acțiunea de

260th article, 6th paragraph stipulates that the report shall be accompanied by sketches, photographs, films, information media containing audio and/or video recordings, casts and prints of traces made in the course of criminal proceedings. Subsequently, 7th paragraph provides that personal data relating to age, domicile, contact details, nationality, education, military status, family status, occupation or other information necessary for the identification of persons shall be recorded in an annex to the report of the procedural action in question, which shall be kept confidentially with the file materials in a separate compartment, to which the parties may have access only with the authorisation of the prosecutor, if such data could contribute to establishing the truth. It follows from the content of these two paragraphs that in order to ensure the confidentiality of personal data, information which could lead to the identification of the person shall be included in the annexes to the hearing report and audio and video recordings shall be attached. However, after analysing these rules, the following unclear questions arise: What will the prosecutor do when the defendant is informed of the criminal file material? Will the prosecutor give the accused the opportunity to see the report and its annexes (we are referring to the audio and video recordings), or will he refuse? If so, what is the point of including the person's identification data in the annexes (because the accused will be able, for example, to recognise the witness who is incriminating him)? If he does not give him the opportunity, does this not infringe the defendant's right to see all the material in the case (i.e. the report and its annexes)?

Thirdly, there is the question of equipping prosecution bodies and providing special rooms for hearings. At present, not every officer in the prosecution service has the technical equipment that would allow audio and video recording of the hearing. In these circumstances, it is necessary either to wait until the technical means are available or to record video using personal equipment. In both cases, the officer will face problems, which will undoubtedly be reflected in the final success of the hearing. At the same time, questions

urmărirea penală pot să fie expuși în cadru sau pot genera anumite sunete (cum ar fi situația când colegului de birou îi sună telefonul). Ar trebui oare să se întrerupă înregistrarea audio și video? Care ar fi raționamentul de a se efectua un șir de pregătiri zadarnice pentru a se audia un martor timp de doar câteva minute? Ideal ar fi ca fiecare instituție de poliție sau procuratură să fie înzestrată cu camere speciale de audiere și echipamente în acest sens, fapt care actualmente încă nu reprezintă din păcate o actualitate.

Pe de altă parte, Codul de procedură penală permite persoanei care exercită urmărirea penală în condițiile art. 106 CPP, să audieze martorii și în alte locuri decât sediul organului de urmărire penală sau a instanței de judecată. Astfel, Codul de procedură penală stabilește că, martorul se audiază la locul desfășurării urmăririi penale sau cercetării judecătorești. În caz de necesitate, martorul poate fi audiat la locul aflării lui. În același timp, legea procesuală nu prevede o derogare de la normele generale care stabilesc obligativitatea înregistrării audio și video, și deci acestea rămân a fi aplicate în continuare. În atare situații pot apărea diverse imposibilități de a asigura înregistrarea audio și video a audierii. Spre exemplu cum facem în situația când nu este posibil de antrenat specialiștii din cadrul Inspectoratelor de poliție la audierea martorului la domiciliul acestuia, rămâne ca ofițerul de urmărire penală să fie și cel care audiază și cel care aplică mijloacele tehnice? Cum procedăm în situația când de exemplu, martorul ar declara că nu dorește să îi fie înregistrată casa/gospodăria și nu este de acord să fie aplicate înregistrările video în domiciliul lui, invocând că este de acord să ofere declarații însă fără să îi fie filmată proprietatea ? Care ar fi soluția când este necesar de a audia victima internată în spital în stare gravă, dar care este conștientă și e capabilă de a oferi declarații, iar medicii interzic aplicarea mijloacelor de înregistrare motivând că aceasta poate duce la înrăutățirea stării victimei din motive de ordin psihologic ?

Deși suntem de părerea că acestea nu sunt toate aspectele care generează semne de întrebare privitoare la aplicarea noilor modificări ale legii procesual penale, considerăm că acestea sunt cele mai importante care ur-

arise about situations where 2 or even 3 prosecution officers work in the same office. What is the logic of using audio and video recording means when the office colleagues of the person conducting the prosecution may be exposed in the frame or may generate certain sounds (such as when the office colleague's phone rings). Should audio and video recording be interrupted? What would be the rationale for a vain series of preparations to hear a witness for only a few minutes? Ideally, every police station or public prosecutor's office should be equipped with special hearing rooms and equipment for this purpose, which is unfortunately not yet the case at present.

On the other hand, the Criminal Procedural Code allows the person conducting the prosecution in accordance with 106th article of the CPC to hear witnesses in places other than the headquarters of the prosecuting authority or the court. Thus, the Code of Criminal Procedure provides that the witness shall be heard at the place where the criminal prosecution or court investigation is conducted. If necessary, the witness may be heard at the place where he is located. At the same time, the procedural law does not provide for an exception to the general rules establishing the obligation to record audio and video, and therefore they remain to be applied. In such situations it may be impossible to ensure audio and video recording of the hearing. For example, what do we do in situations where it is not possible to involve specialists from the police departments in the hearing of the witness at his or her home, but it remains for the prosecution officer to be both the one who hears and the one who applies the technical means? How do we proceed in a situation where, for example, the witness states that he does not want his house/household to be recorded and does not agree to the video recordings being applied in his home, claiming that he agrees to give statements but without his property being videotaped? What would be the solution when it is necessary to hear the victim who is hospitalised in a critical condition, but who is conscious and able to give a statement, and the doctors forbid the use of recording equipment on the grounds that it may lead to a worsening of the victim's

mează a fi luate în calcul, și care sunt susceptibile de a crea impedimente procesuale de complexitate mai mult sau mai puțin accentuate.

Sub aspect comparativ, urmează să menționăm că statul vecin, România, a trecut deja într-o oarecare măsură prin această practică încă în anul 2016, în sensul că Curtea Constituțională a României s-a expus prin decizia nr. 749/2016 referitoare la respingerea excepției de neconstituționalitate a dispozițiilor art. 110 alin. (5) și a celor ale art. 123 alin. (2) din Codul de procedură penală, privitor la inoportunitatea de a se introduce obligativitatea înregistrării audio și video a audierilor. Curtea a reținut că *„dispozițiile art. 110 alin. (5) din Codul de procedură penală al României, aduc un element de noutate în legislația procesual penală, impunând organelor de urmărire penală obligația înregistrării cu mijloace tehnice audio sau audio/video a audierii suspectului sau inculpatului*. De la această regulă, legiuitorul a instituit o excepție, și anume, nu se va proceda la înregistrarea cu mijloace tehnice audio sau audio/video a audierii suspectului sau inculpatului, atunci când aceasta nu este posibilă. Curtea apreciază că excepția mai sus arătată va opera, exclusiv, în situațiile obiective ce împiedică organul de urmărire penală să asigure înregistrarea audierii, cum este și situația din prezenta cauză, când organul de urmărire penală nu a fost dotat cu mijloace tehnice audio sau audio/video. Curtea constată că, pentru a exclude o eventuală decizie arbitrară a organului de urmărire penală și o aplicare abuzivă a dispozițiilor de lege criticate ce reglementează excepția de la regula generală a înregistrării cu mijloace tehnice audio sau audio/video a audierii suspectului sau inculpatului, legiuitorul a prevăzut expres obligația organului de urmărire penală de a indica concret, în declarația suspectului sau inculpatului, motivul pentru care înregistrarea nu a fost posibilă. Astfel, lipsa motivării sau insuficiența motivare a imposibilității înregistrării poate pune sub semnul întrebării exactitatea celor declarate, cu consecința înlăturării acestui mijloc de probă din ansamblul materialului probator. Chiar și în ipoteza aplicării abuzive a dispozițiilor de lege criticate, se poate observa că, dacă prin nerespectarea cerinței legale în discuție s-a adus o vătămare inculpa-

condition for psychological reasons?

Although we are of the opinion that these are not all the aspects that raise question marks regarding the application of the new amendments to the criminal procedure law, we consider that these are the most important ones to be taken into account, and which are likely to create procedural impediments of more or less accentuated complexity.

On a comparative aspect, we shall mention that the neighbouring state, Romania, has already gone through this practice to some extent in 2016, in the sense that the Constitutional Court of Romania has stated in its decision no. 749/2016 on the rejection of the exception of unconstitutionality of the provisions of 110th article 5th paragraph and those of 123rd art. 2nd paragraph of the Romanian Code of Criminal Procedure, regarding the inappropriateness of introducing the mandatory audio and video recording of hearings. The Court held that „the provisions of Article 110 para. (5) of the Criminal Procedure Code of Romania, bring an element of novelty in the criminal procedure legislation, imposing the obligation on the prosecution authorities to record by audio or audio/video technical means the hearing of the suspect or defendant. The legislator has established an exception to this rule, namely that the audio or audio/video recording of the suspect’s or defendant’s hearing shall not be made when this is not possible. The Court considers that the exception referred to above will apply only in objective situations which prevent the prosecution service from recording the hearing, as is the case here, where the prosecution service was not equipped with audio or audio/video equipment. The Court finds that, in order to preclude a possible arbitrary decision by the prosecuting authority and an improper application of the provisions of the law under challenge which govern the exception to the general rule that the suspect’s or accused person’s hearing must be recorded by audio or audio/video technical means, the legislature expressly laid down the obligation on the prosecuting authority to indicate specifically, in the suspect’s or accused person’s statement, the reason why recording was

tului, acesta are posibilitatea, până la închiderea procedurii de cameră preliminară, să solicite înlăturarea acestui mijloc de probă, potrivit art. 282 alin. (1) și alin. (4) lit. a) din Codul de procedură penală. Având în vedere aceste aspecte, Curtea apreciază că dispozițiile art. 110 alin. (5) din Codul de procedură penală nu contravin prevederilor constituționale ale art. 1 alin. (3). În speța dedusă judecății, Curtea observă că, prin Adresa înregistrată la Curtea Constituțională cu nr. 12.179 din 9 decembrie 2016, Direcția de Investigare a Infracțiunilor de Criminalitate Organizată și Terorism (DIICOT) – Biroul teritorial Sălaj a comunicat faptul că în Dosarul penal nr. 56/D/P/2014 s-a efectuat un număr de aproximativ 150 de audieri de suspecti, inculpați și martori, cu mențiunea că aceste declarații nu au fost înregistrate cu mijloace tehnice audio sau audiovideo, întrucât Direcția de Investigare a Infracțiunilor de Criminalitate Organizată și Terorism – Biroul Teritorial Sălaj nu a fost dotat cu astfel de mijloace. Or, o atare situație obiectivă se încadrează în mod evident în ipotezele de incidență ale dispozițiilor art. 110 alin. (5) din Codul de procedură penală referitoare la excepția de la regula înregistrării cu mijloace tehnice audio sau audiovideo a audierii suspectului sau inculpatului.” [6].

Observăm deci că legiuitorul român a ales o cale mai judicioasă prin faptul că a acordat organului de urmărire penală libertatea să nu înregistreze audio și video acțiunea de audiere în cazurile când din motive obiective, aceste înregistrări nu sunt posibile, derogare de care legiuitorul național nu a ținut cont la elaborarea legii de modificare a Codului de procedură penală.

Totuși, chiar dacă legislatorul a decis să instituie regulile de înregistrare audio și video a audierilor acest lucru nu permite în nici un fel instanței de a nu audia în mod repetat martorii sau părțile vătămate în cadrul ședinței de judecată. Acest lucru este condiționat de practicile CtEDO, care derivă din conținutul Convenției Europene a Drepturilor Omului, care garantează fiecărei persoane în conținutul art. 6 par. 1 „*dreptul la un proces echitabil*”.

Spre exemplu în cauza Al-Khawaja și Tahery c. Marii Britanii, unde primul recla-

not possible. Thus, the lack of or insufficient reasoning for the impossibility of recording may call into question the accuracy of the statements made, with the consequence of removing this evidence from the evidentiary material as a whole. Even in the event of an abusive application of the provisions of the law at issue, it may be observed that, if the failure to comply with the legal requirement in question has caused harm to the accused, he has the possibility, until the close of the preliminary chamber proceedings, to request the removal of that evidence, pursuant to 282nd article 1st paragraph, and 4th paragraph point a) of the Criminal Procedural Code. In the light of those considerations, the Court considers that the provisions of 110th article 5th paragraph of the Code of Criminal Procedure does not contravene the constitutional provisions of 1st art. 3rd paragraph. In the case at hand, the Court notes that, by the address registered with the Constitutional Court under no. 12.179 of 9 December 2016, the Directorate for the Investigation of Organized Crime and Terrorism (DIICOT) - Territorial Office of Sălaj communicated that in Criminal Case no. 56/D/P/2014 a number of approximately 150 interviews of suspects, defendants and witnesses were conducted, with the mention that these statements were not recorded with audio or audio-video technical means, as the Directorate for the Investigation of Organized Crime and Terrorism - Territorial Office Sălaj was not equipped with such means. Such an objective situation clearly falls within the scope of 110th article 5th paragraph of the Criminal Code relating to the exception from the rule of recording the hearing of the suspect or accused person with audio or audio-video technical means.” [6].

We therefore note that the Romanian legislator chose a more judicious path by granting the prosecution body the freedom not to record audio and video recordings of the hearing in cases where, for objective reasons, such recordings are not possible, a derogation that the national legislator did not take into account when drafting the law amending the Criminal Procedural Code.

However, even if the legislator decided to establish rules for audio and video re-

mant a invocat inechitatea procesului penal împotriva sa, deoarece declarațiile uneia din victime au fost citite juraților – victima nu a putut fi audiată în instanță din cauza decesului, iar cel de-al doilea reclamant a invocat inechitatea procesului său pe motiv că declarațiile unui martor au fost citite juraților – martorul nu a putut fi audiat în instanță din cauza temerii pentru siguranța sa – Curtea a analizat impactul declarațiilor martorilor absenți în instanță, inclusiv când aceste declarații constituie singura probă sau proba determinantă (decisivă), asupra echității procedurilor împotriva reclamanților. În acest sens, Curtea Europeană a notat că unul din principiile de bază ale procesului penal este că inculpatul trebuie să aibă posibilitatea efectivă de a contesta probele împotriva sa. Acest principiu cere nu doar ca inculpatul să cunoască identitatea celor care-l acuză ca să poată contesta probitatea și credibilitatea acestora, ci ca inculpatul să fie capabil să testeze veridicitatea și credibilitatea probelor aduse de acuzatorii săi prin audierea acestora în prezența sa, fie la momentul prezentării declarațiilor sau la o etapă ulterioară a procedurilor. Astfel, dacă condamnarea inculpatului este bazată doar sau în principal pe probele prezentate de martori pe care apărarea nu poate să-i audieze la nicio etapă a procedurilor, drepturile sale de apărare sunt restricționate în mod necorespunzător [8]. Rămâne deci a fi obligatoriu și în continuare de a fi citați martorii și părțile vătămate în instanțele de judecată pentru a fi audiați de către complet, cu acordarea posibilității inculpatului de a le adresa acestora întrebări, or acest lucru este statuat de către Curtea Europeană a căror hotărâri sunt obligatorii prin prisma art. 7 alin. (8) a Codului de procedură penală al RM.

Acestea fiind enunțate, urmează să trecem la aspecte ce țin de tactica criminalistică, în partea ce ține de înregistrările audio și video a acțiunilor procesuale, venind în acest sens cu un șir de recomandări.

„Complexitatea audierii reiese nu numai din faptul că oponentul ofițerului de urmărire penală este o persoană care, în unele cazuri, nu dorește să declare adevărul sau care, în general, nu dorește să dea declarații. Dar și de faptul că în declarațiile depuse de persoană, care conlucrează și dorește să co-

ording of hearings, this in no way allows the court not to repeatedly hear witnesses or injured parties during the trial. This is conditioned by the practice of the ECtHR, which derives from the content of the European Convention on Human Rights, which guarantees every person in its 6th art. 1st par. „the right to a fair trial”.

For example in the case of *Al-Khawaja and Tahery v. Great Britain*, where the first applicant claimed unfairness of the criminal proceedings against him because the statements of one of the victims were read to the jury - the victim could not be heard in court due to death, and the second applicant alleged unfairness of his trial on the ground that the statements of a witness were read to the jury - the witness could not be heard in court because of fear for his safety - the Court considered the impact of the statements of witnesses absent in court, including when those statements constitute the sole or decisive (decisive) evidence, on the fairness of the proceedings against the applicants. In this regard, the European Court noted that one of the basic principles of the criminal process is that the defendant must have an effective opportunity to challenge the evidence against him. This principle requires not only that the accused know the identity of those who accuse him in order to be able to challenge their probity and credibility, but that the accused be able to test the truthfulness and credibility of the evidence adduced by his accusers by hearing them in his presence, either at the time of giving evidence or at a later stage of the proceedings. Thus, if the defendant's conviction is based solely or mainly on the evidence of witnesses whom the defence cannot hear at any stage of the proceedings, his defence rights are unduly restricted [8]. It is therefore still obligatory to summon witnesses and injured parties to the courts to be heard by the full court, with the possibility for the accused to ask them questions, as ruled by the European Court whose judgments are binding under 7th article 8th paragraph of the Criminal Procedure Code of the Republic of Moldova.

Having said that, we will now move on to issues related to forensic tactics, in terms

munice tot despre ce cunoaște pot fi erori și denaturări, iluzii și ficțiuni care trebuie constatate la timp pe parcursul audierii și luate în calcul la aprecierea și utilizarea declarațiilor” [9, p.97].

Autorul rus Semenov V. susține că aplicarea înregistrării video, ca cea mai eficientă modalitate de fixare, permite păstrarea conținutului semantic, a intonației, a gesticulației, a mimicii, a stării emoționale a persoanei audiate. În unele cazuri înregistrarea video permite fixarea întregului proces de apariție a declarațiilor, pe când în procesul-verbal de audiere se fixează doar rezultatele finale. Chiar și tăcerea, în unele cazuri, are importanță pentru ofițerul de urmărire penală. Mai ales când este fixat limbajul corporal al persoanei audiate ca reacție la percepția vizuală a informației [10, p.157-162].

Cu ajutorul înregistrării audio putem fixa nu numai rezultatul final (totalizare), dar și întreaga desfășurare a audierii cu care mai apoi va aprecia legalitatea audierii. Creând senzația „prezenței în cadrul audierii”, reproducerea înregistrării audierii ne va permite să stabilim ce a declarat audiatul, dar și cum a declarat, ce întrebări i s-au adresat, formularea lor, ce procedee tactice a folosit ofițerul de urmărire penală sau procurorul și ce influență au avut ele asupra audiatului. La aceasta trebuie menționat că înregistrarea exclude erorile la întocmirea procesului-verbal și asigură plenitudinea și precizia fixării. Conținutul declarațiilor se păstrează în întregime, fără abrevieri și completări care sunt inevitabile la procesul-verbal clasic [12, p.196].

Totuși, legislația procesual-penală în vigoare nu stabilește un set de reguli clare de care trebuie să se conducă un ofițer de urmărire penală, procuror ș.a. la aplicarea mijloacelor tehnice de înregistrare audio și video în cadrul realizării acțiunilor de urmărire penală, și deci această sarcină îi revine criminalisticii. Așadar pentru a asigura desfășurarea normală a acțiunii de urmărire penală și atingerea rezultatelor scontate, persoana responsabilă trebuie să se ghideze în mod principal de regulile impuse de tactica criminalistică.

În cazul în care ofițerul de urmărire penală a decis să aplice înregistrarea video el trebuie să îndeplinească un cumul de acțiuni,

of audio and video recordings of trial proceedings, and in this regard we will make a number of recommendations.

„The complexity of the hearing is not only due to the fact that the opponent of the prosecution officer is a person who, in some cases, does not want to tell the truth or who, in general, does not want to give statements. But also from the fact that in the statements submitted by the person, who cooperates and wants to communicate everything about what he knows, there may be errors and distortions, illusions and fictions that must be found out in time during the hearing and taken into account when assessing and using the statements” [9, p.97].

The Russian author Semenov V. claims that the application of video recording, as the most effective way of fixation, allows to preserve the semantic content, intonation, gesticulation, mimicry, emotional state of the listener. In some cases, video recording allows the entire process of the appearance of statements to be recorded, whereas only the final results are recorded in the minutes of the hearing. Even silence, in some cases, is important for the prosecution officer. Especially when the body language of the person heard is fixed as a reaction to the visual perception of the information [10, p.157-162].

With the help of the audio recording we can fix not only the final result (totalization), but also the entire course of the hearing with which we will later assess the legality of the hearing. By creating the feeling of „being present at the hearing”, playing back the recording of the hearing will allow us to establish what the auditee said, but also how he said it, what questions were put to him, how they were formulated, what tactical procedures the prosecuting officer or prosecutor used and what influence they had on the auditee. It should be noted here that the recording excludes errors in the drafting of the record and ensures the completeness and accuracy of the record. The content of the statements is preserved in its entirety, without abbreviations and additions which are unavoidable in the classical transcript [12, p.196].

However, the current criminal procedure legislation does not establish a set of

în funcție de etapa audierii:

1. luarea deciziei de aplicarea a mijloacelor tehnice de înregistrare video;

2. pregătirea către audiere:

- soluționarea problemei referitoare la participarea unui specialist în domeniul înregistrărilor video;

- elaborarea planului audierii, ținând cont de prevederile legii și de necesitățile urmării penale;

- pregătirea tehnicii, care constă în alegerea mijlocului tehnic optimal, ce ar permite soluționarea sarcinilor înaintate, a opticii, mijloacelor de iluminare, dispozitivului de reproducere. Pregătirea purtătorilor de informație de rezervă și altor accesorii;

- verificarea stării tehnice a mijloacelor, dispozitivelor. Efectuarea unei înregistrări de control; [18, p.122]

- pregătirea încăperii pentru efectuarea înregistrării video, pentru care este necesar de prevăzut să nu fie după posibilitate zgomot, sunet de telefon, deschideri de uși. Încăperea trebuie să fie bine iluminată;

- pregătirea locurilor pentru participanții la acțiunea de urmărire penală respectivă și instalarea camerei de înregistrat.

Înregistrarea video începe imediat după intrarea participanților în birou. Anunțând acestora despre acțiunea de urmărire penală, ofițerul de urmărire penală comunică persoanei audiate că în cadrul audierii va fi aplicată înregistrarea video [12, p.198].

3. efectuarea audierii:

- conectarea tehnicii.

- mențiunile ofițerului de urmărire penală cu privire la efectuarea audierii – timpul, locul, cadrul legal etc.;

- prezentarea participanților;

- explicarea drepturilor și obligațiilor persoanelor participante;

- menționarea temeiului legal al aplicării înregistrării video și condițiilor înregistrării;

- menționarea despre întreruperile din timpul înregistrării, durata acestora, cauza. Referitor la cauza de întrerupere a înregistrării video, considerăm că ea trebuie să fie una impunătoare sau tactic argumentată: pentru schimbarea acumulatorului sau a purtătorului de informație, deplasarea dintr-un loc în

clear rules to be followed by a criminal investigation officer, prosecutor, etc. when applying technical means of audio and video recording in the context of criminal investigation actions, and therefore this task falls to forensic science. In order to ensure that the prosecution proceeds normally and achieves the desired results, the person in charge must therefore be guided primarily by the rules of forensic tactics.

If the prosecuting officer has decided to apply video recording, he must carry out a series of actions, depending on the stage of the hearing:

1. taking the decision to apply technical means of video recording;

2. preparing for the hearing:

- resolving the issue of the participation of a video recording specialist;

- drawing up the hearing plan, taking into account the provisions of the law and the needs of the prosecution;

- preparation of the technique, which consists of choosing the optimal technical means, which would allow to solve the tasks at hand, optics, lighting means, reproduction device. Preparation of backup information carriers and other accessories;

- checking the technical condition of the means, devices. Making a control recording; [18, p.122]

- Preparation of the room for video recording, for which it is necessary to ensure that there is no noise, telephone ringing, doors opening. The room must be well lit;

- preparation of seats for the participants in the prosecution in question and installation of the recording camera.

The video recording starts immediately after the participants enter the office. By informing them about the prosecution action, the prosecution officer informs the person being interviewed that the video recording will be applied during the hearing [12, p.198].

3. conducting the hearing:

- connecting the technique.

- the prosecution officer's notes on the conduct of the hearing - time, place, legal framework, etc.;

- introduction of the participants;

- explaining the rights and obligations

altul (în cazul verificării declarațiilor la locul infracțiunii), iar în timpul deplasării nu trebuie să se efectueze acțiuni ce au importanță pentru urmărirea penală [5, p.138].

4. documentarea acțiunii și încheierea aplicării mijloacelor tehnice:

- reluarea înregistrărilor efectuate, în condițiile art. 115 alin.(3) CPP;

- documentarea scrisă a acțiunii (întocmirea procesului-verbal de audiere, respectându-se condițiile impuse de art. 260 și art. 261 CPP);

- includerea, după caz, a obiecțiilor participanților la acțiune sau includerea mențiunii privind lipsa obiecțiilor;

- anexarea la procesul-verbal a schițelor, desenelor, mulajelor etc. dacă acestea au fost realizate pe parcursul audierii persoanei;

- împachetarea și sigilarea suportului informațional care conține înregistrarea audio și video a acțiunii, într-un plic separat, care va fi semnat de către participanții la acțiunea de audiere;

- aplicarea mențiunii în procesul-verbal de audiere privitoare la împachetarea și sigilarea suportului informațional, cu indicarea locului unde se păstrează, în cazurile în care acesta nu păstrat la dosar.

Aplicarea înregistrării video în cadrul audierii impune respectarea unor cerințe:

1. înregistrarea persoanelor participante la audiere (de exemplu, bănuț, învinuit, parte vătămată, apărător, ofițer de urmărire penală etc.) în timpul prezentării lor, la etapa inițială, să se efectueze prin intermediul unui prim-plan;

2. înregistrarea audierii se efectuează astfel încât toți participanții la acțiunea de urmărire penală să fie permanent în cadru. Specialistul care efectuează înregistrarea video trebuie să reușească să înregistreze fiecare persoană, atât cea care adresează întrebările, cât și cea care răspunde, în plan general și în prim-plan;

3. în momentul când ofițerul de urmărire penală pune o întrebare persoanei audiate, se recomandă ca persoana audiată să fie filmată în prim-plan, în scopul înregistrării reacției la această întrebare (fixarea trăsăturilor feței, gesturilor, mimicii, pronunțării cuvintelor ș.a. [9, p. 33]).

of the participants;

- mentioning the legal basis for the video recording and the conditions of the recording;

- mention of interruptions during the recording, their duration, cause. Regarding the cause for interrupting the video recording, we consider that it must be a compelling or tactically reasoned one: for changing the battery or the information carrier, moving from one place to another (in case of verifying statements at the crime scene), and during the movement no actions that are important for the prosecution must be carried out [5, p.138].

4. documentation of the action and conclusion of the application of technical means:

- Replay of the recordings made, in accordance with 115th art. 3rd paragraph of CPC;

- written record of the action (drafting of the minutes of the hearing, respecting the conditions imposed by 260th and 261st art. of CPC);

- inclusion, where appropriate, of the objections of the participants in the action or inclusion of a mention of the absence of objections;

- annexing to the report sketches, drawings, mouldings, etc. if they were made during the person's hearing;

- packing and sealing the information support containing the audio and video recording of the hearing in a separate envelope to be signed by the participants in the hearing;

- the packing and sealing of the information support, indicating where it is kept, in cases where it is not kept on file.

The application of video recording at the hearing has certain requirements:

1. the recording of the persons participating in the hearing (e.g. suspect, accused, injured party, defence counsel, prosecuting officer, etc.) during their presentation at the initial stage should be done by means of a foreground;

2. the recording of the hearing is made in such a way that all participants in the prosecution are permanently in the frame. The video recording specialist must be able to re-

4. Vocea persoanei care efectuează înregistrarea video trebuie să fie liniștită și fermă. Este necesar de a exclude din fraze și propoziții, cuvintele suplimentare „măi”, „băi”. Întrebările trebuie adresate clar și pe scurt, discutând cu respect față de persoana care participă la acțiunea de urmărire penală, răspunsurile trebuie ascultate cu atenție [16, p. 112].

Totodată, pot fi utilizate în același timp mai multe camera de înregistrare audio și video. În aceste situații, camerele ar trebui să fie fixe și să aibă câteva poziții presetate pentru rotire panoramică, înclinare și distanța focală; una dintre pozițiile posibile trebuie presetată ca preferință. Aceasta permite persoanei care operează echipamentul să modifice punctele vizualizate fără cea mai mică întrerupere a procedurilor instanței. Deschiderea unghiului camerelor de focalizare ar trebui să fi e suficient de mare pentru a garanta faptul că fața, umerii și partea superioară a corpului participanților sunt vizibile în mod clar. Ar trebui ca toți participanții să se poată mișca și întoarce către alte persoane într-un spațiu de 80 × 80 cm fără a dispărea din cadru [7, p.19].

În cazul în care înscrierea declarațiilor în procesul-verbal se efectuează nu concomitent cu audierea, însă numai după ce ofițerul de urmărire penală a ascultat relatarea liberă, a adresat întrebările de detaliu (de tipul: de concretizare, verificare, precizare, completare etc.), pe timpul întocmirii procesului-verbal în înregistrare este necesar de efectuat o pauză („Timpul... Înregistrarea video se întrerupe pentru înscrierea declarațiilor în procesul-verbal. Timpul... Înregistrarea video a fost reluată.”) [17p. 112].

„La folosirea mijloacelor de înregistrare audio și video trebuie respectate anumite condiții ce asigură legalitatea administrării lor ca mijloc de probă, acestea fiind:

- respectarea cu strictețe a prevederilor legale și a regulilor criminalistice de aplicare a lor;
- procesul-verbal de audiere trebuie să conțină referiri exacte, amănunțite și explicații cu privire la toate înregistrările făcute și la condițiile exacte în care au fost realizate;
- cu toată perfecțiunea lor tehnică, mijloacele de înregistrare nu pot servi pe deplin

cord each person, both the questioner and the respondent, in close-up and close-up;

3. when the prosecution officer asks a question to the person being questioned, it is recommended that the person being questioned be filmed in close-up in order to record the reaction to the question (facial features, gestures, facial expressions, pronunciation of words, etc. [13, p. 33]).

4. The voice of the person making the video recording should be quiet and steady. Questions should be asked clearly and briefly, speaking respectfully to the person participating in the prosecution, answers should be listened to carefully [16, p. 112].

At the same time, several audio and video recording cameras can be used at the same time. In these situations, the cameras should be fixed and have several preset positions for pan, tilt and focal length; one of the possible positions should be preset as a preference. This allows the person operating the equipment to change the points viewed without the slightest interruption to the court proceedings. The angle of the focusing cameras should be wide enough to ensure that the face, shoulders and upper body of the participants are clearly visible. It should be possible for all participants to move and turn towards other people within an 80 × 80 cm space without disappearing from the frame [7, p.19].

If the transcription of statements is not made at the same time as the hearing, but only after the prosecution officer has listened to the free account, asked questions of detail (such as: clarification, verification, clarification, completion, etc.), a pause must be taken during the transcription of the record („Time... The video recording is interrupted for the transcription of statements. The time... The video recording is resumed.”) [17, p. 112].

„When using audio and video recordings, certain conditions must be observed to ensure the legality of their administration as evidence, namely:

- strict compliance with the legal provisions and the forensic rules for their application;
- the report of the hearing must contain precise, detailed and explained references to

la stabilirea adevărului decât în condițiile de folosire a rezultatelor cu maxima competență și obiectivitate”[15, p.67].

Totodată, legislația procesual penală prevede anumite particularități, pe care persoana responsabilă de realizarea audierii trebuie să se ghideze la audierea bănuitului/învinuitului, astfel aceasta trebuie să se conducă de următoarele:

a) îl informează despre înregistrarea declarațiilor prin mijloace audio și video în condițiile art. 115 CPP al RM;

b) îl identifică prin nume, prenume, patronimic, prin data, luna, anul și locul nașterii, precizează cetățenia, studiile, situația militară, situația familială și persoanele pe care le are la întreținere, ocupația, domiciliul, precizează dacă acesta posedă limba în care se desfășoară procesul, dacă suferă de dezabilitate, dacă dispune de titluri speciale, grade de calificare și distincții de stat, precum și altă informație necesară pentru identificarea persoanei lui în cauza respectivă;

c) îi explică esența bănuirii, învinuirii și dreptul la tăcere și de a nu depune mărturii în defavoarea sa;

d) îl întreabă dacă acesta acceptă să depună declarații asupra bănuirii sau învinuirii care i se incriminează. În cazul în care bănuitul, învinuitul refuză să depună declarații, se face o mențiune în acest sens în procesul-verbal al audierii și acțiunea procesuală se încheie.

e) dacă bănuitul, învinuitul acceptă să depună declarații, persoana care efectuează audierea îl întreabă dacă recunoaște bănuiala sau învinuirea ce i se incriminează

f) propune de a oferi în scris explicații asupra acesteia, iar dacă bănuitul, învinuitul nu poate scrie sau refuză să scrie personal declarația, acest fapt se consemnează în procesul-verbal de către persoana care efectuează audierea.

g) reproducerea parțial sau totală a înregistrării audio și video, la finalizarea audierii [4, art. 104 alin.(2)].

Legea mai prevede drept condiție obligatorie că audierea bănuitului, învinuitului, inculpatului nu poate începe cu citirea sau reamintirea declarațiilor pe care acesta le-a depus anterior. Bănuitul, învinuitul, inculpatul nu poate prezenta sau citi o declarație scrisă

all the recordings made and the exact conditions under which they were made;

• for all their technical perfection, the means of recording can only be of full use in establishing the truth if the results are used with the greatest competence and objectivity”[15, p.67].

At the same time, the criminal procedure legislation provides for certain particularities, which the person in charge of conducting the hearing must be guided by when hearing the suspect/defendant, so he/she must be guided by the following:

a) inform him/her about the recording of statements by audio and video means under the conditions of 115th article of CPC of the RM;

b) identify him/her by name, surname, patronymic, date, month, year and place of birth, specify his/her nationality, education, military status, family status and dependants, occupation, domicile, specify whether he/she speaks the language of the trial, whether he/she suffers from disability, whether he/she has special titles, qualification degrees and state distinctions, as well as any other information necessary to identify the person in the case;

c) explain to him the substance of the suspicion, the accusation and the right to remain silent and not to testify against him;

d) ask him whether he agrees to give evidence on the suspicion or accusation against him. If the suspected or accused person refuses to testify, a note to that effect shall be made in the minutes of the hearing and the proceedings shall be terminated;

e) if the suspected or accused person agrees to testify, the person conducting the hearing shall ask him or her whether he or she admits the suspicion or charge against him or her;

f) offer to provide a written explanation for it, and if the suspect or accused person is unable or refuses to write the statement in person, this fact shall be recorded in the minutes by the person conducting the hearing.

g) partial or total reproduction of the audio and video recording at the end of the hearing [4, 104th art. 2nd paragraph].

The law also stipulates as a mandato-

mai înainte, însă poate utiliza notele sale asupra amănuntelor greu de memorizat. [4, art. 104 alin.(3)].

În cazurile de audiere a persoanelor în calitate de martor în cadrul procesului penal, persoanele responsabile de audiere se vor conduce de următoarele particularități, prevăzute de Codul de procedură penală, care urmează să fie reflectate și în înregistrările video:

a) informarea martorului, înainte de începerea audierii, de către persoana responsabilă, despre realizarea înregistrării declarațiilor prin mijloace audio și video în condițiile art. 115 CPP;

b) stabilirea identității martorului (numele, prenumele, domiciliul etc.);

c) explicarea drepturilor și obligațiilor prevăzute în art.90 și prevenirea asupra răspunderii ce o poartă în caz de refuz de a depune declarații, precum și pentru declarații mincinoase, făcute cu bună știință și despre aceasta se face mențiune în procesul-verbal al audierii;

d) întrebarea martorului dacă este soț sau rudă apropiată cu vreuna din părți și în ce relații se află cu părțile. În cazul în care se dovedește a fi soț sau rudă apropiată a bănuțitului, învinutului, inculpatului, martorului i se explică dreptul de a tăcea și este întreat dacă acceptă să facă declarații;

e) aducerea la cunoștință a obiectului cauzei și propunerea de a declara despre faptele și circumstanțele pe care le cunoaște și care se referă la cauză (aceasta reprezintă etapa relatării libere a audierii);

f) adresarea întrebărilor cu privire la faptele și circumstanțele care trebuie constatate în cauză, precum și în ce mod a luat cunoștință de cele declarate. Aceasta etapă presupune înaintarea de către persoana responsabilă de audiere a unui set de întrebări sau neclarități asupra celor declarate de către martor, fiind incluse în procesul-verbal cu adevărarea fiecărui răspuns la întrebare prin semnătură;

g) aducerea la cunoștință a dreptului de a lua cunoștință (vizualiza) înregistrările audio și video a acțiunii;

h) reproducerea parțială sau totală a înregistrării, cu consemnarea acestui fapt în

ry condition that the hearing of the suspect, accused or defendant may not begin with the reading or rehearing of statements he/she has previously made. The suspect, accused or defendant may not present or read a written statement beforehand, but may use his notes on details that are difficult to memorise. [4, 104th art. 3rd paragraph].

In cases of hearing persons as witnesses in criminal proceedings, the persons responsible for the hearing shall be guided by the following particularities, provided for by the Criminal Procedural Code, which shall also be reflected in the video recordings:

a) informing the witness, before the beginning of the hearing, by the person in charge, about the making of the recording of the statements by audio and video means under the conditions of 115th article of the CPC;

b) establishing the identity of the witness (name, surname, address, etc.);

c) explanation of the rights and obligations provided for in 90th article and prevention of liability in case of refusal to make statements, as well as for false statements made with good knowledge, and this shall be mentioned in the minutes of the hearing;

d) questioning the witness as to whether he is the spouse or close relative of any of the parties and as to his relationship to the parties. If the witness is found to be the spouse or close relative of the suspect, accused or defendant, the right to remain silent shall be explained and the witness shall be asked whether he or she agrees to make statements;

e) the subject matter of the case is made known and the witness is asked to testify about the facts and circumstances known to him or her which relate to the case (this is the free account stage of the hearing);

f) asking questions about the facts and circumstances to be ascertained in the case, and how he became aware of the facts and circumstances stated. This stage entails the submission by the person in charge of the hearing of a set of questions or doubts on what the witness has stated, which are included in the report with the certification of each answer to the question by signature;

g) the right to be informed of the right

procesul-verbal;

Totodată, art. 115 alin.(2) a Codului de procedură penală stabilește că nu se admite înregistrarea audio și video a unei părți din audiere, precum și repetarea specială pentru înregistrare audio și video a declarațiilor deja făcute. În mod subsecvent, alin.(6) al aceluiași articol stabilește o excepție conform căreia, în cazul în care, din motive tehnice sau din alte motive, înregistrarea video nu este posibilă, despre aceasta se face mențiune în procesul-verbal al audierii, cu indicarea cauzei imposibilității de înregistrare video a audierii. În acest caz, audierea se desfășoară cu aplicarea înregistrării audio. Considerăm că această derogare de la regula principală nu este susceptibilă de a îmbunătăți situația, pentru că în continuare urmează să fie întâlnite acel set de impedimente descrise anterior în prezenta lucrare.

În final dorim să venim cu propriile păreri referitoare la modificările operate la Codul de procedură penală prin Legea nr.245 din 31.07.2023, în partea ce ține de introducerea obligativității de înregistrare a declarațiilor cu mijloace audio și video. Astfel, considerăm că legiuitorul a urmărit scopuri nobile, printre care s-ar enumera posibilitatea de a „revedea/reasculta” declarațiile, reducerea semnificativă sau chiar totală a situațiilor în care persoanele își schimbau declarațiile sau invocau că declarațiile incluse în procesul-verbal nu le aparțin, reducerea cazurilor de înaintare a plângerilor calomnioase privind aplicarea torturii sau a relelor tratamente în cadrul acțiunilor de audiere etc., însă aceste schimbări s-au dovedit a fi mai mult nechiezuitoare, în sensul că acestea generează un șir de neclarități și chiar greutăți. Opinia noastră este că aceste modificări ar putea fi benefice, însă la o etapă ulterioară, atunci când nu vor mai exista probleme de ordin logistic și tehnic în cadrul organelor de aplicare a normelor de drept, și atunci când se va pune un accent mai mare pe aplicarea acestor mijloace, cu realizarea anumitor cursuri de instruire specializate, desfășurate special pentru funcționari precum ofițeri de urmărire penală, procurori etc., cei care nu au avut atribuții funcționale directe de aplicare a mijloacelor tehnice până la această etapă. La fel, ar fi o soluție regle-

to view audio and video recordings of the action;

h) partial or total reproduction of the recording, with this fact being recorded in the report;

At the same time, 115th article 2nd paragraph of the Criminal Procedural Code establishes that the audio and video recording of a part of the hearing, as well as the special repetition for audio and video recording of statements already made, is not allowed. Subsequently, 6th paragraph of the same article establishes an exception according to which, if for technical or other reasons video recording is not possible, this shall be mentioned in the minutes of the hearing, indicating the reason for the impossibility of video recording the hearing. In this case, the hearing shall be conducted with the audio recording. We consider that this derogation from the main rule is not likely to improve the situation, because the set of impediments described earlier in this paper will still be encountered.

Finally, we would like to give our own opinions on the amendments made to the Code of Criminal Procedure by Law no.245 from 31.07.2023, in the part concerning the introduction of the obligation to record statements with audio and video means. Thus, we believe that the legislator aimed at some noble goals, including the possibility of „re-viewing/recalling” statements, a significant or even total reduction in the number of cases in which persons changed their statements or claimed that the statements included in the minutes did not belong to them, a reduction in the number of cases of filing defamatory complaints about torture or mistreatment during hearings, etc., but these changes have proved to be rather misguided, in the sense that they generate a number of uncertainties and even difficulties. Our view is that these changes could be beneficial, but at a later stage, when there are no longer logistical and technical problems within law enforcement bodies, and when there is a greater emphasis on the application of these means, with certain specialised training courses being carried out specifically for officials such as prosecution officers, prosecutors, etc., who have not had direct functional responsibility for ap-

mentarea excepției de aplicare a înregistrării video și audio la audiere.

CONCLUZII.

Studiul asupra aspectelor teoretice și practice privind înregistrarea audio și video a audierii în cadrul procesului penal în Republica Moldova relevă o serie de provocări și dileme cu care se confruntă funcționarii publici care urmează să aplice aceste mijloace tehnice. Analiza detaliată a legislației relevante și a practicilor curente evidențiază că, în ciuda avantajelor evidente ale utilizării înregistrărilor audio și video a audierilor în procesul penal, există dificultăți semnificative în punerea lor în aplicare. Una dintre principalele probleme fiind în insuficiențele de ordin tehnic, care afectează nemijlocit capacitatea persoanelor responsabile de a aplica eficient înregistrările audio și video. Aceste obstacole tehnice generează întârzieri și deci drept consecință perturbări ale cursului normal a procesului, cauzate uneori și de incapacitatea de a utiliza înregistrările în mod corespunzător. În plus, se constată că modificările aduse recent Codului de procedură penală în vederea aplicării înregistrărilor audio și video în procesul penal presupun și noi provocări. Impedimentele de ordin tactic, cum ar fi rezistența părților implicate și a martorilor față de această tehnologie relativă nouă din punct de vedere legislativ, precum și temerile privind protecția datelor personale și confidențialitatea, aduc la suprafață dificultăți semnificative în implementarea acestor modificări. În contextul imposibilităților tehnice actuale și a inoportunității modificărilor legislative propuse, este esențial să se abordeze aceste probleme într-un mod ponderat și pragmatic. Soluțiile ar trebui să vizeze nu numai îmbunătățirea infrastructurii tehnologice, ci și instruirea personalului din cadrul organelor de forță pentru ca aceștia să poată aplica corect mijloacele tehnice de înregistrare audio și video.

În concluzie, deși există provocări semnificative în implementarea înregistrărilor audio și video în procesul penal din Republica Moldova, o abordare echilibrată, care ia în considerare atât aspectele tehnice, cât și cele legislative și umane, poate contribui la o

plying the technical means up to this stage. Similarly, it would be a solution to regulate the exception of the application of video and audio recording at the hearing.

CONCLUSION.

The study on the theoretical and practical aspects of audio and video recording of hearings in criminal proceedings in the Republic of Moldova reveals a number of challenges and difficulties faced by public officials who are to apply these technical means. A detailed analysis of the relevant legislation and current practices highlights that, despite the obvious advantages of using audio and video recording of hearings in criminal proceedings, there are significant difficulties in their implementation. One of the main problems lies in technical deficiencies, which directly affect the ability of those responsible to apply audio and video recordings effectively. These technical obstacles lead to delays and therefore to disruptions in the normal course of the trial, sometimes caused by the inability to use the recordings properly. In addition, it is noted that recent amendments to the Criminal Procedural Code with a view to the application of audio and video recordings in criminal proceedings also present new challenges. Tactical impediments, such as resistance from involved parties and witnesses to this relatively new technology from a legislative point of view, as well as concerns about the protection of personal data and privacy, bring to the surface significant difficulties in implementing these changes. Given the current technical impossibilities and the untimeliness of the proposed legislative changes, it is essential to address these issues in a considered and pragmatic way. Solutions should not only be aimed at improving the technological infrastructure, but also at training law enforcement personnel in the correct application of technical means of audio and video recording.

In conclusion, although there are significant challenges in the implementation of audio and video recording in criminal proceedings in the Republic of Moldova, a balanced approach, taking into account both technical, legislative and human aspects, can contribute

evoluție pozitivă în acest domeniu. Este imperativ ca deciziile luate să fie fundamentate pe o analiză cuprinzătoare a contextului specific național și să fie orientate către asigurarea unei justiții penale echitabile și eficiente.

Considerăm drept oportune deci, modificarea și completarea art. 115 din Codul de procedură penală, după cum urmează:

(1) La audierea bănuitului, învinuitului, inculpatului, părții vătămate, a martorilor în alte condiții decât cele prevăzute la art. 110¹, *la necesitate*, se aplică de către organul de urmărire penală ori instanța, înregistrări audio și video. Despre aplicarea înregistrărilor audio și video se comunică persoanei care urmează să fie audiată înainte de începerea audierii.

(1¹) Necesitatea audierii persoanelor menționate la alin.(1) va fi evaluată de către persoana responsabilă care realizează acțiunea procesuală, luându-se în calcul circumstanțele cauzei precum personalitatea persoanei ce urmează a fi audiate, complexitatea cauzei, posibilitatea dispariției sau sustragerii acesteia de la proces sau altele.

to a positive development in this area. It is imperative that decisions taken are based on a comprehensive analysis of the specific national context and are oriented towards ensuring fair and efficient criminal justice.

We therefore consider it appropriate to modify and complete 115th article of the Criminal Procedural Code as follows:

(1) When hearing the suspect, the accused, the defendant, the injured party, the witnesses under conditions other than those provided for in Article 110¹, *if necessary*, audio and video recordings shall be applied by the prosecution body or the court. The person to be heard shall be informed about the application of audio and video recordings before the hearing begins.

(1¹) The necessity of hearing the persons referred to in 1st paragraph shall be assessed by the responsible person conducting the proceedings, taking into account the circumstances of the case such as the personality of the person to be heard, the complexity of the case, the possibility of his or her disappearance or evasion from the proceedings or others.

Referințe bibliografice

Bibliographical references

1. Bejenari M. *Audierea – acțiune de tactică criminalistică în procesul penal*. În: Tezele celei de-a 73-a conferință științifică a studenților UASM, Chișinău, 2020. Disponibil: https://ibn.idsi.md/sites/default/files/imag_file/Conferinta_stud_73_UASM_2020.pdf (accesat la 14.12.2023)
2. Ciaglic T. *Studiu privind examinarea oportunității utilizării mijloacelor tehnice moderne în procesul de a audiere a martorilor*. Disponibil: https://www.justice.gov.md/public/files/file/studii/studii_srsj/Studiu.pdf (accesat la 14.12.2023)
3. Ciopraga A., *Criminalistica*. Tratat de tactică, Editura Gama, Iași, 1996.
4. Codul de procedură penală al Republicii Moldova: nr.122-XV din 14 martie 2003. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2013, nr.248-251.
5. Constantin R., Andronache A. Aplicarea mijloacelor tehnice audio-video la audierea persoanei. În: *Anale științifice ale Academiei „Ștefan cel Mare” a MAI al Republicii Moldova*, nr.12, Chișinău, 2020.
6. Decizia CCR nr. 749/2016 referitoare la respingerea excepției de neconstituționalitate a dispozițiilor art. 110 alin. (5) și a celor ale art. 123 alin. (2) din Codul de procedură penală, În Monitorul Oficial al României cu numărul 189 din 16 martie 2017.
7. Ghid privind utilizarea videoconferințelor în cadrul procedurilor transfrontaliere. Disponibil: <https://www.consilium.europa.eu/media/30597/qc3012963roc.pdf> (accesat la 14.12.2023)
8. Hotărârea CtEDO Al-Khawaja și Tahery c. Marii Britanii, Nr. 26766/05 și 2228/06, §§ 118-165, din 15.12.2011.
9. Mateuț Gh. În legătură cu noua reglementare privind înregistrarea audio sau video în probațiunea penală. //În: Dreptul, nr. 8. București, 1998,
10. Семенов В. Технические средства фик-

- сацией содержания и результатов следственных действий. În: Вестник ОГУ № 3, март.
11. Notă Informativă la proiectul de lege pentru modificarea unor acte normative. Legea nr.245 din 31.07.2023.
  12. Osoianu T., Otavciuc D., Odagiu I., Rusnac C. *Tactica Acțiunilor de urmărire penală*. Editura Cartea Militară, Chișinău, 2020.
  13. Rusnac C., Înregistrarea audio și video a audierii. În: „CODUL DE PROCEDURĂ PENALĂ AL REPUBLICII MOLDOVA – 20 DE ANI DE LA INTRAREA ÎN VIGOARE”, Materialele conferinței științifico națională, 09 noiembrie 2023, Chișinău.2023.
  14. Белкин Р.С., Тактика допроса / в кн.: Лившиц Е., Белкин Р.С., Тактика следственных действий, Москва, 1997.
  15. Быховский И.Е. Процессуальные и тактические вопросы системы следственных действий. Автореферат докторской диссертации. Москва, 1976.
  16. Газизов В.А., Филиппов С.А. Видеозапись и ее использование при производстве следственных действий. Москва, 1997
  17. Розенблит С.Я. Возможности использования звукозаписи при производстве следственных и судебных действий. Вопросы криминалистики. Москва, 1984.
  18. Odagiu I., Andronache A., *Particularitățile audierii subiecților procesului penal*, Academia „Ștefan cel Mare” a MAI, Chișinău: Tipografia Academiei „Ștefan cel Mare” a MAI,2013.

Despre autori:

Constantin RUSNAC,
doctor în drept, conferențiar universitar,
șef, Catedra „Procedură penală, criminalistică
și securitate informațională”,
Academia „Ștefan cel Mare” a MAI,
e-mail: navrucnd1@gmail.com,
ORCID ID: 0000-0002-8122-7711

Laurențiu SCOBICI,
student,
Facultatea Drept, Administrație,
Ordine și Securitate Publică,
Academia Ștefan cel Mare” a MAI,
e-mail: scobicilaur@gmail.com
ORCID ID: 0009-0002-9814-3546

About authors:

Constantin RUSNAC,
PhD, associate professor,
Head of the Chair of „Criminal Procedure,
Forensics and Information Security”,
Academy “Ștefan cel Mare” of the MIA,
e-mail: navrucnd1@gmail.com,
ORCID ID: 0000-0002-8122-7711

Laurențiu SCOBICI,
student of the Faculty of Law, Administration,
Order and Public Security,
Academy “Ștefan cel Mare” of the MIA,
e-mail: scobicilaur@gmail.com,
ORCID ID: 0009-0002-9814-3546

ANALIZA CONCEPTUALĂ A NOȚIUNII DE PORNOGRAFIE INFANTILĂ

Mariana-Cristina DRAGOMIR,
doctor în drept

Efrosinia URSU,
doctorandă

Chiar dacă fenomenul pornografiei infantile constituie în prezent un subiect de cercetare pentru mai multe lucrări științifice, totodată nu putem să denotăm faptul că subiectul prenotat a fost tratat suficient.

De asemenea, putem afirma că actualmente nu există o abordare corespunzătoare a noțiunii de pornografie infantilă.

Prin urmare, respectivul articol științific urmărește clarificarea aspectelor menționate supra.

Cuvinte-cheie: pornografie, exploatare sexuală, pornografie infantilă.

CONCEPTUAL ANALYSIS OF THE NOTION OF CHILD PORNOGRAPHY

Mariana-Cristina DRAGOMIR,
PhD

Efrosinia URSU,
PhD student

Lately, the phenomenon of child pornography has been the subject of research for several scientific papers, but at the same time, we cannot denote that the mentioned subject has been sufficiently approached.

We can also state that so far there is not a proper approach to the definition of child pornography.

Therefore, the respective scientific article aims to clarify the aspects mentioned above.

Keywords: pornography, sexual exploitation, child pornography.

INTRODUCERE.

Printre diferitele forme de exploatare sexuală, pornografia infantilă se distinge ca una din cele mai periculoase și nocive. Conceptul de pornografie infantilă este definit de protocolul menționat ca „orice reprezentare, prin orice mijloace, a copiilor angajați într-o activitate sexuală explicită, reală ori simulată, sau orice altă expunere a organelor sexuale ale copiilor, în principal în scopuri sexuale”. Această definiție pare a fi cea mai reușită dintre cele existente în literatura științifică, deoarece conține referințe la o serie de caracteristici cheie care permit de a le cataloga ca elemente pornografice: imaginile sexuale explicite, lipsa de valoare medicinală, științifică, artistică sau culturală, insulta moralității publice. Fenomenul are implicații economice și sociale adânci, afectând un număr foarte mare de copii minori, care sunt supuși abuzurilor sexuale și exploatării. În această ordine de idei, pornografia infantilă a devenit o problemă gravă care necesită implementarea de către R. Moldova a unor măsuri eficiente de prevenire a acestui flagel social.

INTRODUCTION.

Among the various forms of sexual exploitation, child pornography stands out as one of the most dangerous and harmful. The concept of child pornography is defined by the mentioned protocol as “any representation, by any means, of children engaged in an explicit, real or simulated sexual activity, or any other exposure of the sexual organs of children, mainly for sexual purposes”. This definition seems to be the most successful of the definitions existing in the scientific literature, as it contains references to a number of key features that allow to categorize them as pornographic elements: sexually explicit images, lack of medicinal, scientific, artistic or cultural value, insult to public morality. The phenomenon has deep economic and social implications, affecting a very large number of minor children who are subjected to sexual abuse and exploitation. In this context, child pornography has become a serious problem that requires the implementation by the Republic of Moldova of effective measures to prevent this social scourge.

METODE ȘI MATERIALE APLICATE.

În procesul studiului au fost aplicate metodele: istorică, analitică, a deducției și a sintezei.

Materialele utilizate sunt constituite din publicații ale savanților, bazându-se pe legislația națională.

REZULTATE OBȚINUTE ȘI DISCUȚII.

Etimologic cuvântul *pornografie* derivă din limba greacă *πορνογράφος / pornografos* având sens de *a scrie despre prostituate*, fiind la rândul său compus din *πόρνη / pórnê* cu sensul de *prostituată și porneia – pornea-prostituție*, și *γράφω / gráfō* cu sensul de *a picta, a scrie, a descrie*. Cuvântul grec *πόρνη / pórnê* la rândul său provine dintr-un cuvânt Indo-European cu înțelesul de *a vinde*, făcând referire directă la faptul că prostituatele pun în vânzare trupul lor. Nu există o dată precisă despre apariția cuvântului în Grecia, se știe doar că cuvântul *pornografie* era utilizat în anii 1800 în limbajul francez. Treptat a fost utilizat și în alte limbi, cum ar fi cea engleză în 1857, în New Orleans în 1842.

Am putea spune că pornografia există încă de la începutul omenirii. Reprezentările de natură sexuală, precum figurinele Venus și desenele pe piatră existau încă din timpuri preistorice [1, p.195]. Dar în acea epocă intenția acestor reprezentări nu era să excite sexual, ci să ceară fertilitate și recolte bune.

În India există temple hinduse clădite în urmă cu mai mult de 2500 de ani, cu sculpturi și decorațiuni ce prezintă perechi în timpul copulării. În China au fost descoperite desene și gravuri din epoca dinastiei Chin cu reprezentări ale actului sexual. În ruinele cetăților grecești s-au descoperit căni cu desene explicite a actului sexual, de asemenea texte și alte obiecte cu caracter erotic.

Însă conceptul de *pornografie* înțeles astăzi nu a existat până în Epoca Victoriană. De exemplu, pictura francezului impresionist Édouard Manet, intitulată *Olympia*, era o poză nudă a unei curtezane franceze, literalmente „o poză de prostituată”. În cele din urmă, legislația sec. XIX a interzis publicarea și răspândirea anumitor scrieri și imagini

APPLIED METHODS AND MATERIALS.

In the process of the study, the following methods were applied: historical, analytical, deduction, synthesis.

The materials used are the publications of scientists in the field, as well as the national legislation.

RESULTS OBTAINED AND DISCUSSIONS.

Etymologically the word *pornography* derives from the Greek *πορνογράφος/ pornografos* meaning *to write about prostitutes*, being in turn composed of *πόρνη / pórnê* meaning *prostitute* and *πορνεία* meaning *prostitution*, and *γράφω / gráfō* meaning *to paint, write, describe*. The Greek word *πόρνη / pórnê* in turn comes from an Indo-European word meaning *to sell*, referring directly to the fact that prostitutes sell their bodies. There is no precise date about the appearance of the word in Greece, it is only known that the word *pornography* was used in the 1800s in French. It was gradually used in other languages such as English in 1857, in New Orleans in 1842.

We could say that pornography has been around since the beginning of mankind. Representations of a sexual nature, such as Venus figurines and stone drawings, have existed since prehistoric times [1, p.195]. But in that age the intention of these representations was not to arouse sexually, but to demand fertility and good harvests.

In India there are Hindu temples built more than 2500 years ago, with sculptures and decorations depicting pairs during copulation. Drawings and engravings from the Chin Dynasty era with depictions of sexual intercourse have been discovered in China. In the ruins of the Greek fortresses were found mugs with explicit drawings of the sexual act, also texts and other objects of erotic nature.

However, the concept of *pornography* understood today did not exist until the Victorian era. For example, the painting of French Impressionist Édouard Manet entitled *Olympia*, was a nude picture of a French courtesan, literally “a picture of a prostitute”. Finally, the 19th century legislation prohib-

considerate pornografice și a dispus distrugerea în masă a acestora; cu toate acestea, posesarea în privat și vizualizarea nu constituia infracțiune decât mai apoi [2, p.14].

În anul 1860, când se efectuau săpături arheologice pe scară largă la Pompeii, au fost descoperite obiecte de artă cu caracter erotic, acestea fiind atât de șocante, au fost ascunse de văzul lumii. Acces la ele aveau doar oamenii de știință. Obiectele mobile au fost transportate la Muzeul Secret din Napoli, iar ceea ce nu a putut fi transportat a fost acoperit și îngărdit pentru a nu corupe susceptibilitatea femeilor, a copiilor și a claselor muncitoare.

Apariția creștinismului a transformat manifestările grafice ale sexualității într-un tabu, dar fără ca aceasta să dispară cu totul. Ele au reapărut în timpul Renașterii sub o formă deschisă sau disimulată. Sculptura lui Bernini reprezentând-o pe Tereza de Avila o înfățișează pe aceasta într-o poziție pe care mulți o interpretează ca un extaz orgasmic. În concret, extazul mistic se consideră echivalentul spiritual al orgasmului fizic.

Am putea spune că fenomenul pornografic s-a manifestat în distincte domenii, nu doar în artă, ci și în literatură. De exemplu, Fanny Hill (1748) este considerată „prima proză originală engleză pornografică și prima pornografie care îmbracă forma unui roman” [3, p.45]. Este un roman erotic de John Cleland publicat pentru prima dată în Anglia sub titlul original *Memoirs of a Woman of Pleasure* [4]. Aceasta este una dintre cele mai interzise cărți din istorie, autorii acesteia fiind acuzați de „coruperea supușilor regelui”. Prima lege care incrimina pornografia a fost Actul Publicațiilor Obscene din 1857. Documentul se aplica Marii Britanii și Irlandei și a calificat vânzarea materialului obscen drept infracțiune statutară, dând instanțelor puterea de a confisca și distruge materialele ofensatoare. Actul nu se aplica Scoției, unde se mai aplica common law, cu toate acestea el nu a definit expres termenul de „obscen”, lăsând determinarea acestuia la discreția fiecărui stat. Anterior Actului, publicarea materialului obscen a fost tratată ca un delict de drept comun, ceea ce făcea dificil de a judeca autorii și editorii chiar și în cazul în care materialul a fost în mod clar catalogat ca pornografie.

ited the publication and dissemination of certain writings and images considered pornographic and ordered their mass destruction, however private possession and viewing did not constitute a crime until later [2, p.14].

In 1860, when large-scale archaeological excavations were carried out at Pompeii, erotic art objects were discovered, which were so shocking, they were hidden from the world, with only scientists having access to them. The movable objects were transported to the Secret Museum in Naples, and what could not be transported was covered and fenced in order not to corrupt the susceptibility of women, children and working classes.

The emergence of Christianity has turned the graphic manifestations of sexuality into a taboo, but without its disappearance altogether. They reappeared during the Renaissance in an open or disguised form. Bernini's sculpture of Teresa of Avila depicts her in a position that many interpret as an orgasmic ecstasy. Specifically, mystical ecstasy is considered the spiritual equivalent of physical orgasm.

We could say that the pornographic phenomenon manifested itself in distinct fields, not only art but also in literature, such as Fanny Hill (1748) is considered “the first original English pornographic prose and the first pornography that takes the form of a novel” [3, p. 45]. It is an erotic novel by John Cleland first published in England under the original title *Memoirs of a Woman of Pleasure*. [4]. This is one of the most banned books in history, its authors being accused of “corrupting the king's subjects”. The first law criminalizing pornography was the Obscene Publications Act of 1857. The Act applied to Great Britain and Ireland, qualified the sale of obscene material as a statutory offence, giving the courts the power to confiscate and destroy offensive material. The Act does not apply to Scotland, where common law still applies, however the Act did not expressly define the term “obscene”, leaving its determination to the discretion of each state. Prior to the Act, the publication of obscene material was treated as a common law offense, making it difficult to judge authors and publishers even if the material was clearly intended for

Atitudinea Victorienilor, că pornografia era doar pentru cei selectți, poate fi văzută în textul testului lui Hicklin, generat de un caz din 1868 unde se întreabă „dacă tendința materiei percepute ca obscenitate este de a corupe și a corupe pe cei ale căror minți sunt deschise la astfel de influențe imorale, și în a căror mâini o publicație de acest fel poate cădea”. În ciuda faptului de suprimare a acestora, imagini cu scene erotice existau mereu în istorie.

Pornografia, așa cum este cunoscută în ziua de azi, s-a ivit odată cu apariția fotografiei. Peste puțin timp, după ce Daguerre a inventat *dagherotipia*, se făceau deja primele fotografii de nuduri și de perechi în momentul actului sexual. În Marea Britanie există o fotografie făcută în jurul anului 1890, care arată o femeie făcând felație unui bărbat, ceea ce ar fi prima fotografie pornografică dintr-o țară anglo-saxonă. Inventarea cinematografului a mărit producerea pornografiei, mai ales după al Doilea Război Mondial. În Statele Unite așa-numita revoluție sexuală a anilor 60 a permis ca tema sexualității să se discute mai deschis. O consecință indirectă a acestor schimbări sociale a fost creșterea producției grafice a materialului cu conținut erotic. Primii care au filmat un film pornografic au fost Eugene Pirou și Albert Kirchner. Filmul *Le Coucher de la Mariée* din 1896 a arătat scena de striptease a actriței Louise Willy. Filmul a inițiat un gen nou riscant de pelicule franceze care arăta femei dezbrăcându-se. Ca urmare, alți producători au realizat profitabilitatea acestui gen de filme.

Filmele sexual explicite în curând au fost caracterizate ca obscene și răspândite ilegal. Începând cu anii 1920, filmele erau produse în mod clandestin de amatori, în special în Statele Unite ale Americii și în Franța. Procurarea și distribuirea filmelor pornografice era riscantă, astfel distribuția era strict privată. Danemarca a fost prima țară care a legalizat pornografia în 1969, care a dus la o explozie a producției comerciale pornografice. Aceasta însă a continuat să fie interzisă în alte țări, din care cauză era adusă ca contrabandă și vândută „sub tejghea” sau uneori difuzată în cluburi cinematografice „doar pentru membri”.

Inițial în materialele pornografice erau

pornography.

The Victorian attitude that pornography was only for the select can be seen in the text of Hicklin’s test, generated by a case in 1868 where he wonders “whether the tendency of matter perceived as obscenity is to corrupt and corrupt those whose minds are open to such immoral influences, and into whose hands a publication of this kind may fall”. Despite the fact of suppressing them, images of erotic scenes always existed in history.

Pornography, as it is known today, appeared with the apparition of photography. Shortly after Daguerre invented the *daguerreotype*, the first nude photos and the first pair photos were already taken at the time of sexual intercourse. In the UK there is a photograph taken around 1890 which shows a woman giving fellatio to a man, which would be the first pornographic photograph from an Anglo-Saxon country. The invention of cinema increased the production of pornography, especially after World War II, in the United States, the so-called sexual revolution of the 1960s allowed the topic of sexuality to be discussed more openly. An indirect consequence of these social changes was the increase in graphic production of erotic material. The first to film a pornographic film were Eugene Pirou and Albert Kirchner. The 1896 film *Le Coucher de la Mariée* showed the actress Louise Willy’s striptease scene. Pirou’s film initiated a risky new genre of French films showing women undressing, as a result of which other filmmakers realized the profitability of this genre of films.

Sexually explicit films were soon dubbed obscene and spread illegally. Since the 1920s, films have been produced clandestinely by amateurs, especially in the United States and France. Procuring and distributing pornographic films was risky, so distribution was strictly private. Denmark was the first country to legalize pornography in 1969, which led to an explosion of commercial pornography production. However, it continued to be banned in other countries, because of which it was smuggled and sold “under the counter” or sometimes broadcast in movie clubs “for members only”.

prezentate persoane adulte, cu timpul însă industria pornografică s-a extins asupra altor categorii de persoane de vârstă fragedă, adică copii.

Prin *pornografie infantilă* se înțelege orice reprezentare, prin orice mijloc, a unui copil care este implicat într-o activitate sexual explicită, reală sau simulată, sau orice reprezentare a organelor sexuale ale unui copil, în primul rând cu scop sexual.

O abordare mai recentă a noțiunii este utilizarea termenului „imagini ce reflectă abuz sexual asupra copilului”, care este echivalentul termenului „pornografie infantilă”, însă reflectă mai amplu conținutul și natura fenomenului. În plus, cuvântul „pornografie” implică elementul de consimțământ din partea copilului și permite infractorilor și potențialilor abuzatori să minimizeze gravitatea acțiunilor comise de către ei atunci când accesează și vizualizează asemenea imagini [5].

Potrivit Protocolului facultativ la Convenția cu privire la drepturile copilului, pornografia infantilă este definită ca „orice reprezentare, prin orice mijloace, a copiilor angajați într-o activitate sexuală explicită, reală ori simulată, sau orice altă expunere a organelor sexuale ale copiilor, în principal în scopuri sexuale” [6].

O altă noțiune a pornografiei infantile o găsim în Convenția Consiliului Europei pentru protecția copiilor împotriva exploatării sexuale și a abuzurilor sexual: „orice material care prezintă, în manieră vizuală, un copil care desfășoară un comportament sexual explicit, real sau simulat, sau orice reprezentare a organelor sexuale ale unui copil, în mod special în scopuri sexuale”. Art.20 al Convenției (Infracțiuni referitoare la pornografia infantilă) specifică acțiunile pentru care infractorii urmează a fi trași la răspundere:

- producția de pornografie infantilă;
- oferirea sau punerea la dispoziție a pornografiei infantile;
- distribuirea sau transmiterea pornografiei infantile;
- procurarea de pornografie infantilă pentru sine sau pentru altul;
- deținerea de pornografie infantilă;
- obținerea accesului cu bună știință, prin intermediul tehnologiilor informaționa-

Initially, adult people were featured in pornography, but over time the pornography industry has extended to other categories of young people, namely children.

By *child pornography* is meant any representation, by any means, of a child who is involved in an explicit, real or simulated sexual activity, or any representation of the sexual organs of a child, primarily for sexual purposes.

A more recent approach to the notion is the use of the term “images reflecting child sexual abuse”, which is equivalent to the term “child pornography”, but more broadly reflects the content and nature of the phenomenon. In addition, the word “pornography” implies the element of consent on the part of the child and allows offenders and potential abusers to minimize the severity of their actions when accessing and viewing such images [5].

According to the Optional Protocol to the Convention on the Rights of the Child, child pornography is defined as “any representation, by any means, of children engaged in an explicit, real or simulated sexual activity, or any other exposure of the sexual organs of children, mainly for sexual purposes” [6].

Another notion of child pornography is found in the Council of Europe Convention for the Protection of Children against Sexual Exploitation and Sexual Abuse “any material that visually depicts a child engaging in sexually explicit, real or simulated behavior, or any representation of the sexual organs of a child, especially for sexual purposes”. Article 20 of the Convention (Offences relating to child pornography) specifies the actions for which offenders are to be held liable:

- production of child pornography;
- offering or making available child pornography;
- distribution or transmission of child pornography;
- procuring child pornography for oneself or for someone else;
- possession of child pornography;
- knowingly gaining access, through information and communication technologies, to child pornography.

Pornographic production can be classified into 2 types:

le și a comunicațiilor, la pornografia infantilă.

Producția pornografică poate fi clasificată în 2 tipuri:

pornografie deghizată/voalată, care nu reprezintă relațiile sexuale în formă deschisă, dar sunt folosite imagini/reprezentări ale copiilor dezbrăcați;

pornografia de tip deschis/nevoalată, care conține efectiv prezentarea imaginilor cu copii, implicați nemijlocit în relații sexuale.

Deși Convenția Consiliului Europei pentru protecția copilului împotriva exploatarea sexuală și a abuzurilor sexuale recunoaște ambele tipuri de pornografie ca fiind incriminatorii, legislațiile naționale ignoră pornografia voalată, iar în unele legislații Codul penal nu conține un articol separat privind infracțiunile referitoare la pornografia infantilă.

Industria pornografică este un imperiu complex de manipulare a copiilor, făcând abuz de particularitățile de vârstă ale acestora și exploatarea astfel sexual copii. Ei sunt manipulați fie prin intermediul altor copii, fie prin concursul adulților, fie folosiți direct în producerea pornografiei, fie că imaginile sunt produse fără știrea copilului în timpul exploatarea sexuală a acestuia. Imaginile sunt apoi distribuite, comercializate sau devin obiectul schimbului între diferiți utilizatori de producție pornografică. Consumatorii de producție pornografică trebuie considerați de asemenea persoane care exploatează copii. În primul rând, anume ei sunt acei care generează cererea de imagini ce reflectă abuz sexual asupra copiilor. În al doilea rând, ei stimulează producția de materiale cu caracter pornografic la care sunt exploatați în mod direct copii. În al treilea rând, producătorii de pornografie de obicei utilizează produsele lor pentru a constrânge copiii reprezentați în materialele pornografice fie prin șantaj, fie prin manipulare.

În sfârșit, imaginile pornografice cu copii sunt utilizate pentru a obține excitarea și satisfacția sexuală a utilizatorului sau posesorului unui asemenea material.

Dar imaginile ce reflectă abuz asupra copiilor mai sunt utilizate pentru demonstrarea și ulterior acceptarea unui anumit comportament sexual prin care se încearcă a crea convingerea că asemenea tip de comportament este unul firesc (de exemplu, a menține relații

disguised/ veiled pornography - which does not represent open sexual relations, but images/ representations of naked children are used;

open/ unveiled pornography - which actually contains the presentation of images of children, directly involved in sexual relations.

Although the Council of Europe Convention for the Protection of the Child against Sexual Exploitation and Sexual Abuse recognizes both types of pornography as incriminating, national laws ignore veiled pornography, and in some legislations the Criminal Code does not contain a separate article on offences relating to child pornography.

The pornography industry is a complex empire of manipulating children, abusing of their age peculiarities and thus sexually exploiting children. They are manipulated either through other children or even through the competition of adults and used either directly in the production of pornography or the images are produced without the child's knowledge during his/ her sexual exploitation. The images are then distributed, marketed or become the object of exchange between different pornographic production users. Consumers of pornographic production should also be considered persons who exploit children. First of all, they are the ones who generate the demand for images that reflect child sexual abuse. Second, they stimulate the production of pornographic material where children are directly exploited. Third, pornography producers typically use their products to coerce children represented in pornography either by blackmail or manipulation.

Finally, child pornographic images are used to achieve the sexual arousal and satisfaction of the user or possessor of such material.

But images reflecting child abuse are also used to demonstrate and subsequently accept a certain sexual behavior that attempts to create the belief that such behavior is a natural one (for example, maintaining sexual relations with a child "is normal"), to establish a relationship of trust with other persons interested in the exploitation of chil-

sexuale cu un copil „este normal”), pentru stabilirea unei relații de încredere cu alte persoane, interesate în exploatarea copiilor, pentru accesul în cluburile/localurile private și pentru avantaje financiare. Cei mai vulnerabili la pornografia infantilă sunt copiii străzii sau copiii ce-și petrec majoritatea timpului liber în stradă. Aceștia constituie o categorie dintre cele mai expuse implicării în prostituție și traficului de copii. Grav este faptul că acești copii ajung mult mai greu în vizorul instituțiilor autorizate pentru protecția și asistența lor.

Dezvoltarea tehnologiilor informaționale și evoluția Internetului creează noi posibilități comerciale de exploatare a copiilor de către amatorii de pornografie, contribuind de asemenea la dezvoltarea rețelelor de distribuție a pornografiei infantile. În condițiile zilei de azi, materialul care conține pornografie infantilă se produce și se răspândește prin intermediul tehnologiilor informaționale și a rețelei de Internet cu o viteză uluitoare și în spații virtuale de necuprins. Posesorii de imagini cu pornografie infantilă utilizează Internetul pentru a face schimb de fișiere, pentru a le accesa pe grupuri de schimb de știri, pentru a avea acces și comunica în sistemele „De la egal la egal”. Ei folosesc și alte tehnologii, din cele mai noi și mai performante, care permit și facilitează schimbul și comercializarea pornografiei infantile.

Mai recent, abuzatorii/ exploatareii de copii utilizează telefoanele mobile și comunică activ în chat-uri/ rețele de socializare, alte spații de comunicare prin Internet cu scopul de a face cunoștință și a recruta copii, iar ulterior a-i exploata, ceea ce reprezintă un risc deosebit de sporit pentru copiii utilizatori permanenți de tehnologii informaționale.

Exploatarea sexuală comercială a copiilor (ESCC) este una din cele mai grave forme de abuz asupra copiilor, cu consecințe dintre cele mai severe asupra sănătății fizice, psihologice, morale a micului cetățean, este o încălcare gravă a drepturilor și libertăților omului, inclusiv ale copilului. Fenomenul a cunoscut în lumea întreagă o evoluție neașteptată în ultimul deceniu, ajungând în atenția celor mai înalte foruri internaționale. Extinderea lui vertiginosă mai pe toate meridianele se datorează inclusiv unor realizări notorii ale tehnologiilor

dren, for access to private clubs/ premises and for financial benefits. The most vulnerable to child pornography are street children or children who spend most of their free time in the street. They constitute one of the most exposed categories to involvement in prostitution and child trafficking. It is serious that these children find it much harder to get in the sight of the institutions authorized for their protection and assistance.

The development of information technologies and the evolution of the Internet create new commercial possibilities for the exploitation of children by pornography enthusiasts, also contributing to the development of child pornography distribution networks. In today's conditions, the material containing child pornography is produced and spread through information technologies and the Internet network at an astounding speed and in incomprehensible virtual spaces. Possessors of images of child pornography use the Internet to exchange files, access them on newsgroups, access and communicate in "Peer to Peer" systems. They also use other technologies, of the newest and most advanced, that allow and facilitate the exchange and marketing of child pornography.

More recently, child abusers/ exploiters use mobile phones and actively communicate in chats/ social networks, other Internet communication spaces in order to meet and recruit children, and subsequently exploit them, which is a particularly high risk for children who are permanent users of information technologies.

Commercial sexual exploitation of children (CSEC) is one of the most serious forms of child abuse, with the most severe consequences on the physical, psychological, moral health of the little citizen, it is a serious violation of human rights and freedoms, including the child's. The phenomenon has experienced an unexpected evolution worldwide in the last decade, reaching the attention of the highest international fora. Its rapid expansion on all meridians is also due to notorious achievements of information technologies in recent times [6].

In a general sense, commercial sexual exploitation of children is considered any

informaționale din ultimul timp [6].

În sens general, exploatarea sexuală comercială a copiilor se consideră orice acțiune criminală cu caracter sexual, care umilește copiii și prezintă pericol integrității lor fizice și psiho-sociale. Deși latent, acest fenomen căpătă în ultimele două decenii tot mai evident dimensiuni globale, devenind un subiect de dezbateri la cele mai înalte foruri internaționale. Instituții guvernamentale, dar și societatea civilă depun eforturi considerabile pentru a preveni și combate exploatarea sexuală a copiilor în scopuri comerciale. Astfel au fost adoptate legi, au fost create planuri naționale de acțiuni și strategii de combatere a fenomenului. Așadar, participanții la Primul Congres Mondial împotriva exploatării sexuale comerciale a copiilor (Stockholm, 1996), reprezentând guvernele a 122 de țări, s-au angajat într-un parteneriat global împotriva acestui flagel. Congresul Mondial a adoptat Declarația și un Plan de Acțiune menit să susțină protecția copiilor și traducerea în viață a Convenției Națiunilor Unite privind drepturile copilului (CDC), a altor instrumente relevante axate pe acțiunea de diminuare/stopare a exploatării sexuale a copiilor în scopuri comerciale în întreaga lume. Anume în Declarația și Planul de Acțiune privind combaterea exploatării sexuale a copiilor, adoptate la Congres, găsim noțiunea exploatarea sexuală comercială a copiilor (ESCC) ca fiind o încălcare gravă a drepturilor copilului. „ESCC include abuzul sexual sau exploatarea copilului de către un matur în schimbul de bani sau în natură, de către un alt copil sau o altă persoană”. În sensul acestor instrumente ale CDC, copilul este tratat ca obiect sexual și obiect de vânzare. ESCC este o formă de constrângere și violență asupra copiilor și mai este considerată o formă contemporană a sclaviei și muncii forțate.

Printre formele mai răspândite ale ESCC, adesea strâns legate între ele, se numără:

- implicarea copiilor în prostituție;
- pornografia infantilă/imagini ce reflectă abuz sexual asupra copiilor;
- traficul de copii în scopul exploatării sexuale;
- turismul sexual;
- (în unele cazuri) căsătoriile timpurii.

criminal action of a sexual nature, which humiliates children and poses a danger to their physical and psycho-social integrity. Although latent, this phenomenon has become more and more global in the last two decades, becoming a subject of debate at the highest international fora. Government institutions, but also civil society are making considerable efforts to prevent and combat the sexual exploitation of children for commercial purposes. Thus, laws were adopted, national action plans and strategies to combat the phenomenon were created. Therefore, participants in the First World Congress against Commercial Sexual Exploitation of Children (Stockholm, 1996), representing the governments of 122 countries, committed themselves to a global partnership against this scourge. The World Congress adopted the Declaration and an Action Plan aimed at supporting the protection of children and the translation into life of the United Nations Convention on the Rights of the Child (UNCRC), other relevant instruments focused on action to reduce/ stop the commercial sexual exploitation of children worldwide. It is in the Congressional Declaration and Action Plan on Combating the Sexual Exploitation of Children that we find the notion of commercial sexual exploitation of children (CSEC) to be a serious violation of children's rights. "The CSEC includes sexual abuse or exploitation of a child by an adult in exchange for money or in kind, by another child or another person". For the purposes of these UNCRC tools, the child is treated as a sexual object and object of sale. CSEC is a form of coercion and violence against children and is also considered a contemporary form of slavery and forced labour.

Among the more widespread forms of CSEC, often closely related, are:

- involving children in prostitution;
- child pornography/ images reflecting child sexual abuse;
- trafficking in children for the purpose of sexual exploitation;
- sex tourism;
- (in some cases) early marriages.

In the Optional Protocol to the Convention on the Rights of the Child, relating to the sale of children, child prostitution and

În Protocolul facultativ la Convenția cu privire la drepturile copilului, referitor la vânzarea de copii, prostituția copiilor și pornografia infantilă (în continuare: Protocolul facultativ) noțiunea prostituția copiilor este definită astfel: „Prostituția copiilor reprezintă folosirea copiilor pentru activități sexuale, contra unei remunerări sau recompense materiale” [7].

În conformitate cu prevederile Convenției Consiliului Europei pentru protecția copiilor împotriva exploatării sexuale și a abuzurilor sexuale (Lanzarote, 25.X.2007) prostituție infantilă „desemnează faptul de a folosi un copil pentru activități sexuale atunci, când se oferă sau se promit sume de bani sau orice altă formă de remunerare sau de răsplată, indiferent dacă această plată, promisiune sau răsplată se oferă copilului sau unei terțe persoane” (art. 19, pct. 2). Astfel, implicarea copiilor în prostituție este de fapt o tranzacție comercială, în rezultatul căreia o persoană obține profit de la antrenarea unuia sau mai mulți copii în activități cu caracter sexual. Copiii se pot afla fie sub controlul unui intermediar, rolul căruia este încheierea unei tranzacții de acest gen și care asigură materializarea promisiunilor făcute unuia sau mai mulți clienți, fie sub controlul exploatatorului, care „se înțelege” nemijlocit cu copilul.

O abordare mai recentă a noțiunii este utilizarea termenului „imagini ce reflectă abuz sexual asupra copilului”, care este echivalentul termenului „pornografie infantilă”, însă reflectă mai amplu conținutul și natura fenomenului. În plus, cuvântul „pornografie” implică elementul de consimțământ din partea copilului și permite infractorilor și potențialilor abuzatori să minimizeze gravitatea acțiunilor comise de către ei atunci când accesează și vizualizează asemenea imagini.

În contextul celor menționate mai sus, putem afirma că interesul elementelor mai declassate ale omenirii în sfera pornografică a existat întotdeauna, indiferent sub ce formă aceasta era expusă. Totuși pe parcursul evoluției societății și apariției noilor tehnologii, imaginile cu conținut erotic au căpătat un alt scop decât cel inițial, acestea devenind tabu, fapt care a generat apariția unor reglementări legale care au menirea de a proteja integritatea morală a societății contemporane.

child pornography (hereinafter: the Optional Protocol) the notion of child prostitution is defined as follows: “Prostitution of children means the use of children for sexual activities, for remuneration or material remuneration” [7].

In accordance with the provisions of the Council of Europe Convention for the Protection of Children against Sexual Exploitation and Sexual Abuse (Lanzarote, 25.X.2007) child prostitution “means the fact of using a child for sexual activities when money is offered or promised or any other form of remuneration or reward, regardless of whether this payment, promise or reward is offered to the child or to a third person” (art. 19, pt. 2). Thus, the involvement of children in prostitution is actually a commercial transaction, as a result of which a person obtains profit from the training of one or more children in sexual activities. The children can either be under the control of an intermediary, whose role is to conclude a transaction of this kind and which ensures the materialization of the promises made to one or more customers, or even under the control of the exploiter, who “gets along” directly with the child.

A more recent approach to the notion is the use of the term “images reflecting child sexual abuse”, which is equivalent to the term “child pornography”, but more broadly reflects the content and nature of the phenomenon. In addition, the word “pornography” implies the element of consent on the part of the child and allows offenders and potential abusers to minimize the severity of their actions when accessing and viewing such images.

In the context of the above, we can state that mankind’s interest in the pornographic sphere has always existed no matter in what form it was exposed. However, during the evolution of society and the emergence of new technologies, images with erotic content have acquired a different purpose than the original one, becoming taboo, which generated the emergence of legal regulations aimed at protecting the moral integrity of contemporary society.

Referințe bibliografice

Bibliographical references

1. Richard Rudgley, *The Lost Civilizations of the Stone Age*, Simon and Schuster, Free Press, 320 p.
2. H. Montgomery Hyde *A History of Pornography*. London, Heinemann, 1964, 255 p.
3. Foxon, D. F. *Libertine Literature in England*, New York University Books, 1965, 70 p.
4. Lane, *Obscene Profits: The Entrepreneurs of Pornography in the Cyber Age*, Routledge Books, 2001, 336 p.
5. Recomandările participanților la cel de-al III-lea Congres Mondial Împotriva Exploatării Sexuale Comerciale a Copiilor, desfășurat la Rio de Janeiro. Brazilia.
6. Suport informațional. Ce știm despre exploatarea comercială a copiilor, *La Strada*, 2011, 104 p.
7. Protocolul facultativ la Convenția cu privire la drepturile copilului, referitor la vânzarea de copii, prostituția copiilor și pornografia infantilă. Disponibil: <https://cnpac.md/uploaded/Amicel/files/legi/protocol.pdf> [accesat la 20.01.2020].

Despre autori:

Mariana-Cristina DRAGOMIR,
doctor în drept,
mediator, Constanța, România
e-mail: cristinaboroiu3@yahoo.com

Efrosinia URSU,
doctorandă,
Școala Doctorală „Științe penale
și drept public”,
Academia „Ștefan cel Mare” a MAI,
e-mail: ursu.1990@gmail.com

About authors:

Mariana-Cristina DRAGOMIR,
PhD,
Mediator, Constanța, România
e-mail: cristinaboroiu3@yahoo.com

Efrosinia URSU,
PhD student,
Doctoral School „Penal Sciences
and Public Law”,
Academy „Ștefan cel Mare” of the MAI,
e-mail: ursu.1990@gmail.com

TRANZACȚIA – TRĂSĂTURI DISTINCTIVE ȘI ASPECTE COMPARATIVE

Adelina BÂCU,
doctor în drept, conferențiar universitar

Igor BÂCU

În cadrul acestui articol este analizată instituția tranzacției, una din puținele care constituie obiect de reglementare atât pentru legislația civilă, cât și pentru cea procesual civilă și prin intermediul căreia se poate asigura decongestionarea instanțelor judecătorești de multitudinea dosarelor de care sunt copleșite. Fiind o derivată a principiului disponibilității în procesul civil, tranzacția reprezintă acordul părților menit să pună capăt unui proces declanșat sau care ar urma să înceapă, demonstrând numeroase avantaje în raport cu o hotărâre judecătorească, dintre care cel mai important ar fi stingerea conflictului în condițiile stabilite de părți și nu de instanță, ceea ce atenuează efectele disensiunilor dintre părți și lasă loc de noi raporturi contractuale pentru viitor. Beneficiile acestui instrument juridic sunt recunoscute nu doar de către legiuitorul nostru, ci și de forurile legislative ale altor state europene, a căror particularități de reglementare sunt relevate în cadrul acestei cercetări, totodată fiind prezentate în paralel similitudinile sau delimitările în raport cu legislația națională.

Cuvinte-cheie: tranzacție, contract civil, proces civil, act de dispoziție al părților, concesi reciprocă, efectele tranzacției.

INTRODUCERE.

Una din cele mai stringente probleme cu care se confruntă sistemele judiciare moderne o constituie supraaglomerarea instanțelor de judecată cu dosare, care în cele din urmă afectează grav calitatea actului de justiție. Printre soluțiile care sunt promovate, menite să amelioreze situația și să atenueze impactul negativ al supraaglomerării instanțelor de judecată, se înscriu procedurile alternative de soluționare a litigiilor, un loc special în cadrul acestora revenindu-i tranzacției.

Acest acord amiabil reprezintă rezultatul pozitiv al disputei dintre diferiți subiecți ai

COMPROMISE AGREEMENT – DISTINCTIVE FEATURES AND COMPARATIVE ASPECTS

Adelina BÂCU,
PhD, associate professor

Igor BÂCU

This article examines the institution of compromise agreement (settlement), one of the few institutions that are regulated by both civil law and civil procedural law, and by means of which the courts can be relieved of the plethora of cases that overwhelm them. Being a derivative of the principle of availability in civil proceedings, the compromise agreement represents the accordance of the parties to put an end to a lawsuit that has been initiated or is about to be initiated, and has numerous advantages over a court judgment, the most important of which is that it puts an end to the conflict on terms agreed by the parties and not by the court, which mitigates the effects of disagreements between the parties and leaves room for new contractual relations in the future. The benefits of this legal instrument are recognised not only by our legislator, but also by the legislative bodies of other European countries, whose regulatory peculiarities are revealed in this research, while at the same time the similarities or delimitations in relation to national legislation are presented.

Keywords: compromise agreement, civil contract, civil process, act of disposition of the parties, mutual concessions, effects of the transaction.

INTRODUCTION.

One of the most pressing problems facing modern judicial systems is the overcrowding of courts with cases, which ultimately seriously affects the quality of justice. Among the solutions being promoted to improve the situation and mitigate the negative impact of court overcrowding are alternative dispute resolution procedures, in which compromise agreement has a special place.

This amicable agreement is the positive outcome of a dispute between different parties to legal relations and is considered a flexible and effective means of preventing or

raporturilor juridice, fiind considerat un mijloc flexibil și eficient de prevenire sau încetare a unui litigiu judiciar. Din acest motiv, în prezent, atât în Republica Moldova, cât și în alte țări se acordă o atenție tot mai mare procedurilor de conciliere, inclusiv tranzacției, iar legislația cu privire la aceste proceduri este în curs de dezvoltare activă, asigurându-se și implementarea acesteia.

METODE ȘI MATERIALE APLICATE.

Baza metodologică a articolului o constituie atât metodele de cercetare cu caracter general (dialectică, sistemică), cât și metodele specifice de cunoaștere a realității juridice, cum ar fi metoda comparativă sau metoda formal-juridică. Totodată, cercetarea realizată are drept temelie o serie de acte normative cu caracter fundamental, care reglementează tranzacția, cum ar fi Codul civil al RM, Codul civil francez, Codul civil german, Codul civil italian.

SCOPUL CERCETĂRII.

Obiectivul urmărit la realizarea acestui articol a fost de a efectua o incursiune în materia tranzacției prin surprinderea elementelor comune și distinctive între cadrul normativ al țării noastre și al altor state europene.

REZULTATE OBȚINUTE ȘI DISCUȚII.

În Republica Moldova, tranzacția beneficiază de reglementare în cadrul a două acte legislative fundamentale – Codul civil și Codul de procedură civilă –, fapt care derivă din natura juridică duală a acestei instituții, și anume atât de drept substanțial, cât și procesual. Astfel, potrivit art.1917 al.1 Cod civil a RM, „tranzacția este contractul prin care părțile previn un proces ce poate să înceapă, termină un proces început sau rezolvă dificultățile ce apar în procesul executării unei hotărâri judecătorești.” [1] Faptul reglementării tranzacției în Codul civil supune această instituție regulilor aplicabile în dreptul material actului juridic civil (condiții de valabilitate, nulitate etc.), obligațiilor (prin tranzacție părțile își asumă drepturi și obligații reciproce), contractelor (se aplică principiul libertății contractuale), precum și altor dispoziții cu

ending a legal dispute. For this reason, nowadays, both in the Republic of Moldova and in other countries, more and more attention is being paid to conciliation procedures, including compromise agreement, and the legislation on these procedures is being actively developed and implemented.

METHODS AND MATERIALS APPLIED.

The methodological basis of the article is constituted both by general research methods (dialectical, systemic) and by specific methods of knowledge of legal reality, such as the comparative method or the formal-legal method. At the same time, the research is based on a series of fundamental normative acts regulating compromise agreement, such as the Civil Code of the Republic of Moldova, the French Civil Code, the German Civil Code, the Italian Civil Code.

THE AIM OF THE RESEARCH.

The objective of this article was to make an incursion into the subject of compromise agreement by capturing the common and distinctive elements between the normative framework of our country and other European countries.

RESULTS AND DISCUSSION.

In the Republic of Moldova, the compromise agreement is regulated by two fundamental legislative acts - the Civil Code and the Code of Civil Procedure - which derives from the dual legal nature of this institution, i.e. both substantive and procedural law. Thus, according to Article 1917 (1) of the Civil Code of the Republic of Moldova, “a compromise agreement is a contract by which the parties prevent a lawsuit that may begin, terminate a lawsuit that has begun or resolve difficulties arising in the process of enforcing a court decision.” [1] The regulation of the compromise agreement in the Civil Code subjects this institution to the rules applicable in substantive law to the civil legal act (conditions of validity, nullity, etc.), obligations (by the transaction the parties assume mutual rights and obligations), contracts (the principle of freedom of contract applies), as well as other general provisions. At the same time, the transaction also has some distinc-

caracter general. Totodată, tranzacția are și unele trăsături distincte.

Astfel, din definiția legală rezultă posibilitatea perfectării unei tranzacții atât în afara unui proces de judecată, cât și pe parcursul procesului, indiferent de etapa procesuală la care se află (tranzacție judiciară și extrajudiciară). Anume această particularitate în opinia unor cercetători [15, p.134] delimitează tranzacția de alte mijloace alternative de soluționare a conflictelor de natură juridică. Am adăuga aici, că individualitate și un anumit caracter superior instituției tranzacției îi conferă intervenirea instanței în procesul de validare a împăcării părților și posibilitatea ulterioară de a recurge la executarea silită dacă una dintre părți se sustrage de la îndeplinirea obligațiilor asumate.

Altfel spus, din punctul de vedere al dreptului procedural, acordul părților, materializat prin tranzacție, dobândește efecte juridice prin mijlocirea justiției, adică prin încheierea de confirmare a tranzacției pronunțată de către instanța de judecată.

În doctrina română [6, p.181] s-a subliniat că, „în context procesual civil, aceasta este învoiala sau contractul judiciar al părților, în scopul de a pune capăt unui proces existent, prin care ele își fac concesii sau renunță reciproc la drepturi, ori prin transferul unor drepturi de la una la alta”.

Codul de procedură civilă al RM [2] prevede câteva articole destinate tranzacției, începând cu art.60 al.2 care consacră dreptul părților în proces de a încheia o tranzacție și continuând cu art.211, 212, în care este stabilită procedura de identificare și valorificare a voinței părților de a încheia o tranzacție la etapa dezbaterilor în fond. Din conținutul acestor dispoziții legale rezultă că instanța exercită o funcție de control, deoarece urmează să evalueze legalitatea regulilor de conduită incluse în tranzacție, prin care sunt determinate drepturile și obligațiile părților și care poartă un caracter subiectiv. Se va ține cont și de faptul că nu în orice raport juridic este admisibilă încheierea tranzacției (de exemplu, nu este posibilă o tranzacție în cauzele cu privire la stabilirea paternității, decăderea din drepturile părintești). Totodată,

tive features.

Thus, the legal definition makes it possible to conclude a compromise agreement both outside and during a trial, regardless of the stage of the proceedings (judicial and extrajudicial settlement). It is precisely this peculiarity, according to some researchers [15, p.134], that distinguishes the compromise agreement from other alternative means of resolving legal disputes. We would add here that the individuality and a certain superior character of the institution of the compromise agreement gives it the intervention of the court in the process of validating the reconciliation of the parties and the subsequent possibility of resorting to enforcement if one of the parties evades the fulfilment of the assumed obligations.

In other words, from the point of view of procedural law, the parties' agreement, embodied in the compromise agreement, acquires legal effect through the intercession of the courts, i.e. through the court's decision confirming the settlement.

In Romanian doctrine [6, p.181] it has been pointed out that, “in the civil procedural context, this is the agreement or judicial contract of the parties, in order to put an end to an existing process, by which they make concessions or mutually renounce rights, or by transferring some rights from one to the other”.

The Code of Civil Procedure of the Republic of Moldova [2] provides several articles for compromise agreement, starting with Article 60 (2), which enshrines the right of the parties to the proceedings to enter into a settlement, and continuing with Articles 211, 212, which establish the procedure for identifying and assessing the parties' willingness to enter into a compromise agreement at the stage of the substantive proceedings. It follows from the content of these legal provisions that the court exercises a control function, as it is to assess the legality of the rules of conduct included in the compromise agreement, which determine the rights and obligations of the parties and which are of a subjective nature. It should also be borne in mind that a compromise agreement is not admissible in every legal relationship (e.g. a settlement is not possible in cases concerning

tranzacția în procesele de determinare a pensiei de întreținere pentru minor, de asemenea ar putea afecta interesele copilului, fapt care nu poate fi acceptat de către instanță.

Această reglementare duală a tranzacției, care este caracteristică nu doar legislației naționale, a determinat cercetătorii în domeniu să considere acest acord de voință al părților ca pe „un fenomen juridic complex, care pe de o parte constituie un act juridic civil, iar pe de alta este un act de dispoziție al părților îndreptat spre încetarea procesului” [13, p.64]. Drept urmare, tranzacția constituie acordul realizat între părțile unui proces civil în vederea tranșării litigiului în condiții reciproc avantajoase, care nu contravin legii și nu periclitează drepturile și interesele altor persoane.

Un alt element distinctiv al tranzacției îl reprezintă concesiile reciproce ale părților. Esența lor constă în faptul că părțile dispun în mod liber de drepturile lor materiale, „conștientizând toate dificultățile pe care le implică un proces judiciar civil, ajung la concluzia că soluționarea logică a diferendului apărut ar fi admiterea unor cedări reciproce în vederea soluționării amiabile a litigiului.” [7, p.106].

În plan procesual, însă, modificările reciproce sunt posibile într-o măsură mai mică. Altfel spus, o persoană aflată în proces poate dispune de drepturile sale materiale, indiferent dacă acestea sunt stabilite de instanță, datorită faptului că existența lor nu este legată de activitățile acesteia din urmă. Din punct de vedere procedural, la încheierea unei tranzacții, există o renunțare reciprocă la dreptul procesual de a obține o hotărâre judecătorească, pe care îl au atât reclamantul, cât și pârâtul, însă nu există nicio garanție că această renunțare a părților va fi confirmată de instanță. Or, potrivit art.60 al.5 CPC, instanța nu va confirma tranzacția dacă acest act contravine legii ori încalcă drepturile, libertățile și interesele legitime ale persoanei, interesele societății sau ale statului [2].

Un aspect particular îl constituie și faptul că tranzacția nu poate fi tratată doar ca o modalitate de încetare a procesului, după cum se afirmă uneori în doctrină [17,

the establishment of paternity or the forfeiture of parental rights). At the same time, a compromise agreement in proceedings to determine child maintenance could also affect the interests of the child, which the court cannot accept.

This dual regulation of the transaction, which is characteristic not only of national law, has led researchers in the field to consider this agreement of will of the parties as “a complex legal phenomenon, which on the one hand constitutes a civil legal act and on the other is an act of disposition of the parties directed towards the termination of the process”. [13, p.64] As a result, the compromise agreement constitutes the agreement reached between the parties to a civil lawsuit with a view to settling the dispute on mutually advantageous terms that do not contravene the law and do not affect the rights and interests of other persons.

Another distinctive element of the compromise agreement is the mutual concessions of the parties. Their essence lies in the fact that the parties, freely disposing of their material rights, “aware of all the difficulties involved in a civil judicial process, come to the conclusion that the logical solution to the dispute that has arisen would be to admit mutual concessions with a view to an amicable settlement of the dispute”. [7, p.106] In the procedural field, however, mutual modifications are possible to a lesser extent. In other words, a litigant can dispose of his material rights, whether or not they are determined by the court, due to the fact that their existence is not linked to the court’s activities. From a procedural point of view, when concluding a settlement, there is a mutual waiver of the procedural right to obtain a judgment, which both the plaintiff and the defendant have, but there is no guarantee that this waiver of the parties will be confirmed by the court, or according to Article 60 (5) CPC the court will not confirm the compromise agreement if this act contravenes the law or violates the rights, freedoms and legitimate interests of the person, the interests of society or the state. [2]

A particular aspect is also the fact that the compromise agreement cannot be treated only as a way of terminating the process, as sometimes stated in the doctrine, [17, p.179]

p.179], aceasta reprezentând un mecanism mult mai complex, cu caracter universal, utilizat în reglementarea raporturilor de drept substanțial. Aceste caracteristici se relevă prin faptul că părțile tranzacției, pe lângă faptul încetării unor raporturi procesuale născute din obligații litigioase, dau naștere la alte obligații, realizând de multe ori o novație sau le modifică pe cele existente. Mai mult decât atât, hotărârea judecătorească, de asemenea pune capăt procesului, dar provoacă constant nemulțumirea uneia dintre părți și de multe ori este supusă unei căi de atac. Tranzacția, însă, fiind rezultatul unui compromis care împacă părțile litigante, arareori ajunge a fi contestată.

Aspecte comparative

Instituția tranzacției are o vastă tradiție istorică și este reglementată în diferite colțuri ale lumii, fiecare țară având însă și particularitățile sale. Pe continentul european, acest acord al părților și-a găsit reflectarea în Codul civil german (1896), Codul civil francez (1804), Codul civil italian (1942). Astfel, Codul civil francez în versiunea actuală, reglementează tranzacția în Titlul XV denumit „Tranzacțiile”, care prin art.2044 stipulează că „tranzacția este un contract prin care părțile, prin concesiile reciproce, pun capăt unui litigiu care a apărut sau preven un litigiu care urmează să apară” [3]. Această definiție permite evidențierea caracteristicilor care determină natura juridică a tranzacției în legislația franceză, și anume:

Tranzacția în viziunea legiuitorului francez este **un contract** care trebuie să întrunească următoarele condiții: a) legalitatea – conformitatea condițiilor în care se încheie tranzacția cu cerințele legii, a altor acte cu caracter normativ, precum și normelor morale; b) acordul de voință liber exprimat – civilistul belgian Laurent comentează această cerință spunând: „Judecătorul trebuie să considere deciziile părților contractante ca având putere de lege fără a le schimba sub pretextul ideilor de echitate și dreptate. Acordul format prin voința liber exprimată devine unica sursă de obligații ale părților și nu există mai mari standarde după care poate fi judecat sau completat” [8, p. 478]; c) capacitatea părților

it represents a much more complex mechanism, of universal character, used in the regulation of substantive law relationships. These characteristics are revealed by the fact that the parties to the settlement, in addition to terminating procedural relationships arising from litigious obligations, give rise to other obligations, often by novating them or modifying them in existing ways. Moreover, the judgment also terminates the process, but it constantly causes dissatisfaction to one of the parties and is often subject to appeal. However, the settlement, being the result of a compromise that reconciles the disputing parties, is rarely challenged.

Comparative aspects

The institution of compromise agreement has a long history and is regulated in different parts of the world, but each country has its own peculiarities. On the European continent, this agreement between the parties is reflected in the German Civil Code (1896), the French Civil Code (1804) and the Italian Civil Code (1942). Thus, the French Civil Code in its current version regulates the transaction in Title XV entitled “Transactions”, which in Article 2044 stipulates that “a compromise agreement is a contract whereby the parties, by mutual concessions, put an end to a dispute which has arisen or prevent a dispute which is about to arise”. [3] This definition makes it possible to highlight the characteristics that determine the legal nature of the compromise agreement in French law, namely:

1. The compromise agreement in the view of the French legislator is a contract which must meet the following conditions: a) legality - conformity of the conditions under which the transaction is concluded with the requirements of the law, other normative acts and moral rules; b) freely expressed consent - the Belgian civil law expert Laurent comments on this requirement by saying: “The judge must consider the decisions of the contracting parties as having the force of law without changing them under the pretext of the ideas of equity and justice. The agreement formed by the freely expressed will becomes the sole source of the parties’ obligations and there are no higher standards by which it can be judged or supplemented” [8, p. 478];

de a tranzacționa (condiție stabilită și de Codul civil al RM în art.1917 al.2) – desigur că subiecții litigiului trebuie să aibă capacitatea de a dispune de obiectul litigiului, însă sunt instituite și anumite excepții, de exemplu, tranzacția poate fi încheiată de un tutore în numele unui minor sau o persoană lipsită de capacitate juridică, dar numai dacă consiliul de familie aprobă clauzele; o tranzacție poate fi încheiată de către un tutore cu un minor, când acesta din urmă împlinește vârsta majoratului, dar numai în ceea ce privește cheltuielile suportate în legătura cu exercitarea tutelei și prezentarea documentelor justificative; d) existența unui obiect determinat al tranzacției – din dispozițiile art.2045 CCF rezultă că obiect poate constitui doar bunul sau dreptul ce poate fi înstrăinat de către subiecții acestei tranzacții, respectiv nu se poate dispune asupra drepturilor de natură personală: dreptul la viață, la nume, la libertate, drepturile de proprietate intelectuală, drepturile referitoare la un anumit statut juridic (soț sau soție, angajat sau angajator, tutore etc.), drepturi la care este interzis de a se renunța (pensiă de întreținere) [14, p.70]; e) cauza licită – presupune scopul nemijlocit al tranzacției, focusarea voinței părții spre a obține anumite efecte juridice prin încheierea tranzacției, totodată acest scop nu poate fi ilicit sau imoral.

O altă caracteristică a tranzacției, ce derivă din legislația franceză, este caracterul ei *accesoriu*, or acest acord de voință a fost determinat de existența unui alt raport juridic, care s-a transformat în unul litigios. Așadar, nu este suficient ca să avem un raport preexistent, acesta trebuind să fie și unul litigios, vizând un drept concret, tranzacția soluționând anume pozițiile conflictuale ale părților ce vizează contestarea unui drept. În acest sens, pot constitui temeiuri de încheiere a tranzacției: disputa despre existența sau inexistența unui drept, dezacordul părților cu privire la conținutul unui drept subiectiv sau obligații subiective, controversa sau ambiguitatea cu privire la volumul drepturilor revendicate sau a obligațiilor pretinse, ș.a. Caracterul accesoriu al tranzacției este elocvent demonstrat într-o speță soluționată de Curtea de Casație din Franța, care a stabilit că an-

c) the capacity of the parties to negotiate (a condition also established by the Civil Code of the RM in art.1917 para.2) - of course, the subjects of the dispute must have the capacity to dispose of the object of the dispute, but certain exceptions are also established, for example, the transaction can be concluded by a guardian on behalf of a minor or a person lacking legal capacity, but only if the family council approves the clauses; a compromise agreement may be concluded by a guardian with a minor when the latter reaches the age of majority, but only as regards the expenses incurred in connection with the exercise of guardianship and the submission of supporting documents; d) the existence of a specific object of the transaction - from the provisions of of Article 2045 CCF that the object can only constitute the property or right that can be disposed of by the subjects of this transaction, i.e. rights of a personal nature cannot be disposed of: the right to life, name, freedom, intellectual property rights, rights relating to a specific legal status (spouse, employee or employer, guardian, etc.), rights that cannot be waived (maintenance) [14, p.70]. e) lawful cause - presupposes the immediate purpose of the compromise agreement, the focus of the party's will to obtain certain legal effects by concluding the transaction, while this purpose cannot be unlawful or immoral.

2. Another characteristic of the compromise agreement, which derives from French law, is its ancillary nature, since this agreement of will was determined by the existence of another legal relationship, which became a contentious one. It is therefore not enough to have a pre-existing relationship, it must also be a contentious one, concerning a concrete right, the settlement resolving the conflicting positions of the parties which aim to contest a right. In this respect, the following may constitute grounds for concluding a settlement: a dispute over the existence or non-existence of a right; disagreement between the parties as to the content of a subjective right or obligation; controversy or ambiguity as to the extent of the rights claimed or the obligations claimed, etc. The accessory nature of the compromise agreement is eloquently demonstrated in a case decided by the French Court of Cassation, which estab-

gajatorul a informat angajatul despre intenția sa de a-l concedia pe cel din urmă, fapt cu care angajatul nu a fost de acord. Părțile au soluționat disputa printr-o tranzacție, care ulterior a fost prezentată ca probă în instanță. Însă instanța a constatat că contractul de muncă nu fusese desfăcut la momentul încheierii tranzacției, respectiv careva incertitudini sau conflicte juridice de muncă nu pot fi reținute atâta timp cât contractul era în vigoare, or problemele apărute părțile trebuiau să le soluționeze prin alte instrumente juridice și nicidecum prin tranzacție. Tranzacția ar fi fost valabilă doar dacă intervenea după desfacerea contractului de muncă [12, p.112].

O altă particularitate pe care o evidențiază legiuitorul francez este că tranzacția are un *scop specific*. Tradițional, prin încheierea unui act juridic se urmărește atingerea unui rezultat, adică nașterea, modificarea sau stingerea unui raport juridic. Tranzacția are drept scop încetarea sau prevenirea disputei judiciare. Însă acest rezultat poate fi atins și prin alte acțiuni procesuale care nu pot fi numite acord de împăcare – recunoașterea pretențiilor, renunțarea la pretenții, darea jurământului [9, p.364]. În consecință, legiuitorul francez, pentru a realiza o delimitare clară dintre tranzacție și celelalte mijloace procesuale care pot determina finalizarea procesului, include o ultimă trăsătură caracteristică – concesiile reciproce ale părților.

Concesiile reciproce – acestea, în funcție de pretențiile înaintate și interesele urmărite, pot fi diferite ca conținut și caracter. Concesiile se pot rezuma la: a) renunțarea de către una dintre părți la o revendicare cu privire la obiectul litigiului sau la dreptul prezumat în schimbul asumării obligației efectuării anumitor acțiuni sau plății unei recompense de către cealaltă parte; b) reducerea numărului pretențiilor; c) reducerea cuantumului pretențiilor. Mai mult decât atât, s-a subliniat [14, p.73] că aceste concesiuni pot viza bunuri sau drepturi care nu constituie obiectul material al litigiului sau concesiile pot fi diferite ca greutate, în sensul că una din părți ar putea să cedeze mai mult, or legiuitorul nu cere o echivalență a concesiilor. Cu toate acestea,

lished that the employer had informed the employee of his intention to dismiss the latter, to which the employee did not agree. The parties settled the dispute through a compromise agreement, which was subsequently submitted as evidence in court. However, the court found that the employment contract had not been terminated at the time the settlement was concluded, i.e. any uncertainties or legal labour disputes could not be retained as long as the contract was in force, and the problems that had arisen had to be resolved by other legal instruments and not by compromise agreement. The settlement would have been valid only if it took place after the termination of the employment contract. [12, p.112]

3. Another particularity highlighted by the French legislator is that the compromise agreement has a specific purpose. Traditionally, the conclusion of a legal act is intended to achieve a result, i.e. the creation, modification or extinction of a legal relationship. The purpose of the compromise agreement is to terminate or prevent a legal dispute. However, this result can also be achieved by other procedural actions that cannot be called reconciliation agreement - acknowledgement of claims, waiver of claims, swearing of oath [9, p.364] Consequently, the French legislator, in order to achieve a clear demarcation between compromise agreement and other procedural means that can bring about the termination of the lawsuit, includes one last characteristic feature - mutual concessions of the parties.

4. Reciprocal concessions - these concessions, depending on the claims put forward and the interests pursued, may differ in content and character. Concessions may consist of: a) the waiver by one party of a claim to the subject-matter of the dispute or to the alleged right in exchange for an obligation to perform certain actions or to pay a reward by the other party; b) a reduction in the number of claims; c) a reduction in the amount of claims. Moreover, it has been pointed out [14, p.73] that these concessions may relate to goods or rights which do not constitute the material subject-matter of the dispute or the concessions may be different in weight, in the sense that one of the parties could concede more, but the legislator does not require an equiv-

dacă se constată că partea a avut intenția de a încheia anume o tranzacție, adică nu ar fi renunțat necondiționat la pretenția sa, atunci se consideră că există o eroare privitoare la natura tranzacției, făcând acest acord anulabil. Astfel, tranzacția între angajator și salariat, încheiată în legătură cu concedierea salariatului și în lipsa unei concesiuni din partea angajatorului, a fost declarată nulă de Curtea de Casație Franceză [12, p.110].

Din cele relatate rezultă că în legislația franceză tranzacția reprezintă un contract consensual, sinalagmatic și cu titlu oneros îndreptat spre prevenirea apariției unui proces sau încetarea acestuia, părțile realizând în acest sens concesiuni reciproce.

În *Germania*, dispozițiile legale referitoare la tranzacție se regăsesc atât în Codul civil german, cât și în Codul de procedură civilă. Pedantismul și laconismul german este pus în valoare și de această dată. Or, legiuitorul german a reușit într-un singur alineat al unui articol, atât să definească noțiunea de tranzacție, cât și să stipuleze condițiile în care tranzacția este nulă. Astfel, potrivit §779 din Codul civil al Germaniei, acordul prin care, prin concesiuni reciproce, se soluționează litigiile sau îndoielile părților cu privire la raportul juridic dintre ele (tranzacție), este nul, dacă din conținutul acordului reiese clar că împrejurările care au fost luate ca bază a contractului, fiind apreciate ca sigure în existența lor și fără îndoială, nu corespund realității, iar îndoielile părților nu ar fi apărut, dacă acestea ar fi fost în cunoștință despre starea reală a lucrurilor. Se includ în categoria îndoielilor care duc la nulitate și situațiile când părțile nu sunt sigure în posibilitatea realizării uneia dintre clauze [4]. După cum constatăm, aceste prevederi diferă de reglementările naționale, or legiuitorul nostru identifică ca motiv de nulitate a tranzacției „temeiurile generale de nulitate a actelor juridice” (art.1921 al.1 CC) și nicidecum îndoielile părților referitor la executarea anumitor clauze.

Codul de procedură civilă al Germaniei reglementează la rândul său procedura de înaintare și confirmare a tranzacției. Astfel, potrivit §278 (6) CPC a Germaniei [10, p.93] tranzacția, în ordine judiciară, poate

alence of concessions. However, if it is found that the party intended to conclude a specific transaction, i.e. would not have unconditionally waived its claim, then there is deemed to be an error as to the nature of the transaction, rendering the agreement voidable. Thus, the compromise agreement between the employer and the employee, concluded in connection with the dismissal of the employee and in the absence of a concession on the part of the employer, was declared null and void by the French Court of Cassation [12, p.110].

It follows from the foregoing that, in French law, a compromise agreement is a consensual, synallagmatic and onerous contract aimed at preventing the occurrence or termination of a lawsuit, the parties making mutual concessions in this respect.

In *Germany*, the legal provisions on compromise agreement are to be found in both the German Civil Code and the Code of Civil Procedure. German pedanticism and laconism is again highlighted, and the German legislator has succeeded, in a single paragraph of an article, both in defining the notion of settlement and in stipulating the conditions under which a settlement is void.

Thus, according to §779 of the German Civil Code, an agreement whereby disputes or doubts of the parties as to the legal relationship between them (compromise agreement) are settled by mutual concessions is void if it is clear from the content of the agreement that the circumstances which were taken as the basis of the contract, being deemed certain in their existence and without doubt, do not correspond to reality, and the doubts of the parties would not have arisen if they had been aware of the true state of affairs. The category of doubts leading to nullity also includes situations where the parties are not certain that one of the clauses can be fulfilled. [4] As we can see, these provisions differ from the national rules, but our legislator identifies as grounds for the nullity of the compromise agreement “the general grounds for the nullity of legal acts” (Article 1921(1) CC) and not the doubts of the parties as to the performance of certain clauses.

The German Code of Civil Procedure also regulates the procedure for submitting and confirming the settlement. Thus, accord-

fi încheiată în baza proiectului contractului de tranzacție prezentat de părți în instanță sau în temeiul acordului părților expediat instanței, prin care acestea acceptă proiectul tranzacției propus de instanță. Deci, la acest capitol, avem o deosebire clară între legislația RM și cea a Germaniei cât privește elaborarea tranzacției, deoarece potrivit legislației naționale, judecătorul nu poate lua parte la elaborarea conținutului tranzacției, acesta doar verificând conținutul ei și confirmând-o sau respingând-o după caz. Posibil că, având în vedere nivelul de încredere a justițiabilului german în justiția națională, precum și volumul de muncă mult mai redus al magistratului din Germania, care îi permite să elaboreze și proiecte de tranzacții, o asemenea soluție este rezonabilă. Pentru sistemul nostru însă este mult mai binevenită abținerea judecătorului de la o asemenea contribuție.

Referitor la condițiile necesare a fi întrunite la elaborarea tranzacției, doctrina menționează că acestea ar fi următoarele [16, p. 313]:

1. respectarea cerințelor procedurale determinate de legea procesuală germană, care vizează efectuarea acțiunilor procesuale, precum și a cerințelor care sunt impuse de dreptul material la încheierea unui act juridic civil;

2. tranzacția se va perfecta exclusiv în instanța de judecată, în timpul examinării cauzei civile;

3. tranzacția va constitui rezultatul acordului de voință doar a părților procesului, intervenția unor terți fiind exclusă;

4. tranzacția va cuprinde numai acea parte din obiectul litigiului, cu privire la care părțile și-au manifestat dreptul de dispoziție.

Soluționând întrebarea cu privire la confirmarea tranzacției, instanța germană apreciază condițiile tranzacției din perspectiva corespunderii acestora prevederilor legale, precum și cerințelor echității și proporționalității [10, p.34]. Cu toate acestea, competențele magistratului german sunt aici destul de reduse. Legea germană nici măcar nu permite instanței să verifice dacă acordul de soluționare afectează interesele terților – pentru că aceasta este o tranzacție obișnuită, un contract, iar principiul libertății voinței

ing to §278 (6) CPC of Germany [10, p.93] the compromise agreement, in court order, can be concluded on the basis of the draft settlement agreement submitted by the parties to the court or on the basis of the agreement of the parties sent to the court, by which they accept the draft settlement agreement proposed by the court. So, in this chapter, we have a clear difference between the Moldovan and the German legislation regarding the drafting of the settlement, because under the national legislation, the judge cannot take part in the drafting of the content of the settlement, he only verifies its content and confirms or rejects it if necessary. Possibly, given the level of confidence of the German judiciary in the national judiciary and the much lower workload of the German magistrate, which also allows him to draft settlements, such a solution is reasonable. For our system, however, it is much better for the judge to refrain from such a contribution.

Regarding the conditions to be met when drafting the compromise agreement, the doctrine states that they would be as follows: [16, p.313]

- 1) compliance with the procedural requirements determined by German procedural law, which concern the performance of procedural actions, as well as the requirements that are imposed by substantive law on the conclusion of a civil legal act;

- 2) the compromise agreement, shall be concluded exclusively in court during the examination of the civil case;

- 3) the compromise agreement, shall be the result of the agreement of the parties to the proceedings only, the intervention of third parties being excluded;

- 4) the compromise agreement shall only cover that part of the subject-matter of the dispute in respect of which the parties have expressed a right of disposal.

In answering the question of confirmation of the compromise agreement, the German court assesses the terms of the settlement in terms of their compliance with the statutory provisions and the requirements of fairness and proportionality [10, p.34]. However, the powers of the German magistrate are rather limited here. German law does not even allow the court to check whether the

contractuale are prioritate. În acest caz, acordul, evident, poate depăși obiectul litigiului.

Instituția tranzacției se regăsește și în legislația Italiei, și anume în Codul civil, care spre deosebire de legislația noastră națională, include și dispoziții de procedură civilă. Astfel, în acest act normativ este prevăzut un întreg capitol dedicat tranzacției (Capitolul XXV «Della transazione»). Potrivit art.1965 din Codul civil italian, prin tranzacție (*la transazione*) se înțelege contractul, prin intermediul căruia părțile realizând concesiuni reciproce, preîntâmpină un viitor litigiu sau încetează un proces existent [5]. O simplă analiză a acestor prevederi denotă faptul că și legiuitorul italian scoate în evidență necesitatea existenței unor concesiuni reciproce, transformând acest element într-o cerință fundamentală a tranzacției. Mai mult decât atât, în alin.2 al art.1965 se stipulează că prin concesiuni reciproce pot fi create, modificate sau încetate, de asemenea, alte raporturi decât cele care au făcut obiectul revendicărilor.

O altă trăsătură a tranzacției în dreptul italian, dar care am remarcat-o și în dreptul francez sau german, este că lipsa unui conflict de drept, în sensul unei coliziuni a pretențiilor de natură juridică, nu afectează valabilitatea tranzacției, conflictul nefiind o condiție necesară pentru încheierea unui asemenea acord. Este suficientă o anumită incertitudine juridică resimțită de participanții la circuitul civil sau comercial, cu privire la existența sau conținutul exact al drepturilor și obligațiilor lor reciproce, ca să se constituie motiv pentru o dispută.

În afară de aceasta, nu este necesar ca părțile să se îndoiască de corectitudinea poziției lor. Oricare dintre acestea (sau ambele) pot fi absolut convinse că au dreptate și, totuși, să facă unele concesiuni. Pozițiile psihologice ale părților cu privire la obiectul litigiului nu au semnificație juridică.

O altă particularitate a legislației italiene este posibilitatea părților tranzacției de a cere în mod unilateral rezoluțiunea acesteia pe motiv de neexecutare, care include încălcarea substanțială a condițiilor stabilite, după cum rezultă din art.1976 al Codului civil italian. Această regulă operează, însă, doar în situațiile când în tranzacție nu a fost introdu-

settlement agreement affects the interests of third parties - because this is an ordinary transaction, a contract, and the principle of contractual freedom of will takes precedence. In this case, the agreement can obviously go beyond the subject matter of the dispute.

The institution of compromise agreement is also found in Italian law, namely in the Civil Code, which, unlike our national legislation, also includes provisions on civil procedure. According to Article 1965 of the Italian Civil Code, a transaction (*la transazione*) is a contract whereby the parties, by making mutual concessions, prevent a future dispute or terminate an existing lawsuit. [5] A simple analysis of these provisions shows that the Italian legislator also highlights the need for mutual concessions, making this element a fundamental requirement of the compromise agreement. Moreover, Article 1965(2) stipulates that reciprocal concessions may also create, modify or terminate relationships other than those which are the subject of the claims.

Another feature of the compromise agreement in Italian law, but which we have also noted in French or German law, is that the absence of a conflict of law, in the sense of a collision of legal claims, does not affect the validity of the settlement, conflict not being a necessary condition for the conclusion of such an agreement. It is sufficient that there is some legal uncertainty felt by the participants in the civil or commercial circuit as to the existence or exact content of their mutual rights and obligations which constitutes grounds for a dispute.

Moreover, it is not necessary for the parties to doubt the correctness of their position. Either (or both) can be absolutely convinced that they are right and still make some concessions. The psychological positions of the parties on the subject matter of the dispute have no legal significance.

Another peculiarity of Italian law is the possibility for the parties to the compromise agreement to unilaterally request its termination for non-performance, which also includes a substantial breach of the conditions set out in Article 1976 of the Italian Civil Code. However, this rule applies only in cases where no novation, i.e. no new object of the obligation or other basis for the obligation, has been in-

să o novație, adică nu a fost stabilit un nou obiect al obligației, sau un alt temei al acesteia. Tranzacția care conține o novație poate fi supusă rezoluțiunii din cauza neexecutării numai dacă părțile au prevăzut o astfel de posibilitate în acordul lor sau dacă părțile au convenit ulterior asupra acesteia.

Mai mult decât atât, partea care face trimitere la neexecutarea tranzacției de către oponentul său este în drept să solicite și repararea prejudiciului (art.1435 Cod civil italian). Dar nu orice neexecutare poate determina desfacerea contractului, ci doar cea care are o importanță covârșitoare pentru partea solicitantă. Totodată, nu se admite trimiterea la neexecutarea contractuală, atâta timp cât însăși partea care o invocă nu și-a îndeplinit propriile obligații [12, p.155].

Analiza celorlalte articole din Codul civil italian denotă o analogie cu prevederile din Codul civil al RM, cum ar fi cele privitoare la tranzacția pentru toate afacerile care se regăsesc în art.1924 CC al RM și art.1975 CC al Italiei. Este o dovadă a faptului că legiuitorul nostru a preluat cele mai reușite norme din legislația altor state europene, cel puțin în domeniul tranzacției. Drept rezultat, în prezent, legislația noastră este una din cele mai detaliate și atotcuprinzătoare la capitolul tranzacție, oferind practicienilor, dar și justițiabililor un real sprijin, dar și o protecție în calea abuzurilor și interpretărilor eronate.

CONCLUZII

Instituția tranzacției este de mare importanță în cadrul procedurilor civile, deoarece ajută la soluționarea cazurilor de complexitate diferită, ținând cont de cerințele și posibilitățile ambelor părți. Tranzacția reprezintă un instrument juridic complex, având o natură juridică mixtă, în care ordinea de drept substanțial referitoare la determinarea condițiilor de soluționare a litigiului, combinată cu ordinea procesuală de aprobare a acestor condiții, formează o singură componentă juridico-faptică care are semnificație atât materială, cât și procesuală.

Prin prisma analizei comparative a tranzacției se constată următoarele:

– definirea acestei instituții este aproape identică din punct de vedere al trăsăturilor

introduse în acordul de compromis. A settlement containing a novation may be subject to termination for non-performance only if the parties have provided for such a possibility in their agreement or if the parties have subsequently agreed on it.

Moreover, the party who refers to the non-execution of the compromise agreement by his opponent is also entitled to claim damages (art.1435 Italian Civil Code). However, not every non-performance can lead to the termination of the contract, but only that which is of overwhelming importance for the requesting party. At the same time, it is not admissible to refer to contractual non-performance as long as the party claiming it has not fulfilled its own obligations. [12, p.155]

The analysis of the other articles of the Italian Civil Code reveals an analogy with the provisions of the Civil Code of the RM, such as those concerning the compromise agreement for all business which are found in art.1924 CC of the RM and art.1975 CC of Italy. It is a proof that our legislator has taken over the most successful rules from the legislation of other European countries, at least in the field of compromise agreement. As a result, our legislation is now one of the most detailed and comprehensive in the field of compromise agreement offering practitioners and litigants real support and protection against abuse and misinterpretation.

CONCLUSIONS

The institution of compromise agreement is of great importance in civil proceedings as it helps to resolve cases of varying complexity, taking into account the requirements and possibilities of both parties. The compromise agreement is a complex legal instrument, having a mixed legal nature, in which the substantive legal order relating to the determination of the conditions for the settlement of the dispute, combined with the procedural order for the approval of these conditions, form a single legal and factual component that has both substantive and procedural significance.

A comparative analysis of the compromise agreement reveals the following:

- the definition of this institution is almost identical in terms of its distinctive

sale distinctive în legislațiile din Republica Moldova, Franța, Italia, Germania. De asemenea, tranzacția este reglementată în detaliu de legislația materială actuală a țării noastre, dar și a Italiei, Franței, precum și a multor alte țări europene, iar normele referitoare la aceasta sunt grupate în secțiuni sau capitole speciale din codurile civile, iar în aplicarea acestora s-a acumulat o practică extinsă de către instanțele de judecată;

– aceste trăsături care conferă specificitate tranzacției și care se regăsesc în legislațiile statelor amintite în cadrul studiului ar fi următoarele: a) pentru a încheia o tranzacție este necesar ca părțile să aibă capacitatea de a dispune de drepturile care fac obiectul litigiului; b) o condiție esențială a tranzacției este realizarea reconcilierii prin concesi reciprocă, totodată judecătorul fiind obligat să aprecieze plauzibilitatea și semnificația concesiunilor; c) tranzacția depinde de raportul juridic anterior (în care au existat anumite disensiuni și incertitudini) și nu poate fi încheiată, dacă un astfel de raport juridic nu a avut loc; d) prin tranzacție este posibilă soluționarea viitoarelor dispute și pretenții legale, dar numai dacă acestea pot fi prevăzute în mod rezonabil pe baza informațiilor disponibile; e) în rezultatul tranzacției sunt înlăturate incertitudinile și controversele în raporturile dintre părți privitoare la drepturile și obligațiile asumate; f) din momentul intrării în vigoare a tranzacției, pretențiile pot fi formulate numai în temeiul clauzelor acesteia și pot viza doar existența, valabilitatea sau executarea tranzacției. Pentru a reveni la cerințele inițiale, este necesar ca tranzacția să fi fost declarată nulă.

features in the legislation of the Republic of Moldova, France, Italy and Germany. Also, the compromise agreement is regulated in detail in the current substantive legislation of our country, but also of Italy, France, as well as many other European countries, and the rules relating to it are grouped in special sections or chapters of the civil codes, and in their application has accumulated extensive practice by the courts;

- these features which give specificity to the compromise agreement and which are found in the laws of the countries mentioned in the study would be the following: a) in order to conclude a settlement, the parties must have the capacity to dispose of the rights in dispute; b) an essential condition of the compromise agreement is the achievement of reconciliation through mutual concessions, while the judge is obliged to assess the plausibility and significance of the concessions; c) the settlement depends on the previous legal relationship (in which there were certain disagreements and uncertainties) and cannot be concluded if such a legal relationship has not taken place; d) the compromise agreement makes it possible to settle future disputes and legal claims, but only if they can be reasonably foreseen on the basis of the available information; e) the compromise agreement removes uncertainties and controversies in the relationship between the parties concerning the rights and obligations assumed; f) from the moment the compromise agreement comes into force, claims can only be made under its terms and can only relate to the existence, validity or performance of the settlement. In order to return to the original requirements, the transaction must have been declared void.

Referințe bibliografice

Bibliographical references

1. Codul civil al Republicii Moldova. Nr. 1107 din 06-06-2002. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 1.03.2019, nr.66-75, art.132.
2. Codul de procedură civilă al Republicii Moldova. Nr. 225 din 30-05-2003. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 3.08.2018, nr. 285-294, art. 436.
3. Codul civil francez, adoptat la 21 martie 1804. Disponibil: https://www.legifrance.gouv.fr/codes/section_lc/LE-GITEXT000006070721/LEGISCTA000006118164?etatTexte=VIGUEUR&etatTexte=VIGUEUR_DIFF&anchor=LEGIARTI000033458766#LEGIARTI000033458766 (vizitat 13.07.2023).
4. Codul civil german (Bürgerliches Gesetzbuch Deutschlands mit Einfuhrungsgesetz), adoptat în 1896 și intrat în vigoare începând cu 1 ianuarie 1900. Dis-

- ponibil: <http://oceanlaw.ru/wp-content/uploads/2018/02/1900-%D0%93%D1%80%D0%B0%D0%B6%D0%B4%D0%B0%D0%BD%D1%81%D0%BA%D0%BE%D0%B5-%D1%83%D0%BB%D0%BE%D0%B6%D0%B5%D0%BD%D0%B8%D0%B5-1.pdf> (vizitat 16.07.2023).
5. Codul civil italian din 16 martie 1942. Disponibil: https://www.advocate123.ru/_files/ugd/91d87c_cd5549d0fa-83497dbf8036dd73955751.pdf (vizitat 16.07.2023).
  6. Filote-Iovu I.-A. Tranzacția, act procesual de dispoziție al părților. În: Analele Universității de Vest din Timișoara, Seria Drept, 2021, nr.2, p. 180-206.
  7. Gaja Al. Concesiile reciproce – element obligatoriu al tranzacției de împăcare. În: Revista Națională de Drept, anul 22 (2021), nr. 4 (246), p. 103-111.
  8. Laurent F. Principes de droit civil français: Vol. 1–33. Bruxelles/Paris, Bruylant-Christophe/A. Durand & Pedone-Lauriel, 1869–87. Vol. 15, § 485.
  9. Perelman Ch. La preuve en droit, essai de synthèse. În: La preuve en droit, (dir.) Ch. Perelman et P. Foriers, Bruxelles, Bruylant, 1981.
  10. Ватаманюк В. О. Заключение мирового соглашения в групповом производстве иностранных государств. În: Российское право: образование, практика, наука, 2021, №4, p. 27-40.
  11. Гражданское процессуальное уложение Германии: Вводный закон к Гражд. процессуальному уложению = Zivilprozessordnung Deutschlands mit Einführungsgesetz; пер. с нем. В. Бергманн. Издательство: Инфотропик Медиа. 2016 г. 2-е изд., перераб. 388 p.
  12. Давыденко Д. Мировое соглашение как средство внесудебного урегулирования частноправовых споров (по праву России и некоторых зарубежных стран). Диссертация на соискание ученой степени кандидата юридических наук. Москва, 2004. 257 p.
  13. Кропотов Р. В. К вопросу о свободе мирового соглашения. În: Вестник Марийского государственного университета. Серия Исторические науки. Юридические науки, 2016. Т2. №2(6), p. 64-66.
  14. Матвеева С. Д. Мировая сделка в гражданском праве и законодательстве Франции: понятие и признаки. În: Известия Тульского государственного университета. Экономические и юридические науки, 2015, № 2-2, p. 67-74.
  15. Мрастьева О. С. Мировое соглашение среди примирительных процедур. În: Вестник Саратовской государственной юридической академии, 2017, № 2(115), p. 131-134.
  16. Трегубов, В. А. Институт мирового соглашения в гражданском и арбитражном судопроизводстве иностранных государств. În: Молодой ученый. 2020, № 22 (312), p. 312-315.
  17. Шакарян М.С. Гражданский процесс: Учебник. Москва: Проспект, 2004. 584 p.

Despre autori:

Adelina BĂCU,

*doctor în drept, conferențiar universitar,
Departamentul Drept,
Academia de Studii Economice din Moldova
e-mail: adelabacu@mail.ru
ORCID: 0009-0001-0788-3390*

Igor BĂCU,

*asistent universitar,
Universitatea de Stat
de Educație Fizică și Sport,
e-mail: bacuigor1974@gmail.com,
ORCID: 0000-0001-5317-3296*

About authors:

Adelina BACU,

*PhD, associate professor,
Department Law,
Academy of Economic Studies of Moldova,
e-mail: adelabacu@mail.ru
ORCID ID:0009-0001-0788-3390*

Igor BĂCU,

*university assistant,
State University of Physical Education
and Sports
e-mail: bacuigor1974@gmail.com
ORCID: 0000-0001-5317-3296*

CZU 351.74

DOI 10.5281/zenodo.10417274

**PROVOCĂRI ACTUALE
ÎN DOMENIUL FORMĂRII
PROFESIONALE A FUNCȚIONARILOR
PUBLICI CU STATUT SPECIAL ȘI
A CARABINIERILOR DIN CADRUL
MINISTERULUI AFACERILOR INTERNE**

Andrian CIUMAC,
doctorand

Valeri CHIOIBAȘ

**CURRENT CHALLENGES IN THE
FIELD OF VOCATIONAL TRAINING
OF PUBLIC OFFICERS WITH SPECIAL
STATUS AND OF CARABINEERS
WITHIN THE MINISTRY OF INTERNAL
AFFAIRS**

Andrian CIUMAC,
PhD student

Valeri CHIOIBAȘ

Concretizarea unei viziuni valide, soluționarea eficientă a impedimentelor, precum și asigurarea unui răspuns prompt și corespunzător la toate provocările pe care le înfruntă actualul sistem de formare profesională a funcționarilor publici cu statut special și a carabinierilor din cadrul MAI, impune în mod incontestabil o abordare logică și individuală a fiecărei provocări, exprimate prin luarea fermă și neamânată a unor decizii de rigoare. Respectivul hotărâri urmează a fi trecute în evidența strictă a unui cadru oficial, programatic și coerent, unde nu există loc pentru diletantism, reticență, interpretări echivoce, formalism și birocrație.

Cuvinte-cheie: provocare, proces, formare profesională, instruire, personal, factor, influență, decizie, calitate.

The concretization of a valid vision, the effective resolution of impediments, as well as the provision of a prompt and appropriate response to all the challenges faced by the current system of professional training of civil servants with special status and carabineers within the MIA, indisputably imposes a logical approach and individuality of each challenge, expressed through the firm and immediate taking of rigorous decisions, recorded in the strict record of an official, programmatic and coherent framework, where there is no room for diletantism, reluctance, equivocal interpretations, formalism and bureaucracy.

Keywords: challenge, process, vocational training, schooling, staff, factor, influence, decision, quality.

INTRODUCERE.

Calitatea personalului în întreg sistemul afacerilor interne, prioritar se poate garanta printr-un nivel distins al instruirii, care asigură formarea incontestabilă a competențelor profesionale în uz și a celor din perspectivă, axate solid pe valori bine conturate, ce permit însușirea capitală a unei conduite profesionale desăvârșite, pentru a răspunde adecvat la miriade de provocări. Cu toate acestea, actualul sistem de formare profesională a funcționarilor publici cu statut special și a carabinierilor din cadrul Ministerului Afacerilor Interne (MAI) se confruntă cu o pletoară de provocări de natură variată, care necesită precizate atât din perspectiva unei taxonomii cât și a impactului produs asupra formării

INTRODUCTION.

The quality of personnel in the entire system of internal affairs can primarily be guaranteed through a distinguished level of training, which ensures the indisputable formation of professional skills in use, as well as those from the perspective, firmly focused on well-defined values, which allow the capital acquisition of conduct consummate professionals, to adequately respond to myriad challenges. However, the current system of professional training of civil servants with special status and carabineers within the Ministry of Internal Affairs (MIA), faces a plethora of challenges of a varied nature, which require clarification both from the perspective of a taxonomy and impact produced on vocational training as a process, as well as

profesionale ca proces, precum și asupra beneficiarilor acestuia. Anume aceste obiective ne propunem să le atingem în cercetarea noastră, pentru a veni cu anumite recomandări de ameliorare atât pe parcurs, cât și în concluzia acesteia.

SCOPUL

Este relevarea, estimarea prin comparare, evidențierea și cercetarea provocărilor pe care le înfruntă actualul sistem de formare profesională a funcționarilor publici cu statut special și a carabinierilor din cadrul MAI.

METODE APLICATE ȘI MATERIALE UTILIZATE

Pentru realizarea studiului dat, au fost aplicate metodele observației, deducțiilor logice, comparației, studierii literaturii de specialitate, a legislației și a practicii desfășurării proceselor de formare profesională în cadrul MAI.

REZULTATELE OBTINUTE ȘI DISCUȚII

În pofida faptului că suntem axați pe actualele provocări din domeniu, în anumite contexte unele provocări pe care le vom aborda în prezenta cercetare vor presupune un demers prospectiv, care va pleca de la premisa că în viitorul foarte apropiat, în condiția crizelor mondiale din prezent care progresaază fără intenția de a scădea din intensitate, provocările vor fi mult mai diferite față de cele contemporane din cauza unei implicări reduse la remedierea acestora.

În contextul formării profesionale ca proces, pentru o obiectivitate deplină, provocările identificate de către noi urmează a fi cercetate nu doar din perspectiva activităților didactice, dar, bineînțeles, și din cea a domeniilor de activitate gestionate de către MAI, care prin corelare urmează a fi luate în considerare la formularea recomandărilor menite să eficientizeze procesele de formare profesională.

În această ordine de idei ținem să amintim principalele domenii de activitate gestionate de către MAI, și anume: ordinea și securitatea publică; managementul integrat al frontierei de stat; combaterea criminalității

on its benefits. We aim to achieve in our research these precisely objectives, in order to come up with certain recommendations for improvement both along the way and in the conclusion.

PURPOSE

The purpose includes revealing, estimating by comparing, highlighting and researching the challenges faced by the current system of professional training of civil servants with special status and carabinieri within the MIA.

APPLIED METHODS AND MATERIALS USED

To carry out the given study, the method of observation, logical deductions, comparison, studying the specialized literature, the legislation and the practice of conducting professional training processes within the MIA were applied.

RESULTS OBTAINED AND DISCUSSION

Regardless of the fact that we are previously focused on the current challenges in the field, in certain contexts, definite challenges that we will address in this research, will involve a prospective approach, which will start from the premise that in the very near future, in the condition of crises in today's world that is progressing with no intention of slowing down, the challenges will be much different than contemporary ones due to a reduced involvement in fixing them.

Within the context of professional training as a process, for complete objectivity, the challenges identified by us are to be researched not only from the perspective of didactic activities, but well understood also from the perspective of the fields of activity managed by the MIA, which through correlation are to be taken in consideration when formulating recommendations aimed at streamlining professional training processes.

In this context, we would like to mention the main fields of activity managed by the MIA, which are the following: public order and security; integrated management of the state border; fight against organized crime; managing the migration flow, asylum and integration of foreigners; prevention and

organizate; gestionarea fluxului migrațional, azilului și integrării străinilor; prevenirea și lichidarea consecințelor situațiilor de urgență și excepționale, protecția civilă, apărarea împotriva incendiilor și acordarea primului ajutor calificat; asigurarea respectării drepturilor și libertăților fundamentale ale omului; apărarea proprietății publice și private; evidența populației și cetățeniei, evidența vehiculelor și conducătorilor de vehicule; rezervele materiale de stat și de mobilizare – și managementul funcțiilor cu statut special din cadrul Ministerului [6].

Pentru o concretizare mai concordantă, dorim să ne expunem din punct de vedere conceptual asupra fenomenului cercetat de către noi, deși chiar acest punct de analiză reprezintă o provocare, dat fiind faptul că conceptul „Provocare” este unul suficient de larg, care nu deține o definiție concisă și universală.

În conformitate cu majoritatea dicționarilor explicative, conceptul „Provocare” presupune: a ațâța, a întărâta, a incita pe cineva (sfidându-l); a aduce pe cineva (prin acte de violență, lezare a demnității sau alte fapte ilicite) într-o stare de surescitare favorabilă comiterii unei fapte ilicite; a avea drept urmare; a determina, a constitui, a cauza, a prilejui, a pricinui; a produce intenționat un eveniment, un proces, un fenomen [5].

Prin urmare, constatăm că conceptul „Provocare” se configurează într-o acțiune, fenomen sau un mediu, care prin natura sa, reprezentată de anumite trăsături specifice, produce influență/influențe asupra indivizilor, astfel determinându-i să adopte anumite decizii privind reacționarea/adaptarea la situația stabilită.

Definiția elaborată de către noi se încadrează prin logica proiectată și în unele afirmații ale cercetătorului J. Canton, care referindu-se în special la viitor din perspectiva provocărilor susține și alte ipoteze relevante fenomenului cercetat din punct de vedere conceptual. Astfel, el menționează: „Vă puteți influența viitorul, pentru aceasta veți avea nevoie de: o viziune asupra viitorului și o viziune clară a țintei spre care vă îndreptați;

liquidation of the consequences of emergency and exceptional situations, civil protection, fire protection and provision of qualified first aid; ensuring respect for fundamental human rights and freedoms; defense of public and private property; records of population and citizenship, records of vehicles and vehicle drivers; the state and mobilization material reserves - and the management of the functions with special status within the Ministry [6].

Taking into account the intentions stated above, in advance, for a more consistent concretization, we want to expose ourselves on the phenomenon researched by us from a conceptual point of view, although even this point of analysis itself represents a challenge, given the fact that the concept “Challenge” is a broad enough one, that does not have a concise and universal definition.

According to most explanatory dictionaries, the concept of “Challenge” implies: to inspire, agitate, incite someone (defying him); to bring someone (through acts of violence, indignity or other unlawful acts) into a state of arousal conducive to the commission of an unlawful act; to have as a consequence; to determine, to constitute, to generate, to occasion, to cause; to intentionally produce an event, a process, a phenomenon [5].

Therefore, we find that the concept of “Challenge” is configured in an action, phenomenon or environment, which by its nature represented by certain specific features, produces influence/influences on individuals, thus causing them to adopt certain decisions regarding reaction/adaptation to the established situation.

The definition elaborated by us fits through the projected logic and in some statements of the researcher J. Canton, who, referring in particular to the future from the perspective of the challenges, also supports other hypotheses relevant to the researched phenomenon from a conceptual point of view, thus mentioning: “You can influence your future, for this you will need: a vision of the future and a clear vision of the target towards which you are heading; a social strategy to reach this point; tools to convince key people: colleagues, family to share a common vision and strategy; actual implementation

o strategie socială pentru a ajunge în acest punct; instrumente care să convingă persoanele-cheie: colegi, familia să împărtășească o viziune și o strategie comună; punerea în aplicare efectivă [1, p. 22].

În aceeași ordine de idei, cu titlu de recomandare, autorul specifică: „Fiecare trebuie să-și schimbe gândirea față de viitor care este brăzdat de provocări, schimbări și riscuri.” Cu același prilej, autorul definește viitorul din perspectiva provocărilor cu ajutorul a cinci factori distinși: „1. *Viteza*. Ritmul schimbărilor va fi amenințător, acoperind o multitudine de domenii și va atinge toate aspectele vieții; 2. *Complexitatea*. Un salt cantitativ înregistrat de forțe aparent fără legătură între ele vor avea efect direct asupra tuturor aspectelor până la siguranțe naționale și personală; 3. *Riscul*. Riscuri noi, riscuri mari, vor reconfigura fiecare aspect al vieții; 4. *Schimbarea*. Transformări radicale la locul de muncă, în comunitate, nivelul relațiilor vă vor constrânge să vă adaptați rapid la schimbările radicale; 5. *Neprevăzutul*. Uneori pozitiv, alteori dificile de imaginat elementele-surpriză vor deveni o trăsătură cotidiană, fiind deseori o provocare pentru sensibilitate și logică [1, p. 18].

Reflectând în mod rezonabil la elementele reprezentative ale subiectului de interes din perspectiva conceptuală, în continuare, în vederea unei concretizări coerente a fenomenului cercetat, drept punct de plecare în acest sens vor servi provocările aferente activităților didactice pe dimensiunea formării profesionale a funcționarilor publici cu statut special și a carabinierilor din cadrul MAI.

În această ordine de idei, inițial ne vom referi la starea resurselor alocate/investite în acest sens, în vederea asigurării calității proceselor de formare profesională, dat fiind faptul că anume alocarea resurselor reprezintă o trăsătură remarcabilă în cadrul oricărui sistem, predestinată menținerii și eficientizării acestuia după principiul investiții-rezultat. Iar alocarea corespunzătoare a resurselor permite eficientizarea proceselor, îmbunătățirea mediului și obținerea performanțelor în cadrul sistemului, omiterea impedimentelor,

[1, p. 22].

In the same vein, by way of recommendation, the author mentions: “Everyone must change their thinking towards the future which is full of challenges, changes and risks. At the same time, the author defines the future from the perspective of challenges with the help of five distinct factors: 1. *Speed*. The pace of changes will be threatening, covering a multitude of fields and will touch all aspects of life; 2. *Complexity*. A quantitative jump recorded by seemingly unrelated forces will have a direct effect on everything from national and personal security; 3. *Risk*. New risks, big risks, will reconfigure every aspect of life; 4. *Shift*. Radical transformations at work, in the community, at the level of relationships will force you to quickly adapt to radical changes; 5. *Unexpected*. Sometimes positive, sometimes difficult to imagine, surprise elements will become a daily feature, often being a challenge to sensitivity and logic [1, p. 18].

Reasonably reflecting on the representative elements of the subject of interest from the conceptual perspective, further, in order to achieve a coherent realization of the researched phenomenon, the challenges related to didactic activities on the dimension of professional training of civil servants with special status and the carabinieri from the MIA will serve as a starting point in this sense.

In this vein, we will initially refer to the state of the resources allocated/invested in this regard, in order to ensure the quality of professional training processes, given the fact that the allocation of resources is a remarkable feature within any system, predestined to maintain and make it more efficient according to the investment-result principle. And the appropriate allocation of resources undeniably allows the streamlining of processes, the improvement of the environment and the achievement of performances within the system, the omission of impediments, the prevention and control of risks and of course the satisfaction of all beneficiaries.

Therefore, regardless of the active dynamism of endowments, which we have observed in the last period of time in the didactic plan, the assessment of material assurances as well as the current state of the infrastructure in the field still indicates certain needs

prevenirea și controlarea riscurilor.

Prin urmare, în ciuda dinamizării active a dotărilor, pe care o constatăm în ultima perioadă de timp în plan didactic, aprecierea asigurărilor materiale și a stării actuale a infrastructurii din domeniu denotă în continuare anumite necesități de renovare a obiectivelor strategice pentru desfășurarea corespunzătoare a proceselor de formare profesională. Mai cu seamă aceste provocări se resimt în domeniul intervenției profesionale și sunt exprimate prin racordarea redusă a proceselor de formare profesională la obținerea competențelor cu privire la utilizarea corespunzătoare a noilor dotări din domeniu.

În acest context evidențiem, că un număr considerabil de unități structurale subordonate MAI, de mai mult timp sunt dotate cu armament modern, în mare parte de producție occidentală, pe când procesele de formare profesională, din cauza insuficienței sau chiar lipsei acestora, prioritar sunt axate pe utilizarea armamentului produs în Uniunea Sovietică. Situația descrisă devine și mai precară din cauza asigurării normative insuficiente, care în linii mari se rezumă la reglementarea proceselor didactice realizate cu armament din epoca sovietică. De asemenea, în contextul menționat putem alinia și faptul că, în mare parte, resursa umană implicată în organizarea și desfășurarea proceselor de formare profesională din domeniul enunțat nu deține suficiente competențe pentru instruirea beneficiarilor cu armament modern.

În aceeași ordine de idei evidențiem că procesele de formare profesională realizate cu armamentul învechit adesea sunt compromise din cauza defecțiunilor frecvente, care presupun nu doar cheltuieli suplimentare pentru repararea acestora, dar prezintă și un anumit pericol pentru cei care participă la instruire.

O situație similară cu cea descrisă mai sus se atestă la compartimentul utilizării mijloacelor speciale din dotare. Avem în vedere zonele orbe admise de cadrul normativ din domeniu, în special evidențiindu-se Ordinul comun/interdepartamental nr. 4/44/17-C/6/1/4 din 11 ianuarie 2018, cu privire la aprobarea Ghidului privind intervenția pro-

for endowment and renovation of strategic objectives for the proper development of professional training processes. In particular, these challenges are felt in the field of professional intervention and are expressed by the reduced connection of professional training processes to the acquisition of skills regarding the appropriate use of new equipment in the field.

In this context, we highlight that a considerable number of structural units subordinated to the MIA, for a longer time, have been equipped with modern weaponry, mostly of Western production, while professional training processes, due to their insufficiency or even lack, are primarily focused on the use of weaponry produced in the Soviet Union. The described situation becomes even more precarious due to the insufficient normative assurance, which broadly boils down to the regulation of didactic processes carried out with Soviet-era weaponry. Furthermore, in the mentioned context, we can also align the fact that, for the most part, the human resource involved in the organization and carrying out of the professional training processes in the stated field does not have enough skills to train the beneficiaries with modern weapons.

In the same vein, we point out that even the professional training processes carried out with outdated weapons are often compromised due to frequent malfunctions, which not only involve additional expenses for their repair, but also present a certain danger to those who participate in the training.

A situation similar to the one described above can also be seen in the compartment for the use of special equipment, we have in mind the blind areas allowed by the regulatory framework in the field, in particular joint/interdepartmental Order no. 4/44/17-C/6/1/4 of January 11, 2018, regarding the approval of the Guide concerning professional intervention in the exercise of the function, in which the lack of regulations regarding the techniques and tactics of applying the new special means from the endowment of the structural units subordinated to the MIA, as well as other law enforcement bodies in the state is obviously felt, such as, for example,

fesională în exercițiul funcției, în care se resimte în mod evident lipsa reglementărilor cu privire la tehnicile și tacticile de aplicare a noilor mijloace speciale din dotarea unităților structurale subordonate MAI, precum și altor organe de forță din stat, cum ar fi, spre exemplu, tonfa sau bastonul telescopic. Lacunele nominalizate compromit legalitatea aplicării mijloacelor speciale menționate, astfel calificându-le drept neutilizabile, în pofida cheltuielilor considerabile suportate pentru achiziționarea acestora.

Bineînțeles, că din perspectiva menționată putem enumera și multe alte provocări care afectează procesele de instruire, precum cea a munițiilor pentru ședințele de tragere, care s-a acutizat odată cu invadarea la 24 februarie 2022 a Ucrainei de către Federația Rusă, cea a simulatoarelor interactive pentru trageri, amenajarea moderată a tirurilor, poligoanelor de instruire și sălilor sportive, iar în cazul desfășurării proceselor de formare profesională la locul de serviciu în majoritatea subdiviziunilor MAI chiar lipsa acestora, etc.

În cazul proceselor de formare profesională realizate la locul de serviciu, situația este în general una dificilă, reprezentată de un cumul de provocări, însă la acest subiect vom reveni pe parcursul prezentei cercetări.

Cu referire la situația stringentă, legată de poligoanele de instruire, simulatoare, tiruri, săli sportive, precum și altă infrastructură special amenajată pentru buna organizare și desfășurare a proceselor de formare profesională la compartimentul intervenției profesionale și nu numai, din perspectiva absolută a tuturor domeniilor de activitate gestionate de către MAI, constatăm anumite provocări ce țin de absența cadrului normativ cu privire la asigurarea securității și sănătății în muncă la exploatarea obiectivelor/punctelor/instalațiilor de antrenament și instruire, menționate mai sus.

În lipsa acestui cadru normativ, în prezent, pentru obiectivele nominalizate nu este stabilit statutul, clasificarea și destinația concisă a acestora, modalitatea, procesele și termenele de constituire, organizare, ame-

tonfa or telescopic stick. The named gaps obviously compromise the legality of the application of the mentioned special means, thus qualifying them as unusable regardless of the considerable expenses incurred for their purchase.

Of course, from the mentioned perspective we can also list many other challenges that affect training processes, such as that of ammunition for shooting sessions, which became more acute with the invasion of Ukraine on February 24, 2022, by the Russian Federation, that of interactive shooting simulators, the moderate arrangement of shooting ranges, training ranges and sports halls, and in the case of carrying out professional training processes at the place of work in most subdivisions of the MIA, even their absence, etc.

In the case of professional training processes carried out at the workplace, the situation is generally difficult one, represented by a number of challenges, but we will return to this topic during this research.

With reference to the pervasive situation, related to the training ranges, simulators, shooting ranges, sports halls, as well as other specially designed infrastructure for the good organization and development of professional training processes in the professional intervention department and not only, from the absolute perspective of all fields of activity managed by the MIA, we find certain challenges related to the absence of the normative framework regarding the assurance of safety and health at work in the operation of the training and practice objectives/points/facilities, mentioned above.

In the absence of this normative framework, currently, for the nominated objectives, their status, classification and concise destination, the method, processes and terms of their establishment, organization, arrangement, maintenance, management and approval, as well as the persons responsible for carrying out the activities are not established imposed, which of course presents a real danger to the life and health of those who participate in the professional training processes, regardless of the quality held by them.

The circumstances in which the described challenges are consumed, seem quite

najare, întreținere, gestionare și omologare a acestora, precum și responsabilii de realizarea activităților respective, fapt care prezintă un pericol real pentru viața și sănătatea celor care participă la procesele de formare profesională.

Circumstanțele în care se consumă provocările descrise par destul de excentrice pe fonul numeroaselor practici și experiențe din domeniu, întâlnite cu ușurință la nivel internațional, care prevăd și stabilesc norme clare cu privire la siguranța în construcția, amenajarea, întreținerea, omologarea, clasificarea, organizarea și exploatarea obiectivelor similare, pe care le putem consulta, prelua și adapta rațional la nivel național.

Ținând cont de faptul că anume domeniul intervenției profesionale reprezintă pilonul fundamental al sistemului MAI, de provocările enumerate mai sus pe dimensiunea proceselor de formare profesională la compartimentul intervenției profesionale, dar și de cele cu care se confruntă zi de zi funcționarii publici cu statut special și carabinierii din cadrul MAI în timpul realizării misiunilor de serviciu, precum atacul armat produs în Aeroportul Internațional Chișinău la data de 30 iunie 2023, suntem obligați să reconsiderăm radical și neîntârziat la nivelul întregului sistem al MAI toate viziunile aferente dimensiunii enunțate.

Provocări similare cu cele reflectate din perspectiva domeniului de intervenție profesională, care compromit procesul de formare profesională a funcționarilor publici cu statut special și a carabinierilor din cadrul MAI, întâmpinăm și la compartimentul aplicării legii în domeniul constatării și documentării infracțiunilor și contravențiilor, care de asemenea reprezintă un pilon strategic al sistemului MAI.

În această ordine de idei, ținem să menționăm, că un rol extrem de important în obținerea succesului instruirii din domeniu nominalizat îl au orele practice, desfășurate în condiții analogice celor reale, unde cel instruit dobândește competențele necesare prioritar cu ajutorul predării procedurale, astfel având posibilitatea să folosească și să

eccentric against the background of the many practices and experiences in the field, easily encountered at the international level, which provide and establish clear rules regarding safety in construction, arrangement, maintenance, homologation, classification, organization and exploitation of similar objectives, which we can consult, take over and adapt rationally at the national level.

Taking into account the fact that the field of professional intervention represents the fundamental pillar of the MIA system, the challenges listed above on the dimension of professional training processes in the professional intervention department, but also those that civil servants with special status face every day and carabinieri within the MIA during the performance of their service missions, such as the armed attack produced in the Chisinau International Airport on June 30, 2023, we are obliged to radically and without delay reconsider at the level of the entire MIA system all visions related to the stated dimension.

Challenges similar to those reflected from the perspective of the field of professional intervention, which compromise the professional training process of civil servants with special status and carabinieri within the MIA, we also encounter in the department of law enforcement in the field of detection and documentation of crimes and misdemeanors, which also represent a strategic pillar of the MIA system.

In this vein, we would like to mention that practical classes, carried out in conditions similar to real ones, play an important role in achieving the success of training in the nominated field, where the trainee acquires the necessary skills primarily with the help of procedural teaching, thus having the opportunity to use and apply live various procedures, technologies, equipment, etc. Namely, in the described circumstances, we realize how important the high-performance infrastructure is, specially built and arranged for the good organization and development of professional training processes at the law enforcement department in the field of detection and documentation of crimes and misdemeanors, which unfortunately in some cases is currently outdated/ old and therefore inef-

aplice pe viu diverse proceduri, tehnologii, utilaje, etc. Anume în circumstanțele descrise conștientizăm pe cât de importantă este infrastructura performantă, special edificată și amenajată pentru buna organizare și desfășurare a proceselor de formare profesională la compartimentul aplicării legii în domeniul constatării și documentării infracțiunilor și contravențiilor, care actualmente, spre regret, în unele cazuri este învechită/depășită și prin urmare inefficientă, iar în altele la general este absentă. În consecință, procesele de formare profesională, la compartimentul amintit, în mod condiționat sunt axate mai mult pe predarea declarativă, care de sine stătător nu este capabilă să asigure obținerea performanțelor în instruirea funcționarilor publici cu statut special și a carabinierilor din cadrul MAI.

O altă provocare majoră, în contextul abordat, este sesizată de către noi din perspectiva noilor categorii de infracțiuni și contravenții care s-au ivit recent la orizontul mondial, dar și național, al științelor penale și contravenționale, cu care angajații MAI au îndatorirea să lupte la fel de eficient ca și în cazul unor infracțiuni sau contravenții de rutină.

Resursa umană care urmează să instruiască angajații MAI cum necesită a fi constatate și anihilate eficient aceste delict de nouă generație, în multe cazuri, din păcate, este formată pentru noile domenii de formare cu întârziere, corespunzător fiind lansate și procesele de formare profesională, fapt care afectează atât beneficiarii direcți cât și cei indirecti ai proceselor de formare profesională.

Un impact similar este produs și în cazul absenței sau insuficienței tehnologiilor, utilajului și altui inventar didactic, folosit pentru instruirea personalului MAI în lupta cu noile categorii de infracțiuni și contravenții.

În alte situații, ca și în cazul intervenției profesionale, se resimte racordarea redusă a proceselor de formare profesională la obținerea competențelor cu privire la utilizarea corespunzătoare a noilor dotări din domeniul aplicării legii la constatarea și documentarea infracțiunilor și contravențiilor.

fective, and in others it is generally absent. As a result, the professional training processes at the mentioned department, conditionally, are focused more on declarative teaching, which is not able to ensure the achievement of performance in the training of civil servants with special status and carabinieri within the MIA.

Another major challenge, in the context addressed, is perceived by us from the perspective of the new categories of crimes and misdemeanors that have recently appeared on the global but also national horizon of criminal and contraventional sciences, with which MIA employees have the duty to fight as well as effectively as in the case of routine crimes or misdemeanors.

In this line of ideas, the human resource that will train MIA employees how these new generation crimes need to be detected and annihilated effectively, in many cases, unfortunately, for the new fields the training is going on with a delay, correspondingly with the processes of professional training, which of course affects both the direct and indirect beneficiaries of the professional training processes.

A similar impact is produced in the case of the absence or insufficiency of technologies, equipment and other didactic inventory, used to train MIA staff in the fight against new categories of crimes and misdemeanors.

In other situations, as in the case of professional intervention, there is a lack of connection between professional training processes and the acquisition of skills regarding the appropriate use of new equipment in the field of law enforcement to detect and document crimes and misdemeanors. Therefore, several structural units subordinated to the MIA are equipped with modern technologies and equipment characteristic to the stated field, while the educational institutions within the MIA framework do not conduct training on their use in their absence.

At the same time, we note that on some aspects, the employees of the structural units subordinated to the MIA, which were equipped with modern technologies and equipment, were trained both locally and outside the borders of the Republic of Moldova by foreign specialists, and only these em-

Prin urmare, mai multe unități structurale subordonate MAI sunt dotate cu tehnologii și aparataj modern caracteristic domeniului enunțat, pe când instituțiile de învățământ din cadru MAI în lipsa lor nu desfășoară instruirea cu privire la utilizarea acestora.

Concomitent constatăm că, pe unele aspecte, angajații unităților structurale subordonate MAI care au fost dotate cu tehnologii și aparataj modern, au fost instruiți atât pe loc cât și în afara hotarelor Republicii Moldova, iar la instruirile nominalizate au participat în mare parte doar acești angajați și, într-un număr mai redus, cadrele didactice din cadrul instituțiilor de învățământ ale MAI. În circumstanțele acestei provocări, considerăm prioritară și oportună formarea pentru noile domenii de formare a cadrelor didactice din cadrul MAI, precum și dotarea instituțiilor de învățământ ale MAI cu tehnologii și aparataje moderne. În majoritatea cazurilor, acest fapt va permite atât consolidarea profesionalismului în rândurile cadrelor didactice cât și instruirea unui număr mult mai mare de angajați din cadrul unităților structurale subordonate MAI, cu cheltuieli mai reduse. Totodată, această situație va permite dezvoltarea capacității tehnico-materiale a instituțiilor de învățământ din cadrul MAI.

În continuare, vom evidenția corelarea insuficientă a domeniului de formare profesională cu cel al cercetării științifice. Această interacțiune redusă, ca exemplu se poate califica pe post de provocare și în cazul instruirilor realizate din domeniul delictelor de nouă generație și nu numai.

În situația în care aspectul nominalizat este unul corespunzător organizat și gestionat la nivelul Academiei „Ștefan cel Mare” a MAI, în cazul celorlalte instituții de învățământ și centre de instruire din cadru MAI acesta practic lipsește.

În esența corelării domeniului de formare profesională cu cel al cercetării științifice urmează să conștientizăm că această dimensiune îi revine în mod prioritar cadrului didactic. Anume el, sub auspiciul factorilor de decizie, în condiția unei autonomii confortabile, necesită să manifeste interes activ și

ployees mostly participated in the nominated trainings and, in a smaller number, teaching staff from the educational institutions of the MIA. Under the circumstances of this challenge, we consider training for the new fields of training for teaching staff within the MIA as a priority and opportunity, as well as the equipping of the MIA's educational institutions with modern technologies and equipment, currently used by the subordinated structural units of the MIA. In most cases, this fact will allow both the consolidation of professionalism among the teaching staff of the MIA and the training of a much larger number of employees from the subordinated structural units of the MIA with lower expenses, at the same time this situation will of course allow the development of the technical-material capacity of the educational institutions of the MIA.

Next, in this research, using the method of logical deductions not only to obtain certain findings, but also to concretize certain aspects and particularities relevant to the phenomenon analyzed by us, we highlight the insufficient correlation of the field of professional training with that of scientific research, a field that is really essential to the consolidation of the former one. This reduced interaction, as an example, can be qualified as a challenge in the case of the training carried out in the field of new generation crimes and not only.

In the situation where the nominated aspect is properly organized and managed at the level of the Academy “Ștefan cel Mare” of the MIA, in the case of the other educational institutions and training centers within the MIA framework, this is practically absent.

In the essence of the correlation of the field of professional training with that of scientific research, we must be aware that this priority dimension belongs to the teaching staff, namely that under the auspices of the decision-makers, under the condition of a comfortable autonomy, they need to show active interest and initiative in the operational plan for this interaction.

Our convictions, in the sense addressed, are also shared by the Romanian researcher, PhD, Dumitru Licsandru, who mentions that the implementation of a rigorous system for

inițiativă în plan operațional pentru această interacțiune.

Convingerile noastre, în sensul abordat, sunt împărtășite și de către cercetătorul român dr. Dumitru Licsandru, care menționează că punerea în funcțiune a unui sistem riguros de monitorizare și valorificare a progreselor în domeniu și aducerea formatorilor MAI în apropierea valului inovator poate fi asigurată prin intermediul cercetării științifice, așa cum se întâmplă în toate țările cu tradiție și cu sisteme de învățământ performante [3, p.72].

Un alt cumul de provocări aferente activităților didactice pe dimensiunea formării profesionale a funcționarilor publici cu statut special și a carabinierilor din cadrul MAI este reprezentat atât de calitatea profesională a cadrului didactic, cât și de asigurarea acesteia.

Prin urmare, în prim-plan ne vom referi la metodologia de predare utilizată de către cadrele didactice în instruirea personalului MAI, dat fiind faptul că nu doar suntem interesați, dar avem și obligația să eficientizăm în permanență actul educațional consacrat acestora prin acțiuni concrete de modernizare și perfecționare a metodologiei învățământului.

Obligația la care ne-am referit este pe deplin argumentată și de faptul că noile generații sunt mult prea indifferente față de participarea la procesele didactice organizate și desfășurate din perspectiva didacticii tradiționale, unde activitățile de predare prin intermediul metodologiei specifice modelului nominalizat provoacă beneficiarilor la general dezinteres față de participarea la procesul didactic.

În contextul actualității metodologiei de predare, utilizată în orice instruire, inclusiv a personalului MAI, cadrele didactice necesită să se concentreze pe aplicarea metodelor didactice interactive, care în practică datorită efectelor/calităților sale transformatoare și-au demonstrat și confirmat pe deplin prestigioasa virtute.

Consimțind franc faptul că metodele didactice interactive nu reprezintă o rezolvare desăvârșită a tuturor problemelor din do-

monitoring and capitalizing on progress in the field and bringing MIA trainers closer to the innovative wave can be ensured through scientific research, as happens in all countries with tradition and high-performing education systems [3, p.72].

Another set of challenges related to didactic activities on the dimension of professional training of civil servants with special status and carabinieri within the MIA is represented by both the professional quality of the teaching staff and its assurance.

Therefore, in the foreground we will refer to the teaching methodology used by the teaching staff in the training of the MIA staff, given the fact that we are not only interested but also have the obligation to permanently make the educational act dedicated to them more efficient through concrete modernization and improvement actions of the teaching methodology.

The obligation we referred to is fully argued by the fact that the new generations are very indifferent to participating in didactic processes organized and carried out from the perspective of traditional didactics, where teaching activities through the methodology specific to the nominated model cause the beneficiaries to be generally disinterested compared to participation in the didactic process.

Within the context of the actuality of the teaching methodology, used in any training, including the MIA staff, teachers need to focus on the application of interactive teaching methods, which in practice, due to its transformative effects/qualities, have fully demonstrated and confirmed their prestigious virtue.

Acknowledging the fact that interactive didactic methods do not represent a perfect solution to all problems in the field, however their advantages being analyzed in relation to those of traditional didactic methods, we are strongly encouraged to use them decisively.

The greatest benefit of interactive didactic methods relates to their assured success in providing a solid learning to the beneficiaries, which can be easily measured by evaluating the affective, cognitive, action and psychomotor resources, formed in them through the real contexts of professional ac-

meniu, totuși avantajele acestora fiind analizate în raport cu cele ale metodelor didactice tradiționale, suntem încurajați energic să le utilizăm în mod hotărât.

Cel mai mare beneficiu al metodelor didactice interactive se raportează la succesul asigurat al acestora în furnizarea unei învățări solide beneficiarilor, care poate fi cu ușurință măsurat prin evaluarea resurselor afective, cognitive, de acțiune și psihomotorii, formate la aceștia prin intermediul contextelor reale de activitate profesională, integrate în procesul de formare profesională a personalului MAI.

În pofida faptului că, din punctul de vedere al eticii profesionale nescrise, nu mai putem autoriza predarea ca proces în calitate de aliat loial al didacticii tradiționale în contextul instruirii personalului MAI. Cu părere de rău, astfel de provocări întâlnim frecvent în domeniul cercetat de către noi. În această ordine de idei exclamăm că a venit de mult timpul de a face diferențe între informativ și formativ.

Potrivit cu raționamentele stocate evidențiate mai sus, avem suficientă determinare și convingere să nu privim metodologia didactică inovatoare cu reticență. În acest context nu există loc pentru interpretări echivoce, formalism și/sau birocrație.

În continuare, potrivit opticii aplicate la analizarea provocărilor care vizează metodologia didactică, utilizată în instruirea funcționarilor publici cu statut special și a carabinierilor din cadrul MAI, ținem să evidențiem, că orice proces de formare profesională fiind proiectat și lansat, nu permite obținerea obiectivelor fixate în cazul excluderii activităților cognitive, care sunt într-o strânsă legătură cu calitatea învățării.

Procesul de predare în calitate sa de activitate didactică pretinde o abordare asumată de la pedagog, astfel că acesta nu se va concentra doar la obținerea scopului final al activităților didactice, dar și la felul cum se organizează și se desfășoară acestea.

În contextul unei responsabilități profesionale asumate, cadrele didactice vor lua în considerare nu doar modelele educaționale

integrative, integrate în procesul profesional training of the MIA staff.

Disregarding the fact that, from the point of view of unwritten professional ethics, we can no longer authorize teaching as a process as a loyal ally of traditional didactic in the context of MIA staff training, unfortunately, such challenges are frequently encountered in the field researched by us. In this vein, we exclaim that the time has long come to differentiate between informative and formative.

According to the reasoning stored and highlighted above, we have enough determination and conviction not to look at innovative teaching methodology with reluctance. In this context there is no room for equivocal interpretations, formalism and/or bureaucracy.

Next, according to the optics applied to the analysis of the challenges aimed at the didactic methodology, used in the training of civil servants with special status and carabinieri within the MIA, we would like to highlight that any professional training process being designed and launched, does not allow the achievement of the objectives set in the case of excluding cognitive activities, which are closely related to the quality of learning.

Pursuing quality in teaching requires us to understand that this tandem is configured in an appropriately designed act, processively consumed strictly from the methodological perspective, in the repercussion of which the success of a solid learning is undeniably ensured, characterized by the unleashing of the formative nature of the process.

Therefore, the teaching process in its capacity as a didactic activity undoubtedly demands an assumed approach from the teacher, so that it will not only focus on achieving the final goal of the didactic activities, but also on how they are organized and carried out.

In the context of an assumed professional responsibility, teachers will take into account not only the educational models that are on the agenda, but of course also such important features as the cognitive, affective and psychomotor style and potential of the beneficiaries of the professional training processes. In addition to professional experience, this information will allow the teaching staff

aflate la ordinea de zi, dar și așa particularități importante ca stilul și potențialul cognitiv, afectiv și psihomotor al beneficiarilor proceselor de formare profesională. Pe lângă experiența profesională, anume aceste informații îi vor permite cadrului didactic să armonizeze/coreleze în mod echilibrat predarea declarativă și cea procedurală, fapt care va contribui la desfășurarea unui proces instructiv-educativ de calitate.

Un alt aspect strategic din perspectiva provocărilor care vizează metodologia didactică se configurează în adaptarea și valorificarea optimă a principiilor andragogice în cadrul proceselor de formare profesională a personalului MAI, care dețin o valoare net superioară celor pedagogice.

Ținând cont de scopul educației adulților, modul în care ei învață, precum și de finalitățile acestei educații, transpunem specificațiile acestora din perspectiva domeniului de formare profesională din cadrul MAI, precum și a relevanței pe care o prezintă aceste principii:

- potrivit cadrului juridic al MAI, funcționarii publici cu statut special și carabinierii au obligația să frecventeze procesele de formare profesională pe tot parcursul carierei, care în mediu presupune 25 de ani de activitate;

- deoarece vârsta minimă pentru angajare în cadrul MAI este de 18 ani, funcționarii publici cu statut special și carabinierii, fiind atestați din toate perspectivele drept maturi și deținând o experiență în a învăța, posedă anumite strategii și stiluri de învățare și percepere;

- funcționarii publici cu statut special și carabinierii din cadrul MAI sunt atrași de învățarea axată pe interactivitate, contexte reale din viață, precum și de activitatea profesională;

- personalul MAI necesită să fie abordat pentru a învăța de motivația pe care o deține în acest sens, element care, totodată, în anumite contexte se echivalează cu responsabilitatea;

- intensitatea tendințelor de a valorifica în practică competențele formate la adulți este una sporită;

to balance/correlate declarative and procedural teaching, a fact that will contribute to the development of a quality instructional-educational process.

Another strategic aspect from the perspective of the challenges aimed at the didactic methodology is configured in the optimal adaptation and capitalization of andragogic principles within the professional training processes of the MIA staff, which have a clearly superior value to the pedagogical ones.

Generalizing the characteristics of the principles of adult learning, taking into account the purpose of adult education, the way they learn, as well as the goals of this education, we transpose their specifications from the perspective of the field of professional training within the MIA, as well as the relevance these principles present:

- according to the legal framework of the MIA, civil servants with special status and carabineers have the need, but also the obligation, to attend professional training processes throughout their career, which on average requires 25 years of activity;

- emerging from the situation, that the minimum age for employment within the MIA is 18 years, civil servants with special status and carabineers, being certified from all perspectives as mature and having experience in learning, possess certain strategies and of course learning and perception styles;

- civil servants with special status and carabineers within the MIA are attracted by learning focused on interactivity, real life contexts, as well as professional activity;

- in the context of the previously experienced, MIA staff can be facilitated or hindered in professional training processes due to their experience;

- MIA staff needs to be approached in order to learn from the motivation they have in this regard, an element which, at the same time, in certain contexts equates to responsibility;

- intensity of the tendencies to capitalize in practice the competences formed in adults is an increased one;

- formal contexts of vocational training for adults are not productive [2].

According to the above, of course, the MIA teaching staff needs to review the ap-

– contextele formale de formare profesională pentru adulți nu sunt productive [2].

Cadrele didactice din MAI necesită să revadă aplicarea principiilor pedagogice, astfel incluzând și valorificând în mod optimal în activitatea sa profesională principiile andragogice care prin natura lor sunt parte indivizibilă a proceselor de formare profesională a funcționarilor publici cu statut special și a carabinierilor din cadrul MAI.

Lipsa de experiență și pregătirea neîndestulată a specialiștilor din domeniul formării profesionale în cadrul unităților structurale subordonate unor inspectorate generale ale MAI merită o atenție deosebită. În cazul altor inspectorate generale din cadrul MAI, specialiști în domeniul formării profesionale există într-un număr extrem de limitat doar la nivelul aparatelor centrale, având în sarcină coordonarea și monitorizarea situației din domeniu pentru tot inspectoratul. În condiția circumstanțelor în care problemele aferente resursei umane responsabile de domeniul formării profesionale sunt tolerate, procesul de formare profesională va fi unul defectuos.

În prezent, calitatea proceselor de formare profesională la locul de serviciu practic nu înregistrează progrese, iar anumite performanțe care în ciuda tuturor circumstanțelor de detriment totuși sunt atinse au un caracter extrem de efemer.

Situația actuală relevată de către noi, spre nedumerire, de fapt reprezintă o oglindire a unor constatări realizate încă în anul 2015 și reflectate în Raportul MAI privind analiza funcțională a Ministerului, unde se menționează că există lipsuri în ceea ce privește poligoanele de tragere și bazele sportive, îndeosebi în teritoriu. Multe unități și subunități efectuează trageri la poligoane neomologate sau stabilite ad-hoc, ceea ce creează riscuri pentru personal și populație. Este deficit de muniție pentru antrenamente și de materiale pentru protecția fonică, în întreaga Poliție existând numai 17 poligoane și 13 săli de sport.

Menționăm, de asemenea, înțelegerea incorectă a modalității de pregătire a ofițerului la structurile teritoriale. Astfel, acesta

aplicarea de pedagogice principii, astfel incluzând și optimizând în activitatea profesională principiile andragogice care prin natura lor sunt parte indivizibilă a proceselor de formare profesională a funcționarilor publici cu statut special și a carabinierilor din cadrul MAI.

With reference to the current challenges, found from the perspective of the professional training processes carried out at the place of work, which we mentioned before, we would like to mention that, unfortunately, the first place among these challenges is actually not those that are part of the category of material resources, although this compartment is also extremely precarious, but those related to human resources, namely, the lack of experience and insufficient training of specialists in the field of professional training within the structural units subordinated to MIA general inspectorates, situation admitted under the condition of paying little attention to this field as well as a little motivation of these specialists. In the case of other general inspectorates within the MIA, specialists in the field of professional training exist in an extremely limited number only at the level of central apparatuses, having the task of coordinating and monitoring the situation in the field for the entire inspectorate. Under the condition of the circumstances in which the problems related to the human resource responsible for the field of professional training are tolerated, the professional training process will of course be defective and accordingly its expected results will be compromised.

Actually, within the context of the challenges mentioned above, we regret to note that the quality of professional training processes at the workplace practically does not register progress, and certain performances that, despite all the detrimental circumstances are therefore achieved, nevertheless have an extremely ephemeral character.

To our confusion, the current situation revealed by us, in fact represents a reflection of some findings made back in 2015 and reflected in the MIA Report regarding the functional analysis of the MIA of the Republic of Moldova, where it is mentioned that there are shortages in terms of landfills shooting and sports bases, especially in the territory.

„citește” (literalmente), toate temele, indiferent de categoria de pregătire. Reiterăm faptul că pe timpul convocării săptămânale a polițiștilor la sediul Inspectoratelor de Poliție se desfășoară și pregătirea profesională. Deci, în loc să fie gestionarul domeniului și organizatorul activităților, săptămânal, aceeași persoană (ofițerul cu pregătirea) prezintă/citește lecții. Așa încât „toți sunt sături de pregătire”.

Inspectoratul General al Poliției a mai menționat ca deficit: „Pregătirea insuficientă și/sau lipsa de experiență în domeniul de activitate a inspectorilor pentru formare profesională din cadrul Secțiilor resurse umane ale IP, cauzată de numirile în funcțiile susmenționate a angajaților fără experiență în activitatea polițienească sau a angajaților a căror activitate anterioară nu a avut tangență cu domeniul formării profesionale.” S-a mai precizat, de asemenea: „Plafonul scăzut al funcției de inspector pentru formare profesională din subdiviziunile IGP, ceea ce diminuează concurența pentru ocuparea funcției respective... Nivelul de pregătire profesională și tendința de autoperfecționare/autoinstruire ale specialiștilor sunt de asemenea scăzute.”

Nivelul atât de scăzut al funcției nu asigură stabilitatea pe post a ofițerilor cu pregătirea, fiind astfel numiți ofițeri foarte tineri și neexperimentați, pentru care activitatea este de tranziție către alte poziții și grade.

Ineficacitatea formării continue în unități este accentuată de absența minimumului de dotări cu mijloace de învățământ, a internetului și a accesului limitat la platformele de învățământ la distanță [10].

Spre mirare, la o distanță de doi ani de la publicarea Raportului MAI privind analiza funcțională a MAI, situația rămâne neschimbată. Prin urmare, studiind conținutul Hotărârii Guvernului nr.354/2017 cu privire la aprobarea Strategiei naționale de ordine și securitate publică pentru anii 2017-2020 și a Planului de acțiuni privind implementarea acesteia, observăm că la punctul 51 din Secțiunea 3 a Capitolului V al documentului nominalizat se menționează că formarea continuă la locul de muncă este formală și ineficientă, nepermițând asigurarea necesă-

Many units and sub-units fire at unapproved or ad hoc ranges, which creates risks for personnel and the population. There is a shortage of ammunition for training and materials for sound protection. There are only 17 polygons in the entire Police. Also, there are only 13 gyms.

We also mention the incorrect understanding of the role of the officer with the training from the territorial structures. Thus, he “reads” (literally), all the homework, regardless of the training category. We reiterate the fact that during the weekly convocation of police officers at the headquarters of the Police Inspectorates, professional training is also carried out. So instead of being the domain manager and the organizer of the activities, the same person (the training officer) presents/reads the lessons on a weekly basis. In such a way, “everyone is fed up with preparation”.

The General Police Inspectorate also mentioned it as a deficit: “Insufficient training and/or lack of experience in the field of activity of the inspectors for professional training within the Human Resources Units of the PI, caused by the appointments to the above-mentioned positions of employees with no experience in police activity or employees whose previous activity did not have common ground with the field of professional training.” It was also specified: “The low limit of the post of vocational training inspector in the GPI subdivisions, which reduces the competition for the position.” “The level of professional training and the tendency for self-improvement/self-training of specialists are also reduced.”

Establishing such a low level of the position does not ensure the stability of the officers with the training, being thus appointed very young and inexperienced officers, this activity being transitional to other positions and ranks for them.

The ineffectiveness of continuous training in the units is accentuated by the absence of the minimum endowment with educational means, the Internet and limited access to distance learning platforms [10].

Surprisingly, two years after the publication of the MIA Report regarding the functional analysis of the MIA, the situa-

rului specific de pregătire. Lipsește baza de pregătire minimă la subdiviziuni, iar numărul de poligoane de tragere și baze sportive este insuficient [7].

Pentru o înțelegere mai profundă a gravității situației constatate în domeniul formării profesionale la locul de muncă a funcționarilor publici cu statut special și a carabinierilor din cadrul MAI, care cu mici excepții practic rămâne neschimbată aproximativ de un deceniu, în continuare pentru a fi confruntate cu referințele de mai sus, scoatem în evidență unele conținuturi ale Hotărârii Guvernului nr.947/2022 cu privire la aprobarea Programului de consolidare a încrederii și siguranței societății prin formare profesională, integritate și digitalizare a sistemului afacerilor interne pentru anii 2022-2025, unde stabilim că interviuarea angajaților din subdiviziunile MAI, în special din cele desconcentrate, a condus la constatarea că acest proces de formare profesională la locul de muncă a devenit unul formal și fără efecte pozitive asupra creșterii nivelului de competențe profesionale. Mulți dintre funcționarii publici cu statut special au recunoscut că deseori se învață pe erorile proprii sau pe erorile colegilor. Situația se datorează faptului că nu întotdeauna personalul responsabil de formarea profesională la locul de muncă este apt să efectueze formările continue la domeniile și tematicile planificate. Au devenit mai rare cazurile când sunt invitați formatori, profesori sau experți într-un anumit domeniu, ca să efectueze instruirii de calitate cu un conținut necesar angajaților. În acest context, multe dintre subdiviziunile desconcentrate nu posedă câte un spațiu adaptat necesităților de instruire [8].

În concluzia analizelor desfășurate mai sus constatăm că originea toleranței sesizate, de fapt se rezumă nu la formarea profesională ca proces, dar la mentalitatea constantă a personalului MAI, care, fiind raportată la procesele de formare profesională a funcționarilor publici cu statut special și a carabinierilor din cadrul MAI, prinde a oscila accentuat între două extremități. Una este reprezentată de înaltele valori instituționale aferente resursei

tion remains unchanged. Therefore, studying the content of Government Decision no. 354/2017 regarding the approval of the National Strategy for public order and security for the years 2017-2020 and the Action Plan regarding its implementation, we note that in point 51 of Section 3 of Chapter V of the document nominated, it is mentioned that continuous training at the workplace is formal and ineffective, being unable to ensure the specific training requirements. There is no minimum training base at the subdivisions, as well as shooting ranges and sports bases are also insufficient [7].

For a deeper understanding of the seriousness of the situation found in the field of professional training at the workplace of civil servants with special status and carabinieri within the MIA, which with few exceptions practically remains unchanged for approximately a decade, further to be confronted with the references above, we highlight some contents of the Government Decision no. 947/2022 regarding the approval of the Program for strengthening the trust and safety of society through professional training, integrity and digitization of the internal affairs system for the years 2022-2025, we establish that the interviewing of employees from MIA subdivisions, especially from deconcentrated ones, led to the finding that this professional training process at the workplace has become a formal one and without positive effects on increasing the level of professional skills. Many of the civil servants with special status admitted that they often learn from their own mistakes or, in better cases, from the mistakes of their colleagues. It happens due to the fact that, not always, the personnel responsible for professional training at the workplace are able to carry out continuous training in the planned fields and topics. The cases when trainers, teachers or experts in a certain field are invited to conduct quality training with content necessary for employees have become rarer. Also in this context, many of the decentralized subdivisions do not have a space adapted to training needs [8].

In the conclusion of the analyzes carried out above, we find that the origin of the noted tolerance, in fact, boils down not to professional training as a process, but to the

umane, calității acesteia, precum și promovării imaginii MAI, care instigă inevitabil la eficientizarea proceselor de formare profesională. Pe când a doua extremitate se înfățișează prin lipsuri majore de resurse, precum cea de personal, care solicită a fi suplinită cu orice preț, astfel ignorându-se anumite politici și standarde de calitate și cele financiaro-materiale, ce condiționează renunțarea la anumite procese relevante domeniului, precum și la atingerea anumitor obiective în acest sens.

Situația constatată cu privire la mentalitatea personalului MAI, neîndoiește solicită o reconsiderare cardinală de viziune, care presupune parcurgerea unor pași neîntârziati și bine definiți în acest sens.

O recomandare compatibilă situației la care am reflectat, din perspectiva unei experiențe similare, este oferită de către dr. Dumitru Licsandru care menționează că abordările ce vizează schimbarea de mentalități nu sunt nici simple, nici rapide, dar sunt necesare și implică reflecții și căutări ulterioare, ce depășesc limitele unei comunicări. Oricum, sunt de evitat soluțiile care împovărează birocratic sistemul și au un succes mai degrabă limitat (de exemplu, raportările pe care șefii le fac asupra modului în care cei instruiți utilizează competențele dobândite la locul de muncă) [3, p.70].

În continuare o să reflectăm la nouă categorii de provocări, care în mare parte vine dintr-o derivă diferită celei analizate mai sus, dar totuși sunt într-o relație foarte strânsă cu domeniul formării profesionale a personalului MAI. Totodată ținem să menționăm că, nu în toate cazurile aceste provocări au un impact negativ asupra proceselor de formare profesională. În mare parte, acestea prezintă anumite riscuri pentru sistemul MAI, pentru stat sau societate, astfel constrângând atât factorii de decizie cât și cadrele didactice să proiecteze noi direcții strategice pentru formarea profesională.

Astfel, am decis să începem cu miriadele de provocări lansate de către autoritățile nelegitime transnistrene față de Republica Moldova, sistemul și personalul MAI, care continuă fără sfârșit de la încheierea conflic-

constant mentality of the MIA staff, which is related to the professional training processes of civil servants with special status and of the carabinieri from the MIA framework, begins to oscillate sharply between two extremes.

In this order of ideas, one extremity is represented by the high institutional values related to the human resource, its quality, as well as the promotion of the MIA image, which inevitably instigates the efficiency of professional training processes. While the second extreme is manifested by major lack of resources, such as personnel, which requires to be supplied at any cost, thus ignoring certain quality policies and standards, and the financial-material ones, which condition the abandonment of certain processes relevant to the field, as well as the achievement of certain objectives in this regard.

The situation found with regard to the mentality of the MIA staff undoubtedly calls for a cardinal reconsideration of the vision, which requires immediate and well-defined steps to be taken in this regard.

A recommendation compatible with the situation we reflected on, from the perspective of a similar experience, is also offered by PhD Dumitru Licsandru, who mentions that the approaches aimed at changing mentalities are neither simple nor quick, but they are necessary and involve reflection and subsequent searches, which exceed the limits of a communication. However, solutions that bureaucratically burden the system and have rather limited success (for example, reports that bosses make on how trained people use the skills acquired at work) are to be avoided [3, p.70].

In the following, we will reflect on a new category of challenges, which mostly come from a different drift than the one analyzed above, but still they are in a very close relationship with the field of professional training of the MIA staff. At the same time, we would like to mention that, not in all cases, these challenges have a negative impact on professional training processes. For the most part, they present certain risks for the MIA system, for the state or society, thus forcing both decision-makers and teaching staff to design new strategic directions for professional training.

In this sense, we will discuss some chal-

tului armat din anul 1992, prin șantaj, stări de tensiune și provocări în zona de securitate, manifestări de crize specifice, amenințări de natură diferită, încălcări ale ordinii și securității publice, scheme criminale specifice zonei enunțate, răpirea unor funcționari publici cu statut special din cadrul MAI și a altor persoane, instigări la acțiuni cu caracter separatist și xenofob, etc.

Provocările enumerate mai sus solicită de mai mult timp elaborarea unui program specializat de instruire, în vederea organizării și desfășurării cursurilor de formare profesională în domeniul provocărilor din zona transnistreană, dedicate în mod special angajaților MAI implicați în gestionarea acestora, precum și celorlalți funcționari din grupul de risc.

O categorie similară de provocări se referă la dimensiunea securității și sănătății în muncă a funcționarilor publici cu statut special și a carabinierilor din cadrul MAI. O dimensiune extrem de vulnerabilă, care solicită foarte multă atenție, inclusiv din perspectiva proceselor de formare profesională. De fapt, acest aspect a fost integrat de mai mult timp în procesul de formare profesională a funcționarilor MAI, însă modalitatea de abordare a acestuia este una mai mult formală.

Trebuie să fim conștienți că, în mare parte, mediul în care activează personalul MAI este unul foarte ostil, caracterizându-se printr-un cumul de factori periculoși, cum ar fi cei mecanici, moral-psihologici, microclimaterici, fizico-chimici, etc. Anume acești factori periculoși sunt cauza/sursa traumatismelor, bolilor profesionale și chiar a deceselor funcționarilor MAI. De acești factori este dependentă speranța de viață a funcționarilor publici cu statut special și a carabinierilor din cadrul MAI, care din nefericire este în scădere.

În contextul celor menționate, considerăm oportună acordarea unei atenții sporite acestei dimensiuni, exprimate prin instruirea personalului MAI în domeniul securității și sănătății în muncă la același nivel cu instruirile care se realizează, spre exemplu, în domeniul intervenției profesionale sau aplicării legii la constatarea și documentarea infracțiunilor și contravențiilor.

lenges that require more attention. So, we decided to start with the myriad challenges launched by the illegitimate Transnistrian authorities towards the Republic of Moldova, the system and the staff of the Ministry of Internal Affairs, which have continued without end since the completion of the armed conflict in 1992, through blackmail, tensions and challenges in the area of security, manifestations of specific crises, threats of a different nature, violations of public order and security, criminal schemes specific to the stated area, kidnappings of civil servants with special status within the MIA and other persons, incitement to separatist and xenophobic actions, etc.

The challenges listed above have long required the development of a specialized training program, in order to organize and conduct professional training courses in the field of challenges in the Transnistrian area, specifically dedicated to the employees of the MIA involved in their management, as well as to the other officials in the risk group.

A similar category of challenges refers to the dimension of security and occupational health of civil servants with special status and carabineers within the MIA. It is an extremely vulnerable dimension that requires a lot of attention, including from the perspective of professional training processes. As a matter of fact, this aspect has been integrated for a long time in the process of professional training of MIA officials, but the approach to it is more formal.

We must be aware that, for the most part, the occupational environment in which MIA personnel work is a very hostile one, thus it is characterized by an accumulation of dangerous factors such as mechanical, moral-psychological, microclimatic, physical-chemical, etc. These dangerous factors are the cause/source of injuries, occupational diseases and even deaths of MIA employees. The life expectancy of civil servants with special status and carabineers within the MIA depends on these factors, which unfortunately is decreasing.

In the context of the aforementioned, we consider it appropriate to pay more attention to this dimension, expressed through the training of the MIA staff in the field of safety and health at work at the same level as the

Scopul instruirii enunțate necesită să se fundamenteze pe următoarele obiective didactice: • Identificarea și evaluarea riscului pentru sănătate la locul de muncă; • Supravegherea factorilor mediului de muncă și a tehnologiilor care pot afecta sănătatea; • Supravegherea stării de sănătate în relație cu munca; • Expertiza medicală și reabilitarea profesională; • Primul ajutor și îngrijirile medicale de urgență; • Consultarea igienică în planificarea și organizarea muncii; • Evaluarea igienică a locurilor de muncă; • Alegerea, întreținerea și menținerea stării igienice a uneltelor de lucru, a echipamentului; • Supravegherea utilizării substanțelor chimice; • Educația pentru sănătate; • Securitatea și igiena muncii, ergonomiei, protecției colective și individuale; • Participarea la elaborarea programelor de sănătate în relație cu factorii ocupaționali; • Analiza accidentelor de muncă, bolilor profesionale și elaborarea măsurilor de prevenție [9].

O altă categorie de provocări se referă la domeniul prevenirii și combaterii manifestărilor de corupție în rândurile angajaților MAI. În pofida manevrelor dinamice desfășurate din perspectiva acestei lupte aprige, problemele legate de corupție oricum rămân actuale, iar constituirea unui sistem unitar, coerent și cu adevărat eficient de asigurare a integrității instituționale și profesionale în cadrul MAI rămâne în continuare un obiectiv mult așteptat.

În funcție de circumstanțele sesizate ale actualității, este nevoie de o rezonabilitate mai mare la schimbarea de paradigmă în lupta cu fenomenul corupției. Inclusiv în contextul proceselor de formare profesională din domeniul „anticorupție”, conceptul/principiile instruirii solicită a fi reconsiderate periodic în raport cu intensitatea oscilării acestui fenomen.

O ultimă categorie de provocări în acest sens am identificat-o și inclus-o în cercetarea noastră din perspectiva acțiunilor de recrutare/selectare a candidaților pentru studii și activitate în unitățile structurale subordonate MAI. Activitate care la moment nu este în stare să evalueze în mod optimal potențialul

training that is carried out, for example, in the field of professional intervention or law enforcement in the detection and documentation of crimes and offenses.

In this sense, the purpose of the stated training needs to be based on the following didactic objectives: • Identification and assessment of health risk at work; • Surveillance of work environment factors and technologies that may affect health; • Work-related health surveillance; • Medical expertise and professional rehabilitation; • First aid and emergency medical care; • Hygienic consultation in work planning and organization; • Hygienic assessment of workplaces; • Choosing, maintaining and keeping the hygienic condition of work tools, equipment; • Monitoring the use of chemicals; • Health education; • Work safety and hygiene, ergonomics, collective and individual protection; • Participation in the development of health programs in relation to occupational factors; • Analysis of work accidents, occupational diseases and development of prevention measures [9].

Another category of challenges refers to the field of preventing and combating manifestations of corruption among MIA employees, with which we have been fighting for decades. Irrespective of the dynamic maneuvers carried out from the perspective of this fierce struggle, the problems related to corruption still remain current, and the establishment of a unitary, coherent and truly effective system for ensuring institutional and professional integrity within the MIA remains a long-awaited objective.

In this sense, depending on the current circumstances, of course there is a need for greater reasonableness in the paradigm shift in the fight against the phenomenon of corruption. Including in the context of professional training processes in the “anti-corruption” field, the concept/principles of training require periodic reconsideration in relation to the intensity of the oscillation of this phenomenon.

A last category of challenges in this regard, we identified and included in our research from the perspective of the activities of recruitment/selection of candidates for studies and activity in the subordinated structural units of the MIA. This activity

general și competențele cheie ale candidaților enunțați.

Ținând cont de faptul că acest domeniu strategic este gestionat de către subdiviziunile de resurse umane, procesele de formare profesională dedicate angajaților din domeniul nominalizat solicită o proiectare și o desfășurare mai minuțioasă și riguroasă decât cele din prezent. Ameliorarea scontată a acestui domeniu va permite nu doar angajarea unui personal de calitate, dar și prevenirea abandonului în instituțiile de învățământ din cadru MAI.

La provocările din afara proceselor de formare profesională menționate mai sus, cu siguranță putem alinia încă o mulțime de alte provocări, însă în prezenta cercetare ne vom limita doar la acestea, dat fiind faptul că le considerăm de o rezonanță mai amplificată și relevantă din punctul de vedere al actualității.

În corespundere cu scopul cercetării noastre, prioritar am abordat unele provocări ale actualității din domeniul formării profesionale a funcționarilor publici cu statut special și a carabinierilor din cadrul MAI, însă această abordare nu presupune desconsiderarea provocărilor din trecut sau a celor de viitor, evidențiind faptul că „trăim doar cu ziua de astăzi”.

În logica unei geneze, în mare parte provocările enunțate sunt interdependente. Acestea apar, evoluează, dispar, recidivează, dispar din nou, reapar. Unele dintre noile provocări, de fapt, provin din trecut, care au reapărut și s-au adaptat la noile condiții ale timpului, astfel intrând în posesia unor fațete noi. Totul e într-o strânsă legătură cu starea de mediu care concepe condiții favorabile sau nefavorabile pentru acestea. Printre condițiile declanșatoare/dezlănțuitoare a provocărilor din prezent, ca exemplu putem include efectele pandemiei COVID-19, care sunt și astăzi actuale, acțiunile de război din Ucraina, crizele naționale și internaționale de ordin politic, economic și energetic.

Doar prin intermediul proceselor de monitorizare continuă și activității informațional-analitice, ținând cont de precedente, putem controla un număr mare de provocări. Această povară, în contextul fenomenului

is not currently able to optimally assess the overall potential and key competencies of the stated candidates.

Taking into account the fact that this strategic field is managed by the human resources subdivisions, the professional training processes dedicated to employees in the nominated field require a design but also a much more thorough and rigorous implementation than the current ones. The expected improvement in this field will allow not only the hiring of quality staff, but also the prevention of abandonment in educational institutions within the MIA framework.

To the challenges outside the professional training processes mentioned above, we can certainly align a lot of other challenges, but in the present research we will limit ourselves only to these, given the fact that we consider them to have a more amplified resonance, relevant from the point of view of topicality.

In accordance with the purpose of our research, we primarily addressed some current challenges in the field of professional training of civil servants with special status and of the carabineers within the MIA, but this approach does not imply disregarding the challenges of the past or those of the future, highlighting the fact that “we only live for today”.

In the logic of a genesis, for the most part the stated challenges are interrelated. They appear, evolve, disappear, relapse, disappear again, and reappear. Some of the new challenges, in fact, are some well-forgotten challenges from the past, which have reappeared and adapted to the new conditions of the time, thus acquiring new facets. Everything is closely related to the state of the environment, which creates favorable or unfavorable conditions for them. Among the conditions triggering/unleashing the current challenges, as an example we can include the effects of the COVID-19 pandemic which are still current today, the war actions in Ukraine, the national and international political, economic and energy crises.

Only through continuous monitoring processes and analytical informational activity, taking into account precedents we can control a large number of challenges.

This burden, in the context of the re-

menului cercetat, le revine nu doar factorilor de decizie, dar și pedagogilor din cadrul MAI, care urmează să reconsidere și să configureze acele viziuni strategice care țin de viitor, menționate de către noi chiar la începutul acestei cercetări prin citarea lui J. Canton.

Un exemplu viu în acest sens ține de starea actuală a situației cu privire la calamitățile naturale, care din perspectiva schimbărilor climatice accelerate, accentuate și alarmante, an de an se înrăutățește, astfel constatând intensități și forme noi a dezastrelor naturale. Situația este agravată și de alte fenomene care o însoțesc, precum globalizarea, evoluția tehnologică și diversificarea rolului indivizilor în societate. În concluzie, toate acestea ne instigă să privim spre viitorul care inevitabil ne așteaptă. Totuși calitatea/starea viitorului spre care neîncetat ne îndreptăm depinde de noi, de pregătirea noastră, de rezonabilitatea și statornicia noastră și, bineînțeles, de deciziile pe care le luăm.

CONCLUZII

Apropiindu-ne de finalul cercetării noastre și ținând cont de numărul imens al provocărilor din domeniul actualului sistem de formare profesională a funcționarilor publici cu statut special și a carabinierilor din cadrul MAI, dorim să menționăm că precizarea acestora din perspectiva unei taxonomii este rațională și necesară de realizat prioritar în condiția unei corelări adecvate cu dimensiunile calității învățământului.

Aceste dimensiuni, deținând autonomie și caracterizându-se prin particularități specifice anumitor domenii distinse, sunt relevante în felul său, căci au funcții bine determinate, cu impact strategic în vederea obținerii unor rezultate superioare, raportate la standarde înalte și spre satisfacerea nevoilor și așteptărilor beneficiarilor educației.

Prin urmare, taxonomia provocărilor din domeniu evidențiate de către noi poate fi apreciată din perspectiva a cel puțin șase dimensiuni ale calității, printre care se numără: dimensiunea curriculară, dimensiunea managerială, dimensiunea umană, dimensiunea acțional-temporală, dimensiunea obiective și

searched phenomenon, rests not only on the decision-makers but also on the teaching staff within the MIA, who are to reconsider and also configure those strategic visions related to the future, mentioned by us at the very beginning of this research by citing J. Canton.

A vivid example in this sense, relates to the current state of the situation regarding natural disasters, which from the perspective of accelerated, accentuated and alarming climate changes, is getting worse year by year, thus noting intensities but also new forms of natural disasters. It is a difficult situation, aggravated by other phenomena that accompany it, such as globalization, technological evolution and the diversification of the role of individuals in society. In conclusion, all this prompts us to look towards the future that inevitably awaits us. However, the quality/state of the future towards which we are constantly moving depends on us, on our preparation, on our reasonableness and steadfastness, and of course on the decisions we make.

CONCLUSION

Approaching the end of our research, taking into account the huge number as well as the varied nature of the challenges in the field of the current system of professional training of civil servants with special status and of the carabineers within the MIA, we would like to mention that, specifying them from the perspective of a taxonomy it is rational and necessary to be carried out as a priority under the condition of an adequate correlation with the dimensions of the quality of education.

Namely, these dimensions, possessing autonomy and characterized by particularities specific to certain distinguished fields, are relevant in their own way, thus having well-defined functions with strategic impact on obtaining superior results, related to standards and to meet the needs and expectations of education beneficiaries.

Therefore, the taxonomy of challenges in the field highlighted by us, can be appreciated from the perspective of at least six dimensions of quality, among which are the following: curricular dimension, managerial dimension, human dimension, action-temporal dimension, objectives and results dimen-

rezultate și dimensiunea evaluativă [4].

Concretizarea viziunii, soluționarea dificultăților la care ne-am referit, precum și asigurarea unui răspuns prompt și adecvat la toate provocările pe care le înfruntă actualul sistem de formare profesională a funcționarilor publici cu statut special și a carabinierilor din cadrul MAI, impune în mod incontestabil abordarea logică și individuală a fiecărei provocări, exprimate prin luarea fermă și neamânată a unor decizii de rigoare, trecute în evidența strictă unui cadru oficial, programatic și coerent, unde nu există loc pentru diletantism, reticență, interpretări echi-voce, formalism și birocrăție. Anume acești factori patologici au servit drept hrană pentru toleranța nejustificată de decenii, care nu a permis atingerea progresului real în domeniul formării profesionale a personalului MAI.

sion and evaluative dimension [4].

In the conclusion of this research, we would like to mention that, the realization of the vision, the solution of the difficulties we referred to, as well as the provision of a prompt and adequate response to all the challenges faced by the current system of professional training of civil servants with special status and of the carabinieri within the MIA, indisputably imposes a logical and individual approach to each challenge, expressed by the firm and immediate taking of rigorous decisions, recorded in the strict record of an official, programmatic and coherent framework, where there is no room for diletantism, reluctance, interpretations equivocation, formalism and bureaucracy. Namely, these pathological factors served as food for the unjustified tolerance for decades, which did not allow the achievement of real progress in the field of professional training of the MIA staff.

Referințe bibliografice

Bibliographical references

1. Canton J. Provocările viitorului. Principalele tendințe care vor reconfigura lumea în următorii 5, 10, 20 de ani. Iași, Ed. „Polirrom”, 2010;
2. Ciumac A. Principii andragogice în formarea profesională a funcționarilor publici cu statut special și a carabinierilor din cadrul MAI. Culegeri de materiale ale conferinței „UE: Construirea de legături cu parteneriatul estic”, Chișinău, 2023;
3. Licsandru D. Provocări actuale în domeniul formării profesionale continue a personalului M.A.I. Buletin documentar nr. 2/2019, colecția Periodice, Iași, 2019;
4. Ciumac A. Formarea continuă a funcționarilor publici cu statut special din cadrul MAI – element strategic în asigurarea securității naționale https://ibn.idsi.md/ro/vizualizare_articol/152821 (accesat: 01.12.2023, 22:10);
5. Dexonline <https://dexonline.ro/definitie/provocare/definitii> (accesat: 01.12.2023 14:55);
6. Hotărârea Guvernului nr.693/2017 cu privire la organizarea și funcționarea Ministerului Afacerilor Interne, publicat: 01.09.2017 în Monitorul oficial nr. 322-328 art. 795
7. https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=102535&lang=ro (accesat: 30.11.2023 08:05);
8. Hotărârea Guvernului nr.354/2017 cu privire la aprobarea Strategiei naționale de ordine și securitate publică pentru anii 2017-2020 și a Planului de acțiuni privind implementarea acesteia. Publicat: 02.06.2017 în Monitorul oficial nr. 171-180 art. 430
9. https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=99918&lang=ro (accesat: 03.12.2023 11:10);
10. Hotărârea Guvernului nr.947/2022 cu privire la aprobarea Programului de consolidare a încrederii și siguranței societății prin formare profesională, integritate și digitalizare a sistemului afacerilor interne pentru anii 2022-2025, publicat: 18.02.2023 în Monitorul oficial nr. 53-56 art. 90 https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=135639&lang=ro (ac-

- cesat: 29.11.2023 12:05);
11. Manual boli ocupaționale
12. <https://boliocupationale.usmf.md/sites/default/files/inlinefiles/Manual%20Boli%20Ocupa%C8%9Bionale.pdf> (accesat: 04.12.2023 17:25);
13. Raportul MAI privind analiza funcțională a MAI al Republicii Moldova 2015 https://mai.gov.md/sites/default/files/raport_privind_analiza_functionala_a_ministerului_afacerilor_interne_a_republicii_moldova_0.pdf (accesat: 02.12.2023 10:00).

Despre autori:

Andrian CIUMAC,

*doctorand, Universitatea de Stat din Moldova,
șef, Departamentul formare inițială subofițeri,
Direcția „Centrul integrat de pregătire
pentru aplicarea legii”,
Academia „Ștefan cel Mare” a MAI,
e-mail: andrian.ciumac@mai.gov.md,
ORCID ID: 0000-0001-9679-069X*

Valeri CHIOIBAȘ,

*masterand,
Universitatea „Dunărea de Jos” din Galați,
România,
formator,
Departamentul formare inițială subofițeri,
Direcția „Centrul integrat de pregătire
pentru aplicarea legii”,
Academia „Ștefan cel Mare” a MAI,
e-mail: e-mail: valeri.chioibas@mai.gov.md,
ORCID ID: 0009-0001-3840-5295*

About authors:

Andrian CIUMAC,

*PhD student, State University of Moldova,
Head of the Office of Initial Training
of Warrant Officers,
Integrated Law Enforcement
Training Center Department,
Academy “Ștefan cel Mare” of the MIA,
e-mail: andrian.ciumac@mai.gov.md,
ORCID ID: 0000-0001-9679-069X*

Valeri CHIOIBAȘ,

*master student,
“Lower Danube” University from Galati,
Romania,
trainer of the Office of Initial Training
of Warrant Officers,
Integrated Law Enforcement
Training Center Department,
Academy “Ștefan cel Mare” of the MIA,
e-mail: valeri.chioibas@mai.gov.md,
ORCID ID: 0000-0003-1506-4501*

CZU: 347.74

DOI 10.5281/zenodo.10417314

**REGLEMENTĂRI JURIDICE
PRIVIND CONTRACTELE CE AU
CA OBIECT PLASAREA PRODUSELOR
ALTUIA PE PIAȚĂ**

Evghenia GUGULAN,
doctorandă

Ana-Maria GHERMAN-GRIMAILO,
doctorandă

**LEGAL REGULATIONS
ON CONTRACTS THAT AIM PLACING
ANOTHER TRADER'S GOODS ON THE
MARKET**

Evghenia GUGULAN,
PhD student

Ana-Maria GHERMAN-GRIMAILO,
PhD student

O economie sănătoasă, fără îndoială, este susținută în măsură considerabilă de regularitatea și de onestitatea raporturilor juridice dintre parteneri în procesul amplu și complex al producției și circulației bunurilor, al domeniului serviciilor, în scopul general al satisfacerii trebuințelor oamenilor.

Un asemenea deziderat fundamental nu poate fi realizat decât sprijinindu-se, cu precădere, pe actul principal al nașterii și stingerii acestor raporturi – contractul. În cadrul acestei cercetări vom aborda nemijlocit tema contractelor, dar, totodată, și un compartiment unic ce înglobează în sine un spectru vast de contracte ce au ca obiect plasarea produselor altora pe piață.

Încheierea acestor contracte acordă posibilitatea ca o parte care desfășoară o activitate independentă să se oblighe să folosească competențe și eforturi pentru a pune pe piață produsele altor părți contractante.

În această ordine de idei, autorii vin cu inițiativa de a realiza un studiu complex al modificărilor operate în Codul civil, și anume la compartimentele ce abordează agenția comercială, comisionul profesionist, franciza și distribuția.

Cuvinte-cheie: instituția intermedierii, reprezentare, contracte comerciale, activitate comercială, agenție comercială, comision profesionist, consignație, sistem de franciză, distribuție de mărfuri.

A healthy economy is undoubtedly supported to a considerable extent by the regularity and honesty of legal relations between partners in a large and complex process of production and movement of goods, the field of services, for the general purpose of meeting people's needs.

Such a fundamental desideratum can only be achieved by relying, above all, on the main act of the birth and extinction of these relations – the contract. In this research we are going to approach the issue of the contracts specifically, but at the same time a particular area that includes a considerable variety of contracts – contracts for placing the products of others on the market.

The conclusion of such contracts gives the possibility that a party which operates independently engages itself to use competences and efforts for the placing on the market of the products of other contracting parties.

Following these ideas, the authors propose to make a comprehensive study of the amendments operated in the Civil Code, namely the sections dealing with commercial agency, professional commission, franchising, distribution.

Key words: intermediation institution, representation, commercial contracts, commercial activity, commercial agency, professional commission, consignment, franchise system, distribution of goods.

INTRODUCERE.

Complexitatea și frecvența tranzacțiilor internaționale, precum și aria geografică întinsă în care se derulează, au determinat folosirea unor intermediari, adică acele persoane fizice și juridice independente în scopul grăbirii, facilitării și realizării produselor și serviciilor în condiții cât mai eficiente [16].

Pătrunderea unui profesionist pe piața

INTRODUCTION.

The complexity and frequency of international transactions, as well as the extensive geographical area in which they take place, have led to the use of intermediaries, individuals, and independent entities, in order to speed up, facilitate and efficiently carry out the production and provision of products and services. [16]

afacerilor străine pentru desfacerea mărfurilor s-a impus a fi făcută odată cu dezvoltarea comerțului internațional, prin intermediul persoanelor cunoscute deja pe piața locală, care se bucurau de încredere și prestigiu [9, p.185].

Astfel, a fost evidentă necesitatea adoptării unui cadru juridic distinct în legislația civilă a Republicii Moldova, care este orientat spre dezvoltarea relațiilor economice între state, precum și spre promovarea unor produse și a know-how-ului pe o piață străină, a noilor viziuni ale marketingului, inclusiv valorificarea propriului business, extinderea rețelei de marketing în întreaga lume, ceea ce generează succes în timp în domeniul afacerilor.

Instituția intermedierei în dreptul civil, precum și cadrul legal cu privire la *contractele ce au ca obiect plasarea produselor altuia pe piață* necesită o reglementare în detaliu din cerința de a spori aceste raporturi contractuale. Efectuând o abstracție în coraport cu legislația României, acest subiect este vizat în legislația civilă română încă demult.

Cu părere de rău, analizând minuțios contractele tipice de intermediere, constatăm că aceasta a apărut de curând în Republica Moldova, pe când pe plan internațional adoptarea unor reglementări uniforme aplicabile intermedierei a contribuit la eliminarea obstacolelor în schimburile internaționale și a favorizat dezvoltarea comerțului internațional încă demult.

De altfel, încă în 1983 a fost încheiată Convenția privind reprezentarea în vânzarea internațională de mărfuri (Geneva), iar la 14 martie 1978, Convenția privind legea aplicabilă contractului de intermediere și reprezentarea (Haga) [17].

Dacă e să revenim la noțiunea de contract și importanța covârșitoare a acestuia, el nu și-a pierdut importanța nici astăzi. Dimpotrivă, este principalul izvor de obligații, prin mijlocirea sa realizându-se stabilitatea relațiilor și circulația bunurilor și valorilor, mai nou putând fi încheiat și la distanță [4, p.7].

Instrument juridic însemnat în viața economică, contractul este cunoscut din cele mai vechi timpuri. Din cele mai vechi timpuri oamenii au realizat diverse acorduri între ei, numite drept contracte.

The entry of a professional into the foreign business market for the distribution of goods became necessary with the development of international trade, through individuals already known in the local market, who enjoyed trust and prestige. [9, p.185]

Thus, it was evident the need to adopt a distinct legal framework in the civil legislation of the Republic of Moldova, which is oriented towards the development of economic relations between states as well as the promotion of products and know-how in a foreign market, introducing new marketing visions, including the promotion of one's own business, expanding the marketing network globally, leading to success in the business field over time.

The institution of intermediation in civil law, as well as the legal framework regarding contracts that involve placing another's products on the market, requires detailed regulation to enhance these contractual relationships. Comparatively with Romanian legislation, this subject has long been addressed in Romanian civil law.

Unfortunately, a thorough analysis of typical intermediation contracts, in the Republic of Moldova shows that this has only recently emerged, while at international level, the adoption of uniform regulations for intermediation has contributed to eliminating obstacles in international exchanges and has long fostered the development of international trade.

Moreover, the Convention on the Representation in International Sales of Goods (Geneva) was concluded as early as 1983, and the Convention on the Law Applicable to Agency and Representation Contracts (The Hague) on 14 March 1978. [17]

Returning to the notion of a contract and its overwhelming importance, the contract has not lost its significance today. On the contrary, it remains the main source of obligations, ensuring the stability of relationships, the movement of goods and values, and can now be concluded remotely. [4, p.7]

As a significant legal instrument in economic life, the contract has been known since ancient times. Since ancient times people have made various agreements with each other, called contracts.

Astăzi, la momentul de față legislația Republicii Moldova a devenit mult mai bogată în ceea ce privește contractele, odată cu implementarea noilor modificări a celei mai importante legi civile a statului – Codul Civil.

Metode și materialele aplicate se impun prin importanța lor teoretică, fiind aplicate următoarele: analiza, sinteza, generalizarea, metoda comparativă.

Scopul articolului constă în elucidarea importanței capitolului XXII din Codul Civil privind contractele ce au ca obiect plasarea produselor altuia pe piață, reglementat prin legea de modernizare a Codului Civil al RM din 01.03.2019.

REZULTATELE OBȚINUTE ȘI DISCUȚII.

În cadrul acestei analize urmează a fi abordat un subiect așa-zis „mai nou” în legislația civilă contractuală, care a căpătat amploare recent, odată cu apariția noilor prevederi ale Codului Civil al RM, din 01.03.2019.

De altfel, nu putem vorbi despre acest capitol al Codului civil fără instituția intermedierei, care are la bază ideea de reprezentare. Acesta își are un loc distinct în ierarhia sistemului de drept privat, fiind prevăzut în Cartea a treia, Capitolul XXII, intitulat „*Contractele privind punerea pe piață a produselor altuia*”. Spunem „mai nou” deoarece aceste prevederi anterior modificării erau reglementate în legislația civilă a Republicii Moldova, însă nefiind împreunate, totodată nu formau o categorie aparte și nu erau definite. În doctrina de specialitate acestea mai sunt denumite și contracte comerciale internaționale. De asemenea, unele clauze nu erau reglementate de către Codul Civil vechi, spre exemplu: contractul de distribuție, care la moment face parte din această categorie a contractelor.

Astfel, potrivit prevederilor Codului civil al Republicii Moldova: „Dispozițiile prezentei secțiuni se aplică contractului de agenție comercială, contractului de comision profesionist, contractului de franciză și contractului de distribuție, precum și, în mod corespunzător, altor contracte în virtutea cărora o parte care desfășoară o activitate inde-

Today, the legislation of the Republic of Moldova has become richer in terms of contracts, especially with the implementation of new amendments to the state’s most prominent civil law - the Civil Code.

The methods and materials applied are of theoretical importance, and the following methods are applied: analysis, synthesis, generalization, and the comparative method.

The purpose of the article is to elucidate the importance of Chapter XXII of the Civil Code concerning contracts that involve placing another’s products on the market, regulated by the Law on the Modernization of the Civil Code of the Republic of Moldova dated 01.03.2019.

RESULTS AND DISCUSSIONS.

In this analysis, a so-called „new” subject in contractual civil law will be addressed, which gained prominence recently with the appearance of new provisions of the Civil Code of the Republic of Moldova, as of 01.03.2019.

Moreover, we cannot talk about this chapter of the Civil Code without the institution of intermediation, which is based on the idea of representation.

This has its distinct place in the hierarchy of the private legal system, provided in the Third Book, Chapter XXII, entitled „*Contracts on the marketing of the products of another*”. We say „newer” because, prior to the amendment, these were regulated in the civil legislation of the Republic of Moldova, however, not being combined, they did not form a separate category, and were not clearly defined.

In specialized doctrine, these are also called international commercial contracts. In addition to this fact, some clauses were not regulated by the old Civil Code, for example: the distribution contract, which currently falls into this category of contracts.

Thus, according to the provisions of the Civil Code of the Republic of Moldova: „The provisions of this section apply to the commercial agency contract, the professional commission contract, the franchise contract and the distribution contract, as well as, correspondingly, to other contracts under which a party conducting independent activity un-

pendentă se obligă să folosească competențe și eforturi pentru a pune pe piață produsele celeilalte părți” [1, art. 137, art. 1687].

Putem spune că legiuitorul a lăsat loc de interpretare la acest articol și este evident faptul că am putea să ne referim și la contractul de consignație, care reprezintă o varietate a contractului de comision de astăzi, dar care la momentul de față nu îl întâlnim în reglementările Codului civil, constând în vânzarea mărfurilor de către comisionar pe numele său, dar pe cheltuiala comitentului.

Deducem ideea că în practica națională și internațională se folosesc mai multe contracte prin care se pun pe piață produsele unei alte persoane, printre acestea se enumeră: agenția comercială, comisionul profesionist, franciza, distribuția.

După cum s-a menționat, pentru toate acestea, autorii proiectului de lege privind modificarea și completarea Codului civil au identificat un set de reguli comune, care au fost incluse în capitolul XXII „Contractele privind punerea pe piață a produselor altuia”.

Potrivit amendamentelor propuse, au fost instituite un set de norme proprii acestor tipuri de contracte, mai cu seamă:

– Obligația de a oferi, înaintea încheierii contractului, informații suficiente, care să permită celeilalte părți să decidă, fiind informat în mod rezonabil asupra încheierii sau refuzului încheierii contractului de tipul și în condițiile propuse;

– Obligația activă și loială de cooperare, precum și de coordonare a eforturilor pentru a atinge obiectivele contractului;

– Obligația de informare în timpul executării contractului pentru a atinge obiectivele contractului;

– Obligația de confidențialitate [1].

Ceea ce trebuie să tălmăcim prin prisma acestor noi reglementări ale legii este că această categorie de contracte se referă la obligațiunea unei părți care desfășoară o activitate independentă și care totodată va folosi competența și diligența sa pentru punerea pe piață a produselor celeilalte părți, astfel primind în schimbul acestei prestații o remunerație.

Dacă e să argumentăm contribuția legiuitorului de a îngloba aceste contracte într-

dertakes to use skills and efforts to market the products of the other party”. [1, art. 137, art. 1687]

We can say that the legislator has left room for interpretation in this article, and it is obvious that we could also refer to the consignment contract, which represents a variety of today’s commission contract, which is currently not found in the regulations of the Civil Code, consisting of the sale of goods by the commissioner in their own name, but at the expense of the principal.

We deduce that in national and international practice, several contracts are used to market the products of another person, among them: commercial agency, professional commission, franchising, or distribution.

As mentioned, for all of these, the drafters of the law on amending and supplementing the Civil Code have identified a set of common rules, which have been included in Chapter XXII - „*Contracts on the marketing of the products of another*”.

According to the proposed amendments, a set of rules specific to these types of contracts has been established, especially:

– The obligation to provide sufficient information prior to the conclusion of the contract to enable the other party to decide, being reasonably informed about the conclusion or refusal to conclude the contract under the proposed type and conditions;

– The active and loyal obligation to cooperate, as well as to coordinate efforts to achieve the objectives of the contract;

– The obligation to provide information during the execution of the contract to achieve the objectives of the contract;

– The obligation of confidentiality. [1]

What we have to interpret in light of these new regulations of the law is that this category of contracts consists of the obligation of one party who carries out an independent activity and who at the same time will use their competence and diligence to market the products of the other party, thus receiving remuneration for this service.

If we are to argue the legislator’s contribution in incorporating these contracts into a separate chapter of civil law, we can bring some criteria as arguments.

un capitol aparte a legii civile, putem aduce drept argumente câteva criterii.

În ansamblu, pentru a determina esența acestor contracte vom porni de la cele mai importante noțiuni.

Trăsătura comună, distinctă, a acestor contracte rezidă în primul rând în obiectul contractului, obiectul intermedierei, prin faptul că intermediarul (agent, comisionar, francizor, distribuitor) mijlocește încheierea unor afaceri cu caracter profesionist în interesul unui client, în schimbul unei sume bănești.

Un alt criteriu tangențial al acestor contracte este că obiectul contractului reprezintă serviciile, bunurile și mărfurile, know-how-ul pe care le distribuie profesionistul intermediar către clientelă, prestații specifice, precum și transmiterea drepturilor la marcă, nume, obiecte ale proprietății intelectuale (în cazul contractului de franciză).

Dacă e să ne referim nemijlocit la *caracterile juridice* ale tipurilor respective de contracte, putem menționa cu certitudine că acestea sunt: bilaterale, cu titlu oneros, comutative, cu executare succesivă în timp, consensuale și sinalagmatice.

Un alt aspect comun rezidă în respectarea principiului buneii-credințe de către intermediar, ceea ce ar presupune că acesta trebuie să fie o persoană de încredere, care nu va deturna pe parcursul activității sale clientela persoanei pe care o reprezintă, precum și va ține cont de respectarea concurenței loiale atunci când este intermediar pentru mai mulți principali.

Forma contractelor ce au ca obiect plasarea produselor altuia pe piață este evident cea scrisă și autenticată notarial. Contractele pot fi probate ulterior numai printr-un înscris; excepție face cazul francizei, aceasta înregistrându-se inclusiv la AGEPI.

O altă clauză esențială a acestor contracte este cea de lipsă de concurență, prin care se determină obligația unei părți fie de a nu îndeplini o activitate profesională în detrimentul celeilalte părți, fie de a nu deturna clientela în dauna celui ce l-a împuternicit (respectarea principiului buneii-credințe).

În ceea ce privește *remunerația*, aceasta se stabilește în coraport cu valoarea actelor juridice încheiate, atunci când vorbim despre con-

Overall, in order to determine the essence of these contracts, we will start with the most prominent notions.

The common, distinct feature of these contracts lies primarily in the object of the contract, the object of the intermediation, in that the intermediary (agent, commissioner, franchisor, distributor) mediates the conclusion of business with a professional character in the interest of a client, in exchange for a monetary sum.

Another tangential criterion of these contracts is that the object of the contract represents the services, goods and merchandise, know-how that the intermediary professional distributes to the customer, specific services as well as the transfer of rights to trademarks, names, objects of intellectual property (in the case of the franchise contract).

If we are to refer directly to the *legal characteristics* of these types of contracts, we can state with certainty that they are: named contracts, bilateral, onerous, commutative, with successive performance over time, consensual and synallagmatic.

Another common aspect lies in the respect of the good faith principle by the intermediary, which would imply that the intermediary must be a trustworthy person who will not mislead in the course of its business, the clientele of the person it represents, and will consider respect for fair competition when acting as an intermediary for several principals.

The form of contracts whose object is the placement of another's products on the market is obviously written and notarized, the contracts can only be proved later by a written document, with the exception of the franchise, which is also registered with State Agency on Intellectual Property.

Another essential clause of these contracts is the non-compete clause, by which one party is obliged not to engage in a professional activity to the detriment of the other party, either not to divert clients to the detriment of the one who has empowered them (respecting the principle of good faith).

Regarding *remuneration*, this is established in line with the value of the legal acts concluded, when we talk about the commercial agency and professional commission contract,

tractul de agenție comercială și comision profesionist, dar nu și în cazul francizei, acolo unde francizatul achită o taxă de intrare în sistem și o redevență lunară (royalty) francizorului în schimbul desfășurării activității comerciale deja cunoscute pe piață, ceea ce ar presupune extinderea unei companii cu renume.

Contractele în care o persoană acționează în relația cu terții în numele și pe seama ei însăși, dar în realizarea unui interes juridic comun cu principalul, având ca obiect plasarea produselor altuia pe piață, ceea ce constă în realizarea unei activități comune, de obținere, producere, comercializare, distribuire a bunurilor și prestare a serviciilor.

Este evident faptul că, pe lângă aceste analogii comune, există și deosebiri între aceste contracte.

Mai cu seamă, potrivit literaturii de specialitate, acestea au fost clasificate de către mai mulți autori după criteriul de reprezentare în:

1. *Contracte de intermediere în care intermediarul acționează cu terții în calitate de mandatar, dar fără reprezentare* (tipic pentru două specii de contracte, contractul de comision și consignatie).

2. *Contracte de intermediere în care intermediarul acționează ca un profesionist independent, pentru negocierea de afaceri cu terții* (contractul de agenție de franciză și distribuția exclusivă) [10, p. 306].

În urma realizării acestui studiu este important de remarcat faptul că o amploare sporită în Republica Moldova au luat în special contractele de franciză. Astfel, pe parcursul ultimilor ani, s-au extins tot mai multe rețele de marketing cu renume la nivel național, cu participarea francizorilor internaționali (cum ar fi Andy's Pizza, Kaufland, Tucano Coffee, etc.), ceea ce este un fapt îmbucurător pentru noi.

Noutatea științifică a acestui comparativ al Codului Civil este reglementarea normativă a contractului de distribuție, care nu a existat în vechiul Cod Civil al țării noastre până în 2019, dar, totodată, era întâlnit în vaste domenii.

Astfel, aceste contracte erau încheiate și puse în aplicare de către agenți economici străini foarte activi, precum și de către agenții din Republica Moldova, dat fiind faptul că

but not in the case of the franchise, where the franchisee pays an entry fee to the system and a monthly royalty to the franchisor in exchange for carrying out the commercial activity already known on the market, which would imply the expansion of a reputable company.

The contracts in which a person acts in relation to third parties in their own name and on behalf of themselves, but in realization of a common legal interest with the principal, (the contract of contracts whose object is placing another's products on the market consists of carrying out a common activity, obtaining, producing, marketing, distributing goods and providing services).

It is obvious that, in addition to these common analogies, there are some differences between these contracts.

In particular, according to specialized literature, these have been classified by several authors according to the representation criterion in:

1. *Intermediary contracts in which the intermediary acts with third parties as a trustee, but without representation, (typical of two types of contracts, commission, and consignment contracts).*

2. *Intermediary contracts in which the intermediary acts as an independent professional, for negotiating business with third parties, (franchise agency contract and exclusive distribution) [10, p. 306].*

Following this study, it is indisputable to note that an increased scope in the Republic of Moldova has been taken by franchise contracts. Thus, during the last few years, more and more marketing networks already with a national reputation in the Republic of Moldova have expanded with the participation of international franchisors, which is a gratifying fact for us, among them are: Andy's Pizza, Kaufland, Tucano Coffee, etc.

The scientific novelty of this section of the Civil Code is, however, the normative regulation of the distribution contract, which did not exist in the old Civil Code of our country until 2019, but at the same time, was encountered in various fields.

Thus, these contracts were concluded and implemented by very active foreign economic agents as well as by agents from the Re-

anume acest contract prevedea un mecanism juridic eficient de import, comercializarea unui volum mare de mărfuri rețelelor cu amănuntul pe întreg teritoriul țării.

Drept concluzie la cele analizate și relevate în prezentul articol, susținem că realizarea unui studiu aprofundat – cu privire la contractele ce au ca obiect plasarea produselor altuia pe piață – se impune cu pregnanță. Mai cu seamă, acest lucru e necesar din cauza inexistenței în Republica Moldova a unei practici judiciare uniforme în domeniu.

Un alt aspect ce vizează importanța abordării subiectului respectiv reprezintă acele curențe esențiale ale cadrului normativ privind contractele de intermediere. Este de înțeles faptul că intermedierea, precum și contractele ce au ca obiect plasarea produselor altuia pe piață, cuprinde un compartiment destul de vast al dreptului civil.

Actualitatea și importanța subiectului de cercetare sunt, de asemenea, justificate de tendințele actuale ale dezvoltării naționale și internaționale a raporturilor de intermediere ce decurg din aceste contracte, în virtutea sporirii activității economice, precum și cooperării dintre state în baza bunelor practici de marketing de distribuție a produselor străine.

În urma celor relatate se propun următoarele recomandări în vederea îmbunătățirii legislației în vigoare:

Adăugirea la Capitolul XXII al Codului Civil al Republicii Moldova intitulat „Contractele privind punerea produselor altuia pe piață” a compartimentului „Contractul de consignatie”, acesta reprezentând o varietate a contractului de comision profesionist;

Elaborarea și implementarea clauzelor esențiale ale contractelor privind plasarea produselor altuia pe piață în detaliu și măsurilor specifice de răspundere pentru încălcarea clauzelor acestor contracte de către părți, fapt ce va evita pe viitor dubla lor interpretare și calificare;

Se propune completarea Codului Civil cu noțiunile „furnizor” și „distribuitor” la compartimentul ce vizează regimul juridic al contractului de distribuție.

public of Moldova, given the fact that this contract provided an efficient legal mechanism for importing, marketing a large volume of goods to retail networks throughout the country.

In conclusion to what has been analyzed and revealed in this article, we argue that an in-depth study of contracts whose object is placing another's products on the market is urgently needed.

In particular, this is necessary due to the lack of a uniform judicial practice in the Republic of Moldova.

Another aspect that addresses the importance of approaching the respective subject is those essential deficiencies in the legal framework regarding intermediary contracts.

It is understandable that intermediation as well as contracts whose object is placing another's products on the market encompasses a fairly vast compartment of civil law.

The relevance and importance of the research subject are also justified by the current trends in national and international development of intermediary relations resulting from these contracts, in virtue of the increasing economic activity as well as cooperation between states based on good practices in the marketing and distribution of foreign products.

Based on the above, the following recommendations are proposed for improving the current legislation:

Addition to Chapter XXII of the Civil Code of the Republic of Moldova entitled „Contracts for the placing on the market of another's products” of the section „Consignment contract”, representing a variety of the professional commission contract;

Elaboration and implementation of the essential clauses of the contracts for placing on the market of other parties' products in detail and specific measures of responsibility for the violation of these contract clauses by the parties, which will avoid their double interpretation and qualification in the future;

It is proposed that the Civil Code be supplemented with the notion's „supplier” and „distributor” in the section addressing the legal regime of the distribution contract.

Referințe bibliografice

Bibliographical references

1. Codul Civil al Republicii Moldova Nr. 1107 din 06.06.2002, actualizat la 01.03.2019. Capitolul XXII. Publicat: 01-03-2019 în Monitorul Oficial Nr. 66-75. https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=138259&lang=ro#.
2. Comentariu Cod Civil Nr. 1107-XV din 06.06.2002. Monitorul Oficial al R. Moldova Nr. 82-86 din 22.06.2002. <https://eresuredrept.files.wordpress.com/2020/07/codul-civil-comentariu.pdf>.
3. Chibac G., Robu O., Brumă S., Chibac N., Drept civil. Contracte și succesiuni. Ed. A 4-a, Chișinău, 2019.
4. Daghie N.A., Sancțiunile civile fundamentate pe neexecutarea culpabilă a contractelor sinalagmatice. https://www.univnt.ro/wp-content/uploads/doctorat/rezumat_doctorat/Nora_Andreea_Daghie.pdf (accesat: 19.07.2023).
5. Deak F., Cărpenaru St., Contractele civile și comerciale. Ed. Lumina Lex, București, 1993.
6. Deak F., Tratat de drept civil. Contracte speciale. București, 1996.
7. Dușa S., Contractul de consignație – varietate a contractului de comision. USM / Facultatea Drept. În: Revista Națională de Drept, 2009.
8. Moțiu F.A., Contractele comerciale de intermediere fără reprezentare. Ed. Lumina Lex. București, 2005.
9. Petrescu R., Teoria generală a obligațiilor comerciale. Partea generală, Ed. Romfel, București, 1994.
10. Sitaru D. A., Dreptul comerțului internațional. Tratat. Partea generală. Ed. Universul Juridic. București, 2008.
11. Stănescu A. T., Drept comercial. Contracte profesionale. Ediția a 2-a, Ed. Hamangiu, 2018.
12. Stoican A., Contractele de intermediere. Ed. Universul Juridic, București, 2016.
13. Trofimov Ig., Drept Civil. Contractele Civile. Tipografia „Elena – V.I.”, Chișinău, 2012.
14. Uță L., Contracte civile și comerciale. Ed. Hamangiu. București, 2011.
15. Арсени И., Место дистрибьюторского договора в системе гражданско-правовых договоров Республики Молдова. În: Legea și Viața. Chișinău, Republica Moldova, 2016.
16. <https://www.referatele.com/referate/noi/economie/contractul-internati831818111.php> (accesat: 19.07.2023).
17. <https://prezi.com/ac4jvwlvwute/contractele-de-intermediere-in-dreptul-comer-tului-internatio/> (accesat: 19.07.2023).

Despre autori:

Evghenia GUGULAN,

doctorandă,

Școala Doctorală „Științe penale

și drept public”,

asistent universitar,

Catedra „Drept privat”,

Academia „Ștefan cel Mare” a MAI,

e-mail: gugulan.eugenia@gmail.com,

ORCID ID: 0000-0002-5960-1164

Ana-Maria GHERMAN-GRIMAILO,

master în drept,

asistent universitar,

Catedra „Drept privat”,

Academia „Ștefan cel Mare” a MAI

e-mail: ana-maria.gherman@mai.gov.md,

ORCID ID: 0009-0001-6348-8803

About authors:

Evghenia GUGULAN,

PhD student

Doctoral School “Criminal Sciences

and Public Law”,

university assistant,

“Private Law” Chair,

Academy “Ștefan cel Mare” of the MAI,

e-mail: gugulan.eugenia@gmail.com,

ORCID ID: 0000-0002-5960-1164

Ana-Maria GHERMAN-GRIMAILO,

master in law,

university assistant,

“Private Law” Chair,

Academy “Ștefan cel Mare” of the MAI,

e-mail: ana-maria.gherman@mai.gov.md,

ORCID ID: 0009-0001-6348-8803

CONCEPTUL ȘI CLASIFICAREA DEZORDINILOR ÎN MASĂ

Ana-Maria CHEPESTRU,
doctorandă

Libertatea întrunirilor constituie fundamentul unui stat democratic. Odată cu dezvoltarea statului, societatea se ciocnește cu diverse tipuri de probleme, fapt care poate genera declanșarea dezordinilor în masă. În acest sens, se reliefează indispensabilitatea analizei detaliate a fenomenului prenotat, or până la moment acesta este puțin abordat în literatura de specialitate. Prin urmare, prin clasificarea și nuanțarea explicației ample a conceptului de dezordini în masă va fi posibilă identificarea cauzelor de ordin fizic și psihic ale acestora.

Cuvinte-cheie: dezordini în masă, libertatea întrunirilor, clasificare, explicație, cauze.

CONCEPT AND CLASSIFICATION OF MASS DISORDERS

Ana-Maria CHEPESTRU,
PhD student

Freedom of assembly is the foundation of a democratic state. As the state develops, society encounters various kinds of problems, which can lead to mass disorder. In this respect, it is essential to analyse the phenomenon in detail, but so far it has received little attention in the literature. Therefore, by classifying and nuancing the broad explanation of the concept of mass disorder, it will be possible to identify its physical and psychological causes.

Keywords: mass disorder, freedom of assembly, classification, explanation, causes etc.

INTRODUCERE.

Libertatea de exprimare, extinderea numărului și tipologiilor mijloacelor de comunicare și de informare, perfecționarea rețelelor online și a accesului la internet au sporit nivelul de dezvoltare a populației, în sensul amplificării calității tehnologiilor informaționale. Sub impactul racordării Republicii Moldova la progresele de ordin tehnico-informațional, societatea devine mai documentată în diverse specialități ale statului, fapt ce generează apariția răspunsurilor pozitive și/sau negative. În cele mai nesatisfăcătoare cazuri, populația organizează proteste, mitinguri prin care își exprima dezacordul, nemulțumirea cu privire la anumite subiecte. În acest sens, dezordinile în masă constituie un pericol iminent și sporit pentru ordinea și securitatea publică a unui stat. Pentru a avea un pronostic cu referire la declanșarea acestora, reprezentanții autorităților competente trebuie să cunoască esența tulburărilor în masă și să prevadă motivele apariției lor. Este de remarcat că, în timp, Republica Moldova a evoluat considerabil în diverse domenii, iar accesul societății la informații provoacă reacții atât pozitive, cât și

INTRODUCTION.

Freedom of expression, the expansion of the number and types of communication and information media, the improvement of online networks and access to the Internet have increased the level of development of the population in terms of the quality of information technologies. The impact of the Republic of Moldova's connection to technical and informational progress is making society more knowledgeable in various areas of the state, which generates positive and/or negative responses. In the most unsatisfactory cases, the population organises protests and rallies to express their disagreement and dissatisfaction with certain issues. In this sense, mass riots constitute an imminent and increased danger to the public order and security of a state. In order to be able to predict their outbreak, representatives of the competent authorities must know the essence of mass disturbances and predict the reasons for their occurrence. It is worth noting that over time the Republic of Moldova has developed considerably in various areas, and society's access to information provokes both positive

negative. De aici se nasc nemulțumiri, decepții și frustrări; astfel apare intenția mulțimii de a le exprima într-un anumit fel.

METODE ȘI MATERIALE APLICATE.

La analiza subiectului în cauză au fost utilizate următoarele metode: analiza și interpretarea logică, care pun accent pe metode de investigare: formal-juridice și socio-juridice. Supletiv, baza științifică a cercetării este formată din investigații reliefate în conținutul articolelor științifice, culegerilor de materiale ale conferințelor etc.

REZULTATE OBTINUTE ȘI DISCUȚII.

Noțiunea „dezordini în masă” este formată din două componente, după cum urmează: dezordine și masă. Potrivit datelor oferite de Dicționar explicativ al limbii române, cuvântul „dezordine” poate fi interpretate sub trei aspecte: 1. lipsă de ordine, neorânduială, deranj; 2. lipsă de organizare, de disciplină; debandadă, dezorganizare, tulburare (socială), revoltă, răsccoală; 3. confuzie (în idei), incoerență. A doua parte a noțiunii menționate este alcătuită din cuvântul „masă” și este deslușită sub forma mai multor sensuri, însă cea mai potrivită explicație la caz este redată drept o „mulțime compactă de oameni, considerată ca o unitate; grupare mare de oameni cu anumite caractere comune; cercuri largi ale populației” [4].

Reieșind din explicația noțiunii vizate, se desprinde ideea că dezordinile în masă constituie un fenomen social negativ, care prezintă un mare pericol pentru societate. Acestea apar atât în legătură cu desfășurarea unor demonstrații, proteste, cât și în timpul organizării altor măsuri. Demonstrațiile diferă de dezordinile în masă prin faptul că reprezintă o manifestație pașnică prin care cetățenii statului de drept își exprimă dreptul constituțional și își fac cunoscut protestul colectiv împotriva neajunsurilor sociale, înlăturarea cărora previne dezordinile în masă. Dezordinile în masă se caracterizează fie prin ilegalitatea adunării persoanelor pentru a aplica violența, fie prin planificarea din timp a acestor violențe cu repartizarea clară a rolurilor. De regulă, în asemenea cazuri mulțimea aruncă cu pietre în forțele de ordine, strică vitrinele magazinelor,

and negative reactions. This gives rise to dissatisfaction, disappointment and frustration, and thus to the intention of the crowd to express them in a certain way.

METHODS AND MATERIALS APPLIED.

The following methods were used in the analysis of the subject in question: logical analysis and interpretation, which emphasize formal-legal and socio-legal methods of investigation. Suppletively, the scientific basis of the research is formed by investigations highlighted in the content of scientific articles, collections of conference materials etc.

RESULTS AND DISCUSSION.

The notion of ‘mass disorder’ is made up of two components, as follows: disorder and mass. According to the explanations given by the Dicționar explicativ al limbii române, the word “disorder” can be interpreted in three ways: 1. lack of order, disorder, disorder; 2. lack of organisation, discipline; debandardisation, disorganisation, (social) disorder, revolt, rebellion; 3. confusion (in ideas), incoherence. The second part of the notion mentioned is made up of the word “mass” and is rendered in several senses, but, the most appropriate explanation to the case, is rendered as “a compact crowd of people, considered as a unit; large grouping of people with certain common characters; wide circles of the population” [4].

From the explanation of the concept in question, it is clear that mass disorder is a negative social phenomenon that poses a great danger to society. They occur both in connection with the holding of demonstrations, protests and during the organisation of other measures. Demonstrations differ from mass riots in that demonstrations are a peaceful manifestation of the constitutional right of citizens of the rule of law to demonstrate their collective protest against social ills, the removal of which prevents mass riots. Mass riots also differ in the illegality of gathering people together to use violence, as well as in the advance planning of such violence with a clear distribution of the role of the police.

The father of psychoanalysis Sigmund

sustrage bunuri din locuri publice, răstoarnă și incendiază automobile, construiește baricade.

Părintele psihanalizei Sigmund Freud prin teoria comportamentului mulțimii punctează două însușiri specifice mulțimii:

1. contagiozitatea, care este deslușită drept o acțiune de hipnoză;

2. sugestibilitatea, care se manifestă prin reacțiile gloatei la simboluri, elemente, percepții individualizate, evitând în totalitate raționamentele generale.

În conjunctura îmbinării elementelor prenotate, din comportamentul persoanelor dispar particularitățile individuale și ies la lumină spiritul și moravul de gloată, fapt ce generează o manipulare ca oamenii să se comporte exact și inert.

În aceeași ordine de idei, se evidențiază teoria depersonalizării, care este privită în calitate de tulburare de percepție a mulțimii. Depersonalizarea este detaliat explicată în literatura de specialitate din domeniul psihatriei clinice, însă per general aceasta este o reflectare psihică de schimbare a sinelui, a anumitor trăsături ale propriului Eu, asociate în mare parte cu modificări produse în mediul înconjurător. În teoria depersonalizării, individul se consideră pe sine ca pe cineva venetic, excentric, imigrat din sine, având aptitudinea de a se privi din exterior.

În același context, se subliniază teoria convergenței, potrivit căreia conduita gloatei produce efecte urmare a unor concepții comune și asemănătoare ale mulțimii. Această teorie susține că manierele de comportament ale mulțimii se formează din acțiuni/inacțiuni, gânduri, idei, opinii consolidate, determinate și comune. Criticii teoriei respective admit faptul că în cele mai multe cazuri, mulțimea, prin comportamentul său, se manifestă absurd, lipsit de raționament.

O altă teorie care are tangență directă cu percepția mulțimii este cea a normelor emergente, lansată de către sociologul american Ralph Turner și profesorul de sociologie Lewis Killian. Aceasta explică nucleul mulțimii ca fiind inițial o omogenitate minusculă, care în timp este dezvoltată de către membrii principali. În acest caz, membrii secundari sunt influențați direct și intens de către cei principali, fapt ce determină ca toată unitatea să acționeze într-o modalitate simi-

Freud, through the theory of crowd behaviour, points out two specific features of the crowd:

1. contagiousness, which is understood as an action of hypnosis;

2. suggestibility, which manifests itself in the reactions of the crowd to symbols, elements, individualised perceptions, avoiding general reasoning altogether.

The combination of the above-mentioned elements causes the behaviour of individuals to lose its individual characteristics and the mob spirit and morality to emerge, which leads to the manipulation of people to behave exactly and inertly.

In the same vein, the theory of depersonalisation is highlighted, which is seen as a disorder of crowd perception. Depersonalisation is explained in detail in the clinical psychiatry literature, but in general it is a psychological reflection of a change of self, of certain features of the self, largely associated with changes in the environment. In the depersonalisation theory, the individual sees himself as a veneer, an eccentric, an immigrant of the self, with the ability to see himself from the outside.

In the same context, the convergence theory is emphasised, according to which mob behaviour is generated and produces effects as a result of common and similar crowd conceptions. This theory argues that mob behaviour is formed from consolidated, determined and common actions/actions, thoughts, ideas, opinions. Critics of this theory admit that in most cases, the crowd, through its behaviour, manifests itself as absurd, lacking reasoning.

Another theory that has a direct bearing on crowd perception is that of emergent norms, put forward by American sociologist Ralph Turner and sociology professor Lewis Killian. It explains the core of the crowd as initially a tiny homogeneity, which over time is developed by the core members. In this case, the secondary members are directly and intensely influenced by the primary members, which causes the whole unit to act in a similar way. This theory includes both positive (peaceful assembly) and negative (revolutions, wars) crowds.

A final doctrine directly related to the

lară. Teoria în cauză include atât mulțimi cu percepții pozitive (întrunire pașnică), cât și negative (revoluții, războaie).

O ultimă doctrină corelată nemijlocit de mulțime este teoria identității sociale, care se bazează pe accepțiunea precum că sinele este o structură polivalentă care înglobează fie proveniența individului la o colectivitate socială, fie non-apartenența la aceasta. Prin urmare, se menționează că în eventualitatea în care se modifică specificul și prioritățile grupului social din care face parte persoana, în mod instinctiv și mecanic se schimbă și percepțiile acesteia.

Unul dintre cercetătorii problemelor de organizare a revoltelor în masă din Uniunea Republicilor Sovietice Socialiste din anii 1953-1980, V. A. Kozlov, concluzionează că pe atunci revoltele în masă erau recunoscute acelea la care luau parte minim 300 de persoane.. Consecvent, din punct de vedere psihologic, cercetătorul explică termenul de mulțime drept o acumulare nestructurată de oameni lipsiți de un scop comun clar recunoscut, dar care se înțeleg reciproc și care sunt concentrați între ei prin similaritate de stare emoțională și de un obiect comun de atenție [11, p. 209].

Magistratul rus V.T. Akimov deslușește noțiunea de dezordine în masă drept o infracțiune penală care implică un pericol public uriaș, deoarece este în mod inerent spontană și imprezvizibilă și aduce atingere interesului public. În viziunea sa, aceasta atentează la multe dintre cele mai importante obiecte protejate de dreptul penal. Toate acestea fac ca revoltele în masă să fie una dintre cele mai periculoase infracțiuni împotriva securității publice, care necesită ca agențiile de aplicare a legii să stabilească cu atenție toate elementele infracțiunii necesare pentru urmărirea penală și pedepsirea persoanelor vinovate de comiterea acesteia [9, p. 93-94].

Filosoful rus V. N. Grigoriev a încercat să determine dezordinile în masă ca fiind acțiuni intenționate, săvârșite de o grupare de oameni – mulțime, care atentează la ordinea și securitatea publică și este însoțită de pogromuri, incendieri, distrugeri de bunuri, precum și de opunere de rezistență violentă sau armată reprezentanților autorităților [10, p. 5].

Ținându-se cont de explicațiile expuse ante, se subliniază faptul că literatura de specialitate recunoaște două elementele in-

crowd is the theory of social identity, which is based on the acceptance that the self is a polyvalent structure that encompasses either the individual's origin in a social collectivity or the individual's non-membership. Therefore, it is mentioned that in the event that the specifics and priorities of the social group to which the person belongs change, the person's perceptions change instinctively and mechanically.

One of the researchers of the problems of organizing mass riots in the Union of Soviet Socialist Republics in 1953-1980, V. A. Kozlov concludes that at that time mass riots were recognized as such riots in which people took part. Thus, on the basis of the archival data studied, it is shown that the practice in force at the time recognised as mass riots those in which a minimum of 300 people took part. Consistently, from a psychological point of view, the researcher explains the term crowd as an unstructured accumulation of people, lacking a clearly recognized common purpose, but who understand each other and who are concentrated among themselves by similarity of emotional state and a common object of attention [11, p. 209].

Russian magistrate V.T. Achimov, understands the notion of mass disorder as a criminal offence involving a huge public danger because it is inherently spontaneous and unpredictable and harms the public interest. In his view, it is regarded as a criminal offence involving a great danger to society because it is spontaneous and unpredictable in nature and violates many of the most important objects protected by criminal law. All this makes mass rioting one of the most dangerous crimes against public security, which requires law enforcement agencies to carefully establish all the elements of the crime necessary for the prosecution and punishment of those guilty of committing it [9, p. 93-94].

Russian philosopher V. N. Grigoriev tried to determine mass riots as intentional actions committed by a group of people - mob, which threatens public order and security and is accompanied by riots, arson, destruction of property, as well as violent or armed resistance to representatives of the authorities [10, p. 5].

dispensabile ale dezordinilor în masă, și anume: mulțimea și agresivitatea. Unele surse doctrinare recunosc și un al treilea element – violența, însă alte surse percep agresivitatea și violența drept elemente similare.

În sensul său ordinar, cuvântul „mulțime” se explică ca o adunare de oameni, indiferent de sex, vârstă, naționalitate, opinie, profesie, apartenență etnică, lingvistică, politică sau religioasă etc., care au în comun un anumit scop. Studiind latura psihologică a acestui cuvânt, se identifică o semantică diversificată.

Se specifică că într-o accepțiune, mulțimea înglobează o gamă diferită de trăsături ale persoanelor care o formează. Se prezumă că, în eventualitatea în care se formează o aglomerație de oameni, indiferent de obiectivul acestora, sentimentele, ideile și trăirile lor iau o direcție comună, iar conștiința personalității, în mod evident, dispare. Este clar că nu doar prin simplul fapt al prezenței unui număr de persoane care se află întâmplător unele lângă altele, poate fi obținut caracterul unei mulțimi ordonate. Respectiv, este demonstrat faptul că mai multe persoane întrunite în mod accidental într-un loc comun, fără a avea un scop bine determinat, nu poate fi o mulțime psihologică.

Într-o altă ordine de idei, se reliefează că dispariția conștientă a individualității persoanei și valorificarea stărilor și concepțiilor într-o direcție distinctă nu implică permanent prezența simultană a unui număr de indivizi într-un singur loc. Mii de indivizi izolați pot dobândi în anumite momente și sub influența anumitor stări violente caracteristicile unei mulțimi psihologice (de exemplu, în cazul unui eveniment național organizat la scară largă). În acest caz, este suficientă o simplă flacără de nemulțumire pentru a-și asuma imediat caracteristicile specifice actelor unei mulțimi. Pe de altă parte, un întreg popor, deși nu poate fi o aglomerație vizibilă poate deveni o mulțime sub acțiunea anumitor influențe.

Cea mai solidă caracteristică a unei mulțimi psihologice este că oricine ar fi membrii acesteia, modul de viață, ocupația, caracterul sau inteligența lor, faptul existenței unei mulțimi pune persoanele respective în fața unui spirit colectiv. Acest amănunt le predispozează să acționeze într-un mod foarte diferit de cel al unui individ aflat într-o stare de izolare.

Taking into account the explanations given above, it is pointed out that the literature recognises two indispensable elements of mass disorder, namely: crowding and aggression. Some doctrinal sources also recognise a third element of mass disorder - violence, but other sources perceive aggression and violence as similar elements.

In its ordinary sense, the word “crowd” is explained as a gathering of people, regardless of sex, age, nationality, opinion, profession, ethnic, linguistic, political or religious affiliation, etc., who share a common purpose. Studying the psychological side of this word, a diversified semantics can be identified.

It specifies that in one sense, a crowd encompasses a different range of traits of the people who form it. It is presumed that when a crowd of people gather together, regardless of their purpose, their feelings, ideas and experiences take on a common direction and the consciousness of personality obviously disappears. It is clear that it is not merely by the mere fact of the presence of a number of people who happen to be standing side by side that the character of an orderly crowd can be achieved. Respectively, it is shown that several persons accidentally gathered together in a common place, without having a well-determined purpose, cannot phase a psychological crowd.

In another order of ideas, it is emphasized that the conscious disappearance of the individuality of the person and the valorization of states and conceptions in a distinct direction does not imply permanently the simultaneous presence of a number of individuals in one place. Thousands of isolated individuals can, at certain moments and under the influence of certain violent states, acquire the characteristics of a psychological crowd (for example, in the case of a large-scale national event). In this case, a mere flare of discontent is enough to immediately assume the characteristics of the acts of a crowd. On the other hand, a whole people, although it may not be a visible agglomeration, can become a crowd under the action of certain influences.

The strongest characteristic of a psychological crowd is that whoever its members may be, their way of life, their occupation,

Cauzele care determină apariția caracterului deosebit al maselor sunt diverse. În primul rând, în mulțime individul capătă, doar din simpla pricină a numărului, sentimentul unei forțe invincibile, acest lucru permițându-i să cedeze instinctelor, pe care și le-ar reprima într-o altă împrejurare. O a doua cauză, contagiunea mintală, intervine deopotrivă pentru a determina caracterele speciale ale maselor și, totodată, orientarea lor. Contagiunea este un fenomen ușor de constatat. Astfel, într-o masă de oameni orice sentiment, orice act e contagios, într-atât de contagios încât individul își sacrifică foarte ușor interesul personal în favoarea interesului colectiv, ceva contrar naturii sale, de care omul nu este capabil decât atunci când face parte dintr-o mulțime. O a treia cauză este determinarea la indivizii unei mulțimi a unor caracteristici deosebite, adesea total opuse celor ale individului considerat aparte [7, p. 11-12]. Concluzia este că mulțimea este întotdeauna inferioară din punct de vedere intelectual decât individul izolat. Dar din punctul de vedere al sentimentelor și al acțiunilor pe care acestea le provoacă, mulțimea în funcție de circumstanțe poate fi mai bună sau mai rea decât individul. Totul depinde de natura sugestiei la care mulțimea este expusă [13].

Într-o altă ordine de idei, este indispensabilă explicarea definiției de agresivitate, în calitate de element al dezordinilor în masă, termen ce provine din latinescul „agresio”. Agresivitatea comportă în sine un spectru extins de definiții, după cum urmează: „orice formă de conduită orientată cu intenție către obiecte, persoane sau către sine, în vederea producerii unor prejudicii, a unor răni, distrugerii și daune”; „comportament verbal sau de acțiune ofensiv, orientat spre umilirea, minimalizarea sau chiar suprimarea fizică a celorlalți”; „acțiuni voluntare orientate asupra unei persoane sau a unui obiect care au drept motiv producerea într-o formă deschisă sau simbolică a unei pagube, jigniri sau dureri”; „o forță cu care omul își manifestă dragostea și ura față de ceilalți sau față de sine însuși și cu care încearcă să-și satisfacă propriile necesități”. Toate aceste definiții exprimă atât dimensiunea biologică, psihologică a agresivității cât și cea socială sau culturală. În spatele acestor definiții, se remarcă latura

their character or their intelligence, the fact of their existence as a crowd, puts them before a collective spirit. This moment predisposes people to act in a very different way from an individual in a state of isolation.

The causes that determine the emergence of the special character of the masses are various. First of all, in the crowd the individual acquires, simply by the sheer number, the feeling of an invincible force allowing him to give in to instincts that he would repress alone. A second cause, mental contagion, also intervenes to determine the special character of the masses and their orientation. Contagion is a phenomenon that is easy to observe, so that in a mass of people, every feeling, every act is contagious, so contagious that the individual very easily sacrifices his personal interest in favour of the collective interest, something contrary to his nature, of which man is capable only when he is part of a crowd. A third cause is the determination in individuals of the characteristics of a crowd, often totally opposed to those of the individual considered separately [7, p. 11-12]. The conclusion is that the crowd is always intellectually inferior to the isolated individual. But from the point of view of feelings and the actions they provoke, the crowd depending on the circumstances may be better or worse than the individual. It all depends on the nature of the suggestion to which the crowd is exposed [13].

In another vein, it is essential to explain the definition of aggression as an element of mass disorder, a term that comes from the Latin “agresio”. Aggression itself has a wide range of definitions, as follows: “any form of conduct intentionally directed towards objects, persons or oneself, with a view to causing harm, injury, destruction and damage”; “offensive verbal or action-oriented conduct aimed at humiliating, belittling or even physically suppressing others”; “deliberate actions directed against a person or object which have as their motive the production in an overt or symbolic form - of damage, offence or pain”; “a force with which a person manifests love and hatred towards others or himself and with which he tries to satisfy his own needs”. All these definitions express the biological,

dinamică a agresivității și scopul pentru care aceasta se produce din cauze externe sau interne specifice individului [8, p. 9].

Există o dimensiune naturală a agresivității, legată de supraviețuire și conservare, dar omul, prin capacitățile sale volitive, poate să strunească propria agresivitate. De asemenea, există anumite dimensiuni ale agresivității, benefice pentru om: dorința de a o lua de la capăt, mândria, promovarea propriilor puncte de vedere, în ciuda unor opoziții etc.. Agresivitatea simbolică: înjurătura, ridicarea tonului, amenințarea, iritarea etc. sunt acte care stau la marginea normalului, însă există și acte agresive sancționate penal. Orice infracțiune este o formă de agresivitate, prin consecințele ei [1, p. 57].

Al treilea element al dezordinilor în masă, recunoscut separat de agresivitate, adică violența, provine de la cuvântul latinesc „vis”, ceea ce înseamnă forță, superioritate, dominare psihică și fizică asupra unei persoane. Acest termen are mai multe conotații, însă fiind analizat în parte, se observă prezența unor trăsături individuale ale acestuia. Din punct de vedere juridic, violența este violarea generală a drepturilor ființei umane: dreptul la viață, la securitate, la demnitate și la integritate fizică și mentală. În sens general, ea desemnează folosirea forței fizice sau altor mijloace persuasive, pentru a aduce prejudicii unor bunuri, sau o vătămare a integrității unei persoane. În acest sens, un act de violență are, de cele mai multe ori, un caracter premeditat, fiind elaborat cu intenție sau semnificând intenția de a produce o suferință sau un prejudiciu fizic altei persoane. Pornind de la cele expuse, putem deduce că violența posedă următoarele caractere: este o formă de agresivitate manifestată în exterior; are la bază intenție distructivă; constituie frustrarea nevoilor general-umane [2, p. 3].

Jean-Claude Chesnais stabilește trei zone ale violenței: fizică, economică și morală. Este de reliefat că toate aceste forme de violență se manifestă diferit pe timpul crizelor contemporane. Tipologia violenței, într-o sinteză, poate fi acceptată ca fiind:

a) violența privată, care la rândul său poate fi: violența criminală: mortală (omorârea, asasinarea, otrăvirea, execuții capitale); corporală (lovituri și răniri voluntare); sexuală (violul). Violența non-criminală: suicidul

psychological, social and cultural dimensions of aggression. Behind these definitions, the dynamic side of aggression and the purpose for which it is produced by external or internal causes specific to the individual are noted [8, p. 9].

There is a natural dimension to aggression, related to survival and preservation, but man, through his volitional capacities, can control his own aggression. Then there are certain dimensions of aggression that are beneficial to man: the desire to start over, pride, promoting one's own views despite opposition, etc. are examples of aggressive acts. Symbolic aggression: swearing, raising one's voice, threatening, irritating, etc. are acts which are on the edge of normality, but there are also aggressive acts which are punishable by law. Any crime is considered a form of aggression, because of its consequences [1, p. 57].

The third element of mass disorder, recognised separately from aggression, violence comes from the Latin word “vis”, which means force, superiority, mental and physical domination over a person. This term has several connotations, but when analysed in part, it reveals its individual features. From a legal point of view, violence is the general violation of human rights: the right to life, security, dignity and physical and mental integrity. In a general sense, it refers to the use of physical force or other persuasive means to cause damage to property or injury to a person's integrity. In this sense, an act of violence is often premeditated, being intentional or signifying the intention to cause physical harm or suffering to another person. From the above, we can deduce that violence has the following characteristics: it is a form of externally manifested aggression; it is based on destructive intent; it constitutes the frustration of general human needs [2, p. 3].

Jean Claude Chesnais establishes three areas of violence: physical, economic and moral. It is worth noting that all these forms of violence manifest themselves differently during contemporary crises. The typology of violence, in a synthesis, can be accepted as:

a) private violence, which in turn can be: - criminal violence: lethal (murder, assassination, poisoning, capital executions); cor-

și tentativa de suicid; accidentele (rutiere, de muncă);

b) violența colectivă: violența cetățenilor contra puterii, terorismul, revoluțiile și grevele, violența puterii contra cetățenilor, terorismul de stat, violența industrială;

c) violența paroxistică – războiul [6, p. 26].

Per ansamblu, orice criză, la caz, dezordinile în masă, poate avea două etape distincte: a) etapa de escaladare, generatoare de tensiuni; b) etapa de regres. Aceste etape ar putea fi, la rândul lor, caracterizate de stări. Momentul trecerii de la prima etapă la cea de-a doua poate să survină după oricare din stările care definesc procesul crizei. Etapa de escaladare cuprinde stările de: pace, diferend, confruntare și conflict armat. Etapa de regres este definită doar de două stări: „detensionarea situației” și „noua stabilitate” [6, p. 43-44].

Conform considerentelor cercetătorilor ruși pot fi evidențiate trei etape ale dezordinilor în masă, care necesită să survină succedat: apariția, desfășurarea și lichidarea acestora.

Evoluția în timp a dezordinilor în masă este mai practică și mai avantajoasă, deoarece fiind urmărite caracteristicile acestora la fiecare etapă, cu ușurință pot fi elaborate diverse tactici și strategii pentru acționarea forțelor de ordine, în vederea prevenirii și suprimării actelor violente. Însăși analiza acesteievoluții contribuie atât la identificarea cu exactitate a componenței de infracțiune, cât și prezicerea consecințelor, precum și planificare activităților de curmare a dezordinilor în masă.

Se specifică că în doctrina juridică nu există un clasament bine determinat al etapelor, întrucât dezordinile în masă se pot isca într-o manieră fulgerătoare, fapt ce generează dificultăți în determinarea etapei de dezvoltare a conflictului.

De regulă, la prima etapă, se localizează participanții la conflict, care pot fi divizați în funcție de naționalitate, rasă, sex, religie, apartenență politică etc. Respectiv, în momentul în care una din părți nu agreează obiectivele/preocupările celeilalte părți, se dezvoltă febrilitatea între acestea, motiv pentru care apare și conflictul.

La a doua etapă, de obicei se desfășoare acțiuni concrete și active. Astfel, se mărește numărul atacurilor asupra forțelor de ordine,

poral (blows and voluntary injuries); sexual (rape). Non-criminal violence: suicide and attempted suicide; accidents (road traffic, occupational);

(b) collective violence: violence of citizens against power, terrorism, revolutions and strikes, violence of power against citizens, state terrorism, industrial violence;

c) paroxysmal violence - war [6, p. 26].

Overall, any crisis, in the case of mass disorder, can have two distinct stages: a) the escalation stage, generating tensions; b) the regression stage. These stages could in turn be characterised by states. The moment of transition from the first stage to the second may occur after any of the states that define the crisis process. The escalation stage includes the states of: peace, dispute, confrontation and armed conflict. The regression stage is defined by only two states: “de-escalation” and “new stability” [6, p. 43-44].

According to the considerations of Russian researchers, three stages of mass disorders can be highlighted, which need to occur successively: their emergence, unfolding and liquidation.

The development of mass riots over time is more practical and advantageous, because by following their characteristics at each stage, various tactics and strategies can easily be developed for law enforcement action to prevent and suppress violent acts. However, the analysis of the research of the evolution contributes both to the accurate identification of the crime component and the prediction of the consequences, as well as to the planning of activities to curb mass disorder.

It should be noted that there is no clear classification of stages in legal doctrine, as mass disorder can erupt in a flash, which makes it difficult to determine the stage of development of the conflict.

As a rule, the first stage locates the participants in the conflict, who can be divided according to nationality, race, gender, religion, political affiliation, etc. In other words, when one party does not agree with the objectives/occupations of the other party, the fever develops between them, which is why conflict arises.

inclusiv prin folosirea mijloacelor speciale ale acestora, pentru a le utiliza în vederea destabilizării ordinii și securității publice.

La etapa a treia, este provocat haosul, iar situația devine incontrolabilă de către organele abilitate. Prin urmare, se înmulțesc cazurile de atac asupra forțelor de ordine, sunt atacate obiectivele strategice, cum ar fi clădirile instituțiilor de stat, sunt antrenate persoane noi, care în mod vădit destabilizează situația, se multiplică numărul de victime, inclusiv în rândul persoanelor care nu participă activ la dezordini în masă.

Urmare descrierii succinte a etapelor dezordinilor în masă, este oportună reliefaarea unor particularități importante ale acestora, și anume: limitele de timp și durata dezordinilor în masă. Este de menționat că unele dintre ele pot avea o durată îndelungată, mai exact prima și a treia etapă. Debutul primei etape este mai complicat de identificat, însă pot apărea ipoteze cu privire la participanți și cauzele ivirii conflictului.

Începutul etapei a doua se confirmă prin faptul că mulțimea se activează, apar atacuri asupra forțelor de ordine, se intensifică presiunea. Etapa a treia se definește exclusiv prin însăși începutul dezordinilor în masă.

În reflecția conjuncturii expuse, se concluzionează că dezordinile în masă sunt acțiunile unei mulțimi, care prezintă un pericol real atât pentru ordinea și securitatea publică, cât și pentru siguranța societății, care se manifestă prin comiterea de violențe, pogromuri, incendieri, distrugeri de bunuri, prin aplicarea armei de foc sau altor obiecte utilizate în calitate de armă, precum și de opunere de rezistență violentă sau armată reprezentanților autorităților [3].

Dezordinile în masă sunt prezente sub orice formă și în orice societăți, indiferent de sistemul politic al statului respectiv. Mai mult decât atât, acestea sunt considerate una dintre formele de manifestare a atitudinii negative sau a revoltelor unor grupuri de oameni față de o circumstanță/împrejurare politică sau socială.

Pentru a pătrunde în esența dezordinilor în masă, este imperativă studiarea și deducerea criteriilor de clasificare a dezordinilor în masă.

În mare parte, autorii ruși disting dezordinile în masă ținând cont de conținutul acestora. Astfel, se prezumă că acestea deri-

In the second stage, concrete and active actions usually take place. Thus, the number of attacks on the forces of law and order is increased, including by the participants are assimilated their special means to use them in destabilizing public order and security.

In the third stage, chaos is provoked and the situation becomes uncontrollable by the competent bodies. As a result, the number of attacks on the forces of law and order increases, strategic objectives such as the buildings of state institutions are attacked, new people are recruited who clearly destabilise the situation, and the number of casualties increases, including among people who do not actively participate in mass disorder.

Following the brief description of the stages of mass disorder, it is appropriate to highlight some important features of mass disorder, namely: the time limits and duration of mass disorder. It should be noted that some of them can last for a long time, particularly the first and third stages. The onset of the first stage is more complicated to identify, but hypotheses may arise about the participants and the causes of the conflict.

The beginning of the second stage is confirmed by the fact that the crowd becomes more active, attacks on the forces of law and order occur, and the pressure intensifies. The third stage is defined solely by the very beginning of mass disorder.

Reflecting the above-mentioned conjuncture, it is concluded that mass riots are the actions of a mob, which present a real danger both to public order and security and to the safety of society, manifested by the commission of violence, riots, arson, destruction of property, the use of firearms or other objects used as weapons, as well as violent or armed resistance to representatives of the authorities [3].

Mass disorder is present in all forms and in all societies, regardless of the political system of the state concerned. Moreover, they are considered to be one of the forms of manifestation of the negative attitude or rebellion of groups of people towards a political or social circumstance/occurrence/event etc.

In order to understand the essence of mass disorder, it is imperative to study and de-

vă din activități politice (proteste, mitinguri, demonstrații etc.), sau se prezintă în calitate de tulburări care apar întâmplător ori spontan în rezultatul unor diferende iscate din diverse motive, sau tulburări ce constau în acțiuni huliganice și încălcări în grup a ordinii și securității publice.

Prin urmare, identificarea unor criterii concrete de clasificare contribuie la cercetarea amplă, din toate punctele de vedere, a acestui fenomen, cum ar fi: cauzele apariției, caracterul, urmările, locul comiterii, durata acestora și numărul participanților.

În scopul evidențierii mai multor criterii de grupare a dezordinilor în masă, au fost examinate doctrinele juridice ruse și române, respectiv în continuare urmează prezentarea clasificărilor vizate în opiniile cercetătorului rus S. A. Starostin și ale specialiștilor români A. Bogdan-Tucicov, M. Golu, P. Golu și alții.

Astfel, potrivit cercetătorului rus, se evidențiază următoarea clasificare:

1. În funcție de cauzele apariției: 1) politice, 2) economice, 3) sociale, 4) etnice, 5) religioase, 6) ecologice, 7) cauzate de acțiunile ilegale ale forțelor de ordine.

2. În funcție de urmările survenite: 1) cauzarea decesului, 2) cauzarea unor vătămări integrității corporale sau afectarea sănătății indiferent de gradul acestora, 3) cauzarea unor prejudicii materiale.

3. În funcție de locul comiterii dezordinilor în masă: 1) în localități, 2) în instituții penitenciare.

4. În funcție de durata dezordinilor în masă: 1) de lungă durată, 2) intermitente.

5. În funcție de numărul participanților: 1) până la 100 de persoane, 2) până la 1000 de persoane, 3) până la 10 000 de persoane, 4) mai mult de 10 000 de persoane.

6. În funcție de modul de declanșare: 1) spontane, 2) premeditate [12].

Consecvent, potrivit specialiștilor români menționați, riscurile ce afectează securitatea națională pot fi clasificate în funcție de: domeniul de activitate; entități comunitare și religioase; arie geografică; timp; volum; importanță (interes, gravitate); probabilitate.

1. În funcție de domeniile de activitate: 1) economice, 2) politice, 3) informaționale, 4) sociale, 5) culturale, 6) ecologice, 7) tehnologice, 8) militare.

duce the criteria for classifying mass disorder.

For the most part, Russian authors distinguish mass disorders by their content. Thus, they are presumed to derive from political activities (protests, rallies, demonstrations, etc.), or to take the form of disturbances that occur by chance or spontaneously as a result of disputes arising for various reasons, or disturbances consisting of hooligan actions and group violations of public order and security.

The identification of specific criteria for classification therefore contributes to comprehensive research into this phenomenon from all points of view, such as the causes, nature, consequences, place of occurrence, duration and number of participants.

In order to highlight several criteria for grouping mass disorders, Russian and Romanian legal doctrines were examined, respectively, the following is a presentation of the classifications concerned in the opinions of Russian researcher S. A. Starostin and Romanian specialists A. Bogdan-Tucicov, M. Golu, P. Golu and others.

Thus, according to the Russian researcher S. A. Starostin, the following classification is highlighted:

1. according to the causes of occurrence: 1) political, 2) economic, 3) social, 4) ethnic, 5) religious, 6) ecological, 7) caused by illegal actions of law enforcement.

2. Depending on the consequences: 1) causing death, 2) causing injury to body or health of whatever degree, 3) causing material damage.

3. Depending on the place of mass disorder: 1) in localities, 2) in prisons.

4. According to the duration of mass disorder: 1) long-lasting, 2) intermittent.

5. By number of participants: 1) up to 100 persons, 2) up to 1000 persons, 3) up to 10 000 persons, 4) more than 10 000 persons.

6. According to the mode of triggering: 1) spontaneous, 2) premeditated [12].

Consequently, according to the Romanian specialists mentioned, risks affecting national security can be classified according to: fields of activity; community and religious entities; geographical area; time; volume; importance (interest, seriousness); probability.

2. În funcție de entități comunitare și religii: 1) etnice și 2) religioase.

3. În funcție de timp: 1) prezente, 2) viitoare, care pot fi: imediate, apropiate, de termen mediu și de termen lung; 3) permanente.

4. În funcție de aria geografică și spațială: 1) externe, care pot fi: globale și zonale, 2) interne, 3) cosmice.

5. În funcție de volum: 1) mici, 2) mari, 3) foarte mari.

6. În funcție de importanță (interese, gravitate): 1) vitale, 2) foarte importante, 3) importante.

7. În funcție de probabilitate: 1) sigure (asumate) 2) previzibile (potențiale, probabile), 3) imprevizibile [5, p. 11-12].

CONCLUZII.

Abordarea problematicii cu referire la dezordinile în masă constituie un aspect actual și important. Urmare analizei noțiunilor și criteriilor de clasificare a dezordinilor în masă, se conchide că noțiunea prenotată a fost abordată atât în literatura de specialitate națională, cât și în cea internațională. Se specifică că în legislația națională nu se regăsește nici explicația noțiunii de dezordini în masă și nici gruparea acestora în funcție de anumite criterii. Prin urmare, se reliefează că studiul doctrinei juridice cu privire la subiectul cercetat a contribuit la consolidarea unei idei uniforme și clare cu privire la conceptul de dezordini în masă.

Per ansamblu, dezordinile în masă constituie un fenomen social negativ, care prezintă un mare pericol pentru societate, fiind iscate atât în legătură cu desfășurarea unor demonstrații, proteste, cât și în timpul organizării altor măsuri. Dezordinile în masă diferă între ele prin spontaneitatea adunării mulțimii pentru a aplica violența și prin planificarea din timp a acestor violențe cu reparțizarea clară a rolurilor.

Într-o altă ordine de idei, se punctează că clasificarea dezordinilor în masă este de o însemnătate majoră, deoarece fiecare criteriu delimitativ indică temeuri de apariție și dezvoltare a acestora. Este important de specificat că fiecare tip de dezordini în masă poate fi înțeles în mod particular. Astfel, identificarea grupării corecte a dezordinilor în masă permite, în cele mai multe cazuri, constatarea cauzelor acestora.

1. According to areas of activity: 1) economic, 2) political, 3) informational, 4) social, 5) cultural, 6) environmental, 7) technological, 8) military.

By community entities and religions: 1) ethnic and 2) religious.

3. By time: 1) present, 2) future, which can be: immediate, near, medium and long-term; 3) permanent.

4. By geographical and spatial area: 1) external, which can be: global and zonal, 2) internal, 3) cosmic.

5. By volume: 1) small, 2) large, 3) very large.

6. By importance (interests, gravity): 1) vital, 2) very important, 3) important.

7. By probability: 1) certain (assumed), 2) predictable (potential, probable), 3) unpredictable [5, p. 11-12].

CONCLUSIONS.

Addressing the issue of mass disorder is a topical and important issue. Following the analysis of the concepts and criteria for classifying mass disorder, it is concluded that the concept has been addressed in both national and international literature. It is specified that national legislation does not explain the concept of mass disorder or group them according to certain criteria. Therefore, it is noted that the study of legal doctrine on the subject has helped to consolidate a uniform and clear idea of the concept of mass disorder.

On the whole, mass disorder is a negative social phenomenon, which poses a great danger to society, and is caused both in connection with demonstrations, protests and other measures. Mass riots differ from each other in the illegality of gathering crowds to apply violence and in the advance planning of such violence with clear division of roles.

In another vein, it is pointed out that the classification of mass disorder is of major significance, since each delimiting criterion indicates the grounds for its emergence and development. It is illustrative to specify that each type of mass disorder can be understood in a particular way. Thus, identifying the correct grouping of mass disorders makes it possible in most cases to ascertain their causes.

Referințe bibliografice

Bibliographical references

1. Andreescu Anghel. Psihopedagogie militară, Timișoara: Editura și Tipografia Timpolis, 1999, 342 p.
2. Căprioară F.-M., Căprioară A.-C. Ce este și ce nu este violența? În: Acta Universitatis George Bacovia. Juridica, 2013, Volumul 2, 7 p., disponibil la: https://www.ugb.ro/Juridica/Issue22013/11_Ce_este_si_ce_nu_este_violenta.Mihai_Caprioara.RO.pdf
3. Codul penal al Republicii Moldova nr. 985/2002 (republicat în Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2009, nr.72-74, art.195).
4. Dicționar explicativ al limbii române, disponibil la: <https://dexonline.ro/>
5. Dolghin Nicolae, Sarcinschi Alexandra, Dinu Mihai-Ștefan. Riscuri și amenințări la adresa securității României. Actualitate și perspectivă. București: Editura Universității Naționale de Apărare, 2004, ISBN 973-663-143-5, 24 p., disponibil la: https://cssas.unap.ro/ro/pdf_studii/riscuri_si_amenintari_actualitate_si_perspectiva.pdf
6. Grigoriu Marian-Valentin. Crizele și conflictele contemporane. București: Editura Ministerului Administrației și Internelor, 2006, ISBN (10) 973-745-019-1, 327 p., disponibil la: <http://www.cultura.mai.gov.ro/biblioteca%20virtuala/editura%20mai/Crize%20conflicte/crize%20conflicte%20ultim.pdf>
7. Le Bon Gustave. Psihologia mulțimilor. București: ed. ANTET XX PRESS, tradus în limba română – Mariana Tabacu, ISBN 973-99336-2-9, 80 p., disponibil la: https://www.academia.edu/40508826/Psihologia_multimilor.
8. Macovei Marcela-Mădălina. Teză de doctorat: Agresivitatea umană între natură și cultură, Iași, 2013, 250 p., disponibil la: <http://phdthesis.uaic.ro/PhDThesis/Macovei,%20Marcela-M%20C4%83d%20C4%83lina,%20Agresivitatea%20uman%20C4%83%20%20C3%AEntre%20natur%20C4%83%20%20C8%99i%20cultur%20C4%83.pdf>
9. Акимов В.Т. Понятие массовых беспорядков. В: Юридические науки, disponibil la: <https://cyberleninka.ru/article/n/ponyatie-massovyh-besporyadkov/viewer>;
10. Григорьев В. Н. Расследование массовых беспорядков в условиях чрезвычайного положения. М., Юрайт, 2008.
11. Комментарий к Уголовному кодексу Российской Федерации / Под ред. В. И. Радченко, А. С. Михлина. М.: Спарк, 2000, 704 ст.
12. Старостин С.А. Управление органами внутренних дел при чрезвычайных ситуациях (правовые и организационные аспекты). М., БЕК. 1994, 469 ст.
13. <https://infiniteadder.wordpress.com/2010/04/14/mintea-multimilor/>, accesat la 11.11.2023.

Despre autori:

Ana-Maria CHEPESTRU,
doctorandă,
Școala Doctorală „Științe penale
și drept public”,
Academia „Ștefan cel Mare” a MAI,
ofițer principal al Direcției juridice a MAI
e-mail: anamaria.1996@mail.ru,
ORCID: 0000-0002-2988-8440

About authors:

Ana-Maria CHEPESTRU,
PhD student,
Doctoral School “Criminal Sciences
and Public Law”,
Academy „Ștefan cel Mare” of the MIA,
Main officer in the Legal Directorate of MIA,
e-mail: anamaria.1996@mail.ru,
ORCID: 0000-0002-2988-8440

REPERE PRIVIND IMPORTANȚA APLICĂRII PRINCIPIILOR GENERALE CARE GUVERNEAZĂ ACHIZIȚIILE PUBLICE

Alina CODREANU,
doctorandă

La nivel național, dezvoltarea conceptului de achiziții publice implică un parcurs transparent, bazat pe realizarea principiilor, obiectivelor, metodelor și procedurilor specifice. În acest sens, directivele europene aplicabile achizițiilor publice implică anumite principii absolut necesare de urmat, în cadrul realizării contractelor de achiziții publice propriu-zise. Menționăm, așadar, rolul și importanța aplicării corecte a principiilor precum: cel al nediscriminării, egalitatea de tratament, proporționalitatea, recunoașterea reciprocă, principiul transparenței, principiul evitării concurenței neloiale, asumarea răspunderii, imparțialitatea, confidențialitatea. Scopul studiului este de a identifica importanța și relevanța acestor principii care guvernează achizițiile publice de la prima până la ultima etapă de realizare a lor. Sunt concludente deci și consecințele generale de încălcare a principiilor sus-menționate, neregulile, dar și fraudă în achizițiile publice. Totodată nu putem să nu menționăm că anume aceste principii determină abordările achizițiilor publice și anume: cea administrativă, managerială, juridică, economică, sistemică și, bineînțeles, cea ecologică.

Cuvinte-cheie: principii, abordări ale achizițiilor publice, autoritate contractantă, armonizarea legislației, aquis european.

BENCHMARKS REGARDING THE IMPORTANCE OF APPLYING THE GENERAL PRINCIPLES GOVERNING PUBLIC PROCUREMENT

Alina CODREANU,
PhD student

At national level, the development of the concept of public procurement involves a transparent path, based on the achievement of specific principles, objectives, methods and procedures. In this respect, the European directives applicable to public procurement involve certain principles absolutely necessary to be followed when performing public procurement contracts themselves. Therefore, we mention the role and importance of the correct application of principles such as: non-discrimination, equal treatment, proportionality, mutual recognition, the principle of transparency, the principle of avoiding unfair competition, accountability, impartiality, confidentiality. The aim of the study is to identify the importance and relevance of these principles governing public procurement from the first to the last stage of their implementation. Therefore, the general consequences of violation of the above-mentioned principles, irregularities, but also fraud in public procurement are conclusive. At the same time, we cannot fail to mention that these principles determine the approaches of public procurement, namely: administrative, managerial, legal, economic, systemic and, of course, ecological.

Keywords: principles, approaches to public procurement, access to legal remedies, contracting authority, harmonization of legislation, european aquis

INTRODUCERE.

Actualmente, achizițiile publice reprezintă 19% din PIB-ul UE, făcând parte din viața cotidiană și fiind percepute ca un concept general de activitate de obținere de bunuri sau servicii pentru o autoritate contractantă. În context, ne aliniem la opinia cercetătorului Victor Guțuleac care afirmă că: „Singura modalitate prin care dreptul public poate dobândi o oarecare libertate de acțiune este contractul administrativ, instrument prin intermediul căruia administrația intră

INTRODUCTION.

Public procurement currently accounts for 19% of EU GDP and is part of everyday life, perceived as a general concept of activity to obtain goods or services for a contracting authority. In this context, we align with the opinion of researcher Victor Guțuleac who states that: "The only way in which public law can acquire some freedom of action is the administrative contract, an instrument through which the administration enters into a contractual relationship with private individuals,

în relație contractuală cu privații, în vederea asigurării funcționării unui serviciu public, a punerii în valoare a bunurilor publice, ori a achiziționării de produse, servicii și lucrări” [Guțuleac, p.42].

Sistemul achizițiilor publice este într-un proces continuu de transformări și adaptabilitate în vederea armonizării depline a legislației naționale la aquisul european, cu pași concreți de implementare a prevederilor care vizează achizițiile publice din Acordul de Asociere Republica Moldova – Uniunea Europeană. Astfel, acțiunile autorităților publice responsabile de a promova noile concepte și tendințe ale comunității europene, în domeniul achizițiilor publice, au în vizor, cu prioritate, obiectivele Agendei de Dezvoltare Durabilă Moldova – 2030.

METODE DE CERCETARE.

În acest demers științific, importanța aplicării principiilor generale, care guvernează achizițiile publice, a fost analizată prin intermediul mai multor metode de cercetare, și anume: observația, analiza comparativă, analiza corelațională, analogia, inducția și deducția, generalizarea, experiența didactică și practică, dar și alte metode moderne de studiu.

REZULTATE ȘI DISCUȚII.

Principiile generale care guvernează întreg spectrul de achiziții publice, la nivel național, își găsesc tot mai multă aplicare, or armonizarea legislației în domeniul achizițiilor publice este o premisă importantă pentru dezvoltarea continuă a parteneriatelor publice-private. Fără dubii, reforma în domeniul achizițiilor publice este una dintre prioritățile majore ale Republicii Moldova, care va contribui la asigurarea unei mai bune funcționări a economiei de piață, combaterea corupției, consolidarea eforturilor de integrare în Uniunea Europeană și la realizarea unei valorificări optime în ceea ce privește bunurile și serviciile achiziționate de către o gamă largă de instituții publice.

Achizițiile publice au cunoscut, de-a lungul istoriei, modificări și dezvoltare continuă, prin prisma instituțiilor specifice, instrumentelor juridice și a legislației ce suportă permanent schimbări indispensabile. De

in order to ensure the functioning of a public service, to highlight public goods, or to purchase products, services and works” [Guțuleac, V., 2013, p.42].

The public procurement system is in a continuous process of transformations and adaptability in order to fully harmonize national legislation with the European acquis, with concrete steps to implement the provisions aimed at public procurement from the Republic of Moldova – European Union Association Agreement. Thus, the actions of the public authorities responsible for promoting the new concepts and trends of the European community, in the field of public procurement, have as a priority the objectives of the Moldova Sustainable Development Agenda - 2030.

THE RESEARCH METHODS.

In this scientific approach, the importance of applying the general principles governing public procurement has been analyzed through several research methods, namely: observation, comparative analysis, co-relational analysis, analogy, induction and deduction, prediction, generalization, didactic and practical experience, but also other modern methods of study.

RESULTS AND DISCUSSIONS.

The general principles governing the entire spectrum of public procurement, at national level, are finding more and more application, or the harmonization of legislation in the field of public procurement is an important premise for the continuous development of public-private partnerships. Undoubtedly, the reform in the field of public procurement is one of the major priorities of the Republic of Moldova, which will contribute to ensuring a better functioning of the market economy, combating corruption, strengthening integration efforts in the European Union and achieving optimal capitalization in terms of goods and services purchased by a wide range of public institutions.

Public procurement has historically undergone continuous changes and development, in terms of specific institutions, legal instruments and legislation that permanently undergo indispensable changes. From its or-

la origine și până la etapa actuală, achizițiile publice au îmbrăcat diverse forme, esența, scopul și importanța rămânând aceleași – de a valorifica interesul public pentru buna funcționare a serviciilor publice [Codreanu, p.45].

Cu scopul de a simplifica procedurile și a le face mai flexibile, în anul 2014, Parlamentul și Consiliul au adoptat un nou pachet legislativ privind achizițiile publice, urmărindu-se încurajarea accesului IMM-urilor la contractele de achiziții publice și garantarea acordării unei mai mari atenții criteriilor sociale și de mediu.

Astfel, cadrul legislativ actual include: **Directiva 2014/24/UE din 26 februarie 2014** privind achizițiile publice (de abrogare a Directivei 2004/18/CE), **Directiva 2014/25/UE din 26 februarie 2014** privind achizițiile efectuate de entitățile care își desfășoară activitatea în sectoarele apei, energiei, transporturilor și serviciilor poștale (de abrogare a Directivei 2004/17/CE), **Directiva 2014/23/UE din 26 februarie 2014** privind atribuirea contractelor de concesiune le completează pe primele două și creează un cadru juridic adecvat pentru atribuirea concesiunilor, garantând că toți actorii economici din UE au acces efectiv și nediscriminatoriu la piața UE [Dumitru I., p.26].

În studiile efectuate, Dumitru Florescu și Lucică Coman relevă că contractele de achiziții publice se atribuie de către autoritățile contractante pentru obținerea de bunuri, de lucrări sau de servicii, în schimbul unor contraprestații echivalente, de regulă în bani. Procedurile de atribuire a contractelor de achiziții publice sunt reglementate și se desfășoară inclusiv pentru activitatea de consultanță sau asistență tehnică, efectuarea de studii, precum și pentru desfășurarea de campanii de informare și de comunicare [Florescu, p.16].

Importanța cunoașterii principiilor achizițiilor publice de către toți cei implicați rezultă din aceea că, ori de câte ori va exista o situație sau circumstanță lipsită de o reglementare expresă în legislația achizițiilor publice, aceasta va fi tratată prin prisma principiilor achizițiilor publice. De aceea, principiile de reglementare a relațiilor privind achizițiile publice sunt prevăzute expres în art. 7 al Le-

igin until now, public procurement has taken various forms, the essence, purpose and importance remaining the same – to capitalize on the public interest for the proper functioning of public services [Codreanu, A., 2017, p.45].

With the aim of simplifying procedures and making them more flexible, in 2014 Parliament and the Council adopted a new public procurement package aimed at encouraging SMEs' access to public procurement contracts and ensuring greater attention is paid to social and environmental criteria.

Thus, the current legislative framework includes: **Directive 2014/24/EU of 26 February 2014** on public procurement (repealing Directive 2004/18/EC), **Directive 2014/25/EU of 26 February 2014** on procurement by entities operating in the water, energy, transport and postal services sectors (repealing Directive 2004/17/EC), **Directive 2014/23/EU of 26 February 2014** on the award of concession contracts complement the first two and creates an appropriate legal framework for the award of concessions, ensuring that all economic actors in the EU have effective and non-discriminatory access to the EU market [Dumitru, I., 2019, p.26].

In their studies, Dumitru A.P. Florescu and Lucică Coman reveal that public procurement contracts are awarded by contracting authorities for obtaining goods, works or services, in exchange for equivalent considerations, usually in money. The procedures for awarding public procurement contracts are regulated and are carried out including for consultancy or technical assistance, studies, as well as for conducting information and communication campaigns [Florescu, D.A.P., Coman, L., 2013, p.16].

The importance of knowledge of the principles of public procurement by all those involved results from the fact that, whenever there is a situation or circumstance without express regulation in public procurement legislation, it will be treated in the light of public procurement principles. Therefore, the principles governing public procurement relations are expressly provided for in Art. 7 of the Law on Public Procurement [2, art. 7]: a) efficient use of public money and min-

gii privind achizițiile publice [Legea AP, art. 7]: a) utilizarea eficientă a banilor publici și minimizarea riscurilor autorităților contractante; b) transparența achizițiilor publice; c) asigurarea concurenței și combaterea practicilor anticoncurențiale în domeniul achizițiilor publice; d) protecția mediului și promovarea unei dezvoltări durabile prin intermediul achizițiilor publice; e) menținerea ordinii publice, bunelor moravuri și siguranței publice, ocrotirea sănătății, protejarea vieții oamenilor, florei și faunei; f) liberalizarea și extinderea comerțului internațional; g) libera circulație a mărfurilor, libertatea de stabilire și de prestare a serviciilor; h) tratament egal, imparțialitate, nediscriminare în privința tuturor ofertanților și operatorilor economici; i) proporționalitate; j) recunoaștere reciprocă; k) asumarea răspunderii în cadrul procedurilor de achiziție publică.

Vom descrie mai jos esența câtorva principii, pentru a sublinia, o dată în plus, importanța aplicării principiilor generale care guvernează achizițiile publice. Așadar, prin „utilizarea eficientă a banilor publici” se înțelege aplicarea procedurilor de atribuire competițională și utilizarea de criterii care să reflecte avantajele de natură economică ale ofertelor în vederea obținerii raportului optim între calitate și preț [Florescu, p. 14].

„Nediscriminarea” semnifică asigurarea condițiilor de manifestare a concurenței reale pentru ca orice operator economic, fără deosebire de naționalitate, să poată participa la procedura de atribuire și să aibă șansa de a deveni contractant. Temeiul de drept al acestui principiu îl constituie art. 18 din Tratat care interzice orice discriminare exercitată pe baza unor criterii ce țin de cetățenie sau naționalitate, la care se adaugă și art. 34 din același tratat, care interzice restricțiile cantitative și măsurile având efect echivalent, fiind incluse atât restrângerile directe, cât și cele indirecte a liberei circulații a bunurilor și serviciilor.

Pot fi considerate încălcări ale acestui principiu cerințe impuse de autoritatea contractantă, precum: întreprinderile *interesate de contract* să fie stabilite în același stat membru sau regiune ca și entitatea contractantă; naționalitatea ofertantului; *inclusiunea de*

imimization of risks to contracting authorities; b) *transparency of public procurement;* c) *ensuring competition and combating anti-competitive practices in the field of public procurement;* d) *environmental protection and promotion of sustainable development through public procurement;* e) *maintaining public order, morals and public safety, protecting health, protecting human life, flora and fauna;* f) *liberalization and expansion of international trade;* g) *free movement of goods, freedom of establishment and provision of services;* h) *equal treatment, impartiality, non-discrimination with regard to all bidders and economic operators;* i) *proportionality;* j) *mutual recognition;* k) *assuming responsibility in public procurement procedures.*

We will describe below the essence of some principles, in order to underline, once again, the importance of applying the general principles governing public procurement. Therefore, “efficient use of public money” means the application of competitive award procedures and the use of criteria reflecting the economic advantages of tenders in order to obtain the optimal ratio between quality and price [Florescu, 2013, p. 14].

“Non-discrimination” means ensuring the conditions for effective competition so that any economic operator, irrespective of nationality, can participate in the award procedure and have the chance of becoming a contractor. The legal basis for this principle is Article 18 of the Treaty, which prohibits any discrimination on grounds of nationality, plus Article 34 of that Treaty, which prohibits quantitative restrictions and measures having equivalent effect, including both direct and indirect restrictions on the free movement of goods and services.

Requirements imposed by the contracting authority may be regarded as breaches of this principle, such as: *the undertakings concerned by the contract are established in the same Member State or region as the contracting entity; the nationality of the tenderer; inclusion of technical specifications likely to favour domestic undertakings; setting qualification requirements favouring certain participants in the procurement procedure; favouring a tender-*

specificații tehnice care ar putea favoriza întreprinderile naționale; stabilirea de cerințe de calificare care să favorizeze anumiți participanți la procedura de achiziție publică; favorizare a unui ofertant prin stabilirea de condiții discriminatorii în caietele de sarcini.

Principiul „tratamentului egal” presupune ca, oricând pe parcursul procedurii de atribuire, să se stabilească și să se aplice reguli, cerințe, criteriile identice pentru toți operatorii economici, pentru ca aceștia să beneficieze de șanse egale de a deveni contractanți. Dacă luăm ca exemplu situația în care, la o nouă procedură de atribuire, participă și contractorul care a executat până atunci serviciul sau lucrarea sau a furnizat produsul, este evident că acesta are informații mai multe decât alți posibili competitori în ceea ce privește strategiile, planurile autorității contractante, modul de lucru, situația financiară etc. Unele dintre aceste informații sunt cel puțin sensibile, dacă nu chiar confidențiale. Ele însă pot influența în mod evident rezultatul noii proceduri prin defavorizarea altor competitori. Autoritatea contractantă este pusă în situația de a se asigura că toți competitorii sunt tratați egal, prin urmare, are o misiune dificilă și delicată din acest punct de vedere, trebuind să se asigure că nu creează un avantaj competitiv [Dumitru I., p.33].

„Recunoașterea reciprocă” – acest principiu impune ca bunurile produse legal într-un stat membru să fie acceptate spre comercializare și în celelalte state membre ale UE. Desigur că și serviciile oferite legal pe teritoriul unui stat membru vor putea fi prestate și pe teritoriul altui stat membru. Principiul recunoașterii reciproce nu interzice existența standardelor naționale, ci doar acceptarea standardelor similare din alt stat membru.

Cercetătorul Dumitru Ilie, în lucrările sale, denotă că în materia achizițiilor publice, respectarea principiului recunoașterii reciproce presupune acceptarea de către autoritățile contractante a următoarelor: *produse, servicii, lucrări oferite în mod licit pe piața Uniunii Europene; diplome, certificate și orice documente emise de autoritățile competente din alte state; specificații tehnice, echivalente cu cele solicitate la nivel național.* Așadar, ori de câte ori candidaților la o procedură de achiziție

er by laying down discriminatory conditions in the tender specifications.

The principle of “equal treatment” implies that, at any time during the award procedure, identical rules, requirements and criteria are established and applied for all economic operators in order to give them equal opportunities to become contractors. If we take as an example the situation where, in a new award procedure, the contractor who has so far executed the service or work or supplied the product participates, it is obvious that he has more information than other possible competitors regarding strategies, plans of the contracting authority, way of working, financial situation, etc. Some of this information is at least sensitive, if not confidential. However, they can clearly influence the outcome of the new procedure by disadvantaging other competitors. The contracting authority is in a position to ensure that all competitors are treated equally, therefore it has a difficult and delicate task from this point of view, having to ensure that it does not create a competitive advantage [Dumitru, I., 2019, p.33].

”Mutual recognition” - this principle requires that goods legally produced in one Member State are accepted for sale in the other EU Member States. Of course, services legally provided in the territory of one Member State may also be provided in the territory of another. The principle of mutual recognition does not prohibit the existence of national standards, but only the acceptance of similar standards from another Member State.

Researcher Dumitru Ilie, in his works, denotes that in the field of public procurement, the observance of the principle of mutual recognition presupposes the acceptance by the contracting authorities of the following: products, services, works lawfully offered on the European Union market; diplomas, certificates and any documents issued by the competent authorities of other States; technical specifications, equivalent to those required at national level. Therefore, whenever candidates for a procurement procedure are required to submit certificates, diplomas or other written forms of evidence, then documents issued in other Member States

li se solicită să prezinte certificate, diplome sau alte forme de dovezi scrise, atunci documentele eliberate în alte state membre și care oferă un nivel echivalent de garanție trebuie să fie acceptate în conformitate cu principiul recunoașterii reciproce [Dumitru I., p.34].

Principiul „transparenței” asigură informarea adecvată a tuturor participanților la procedura de atribuire, fiind important și din perspectiva accesului la remediile legale. Respectarea acestui principiu garantează eliminarea riscului de favoritism și de comportament arbitrar din partea autorității contractante. Pentru aplicarea acestui principiu este nevoie ca formularea tuturor informațiilor cu privire la procedura de achiziție să se facă în mod clar, precis, univoc în anunțul/invitația de participare și în documentația de atribuire, oferind operatorilor economici o poziție de egalitate atât în perioada de pregătire a ofertelor, cât și cu ocazia evaluării de către autoritatea contractantă; în egală măsură va trebui să se asigure vizibilitatea regulilor, oportunităților, proceselor, înregistrărilor și rezultatelor aferente procedurii de achiziție publică.

Autoarea Ilieș C.- O., în studiile sale, reflectă ideea precum că „transparența înseamnă că normele care reglementează procedurile de achiziții publice sunt clar elaborate și bine definite, astfel încât punerea efectivă în aplicare a acestora de către agenții de achiziții publice poate fi ușor verificată. Dintr-o perspectivă regională/internațională, transparența este considerată fundamentală pentru eliminarea distorsiunilor și a discriminărilor pe motive de naționalitate” [Ilieș, p.124].

Principiul „proporționalității” impune ca măsurile adoptate de instituții să nu depășească limitele unor măsuri adecvate și necesare pentru realizarea obiectivelor urmărite, înțelegându-se că, atunci când este posibilă o alegere între mai multe măsuri adecvate, se va recurge la cea mai puțin constrângătoare, iar inconveniente produse trebuie să nu fie disproporționate față de scopurile urmărite. Acest principiu impune autorității contractante ca, atunci când aceasta se confruntă cu o ofertă ambiguă, iar o cerere de precizări cu privire la conținutul ofertei menționate ar putea asigura securitatea juridică în același

and offering an equivalent level of guarantee must be accepted in accordance with the principle of mutual recognition [Dumitru, I., 2019, p.34].

The principle of "transparency" ensures adequate information for all participants in the award procedure, being important from the perspective of access to legal remedies. Compliance with this principle ensures the elimination of the risk of favoritism and arbitrary behavior by the contracting authority. In order to apply this principle, all information on the procurement procedure needs to be made clearly, precisely, unequivocally in the contract notice/invitation and in the award documentation, giving economic operators an equal position both during the preparation period and during the evaluation by the contracting authority; the visibility of the rules will also have to be ensured, opportunities, processes, records and results related to the public procurement procedure.

Researcher Ilieș C.-O., in her studies, reflects the idea that "transparency means that the rules that regulate public procurement procedures are clearly developed and well defined, so that their effective implementation by public procurement agencies can be easily verified. From a regional/international perspective, transparency is considered fundamental for eliminating distortions and discrimination based on nationality" [Ilieș, p.124].

The principle of "proportionality" requires that the measures taken by the institutions do not exceed the limits of appropriate and necessary measures to achieve the objectives pursued, it being understood that, where a choice between several appropriate measures is possible, the least restrictive shall be used and the inconveniences caused must not be disproportionate to the aims pursued. This principle requires the contracting authority that, when faced with an ambiguous tender, and a request for clarification on the content of that tender could ensure legal certainty in the same way as the immediate rejection of the tender in question, to request clarifications from the candidate concerned rather than simply opting to reject his tender.

In Romania, in the judicial practice, the

mod precum respingerea imediată a ofertei în cauză, să solicite mai degrabă precizări candidatului vizat decât să opteze pur și simplu pentru respingerea ofertei acestuia.

În România, în practica judiciară, s-au constatat următoarele tipuri de încălcări ale principiului proporționalității: - condiționarea calificării de o cifră de afaceri anuale în quantum excesiv, în raport cu dificultatea și valoarea estimată a contractului; - solicitarea unui număr excesiv de documente sau informații referitoare la demonstrarea capacității tehnice și/sau profesionale; - solicitarea de resurse umane, utilaje sau echipamente fără relevanță pentru buna execuție a contractului de achiziție publică sau într-un număr excesiv; - condiția de prezentare în original sau formă autenticată a unui număr mare de documente, deși ar fi suficientă copia certificată; - stabilirea unui termen pentru depunerea ofertelor insuficient pentru elaborarea acestora, în raport de complexitatea obiectului contractului; - descrierea unor specificații tehnice proprii unor produse ce depășesc necesitățile autorității contractante; - alocarea unui punctaj foarte mare unui factor de evaluare, raportat la importanța factorului în îndeplinirea contractului; - cererea de prezentare a unor garanții inadecvate riscului implicat de atribuirea și executarea corespunzătoare a contractului [Dumitru I., p.38].

Principiul „asumării răspunderii” implică obligația celor implicați în derularea procedurilor de achiziție publică de a-și asuma deciziile luate și de a răspunde pentru consecințele acțiunilor lor. Acest principiu nu este o transpunere a Directivelor UE, ci este o creație a doctrinei românești. El presupune determinarea clară a sarcinilor și a responsabilităților persoanelor implicate în procesul de achiziție publică, asigurându-se profesionalismul, imparțialitatea și independența deciziilor adoptate pe parcursul acestui proces. Răspunderea aparține exclusiv comisiei de evaluare și factorilor decizionali din autoritatea contractantă, indiferent de opiniile exprimate de organismele de control ex ante sau ex post în domeniul achizițiilor publice sau de recomandările autorităților cu competențe în domeniu sau în alte domenii.

Perspectiva administrativă a achizițiilor

following types of violations of the principle of proportionality were found: - conditioning the qualification of an annual turnover in excess of an amount, in relation to the difficulty and the estimated value of the contract; - requesting an excessive number of documents or information regarding the demonstration of technical and/or professional capacity; - request for human resources, machinery or equipment not relevant for the proper performance of the public procurement contract or in an excessive number; - the condition of presentation in original or authenticated form of a large number of documents, although a certified copy would be sufficient; - setting a deadline for the submission of tenders insufficient to draw them up, in relation to the complexity of the object of the contract; - description of technical specifications specific to products that exceed the needs of the contracting authority; - assigning a very high score to an evaluation factor, relative to the importance of the factor in fulfilling the contract; - the request for inadequate guarantees to the risk involved in the award and proper performance of the contract [Dumitru I., 2019, p.38].

The principle of “liability assumption” implies the obligation of those involved in the conduct of public procurement procedures to assume the decisions taken and to be responsible for the consequences of their actions. This principle is not a transposition of the EU Directives, but a creation of the Romanian doctrine. It presupposes a clear determination of the tasks and responsibilities of the persons involved in the public procurement process, ensuring the professionalism, impartiality and independence of the decisions taken during this process. The responsibility lies exclusively with the evaluation committee and the decision-makers in the contracting authority, regardless of the views expressed by ex ante or ex post control bodies in the field of public procurement or the recommendations of the authorities with competences in the field or in other fields.

The administrative perspective of public procurement makes possible the existence and applicability of a fundamental principle, the principle of taking responsibility, with re-

publice face posibilă existența și aplicabilitatea unui principiu fundamental, *principiul asumării răspunderii*, în ceea ce privește actele administrative emise în scopul inițierii, derulării și finalizării achizițiilor publice. Principiul respectiv își găsește astfel aplicabilitatea în sfera administrativă a achizițiilor publice, prin emiterea de acte administrative ce exprimă manifestarea de voință expresă a autorității contractante în regim de putere publică [Dumitrica C., p.19].

Potrivit cadrului normativ, planul de achiziții al autorității contractante reprezintă ansamblul necesităților de bunuri, lucrări și servicii pentru întregul an bugetar, necesități care urmează a fi realizate prin încheierea unuia sau mai multor contracte de achiziții publice, în funcție de modul de planificare a acestora. O problemă ce merită de atras atenția este nerespectarea condițiilor și principiilor de bază, aplicate la planificarea achizițiilor publice, fapt consemnat și în rapoartele de audit ale Curții de Conturi. Astfel, planul de achiziții trebuie să corespundă principiilor anualității; fundamentării pe necesitățile reale; acoperirii financiare; accesibilității și transparenței. Totodată, la planificarea achizițiilor publice, grupul de lucru este obligat să respecte principiile asigurării concurenței, eficienței, transparenței, tratamentului egal, nediscriminării și nedivizării acestora.

În contextul dat, auditul [Sinteza analitică 2019-2020] a relevat că, în cadrul autorităților contractante din sistemul a 6 ministere, nivelul calității planificării achizițiilor publice a fost redus, iar modalitatea de elaborare/publicare a planurilor de achiziții publice respective a fost una neconformă. Astfel, aceste entități nu au asigurat realizarea achizițiilor publice în conformitate cu principiile expuse mai sus și au admis deficiențe și iregularități care au însumat per total XX mil.lei. Printre acestea, se specifică: • *nepublicarea regulamentară a anunțurilor* de intenție privind achizițiile publice preconizate în cadrul ministerelor în sumă de XX mil.lei; • *neactualizarea și nepublicarea planurilor anuale de achiziții pe pagina web* a autorităților contractante în valoare de XX mil.lei, precum și desfășurarea unor proceduri de achiziții pu-

gard to administrative acts issued for the purpose of initiating, conducting and completing public procurement. That principle thus finds its applicability in the administrative sphere of public procurement, by issuing administrative acts expressing the manifestation of express will of the contracting authority under public power [Dumitrica, C., 2021, p.19].

According to the regulatory framework, the procurement plan of the contracting authority represents the set of needs for goods, works and services for the entire budget year, needs to be met by concluding one or more public procurement contracts, depending on how they are planned. A problem worth mentioning is the non-compliance with the basic conditions and principles applied to public procurement planning, a fact also recorded in the audit reports of the Court of Auditors. Thus, the procurement plan must correspond to the principles of annuality; grounding on real needs; financial coverage; accessibility and transparency. At the same time, when planning public procurement, the working group is obliged to respect the principles of ensuring competition, efficiency, transparency, equal treatment, non-discrimination and non-division.

In this context, the audit [Sinteza analitică] revealed that, within the contracting authorities in the system of 6 ministries, the quality level of public procurement planning was low, and the way of developing/publishing the respective public procurement plans was non-compliant. Thus, these entities did not ensure the implementation of public procurement in accordance with the principles set out above and admitted deficiencies and irregularities that totaled XX million lei. Among them, it is specified: • *non-publication of regular notices* of intent on public procurement envisaged within ministries in the amount of XX million lei; • *failure to update and publish annual procurement plans on the website* of contracting authorities worth XX million lei, as well as carrying out public procurement procedures with a total value of XX million lei. lei not included in the annual procurement plans; • *lack of exhaustive data on low-value acquisitions*, as well as the lack of a system for monitoring and informational

blice cu valoarea totală de XX mil. lei neincluse în planurile anuale de achiziții; • *lipsa unor date exhaustive privind achizițiile de valoare mică*, precum și lipsa unui sistem de monitorizare și interacțiune informațională a acestor achiziții publice la toate etapele de planificare, realizare, atribuire și raportare a contractelor etc.

Într-o altă ordine de idei, în același raport de audit efectuat, Curtea de Conturi a punctat că managementul achizițiilor publice, în cadrul sistemului unor ministere, a fost afectat de nereguli, cu un impact negativ asupra efectuării unor procurări în condiții de economicitate, nefiind asigurată în mod regulamentar inițierea și desfășurarea procedurilor de achiziții publice. Astfel, a fost atestată aplicarea procedurii de achiziție și atribuire a contractului de procurare a echipamentelor pentru construcția rețelei de radiocomunicații în standard TETRA cu valoarea de XX mil. lei prin metoda de negociere fără publicarea prealabilă a unui anunț de participare cu referire la „motivul tehnic de creație” ceea ce contravine Legii nr.131/2015, autoritatea contractantă nerespectând principiile de legalitate, transparență, concurență, eficiență și economicitate. Totodată, au fost admise costuri finale exagerate ale rețelei de radiocomunicații din cauza aplicării pe teritoriul vamal a unor adaosuri comerciale nelegitime, care la unele poziții de echipamente au atins cota maximă de 229% la prețul inițial de achiziție, fiind cheltuite din bugetul de stat cu XX mil. lei mai mult, precum și fiind cauzate pierderi bugetare în sumă de XX mil. lei [Sinteza analitică].

Totodată, Curtea de Conturi a mai depistat unele încălcări în care au fost efectuate plăți pentru lucrări în lipsa proceselor-verbale de recepție a lucrărilor de construcție a rețelei de radiocomunicații, a documentelor justificative etalonului cantitativ și valoric privind executarea lucrărilor de construcție a rețelei. În contextul auditului, nu a fost finalizată construcția rețelei de radiocomunicații pentru scopurile operaționale în cadrul Poliției, precum și a fost depășit cu XX mil. lei bugetul achiziției aprobat conform Acordului de finanțare.

Așadar, misiunile de audit desfășurate de către Curtea de Conturi asupra

interaction of these public procurements at all stages of planning, implementation, award and reporting of contracts and other.

In another context, in the same audit report, the Court of Auditors pointed out the management of public procurement within the system of some ministries was affected by irregularities, with a negative impact on the performance of procurement in economic conditions, the initiation and conduct of public procurement procedures not being ensured in a regular manner. Thus, it was attested the application of the procedure for the procurement and award of the contract for the procurement of equipment for the construction of the radio communication network in TETRA standard with the value of XX million MDL by negotiation method without prior publication of a participation notice referring to the “technical reason for creation”, which is contrary to Law no. 131/2015, the contracting authority not respecting the principles of legality, transparency, competition, efficiency and economy. At the same time, exaggerated final costs of the radiocommunication network were admitted due to the application on the customs territory of illegitimate trade margins, which at some equipment positions reached the maximum quota of 229% of the initial purchase price, being spent from the state budget by XX million MDL more, as well as being caused budget losses in the amount of XX million MDL [Sinteza analitică].

At the same time, the Court of Auditors also found some violations in which payments were made for works in the absence of reports of receipt of works for the construction of the radiocommunication network, documents supporting the quantitative and value standard on the execution of network construction works. In the context of the audit, the construction of the radiocommunication network for operational purposes within the Police was not completed, as well as the procurement budget approved according to the Financing Agreement was exceeded by XX million MDL.

Therefore, the audit missions carried out by the Court of Auditors on the compliance of public procurement executed revealed

conformității achizițiilor publice executate au relevat că autoritățile contractante cu atribuții și responsabilități în domeniul gestionării finanțelor publice nu au respectat prevederile regulamentare în cadrul procedurilor de achiziții publice de mărfuri, lucrări și servicii, fiind redusă transparența procesului de achiziții, gradul de eficiență în utilizarea banului public [Sinteza analitică].

În același context, în cercetările sale, autoarea Hana Kováčiková analizează mai multe situații practice despre conexiunea principiilor de reglementare a achizițiilor publice. Astfel, putem aminti aici despre cauza „*Connexxion Taxi Services case*”, unde Curtea de Justiție s-a preocupat de conflictul dintre principiul proporționalității și principiile egalității de tratament și transparenței, care apare atunci când autoritatea contractantă ezită să excludă un ofertant din procedura de achiziție, din cauza disproporționalității unui astfel de act, în ciuda faptului că această procedură a fost observată în condițiile de licitație. Curtea de Justiție a acordat prioritate acestuia din urmă, stabilind că Directiva privind achizițiile publice, percepută prin prisma principiului egalității de tratament și a obligației de transparență, trebuie interpretată în sensul că „împiedică o autoritate contractantă să decidă să atribuie un contract public unui ofertant care a fost vinovat de abatere profesională gravă, pentru motivul că excluderea acestui ofertant din procedura de atribuire ar fi contrară principiului proporționalității, chiar dacă, potrivit condițiilor de licitație ale acestui contract, un ofertant care s-a făcut vinovat de abatere profesională gravă, trebuie să fie în mod necesar exclus, fără a se lua în considerare proporționalitatea sancțiunii respective” [Hana, p. 398].

Conchidem că reglementarea achizițiilor publice presupune luarea în considerare a două argumente, unul economic și altul juridic, în scopul creării unei piețe publice integrate la nivelul Uniunii Europene. Astfel, existența principiilor transparenței, nediscriminării și tratamentului egal în atribuirea contractelor de achiziții publice presupune faptul că sistemul normativ al achizițiilor publice va asigura: concurența în piețele geografice sau de produse relevante; penetrarea importurilor de pro-

that contracting authorities with attributions and responsibilities in the field of public finance management did not comply with the regulatory provisions in public procurement procedures for goods, works and services, reducing the transparency of the procurement process, the degree of efficiency in using public money [Sinteza analitică].

In the same vein, in her research, author Kováčiková Hana analyzes several practical situations about the connection of public procurement regulatory principles. In her work, she mentions the *Connexxion Taxi Services case* the Court of Justice dealt with the conflict between principle of proportionality and principles of equal treatment and transparency, which arise when contracting authority hesitate to exclude a tenderer from the procuring procedure due to disproportionality of such act, despite such procedure was noticed in tender conditions. The Court of Justice prioritised the latter with establishing, that Public Procurement Directive read in the light of principle of equal treatment and the obligation of transparency must be interpreted as “precluding a contracting authority from deciding to award a public contract to a tenderer which has been guilty of grave professional misconduct on the ground that the exclusion of that tenderer from the award procedure would be contrary to the principle of proportionality, even though, according to the tender conditions of that contract, a tenderer which has been guilty of grave professional misconduct must necessarily be excluded, without consideration of the proportionality of that sanction” [Kováčiková, p. 398].

The regulation of public procurement involves taking into account two arguments, one economic and the other legal, in order to create an integrated public market at European Union level. Thus, the existence of the principles of transparency, non-discrimination and equal treatment in awarding public procurement contracts implies that the regulatory system of public procurement will ensure: competition in relevant geographic or product markets; penetration of imports of products and services to the public sector; flexibility of public contracts within the common market with impact on price con-

duse și servicii destinate sectorului public; flexibilitatea contractelor publice în cadrul pieței comune cu impact în sectorul convergenței prețurilor, cât și în ceea ce privește raționalizarea și restructurarea sectorului industrial european [Mardale, p.17].

CONCLUZII.

Pentru Republica Moldova, armonizarea legislației în domeniul achizițiilor publice reprezintă o obligație asumată, în contextul procesului de negociere a aderării la Uniunea Europeană. Or, statele membre au obligația de a transpune directivele europene în materia achizițiilor publice la nivel național și să urmărească implementarea acestora, pentru a evita încălcările de natură legislativă care pot apărea în cazul implementării proiectelor cu finanțare europeană, în particular și a fondurilor publice, în general. Astfel, în rezultatul celor cercetate în acest studiu, considerăm că se impune o regândire a bunei funcționări a sectorului public și, mai ales, o redimensionare a cheltuielilor acestuia, plecând de la utilizarea cât mai judicioasă a resurselor avute la dispoziție și până la creșterea calității și eficienței serviciilor oferite. Totodată am sesizat că modalitatea elaborării și publicării planurilor de achiziții publice, la nivelul ministerelor, nu asigură existența unei viziuni clare, complete și transparente asupra modului în care sunt utilizați banii publici. Dintre cele 11 principii de reglementare a relațiilor privind achizițiile publice, prevăzute în Legea respectivă, cel mai des încălcat este al utilizării eficiente a banilor publici și al principiului transparenței achizițiilor publice.

Așadar, problematica achizițiilor publice capătă o amploare și o conotație din ce în ce mai accentuată, iată de ce este necesar de a percepe importanța și relevanța aplicării corecte a principiilor care guvernează achizițiile publice, aplicate de la prima până la ultima etapă de realizare a achizițiilor. Acestea, în ansamblu, vor determina esența abordărilor achizițiilor publice: administrativă, managerială, juridică, economică, sistemică și ecologică. Reforma în domeniul achizițiilor publice este una dintre prioritățile majore ale Republicii Moldova, care va contribui la asigurarea unei mai bune funcționări a economiei de piață, combaterea corupți-

vergence, as well as on rationalisation and restructuring of the European industrial sector [Mardale, p.17].

CONCLUSIONS.

For the Republic of Moldova, the harmonization of legislation in the field of public procurement is an obligation assumed, in the context of the negotiation process of accession to the European Union. However, Member States have the obligation to transpose European directives on public procurement at national level and to monitor their implementation, in order to avoid legislative violations that may occur when implementing EU-funded projects, in particular, and public funds, in general.

Thus, as a result of what we researched in this study, we believe that it is necessary to rethink the public sector and especially to resize its expenses, starting from the most judicious use of the resources available and up to increasing the quality and efficiency of the services offered. At the same time, I noticed that the way of developing and publishing public procurement plans, at the level of ministries, does not ensure the existence of a clear, complete and transparent vision on how public money is used. Of the 11 principles regulating public procurement relations provided for in the Law on Public Procurement, the most frequently violated principles are the efficient use of public money and the principle of transparency of public procurement.

Therefore, the issue of public procurement is gaining an increasing magnitude and connotation, which is why it is necessary to perceive the importance and relevance of the correct application of the principles governing public procurement, applied from the first to the last stage of procurement. These, taken as a whole, will determine the essence of public procurement approaches: administrative, managerial, legal, economic, systemic and environmental.

The reform in the field of public procurement is one of the major priorities of the Republic of Moldova, which will contribute to ensuring a better functioning of the market economy, fighting corruption and achiev-

ei și la realizarea unei valorificări optime în ceea ce privește bunurile și serviciile achiziționate de un spectru larg de instituții publice.

ing optimal capitalization in terms of goods and services purchased by a wide range of public institutions.

Referințe bibliografice

Bibliographical references

1. DIRECTIVA 2014/24/UE A PARLAMENTULUI EUROPEAN ȘI A CONSILIULUI din 26 februarie 2014 privind achizițiile publice și de abrogare a Directivei 2004/18/CE. Disponibil: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/RO/TXT/PDF/?uri=CELEX:32014L0024&from=ES>.
2. LEGEA Nr. 131 din 03-07-2015 privind achizițiile publice. Publicat: 31-07-2015 în Monitorul Oficial Nr. 197-205 art. 402.
3. DUMITRICA, C., D., 2021. Achiziții publice. Aspecte teoretice și practice. București: Editura Economică, ISBN 978-973-709-964-8.
4. FLORESCU, DUMITRU A.P., COMAN, L., 2013. Achiziții publice. Reglementare, atribuire, audit financiar, jurisprudență. București: Universul juridic. ISBN 978-606-673-017-4. Extras disponibil: https://www.hamangiu.ro/upload/cuprins_extras/achizitii-publice-reglementare-atribuire-audit-financiar-jurisprudenta_extras.pdf.
5. DUMITRU, I., 2019. Elemente de drept al achizițiilor publice. București: ASE, ISBN 978-606-34-0301-9.
6. GUȚULEAC, V. Drept administrativ. Chișinău: Tipografia Centrală, 2013, 598 p., ISBN: 9975531520, 9789975531528.
7. CODREANU, A. Achizițiile publice – de la origini până la accepțiunile moderne în contextul valorificării unor instituții specifice acestui domeniu. În: Revista Națională de Drept, Chișinău, octombrie 2017, nr. 10, p. 42-45, ISSN 1811-0770.
8. KOVÁČIKOVÁ, H. Reliability under eu public procurement law, EMAN 2021 Conference Proceedings The 5th Conference on Economics and Management, p. 393-399.
9. SINTEZA analitică a rezultatelor de audit aferente domeniului achiziții publice în perioada 2019-2020. Disponibil: https://www.ccrm.md/ro/sinteza-analitica-a-rezultatelor-de-audit-aferente-domeniului-achizitiei-3539_92092.html.
10. MARDALE, F.E. Atingerea performanței în cadrul achizițiilor publice – între deziderat și realitate. În: Buletinul Universității Naționale de Apărare „Carol I”, iunie 2015, p. 16-21. Disponibil: <https://revista.unap.ro/index.php/revista/article/view/145>.
11. ILIEȘ, C.-O. Perspectivele teoriei agent – principal și implicațiile acesteia asupra responsabilității în domeniul achizițiilor publice. În: lucrările Conferinței internaționale „Noi reglementări privind achizițiile publice. Impactul asupra absorbției fondurilor structurale în contextul reorganizării administrative” din 4-7 aprilie 2013, Sovata. București: Universul Juridic, p. 116-129. ISBN 978-606-673-208-6. Disponibil: <https://www.3mc.ro/wp-content/uploads/2013/04/Volum-Conferin%C8%9B%C4%83-2013.pdf>.

Despre autor:

Alina CODREANU,
*doctorandă,
asistent universitar,
Departamentul „Drept”,
Facultatea „Economie Generală și Drept”,
Academia de Studii Economice din Moldova
e-mail: codreanu.alina@ase.md
ORCID ID: 0000-0001-9996-7630*

About author:

Alina CODREANU,
*PhD candidate,
university lecturer,
Department of Law,
Faculty of General Economics and Law,
Academy of Economic Studies of Moldova
e-mail: codreanu.alina@ase.md
ORCID ID: 0000-0001-9996-7630*

Anale științifice ale Academiei „Ștefan cel Mare” a Ministerului Afacerilor Interne al Republicii Moldova = Scientific Annals of the Academy „Ștefan cel Mare” of the Ministry of Internal Affairs of the Republic of Moldova / colegiul de redacție: Iurie Larii (redactor-șef) [et al.]. – Chișinău : [Departamentul Editorial-Poligrafic al Academiei „Ștefan cel Mare”], 2023 – . – ISBN 978-9975-930-24-6. – ISSN 1857-0976. – E-ISSN 2953-6898.

Cerințe de sistem: PDF Reader.

Nr 18 : Științe juridice = Legal sciences. – 2023. – 173 p. – Texte, rez. paral.: lb. rom., engl. – Referințe bibliogr. la sfârșitul art. – ISBN 978-9975-170-08-6 (PDF).

34:378.635.5(478-25)(082)=135.1=111

A 48

Redactare:

Iulian BOGATU

Redactare în limba engleză:

Angela PARENIUC

Tehnoredactare

și procesare computerizată:

Natalia CONDRAT

Ala ANTONIUC

Desing copertă & machetare:

Ruslan CONDRAT

Formatul 60x84/8.

Coli tipar conv. 16.40.

Departamentul editorial poligrafic
al Academiei „Ștefan cel Mare” a MAI

mun. Chișinău, str. Gh. Asachi 21,

MD-2009, Republica Moldova

e-mail: academia@mai.gov.md; www.academy.police.md